The University of Jerusalem
THE LIBRARY

הצפה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפוהמ"ז
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

ב"ה, יום חמישי, כ"ד תמוז תשל"ה (3.7.1975)
שנה ל"ח — גליון 12029 — המחיר 1.20 ל"י

נפטר מיכאל חזני שר הסעד

קיבל אתמול התקף־לב תוך כדי היותו בסיור ביהודה ובשומרון
יובא מחר בצהרים בלוויה ממלכתית למנוחות בהר הזיתים בירושלים

שר הסעד מיכאל יעקב חזני נפטר אתמול בשעה אחת אחר הצהרים מהתקף־לב בבית החולים המרכזי לעמק בעפולה. בן 62 היה במותו.

השר חזני יצא בשעות שלפני הצהרים לסיור ביהודה ושומרון, ונקודתו הראשונה היתה משרד הסעד המחוזי בשכם. אחרי כן נסע לג'נין כדי להשתתף בטקס פתיחת מפעל לשיקום נשים. בשעה 12.15 תוך כדי אמירת דברי ברכה לרגל חנוכת המפעל, חש השר ברע והתמוטט ונפל. הועבר מיד לביה"ח המרכזי לעמק בעפולה. אולם כל נסיונות הרופאים להצילו עלו בתוהו והוא

(סוף בעמוד 3)

הממשלה מתכנסת מחר בבוקר לישיבת אבל מיוחדת

ארונו של השר המנוח יוצב ברחבת „בנייני האומה" בירושלים והקהל יוכל לעבור על פניו בין השעות 8—10 בבוקר

הממשלה תתכנס מחר בשעה 10.15 בבוקר לישיבת אבל מיוחדת על פטירתו של שר הסעד מיכאל חזני ובשעה 10.45, יעברו חברי הממשלה על פני ארונו.

למנוח תערך לוויה ממלכתית לפי הסידורים כדלקמן: ארונו של המנוח יוצב ברחבת בנייני האומה מחר בבוקר והקהל יוכל לעבור על פני הארון ולחלוק כבוד לנפטר החל משעה 8 עד לשעה 10 בבוקר.

טקס ההתייחדות יערך באותו יום בשעה 11.00 לפנה"צ ברחבת בנייני האומה.

מטעם הממשלה נשלחו הזמנות להשתתף בטקס ההתייחדות והלוויה למספר מוגבל של אישי ציבור. לקהל הרחב תינתן האפשרות להשתתף בטקס ההתייחדות בשטח מיוחד שנקבע ברחבת בנייני האומה.

המוזמנים מתבקשים להיות במקום לא יאוחר מהשעה 10.30 בבוקר.

עם תום טקס ההתייחדות ינוע מסע הלוויה מרחבת בנייני האומה להר הזיתים, שם יובא המנוח למנוחות.

בהתחשב בשטח המצומצם, תורשה הנסיעה להר הזיתים למספר מוגבל של מוזמנים בלבד.

בהתחשב בבקשת המשפחה, מתבקש הציבור לא להביא זרים.

הרדיו שידר הידיעה על פטירת השר עוד בטרם שהודיעו על כך למשפחתו

ארונו של השר מיכאל חזני הובא אתמול לביתו ברחוב תנקין 3 בה"א. מיד עם היוודע הבשורה המרה נהרו לבית המנוח רבים מראשי התנועה והבריה, אישים ומשוטי עם, אנשי ההתיישבות הדתית. לעת־ערב הועבר הארון לביה"ח תל־השומר.

התמרמרות רבה עוררה בקרב ידידי המשפחה הידיעה ששודרה ברדיו, במהדורת השעה שתיים. כאשר התברר שהרדיו הקדים והודיע על מותו של השר עוד לפני שהודיעו לרעייתו ולבניו. הבני חנה ובנה משה שמעו לראשונה על מות אביהם במהדורת החדשות.

בנו ד"ר אליצור חזני שיצא רק לפני כשבוע לקנדה לעבודה רפואית למשך שנה עומד לחזור הבוקר בדרך האויר.

הודעת אבל והערכה על מות השר

ד"ר בורג: אבד לנו מנהיג וחבר מראשוני המאמינים והמגשימים

ד"ר רפאל: אבד איש תרומות במידותיו וחלוץ במעשיו

נפל מיכאל חזני על משמרתו ומותו סמל להיות. נפטר לאחר עבודה ללא לאות, יום עבודה גדוש למעלה מהמידה. הוא היה איש מסירות נפש לקיבוץ הכלל והתמסרות לדאגות של כל היחיד והיחיד. למעלה מארבעים שנה הלך בדרכו העקבית והנאמנה, החלוץ מימי כפר יעבץ, כאיש ההגנה עוד מימי המשטר הבריטי וכאיש ההתישבות אשר יד ורב לו בהקמתם הראשונה של גוש עציון ובהקמת גוש ההתישבות הדתית אשר בעמק בית־שאן. יש יעוד מעבודתו לטעון ההתישבות ברורה לפועלו לעניין ההנהלות ב־תנועה מדינת ישראל והעבר לקדים השאירויותיה לבינתים. בשנים האחרונות השקיע חזני מבצר לבעירת הסעד התהליכי. חייו היו עבודה מתוך שירה. הלך מאתנו איש תורה ואיש עבודה תורה־ועבודה. אבד לנו מנהיג וחבר מראשוני המאמינים והמגשימים.

חבר לדעה, לדרך ולמעש

בדבריו בתכנית „מבט" בטלוויזיה על השר חזני המנוח אמר ד"ר בורג — אבד לי חבר לדעה, לדרך ולמעש. עקביות ומסירות נפש ציינו את מיכאל חזני. למן הימים שהחל כמדריך בהשומר הדתי כורשה הימים הראשונים כחבר בכפר יעבץ. כל השנים הקדיש את חייו למערכה ההתיישבות הדתית ומערכת ההגנה — היו אלה משימות משותפות לגביו.

„אדם מפתח השקפת עולמו לפי האופי שלו, ובאופיו של מיכאל חזני היתה אהבת ישראל. היה רצון לבנות גשר, רצון לאחד על פני תהום הפער ששנאת אחים האוכלה בנו היתה ביטויו.

„כאשר נתמנה סגן שר החינוך פעל למען השורשים בחינוך, כדי שנזכה לראות פרי. וכאשר קיבל את

(סוף בעמוד 2)

התעכב בואו של השגריר דיניץ

צרים טרם העבירה לוואשינגטון ההבהרות להצעות ישראל

את סופרינו המדיני בירושלים: שגר אמבוד של השגריר שמחה דיניץ מוואשינגטון התעכב כנראה כם שמרים הציעו מסברים הנות לשאלות שישראל העבירה באמצעות ארה"ב. שוטפים שדיניץ יגיע עוד לפני ... הנו יתכן שהממשלה תוכל לדון ביום ראשון לישיבה מכרעת לגבי הסכם הביניים עם מצרים. ...נים מדיניים בירושלים אמרו כי אין להם ידיעות המאשרות את הודעה שבשבוע הבא תיערך פגישה בין רה"מ רבין לבין קיסינג'ר באירופה, לאחר ששניהם יבקרו באירופה באותם ימים. רבין עומד לבקר בשבוע הבא בגרמניה וקיסינג'ר עומד לבוא לאירופה כדי להפגש עם שר החוץ הסובייטי אנדרי גרומיקו.

בין היותר סבורים החוגים המדיניים כי אין לחץ של זמן על ישראל ולכן יש מקום להמשיך את הבירורים לגבי הסדר הביניים במשך זמן ממושך, תוך ניצול כל האפשרויות. חוגים אלה מאמינים שאם ישראל מתעקשת על המאמץ במורה המעברים, היא תזכה בו אלם העניין תלוי בתמרונים מדיניים שישראל תצטרך לעשות עם ארה"ב ולפעמים להביא את המו"מ עד משבר. זאת, משום שמצרים מעוניינת בהסכם ויש להניח שתהיה מוכנה לקבל מה שהוצע לה, שכן בסופו של דבר ההסכם כדאי למצרים משום שהיא מקבלת הרבה בתמורה מעטה.

באומו אתמול בירושלים, בפתיחת גן „פעמון הדרור" האמריקאי אמר שר החוץ יגאל אלון כי ארה"ב וישראל צריכות ללכת בדרך משותפת בשאיפה לשלום, ורמז שבעצם ישראל היא המדינה היחידה במזרח התיכון שיש לה אידיאלים משותפים עם ארה"ב לגבי משטר דמוקרטי.

בקלי: אין שום אפשרות לנסיגה בגולן

הסנטור בקלי אמר אתמול במסיבת עיתונאים בירושלים כי ישראל חשובה לארה"ב מבחינה אסטרטגית, כמקום למצבור נשק ולתדלוק הצי השישי. הוסיף כי לאחר ביקור בגולן השתכנע שאין שם אפשרות לנסיגה.

„וואשינגטון פוסט":

האמריקנים הרחיקו לכת והישראלים הפריזו בתגובותיהם

ניו יורק, 2 (עתמ"א) — ה„וואשינגטון פוסט" מאשים היום במאמר מערכת את האמריקנים כי הרחיקו לכת ואת הישראלים כי הפריזו בתגובותיהם. השניים גם יחד ימצאו לטובתם במאמץ להגיע להסדר ביניים נוסף בין ישראל ומצרים.

העתון, שציין את הודעתו הנמרצת של הנשיא פורד בקשר להדלפות ישראליות לעתונות, מצביע עם זאת כי וואשינגטון עצמה היתה אף היא מקור להדלפות המכוונות לישראל.

העתון סוקר את העתונות הישראלית של הימים האלה באמרו שהעתונים בישראל משקפים את הדאגה שבה רוי הציבור הישראלי. אך גם יודעים לנצל את הדבר. זה בא לביטוי במסקנה שפגישתו של הנשיא פורד עם השגריר שמחה דיניץ הוצגה כאולטימטום לישראל.

בהקשר זה משבח „וואשינגטון פוסט" את פורד על שהבטיח לישראלים כי אין לראות בעמדתו אולטימטום כל שהוא וכי אין ברצונו של הנשיא לכפות הסדר. עוד נאמר במאמר המערכת שככל שהישראלים ידעו להעריך את תמורת האלטרנטיבות, יגלו נכונות יותר לדון בהצעות אמריקאיות סבירות שמגמתן לשנות את המדיניות, וגם ברור הוא כי אין זה מן האינטרס של ארה"ב להשתמש בתרופות הרגעה.

העתון מציין כי ישראל ומצרים גם יחד זקוקות להסכם ומסיים: „מר פורד ראוי לשבח על עמדתו הידועה שאם לא תושג התקדמות בשיטה צעד אחר צעד או באמצעות גישה יותר כוללת ע"י כינוס ועידת ג'נבה, המלחמה תהיה, כמעט בלתי נמנעת. ככל שהדבר נוגע לנשיא היה שרויה במחלוקת, אין ספק שהיא ראויה לתשומת לב מרובה ויש להניח כי ישראלים ומצרים בעלי חוש אחריות ישכילו לעשות אם יחשבו על כך ויפעלו בהתאם."

חידוש השיחות להגבלת הנשק האסטרטגי

ג'נבה, 2 (יופי"ע) — נציגי ארה"ב וברית"מ חידשו היום את השיחות להגבלת הנשק האסטרטגי (שיחות סאל"ט), שמטרתן להשיג הסכם בענין הנשק הגרעיני עד סוף השנה הנוכחית.

הכנסת
שרויה באבל כבד
על פטירתו הפתאומית של
חבר הכנסת
השר מיכאל חזני
נשולחת תנחומים למשפחתו ולתנועתו

ממשלת ישראל
שרויה ביגון
על מות
מיכאל חזני
שר הסעד
ומשתתפת באבל המשפחה

הנהלת משרד הסעד וחבר העובדים
אבלים ומרכינים ראשם
על פטירתו הפתאומית של
שר הסעד
מיכאל חזני

שר הדתות
ד"ר יצחק רפאל
אבל על מות
השר ר' מיכאל חזני
איש הליכות וחלוץ המעשה
בבנין ארצנו והמשך עבודתו
למען הנזקק והנצרך — נחום

מינהלת המוסד לביטוח לאומי
אבלה על פטירתו של
שר הסעד
מר מיכאל חזני ז"ל

נפלה עטרת ראשנו
אבינו
מיכאל יעקב חזני ז"ל
בן ר' ישראל משולם הי"ד
עושה משפט יתום ואלמנה ואוהב גר
הוציא נשמתו בטהרה בעשותו במלאכת מצוה
המשפחה

עטופי צער ויגון אנו מודיעים
על פטירתו הפתאומית
של חברנו הדגול והיקר
השר מיכאל חזני ז"ל
חבר המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי,
מטובי וראשי תנועתנו, איש החזון וההגשמה,
במעצבי ובוני ההתיישבות הדתית

המרכז העולמי
של המזרחי
והפועל המזרחי

ראשי הרשויות המקומיות בישראל
מתאבלים מרה
על מותו הפתאומי וללא עת של היקר באדם,
ידידם הנאמן של הרשויות המקומיות
מיכאל חזני ז"ל
שר הסעד
מביעים את השתתפותם העמוקה באבלה של המשפחה,
ממשלת ישראל ומשרד הסעד.
פנחס אילון
יו"ר מרכז השלטון המקומי בישראל

המועצה האזורית שפיר
יחד עם כל בית ישראל אנו מבכים
את מותו של
השר מיכאל יעקב חזני ז"ל
אזרח כבוד של מועצתנו
המועצה האזורית
הנהלתה ועובדיה

בית „הצפה"
אבל על מות
השר מיכאל חזני
איש המעשה והרוח,
ידיד נאמן של עיתון התנועה

אבלים ושחוחי ראש
אנו מודיעים על פטירתו ללא עת של שר הסעד
הח' מיכאל חזני
שכרע נפל תוך מילוי תפקידו

הלוויה תצא מחר, יום שישי, בשעה 11.00 לפנה"צ מרחבת בנייני האומה בירושלים לבית העלמין בהר הזיתים.

בין השעות 10—8 לפנה"צ יעבור הקהל ליד הארון שיוצב ברחבה
חברי התנועה מתבקשים לחלוק למנוח הדגול את הכבוד האחרון.

אוטובוסים ללוויה בירושלים יצאו מבית התנועה בת"א רח' אבן גבירול 166 ביום שישי בשעה 8.00 בבוקר.

הנהלת המפלגה הדתית־לאומית המזרחי — הפוהמ"ז
הסתדרות הפוהמ"ז הועה הפועל

על מותו של השה
מיכאל חזני
מבוני ההתישבות הדתית וידיד מפעלינו
א ב ל
הקיבוץ הדתי
על קבוצותיו

על פטירת
השר מיכאל חזני
א ב ל
בנק המזרחי המאוחד בע"מ

ממשלת ישראל
מודיעה בצער עמוק
על פטירת
שר הסעד
מיכאל חזני

הממשלה תתכנס לישיבת אבל מיוחדת ביום שישי, כ"ה בתמוז תשל"ה, 4.7.75, בשעה 10.15 בבוקר ותעבור על פני הארון בשעה 10.45.

למנוח תערך לוויה ממלכתית לפי הסדורים כדלקמן:

(1) ארונו של המנוח יוצב ברחבת בנייני האומה ביום שישי כ"ה בתמוז תשל"ה, 4.7.75, בבוקר.

הקהל יוכל לעבור על פני הארון ולחלוק כבוד לנפטר החל משעה 8.00 עד לשעה 10.00 בבוקר.

(2) טקס האשכבה יערך באותו יום בשעה 11.00 לפנה"צ ברחבת בנייני האומה. מטעם הממשלה נשלחות הזמנות להשתתף בטקס האשכבה והלוויה למספר מוגבל של אישי ציבור.

לקהל הרחב תינתן האפשרות להשתתף בטקס האשכבה בשטח מיוחד שנקבע ברחבת בנייני האומה.

המוזמנים מתבקשים להיות במקום לא יאוחר מהשעה 10.30 בבוקר.

(3) עם תום טקס האשכבה ינוע מסע הלוויה מרחבת בנייני האומה להר הזיתים, מקום שם יובא המנוח למנוחת עולמים. בהתחשב בשטח המצומצם תורשה הנסיעה להר הזיתים למספר מוגבל של מוזמנים בלבד.

(4) בהתחשב בבקשת המשפחה, מתבקש הציבור לא להביא זרים.

אבלים וחפויי ראש
אנו מבכים מרה
את הסתלקותו של
האי גברא רבא
השר מיכאל חזני
יו"ר הנהלתנו
הנהלת הישיבה „תורה ומלאכה"
כפר אברהם — פתח־תקוה

אזכרה והקמת מצבה
ליום השלושים לפטירת עטרת ראשנו, אבינו מורנו ורבנו
הגאון הצדיק, זקן הרבנים
רבי אשר ברוך קרשטיין זצ"ל
רב ... — ...
תתקיים אזכרה והקמת מצבה
היום, יום חמישי, כ"ד תמוז תשל"ה, בשעה 5.00 אחה"צ בבית הקברות הר הזיתים בחלקת הרבנים ע"י קברי הנביאים
נפגשים במקום.
המשפחה האבלה

صكذا من الاحل

של המצפה

על מות מיכאל חזני

כרע־נפל באמצע שקידת פעלו חלוץ תלמיד־חכם, בונה התיישבות תורה־ועבודה, שר הסעד ומגדולי אנשי המעשה במדינת ישראל.

איש־תורה וחלוץ דתי מפולין, בעלותו לפני ארבעים שנה ומעלה היטה את שכמו לעבודה ולהגנה תוך כדי קביעת עתים לתורה.

מחונן חריף, חושב ומתכנן, כשלעיניו ביסוסה של ההתיישבות הדתית והרחבתה, משהועמד בראש המרכז החקלאי, כיוון בתנופה את משימתו והעלה יישובי הפועל־המזרחי על מפת ההתיישבות החלוצית.

חלקו רב בכל המיבצעים של החלוצים הדתיים, הזול מטירת־צבי בעמק בית שאן לפני שלושים ושמונה שנים דרך יישובי חומה ומגדל וגוש־עציון. ועד ההנחלות הר תקוע בראשית השבוע.

הוא ייזם, תיכנן וביצע. חותמו טבוע בשמונים יישובי תורה־ועבודה בכל איזורי הארץ.

הלך וגדל עם משימותיו. מעשיו המרובים הרחיבו חכמתו, חכמת כלכלה ומשק, ורוחו היוצרת הפעילה את עשייתו המגוונת. איש־ההגשמה למד תורה ודעת בקביעות. בשיחותיו ובמאמריו דן בעניני משק וגם דן בבעיות רוח וחברה. קיים בפועל ממש את הכתוב „לשקוד על דלתותי יום־יום", שקידה להרחבת יידע ודעת ושקידה למילוי משימותיו.

בתקופת המדינה היה שנים רבות מן החברים הפעילים בעבודה הפארלמנטרית בכנסת, במיוחד בענייני כלכלה וכספים, התיישבות וחברה. נאומיו, הצעותיו ותכניותיו הצטיינו ביסודיות, בשיקול־דעת רב ובגישה עקרונית. מידת־הבר־ כתודעה וכ־תכונה הינחתה את מדיניותו הכלכלית־חברתית. פרק־זמן היה סגן שר־החינוך וכדרכו השקיע מכושרו ומשקידתו בתפקידו.

לפני חמש שנים הצטרף לממשלה כשר הסעד ומיזג בעבודתו יכולת מקצועית, מסירות רבה ומידת־החסד בהיקף ממלכתי למעט מחסור ולצמצם פער בין שכבה לשכבה באוכלוסייה. הרבה מדבריו בענייני סעד הם פרקים בתחום הצדק־החברתי הלכה למעשה. הוא היה מבין השרים, שהזדהה עם משימתו לשיקום מיבני אדם, משפחה וחברה.

איש חן וחסד, רחב־הלב ונבון־דבר, היה פעיל בהרבה מוסדות כספיים, חברתיים וחינוכיים. השתתפותו הוסיפה נסיון ושיקול־דעת, עזר בעצה ובעשייה. על אף עיסוקיו המרובים התפנה להאזין לצרכי יחידים וסייע בידם במלוא אפשרותו.

בערבים ובשבתות למד תורה שבכתב ותורה שבעל־פה. תיבל נאומיו־שיחותיו בדברי חז"ל, ובחברת ש"ס של בית־הכנסת שלו היה לפעמים מגיד הדרן בסיום מסכת. נתן את דעתו למחשבת הציונות הדתית ותורה־ועבודה, שאף לתנועה דתית־לאומית בעלת איכות רבה, והיה מושרש כולו בציבור הדתי־לאומי ובפעליו. תמיד ראה את עצמו שליחם של רבבות החברים וחויבו לעמוד בשירותם.

עלה משלב לשלב בסגולותיו כאיש המעשה במחשבה תחילה, איש־תבונות ואחריות רבה, שמרצו הבונה פעל בתחומים מרובים. שוחר דעת היה עוסק בשאלות רוח־וחברה ומפעם לפעם גם מרצה בסוגיות אלה. איש־רעים נלבב ונקי הדעת.

הלך לעולמו בטרם עת מטובי האישים במדינה ומן המעולים בשורת ההנהגה של הציבור הדתי־לאומי. איש הבניין רב־ההיקף, מאצילי ארץ־ישראל ההלוצית־דתית, שר וגדול בישראל.

אבל כבד לתנועה במות חברנו היקר השר מיכאל חזני.

הסנאטורים האמריקאניים נפגשו עם ברז'נייב

מוסקבה, 2 (יופי"ע, ע"ר) — הכנסיינים הסוביטיים, ששוחחו עם משלחת 14 הסנטורים האמריקא־נים המבקרים בבריה"מ אמרו כולם, כי הם מצדדים בהמשך קיו־מה של ישראל.

הסנטור אברהם ריביקוף אמר ב־מסיבת עתונאים שקיימה המשלחת בעקבות פגישתה עם ליאוניד ברז'־נייב, כי המנהיגים הסוביטים הס־עימו כי מאז ומתמיד מגלה בריה"מ ועודנה דוגלת בקיומה של ישראל כמדינה עצמאית.

הסנטור יוסקוב אמר, כי הסובייטים מצדדים בשובה של ישראל לגבולות משנת 1967, אך הסנטור יעבץ הוסיף, כי „אפילו הם מבינים, שהנסיגה איננה יכולה להיות פתאומית, כפי שרוצות מדינות ערב יכי היא חיי־בת להתבצע בשלבים".

חברי המשלחת אמרו, כי הם מקיים ששיחותיהם עם המנהיגים הסובי־טים יסייעו ביישוב המחלוקת בין שתי הארצות בעניין זכות ההגירה של היהודים והפיקוח על החימוש. הסנטור המפרי אמר, כי השליחות על הסנטורים היתה קונסטרוקטיווית ויתכן שתתגלה כפורית.

הסנטורים אמרו במסיבת עתונאים כי מסרו למנהיגים הסובייטיים רשי־מה של יהודים, שביקשו להגר ל־ישראל ובקשתם נדחתה. איזרים מיהודים אלה השתתפו בפגישה עם 10 סנטורים בבית מלון מוסקבאי אור ליום ב'. הסנטור יו סקוט אמר, כי המנהיגים הסובייטיים הבטיחו לבדוק את העניין.

רבין יבקר בבון בשבוע הבא

בון, 2 (ע"צ) — ראש הממש־לה יצחק רבין יבקר בשבוע הבא ברפובליקה הפדרלית. הוא יגיע לבון בביקור הרשמי ב־8 ביולי וישהה במערב גרמניה 4 ימים — מסר הערב מקור יודע דבר בבון.

יהיה זה גומלין לביקורו של קנ־צלר מערב גרמניה לשעבר וילי ברנדט בישראל ב־1973.

בימי שהותו במערב גרמניה יוועד מר רבין בין השאר עם הנשיא ולטר של, הקנצלר הלמוט שמיד, שר החוץ הנס דיטריך גנשר וחברי ההנהגה של המפלגה הסוציאל דמו־קרטית. בין השאר ידון עמם על המצב במזה"ת ועל תרומתה האפש־רית של מערב גרמניה ושל א"ב והת אירופה ליישוב הסכסוך הישראלי ערבי.

אש"פ קורא לכינוס ועידה עם מצרים סוריה וירדן

קאהיר, 2 (ע"ר — ע"צ) — הארגון לשחרור פלשתין (אש"פ) קרא היום לכינוס ועידה מרובעת, בהשתתפות נציגיו ונציגי מצרים, סוריה וירדן, לשם תיאום עמדות ל־גבי המשבר המזרח תיכוני — מסרו מקורות יודעי דבר בקאהיר.

המקורות הוסיפו, כי מצרים קיד־מה בברכה את ההצעה והסכימה ל־קיים את הועידה, בהשתתפות שרי החוץ של שלוש המדינות ונציגי אש"פ. כפי שנמסר הציעה מצרים לקיים את הועידה החודש בקאהיר. כתאריכים אפשריים הציעה מצרים את הימים ה־8 ביולי או 16־17 בו.

מן הראוי להזכיר, כי מצרים, סו־ריה, ירדן ואש"פ — ארבעת הגור־מים הערביים העיקריים המעורבים בסכסוך עם ישראל — החליטו ב־ועידת הפיסגה הערבית שהתקיימה אשתקד ברבאט, לקיים באורח ס־דיר פגישות ביניהם. אולם בצוע ה־החלטה הזאת נתקבל בקשיים בגלל חילוקי דעות פנימיים בקרב הער־בים, ביחוד התנגדותם של סוריה ואש"פ לדיפלומטיה ה„צעד־אחר־צעד" שהפעילה ארה"ב בזורה התי־כון, בתמיכתה של מצרים.

משקיפים מצפים, כי מצרים, סו־ריה וירדן, ייעצו לפלשתינאים ב־ועידה המרובעת, כי ימתנו את עמ־דתם הקשוחה לגבי מאמצי השלום במזרח התיכון.

פיצוצים בריביירה הצרפתית

ניצה, 2, (ע"ר) — 4 פצצות הת־פוצצו בבנינים ציבוריים באיזור ה־ריביירה הצרפתית בשעות הבוקר ה־מוקדמות. בהתפוצצויות נפצע אדם אחד ונגרם נזק רב לרכוש — מסרה המשטרה.

אחת הפצצות התפוצצה במשרד ממשלתי לטיפול בתביעות פיצויים מן המתיישבים הצרפתים לשעבר בצפון אפריקה.

פיצוץ אחר אירע בבנין עירית סנט מקסים ובבניני משרדי המס בסילון ובאייר.

המשטרה טרם מסרה הודעה על ה־חשודים האפשריים בביצוע הפיצו־צים.

תשעה נפצעו בתאונה

תשעה אנשים, נפצעו, מהם שלו־שה קשה, בתאונת דרכים שאירעה אתמול בצהרים ליד כפר יונה. ה־מקרה אירע כשטנדר, נהוג בידי בימיל המכן ההפך בנסיבות שטרם הובררו בכניסה לכפר, בכביש יונה — נתניה. כתוצאה מכך נפצעו תש־עה אנשים שהיו בטנדר. בהם ה־נהג. הנפצעים הם תושבי יונה.

למנויינו בירושלים

עקב תקלה הגיעו השבוע בימים שלישי ורביעי העתונים באיחור

וכתוצאה מכך חלו שיבושים בחלוקת העתון ואתם הסליחה

מחלקת המנויים

תדהמה ואבל בכנסת

שר החינוך א. ידלין: הלך מאתנו איש שרשים עמוקים

סופרנו בכנסת יונה כהן מו־סר:

הידיעה על מותו של השר מיכאל חזני נפלה כרעם ביום בהיר בכנסת. זה הזכיר הופע־תו שלשום בוועידה שלמה בפ־עולות משרד הסעד ותכניות השר לעתיד, אחר סיפר על שיחה עמו בענייני המדינה, התנועה, שיחה אודות „הצו־פה". יישובים חדשים הבוק־עים פה ושם וכדומה.

ח"כ חאמד אבו רביע סיפר לסופר־נו שרק שלשום, בדיוק בשעה 12 בחצות הלילה, בהיותם יחד במלון „הולילנד" ראה את השר צועד לפון חדרו. אמר לו מר אבו רביע:

אדוני השר חזני, אינך נראה טוב.

השיב השר: נכון, אני עייף באה־פה לעשות העבודה רבה.

אבו רביע: שלום ולהתראות.

השר חזני: שלום ולהתראות. כע־בור דקה חזר חזני וקרא לאבו־רביע: אבו רביע, שלום, שלום...

להמהון חבר הכנסת אבו רביע רא־הו בבוקר יוצא לסיור, במסגרת תפ־קידו כשר הסעד, במוסדות הסעד בג'נין...

אותה שעה, סמוך לשתיים בצה־ריים, עסקה הכנסת בבירור „הצעות לסדר היום". שר הפנים, ד"ר בורג חיכה להצלאת ענייני המושב „שגב" ולמתן תשובה — ולפתע מסרו לו את הידיעה המכאיבה, והשר בורג נת־קף בכי, ובקושי קם ממקומו. הוא מיהר לנסוע לרעייתו של חזני, לבל תקבל את הידיעה בדרך שתפגע בה קשה יותר...

יו"ר הישיבה מ. בן פורת: שעה על דוכן הנואמים כדי להשיב ולהסביר נושא הקשור בחינוך, אמר דברי הספד קצרים:

כמוני כשאר חברי הממשלה ו־הכנסת הכבה אותי הידיעה המרה על פטירתו לפתע והוא בכלוא תנו־פת עשייתו של שר הסעד, חברנו מיכאל חזני.

מיכאל חזני היה איש של שורשים עמוקים. שורשים עמוקים במורשת ישראל, שורשים עמוקים בתנועה ה־ציונית, שורשים עמוקים בתנועת העבודה הדתית, שורשים עמוקים ב־התיישבות ובאדמת המולדת.

ממנהיגי תנועת ההתיישבות הד־תית ומלווה נאמן של כל עשייה הת־ישבותית ברחבי ארץ ישראל.

מיכאל חזני היה איש המעשה.

אבקש לקום, אני מודיע בצער רב...

יו"ר הישיבה, מרדכי בן פורת, הודיע להתפתבם של הנוכחים באו־לם המליאה: אבקש לקום. אני מודיע בצער רב ובכאב עמוק על פטירתו הפתאומית של שר הסעד מיכאל חז־ני, שנפטר על משמרתו תוך כדי סיור בצפון".

הנוכחים והקהל עומדים שתי דקות בדומיה.

שר החינוך: איש שרשים עמוקים

שר החינוך והתרבות, א. ידלין, איש הפרוזה, אבל ביסודו של דבר היה תלמיד חכם, בקי במורשה ה־יהודית לכל רבדיה, והשתתפותו ב־כל דיון בשאלות המעשיות והפרו־זאיות ביותר, היתה קשורה בזיקה עמוקה מאוצרות הרוח ומהשקפת ה־עולם של היהדות.

היה בר־אוריין בתחום הכלכלה, ו־תרומתו של חזני למחשבה הכלכלית של מדינת ישראל תוכה עוד בוודאי לתאור ממצה וראוי, שאי אפשר ל־עשותו ברגע זה של הידיעה המרה.

הלך מאתנו שליח ציבור נאמן, מסור, נמרץ, רב פעלים, שבשנותיו האחרונות כשר הסעד עמד לימינם של דלים ואביונים, של השכבות השרויות במצוקה. מעבר לכל אלה, הלך מאתנו חבר טוב, נעים הליכות, אציל רוח ותלית נאמן בשליחותו הציבורית.

אין ניחומים לא למשפחתו ולא לנו כולנו יודעים ברגע זה, רק צער עמוק דינגן שקשה לתארו במלים.

יהי זכרו צרור בצרור הזכרון של מדינת ישראל המתחדשת.

ישיבת הכנסת הופסקת לעשר דקות

יו"ר הישיבה מ. בן פורת הודיע על הפסקת הישיבה לעשר דקות.

מדברי הח"כ אבטבי

גם הח"כ אבטבי, בעלותו לדוכן הנואמים להסביר הצעתו בענייין ה־מושב „יובל" — פתח בהבעת יגון ה־כאב במותו הפתאומי של אבי ה־התיישבות הדתית העובדת, שנתן תנופה בבניין יישובי „תורה ועבו־דה" למעלה מחצי יובל שנים באי־פונה ובמסירות נפש.

י. קרגמן: עמוד התוך של ועדת הכספים

בישיבת ועדת הכספים שהתקיימה אתמול אחה"צ בכנסת, אמר יו"ר ה־ועדה ישראל קרגמן דברי הערכה על פטירתו הפתאומית של שר ה־סעד מיכאל חזני.

בין היתר אמר קרגמן: „חזני היה בין חברי ועדת הכספים של הכנסת במשך הרבה שנים. ובה הוא צמח לישרות. תבונתו, אחריותו, בקיאותו הרבה בכלכלה וחברה, חברותו ע־מדו לו בהיותו עמוד התוך של וע־דת הכספים.

הוציא נשמתו כשתורת חסד על לשונו

מאת יצחק דוימש

המדיניות שלנו היא להחפש את הנזקק, להגיע אליו ז־הכפיה זו את הסעד המגיע לו בזכות ולא כחסר. אלה היו המלים האחרונות שהשמיע שר הסעד מיכאל חזני.

אמר את המשפט בלוטש, ברור ו־נמרץ. ובעוד מתחילים לתרגם אותו מעברית לערבית, התמוטט לפתע צנח ונפל לידיהם של מנכ"ל משרדו ד"ר ב. א. קורץ ותהו אלוף אריה שלו, מפקד יהודה ושומרון.

ניסו להצילו בהנשמה מלאכותית ו־העבירוהו לבית החולים בעפולה. אך שם נקבע מותו.

אתמול בשעה שמונה בבקר יצא השר מיכאל חזני מלשכתו בירושלים לסיור במוסדות צדקה וסעד בשומרון. נלוו אליו ד"ר מרדכי אבי־צור, ה־סמנכ"ל לעניינים מיוחדים וכותב שורות אלה, תוך כדי ישיבתו במכו־נית הספיק לעבור על חומר הקשור לעבודת המשרד ועניינים ממשל־תיים. בשיחה עם מלויו התייחס ל־עניינים העומדים על הפרק והצביע על האחריות הגדולה בהכרעות כב־דות. את פעולת הסעד בשטחים תיאר כגשר אנושי בין ישראל והתו־שבים הערביים. סיפר לנו כי בתום סיורו בדעתו לנסוע לכפר פינס לני־חום אבלים.

בלשכת הסעד בשכם, שם נתקבל ע"י נציגי הממשלה, העובדים הסו־ציאליים וראש העיר, הסביר הבר־חבה ובבהירות את המדיניות הסוצי־אלית של ממשלת ישראל בשטחים. הכוונה היא — אמר — להבטיח עז־רה לכל מי שמגיע לו, אך יותר מכך לשקם את האדם ולהחזיר לו את כבודו. ממשלת ישראל — כך סיפר — מעוניינת להעסיק בשירותי הסעד בשטחים את התושבים המקומיים ככל האפשר, כאשר הצוות הישראלי מהווה את המסגרת בלבד.

הוא שוחח אישית עם העובדים ה־סוציאליים במקום, אותם הכיר כבר מהזדמנויות קודמות.

גזר את הסרט בחנוכת מפעל שיקום בג'נין

מכאן המשיך לג'נין, שם גזר את הסרט של מפעל שיקום גדול ש־במסגרתו מקיימים לימודים לתפירה, רקמה, סריגה והדפסה. המפעל הוקם בעזרת ממשלת ישראל, פעילי צד־קה מקומיים, בעיקר נשים עסקניות והצלב האדום בהולנד. לכבוד בואו הוכן במקום טקס חגיגי מרשים ב־השתתפות עשרות אורחים ופעילים מקומיים.

נאום מרשים על תפקידי הסעד

השר השמיע נאום מרשים על תפ־קידי הסעד והשיקום. השר חזני הת־עכב במיוחד על חלקן של העסקניות בפעולות צדקה אלו. בהקשר זה הז־כיר, בבשרות פיוטי רב, כיצד החכם מכל אדם שלמה המלך שר ל„אשת החיל". הצביע על כך שהעבודה הסוציאלית חייבת לעמוד מעל ומע־בר למאבקים פוליטיים וכי ישראל דבקה במשימה זו.

דבריו המלוטשים נאמרו אחד מק־רא ואחר תרגום. כאשר הסביר כי מספר מקבלי סעד הלקי בשטחים פלאה גדל בהרבה. אמר שזהו תר־באה מפעולת שיקום מצד אחד ו־החיפוש אחרי הנזקק האמיתי מה־צד האחר. אנחנו מחפשים אחרי ה־נזקק ומבטיחים לו את הסעד — אמר.

עמדו להתחיל בתרגום. הגיעה ה־שעה כ־12.15 אותו רגע נשמט המיק־רופון מידיו של השר. התמוטט, צנח לידיהם של היושבים לידו.

מנסים להציל בהנשמה מלאכו־תית. הוזעק רופא מקומי, מחליטים להעבירו לביה"ח בעפולה. באותו רגע כבר נשמע הלחש שזוהי שעת יציאת נשמה.

כמה מהנוכחים, בתוכם אברהם הופכן ואריה בריק, עוזריו הקרובים, אמרו „שמע".

הודעות אבל על מות השר חזני

(סוף מעמוד ראשון)

המינוי הרם כשר הסעד — ניהל עבודתו באהבת הבריות ואהבת ישראל.

„אולי אין זה מקרה שהדברים האחרונים שלו נאמרו היום במגזר הערבי, כאשר גישתו ההומנית הד־ריכה אותו. זהו סמל שאנו לא נשכח אותו, שבאמצע העבודה החזיר נשמתו לבוראו — סמל לחיים של שליח ציבור אשר לא איכזב לא את הצי־בור ולא את השליחות. כך היה וכך נזכור אותו לעד".

ד"ר רפאל: אבד איש תרומות במידותיו והחזון במעשיו

אבד לי חבר גדול ויקר איש תרו־מות במידותיו וביחסו עם הזולת וחלוץ במעשיו. איש חסד היה ואת שליחותו במשרד הסעד מילא בלב רחום גדוש אהבה לכל מי שנברא בצלם אלוקים.

ארבעים שנה פעלנו בתנועה אחת בארץ, שעל משגתה התחנכנו ובמסגרתה גדלנו. הוא בא אליה מבית חסידי אלכסנדר דרך „השומר הדתי" בפולין ואני מבית חסידי סטרטין דרך תנועת בני־עקיבא בגליציה. כאן נפגשנו ועבדנו יחד למען מטרה אחת. כל אחד בשטחו ועפ"י דרכו — למען בניין ארץ ישראל ברוח ה־תורה והמצוות.

נקטף בעודנו במיטב עשי־יתו — ורב האבל וצורב הכאב.

יו"ר נאמן של הצופה

מיכאל חזני היה במשך שנים יו"ר הנהלת „הצופה" וחבר הנהלת העי־תון. כיו"ר נאמן ומסור עמד לימין בטאונה של התנועה בכל עת ובכל עניין שבו פנו אליו. עוד שלשום אחרי הצהרים, ערב פטירתו עסק בענייני „הצופה" וישב ראש בישיבה מיוחדת לעניין העיתון שהוא שימש כמרכז שלה. בישיבה זו נדונו הבעיות הכספיות של העיתון ומ. חזני עמד על התוכניות לביסוסו של „הצופה", אותו העריך ככשיר חיוני לתנועה הדתית לאומית. שעה ארוכה הכשיר להתעניין בבעיות ה־עתון ולהתוות מעוזות והכיוון ל־עתידו.

דעות מקוריות בבעייה המדינית העומדת בפנינו

סופרנו המדיני מוסיף:

ביום שלישי שוחחתי עם השר חזני ארוכות על עבודתו בבעיות ה־מדיניות, העומדות בפני הממשלה וביחוד לקראת הסכם הביניים ה־מוצע עם מצרים.

חזני הביע כמה דעות מקוריות ב־עניין זה. לדעתו, יוצר רוב בממ־שלה נגד נסיגה מהצד המזרחי של המעברים, משום שהתמורה שמצרים נותנת בעד הנסיגה היא מפוקפקת ומועטה ביותר. השר הביע דעה ש־אחרי הסכם עלולות סוריה וירדן ביחד לפתוח במלחמת התשה כדי לערער את ההסכם עם מצרים. ב־מקרה כזה לא תוכל מצרים לשמור על ההסכם משום שלא יהיה ברור כי שפתה כאשר ישראל או הערבים. לפי הניסוח הבוצע של ההסכם ה־רשות בידי מצרים להפר אותו אם ישראל תתקיף את אחת ממדינות ערב. לכן, סבור היה חזני שההסכם מהווה סיכון לא פחות מאשר סיכוי.

מזכירות „גוש אמונים": ההתיישבות איבדה אחד ממעצבי דרכה הדגולים

במותו של השר חזני איבדה ההת־ישבות בכל רחבי ארץ ישראל את אחד ממנהיגיה וממעצבי דרכה, ה־דגולים ר' מיכאל חזני הבנוה היה סמל לישור הלבפנו והוא עבירתו התקיפה בנושאי חוץ וביטחון כמו בנושאי הרחבת הישוב היהודי ב־ארץ ישראל סמל וצוואה לכל העוס־קים בצרכי ציבור באמונה.

הסיור בשומרון שערך השר חזני ונגדע באמצעו יהפך בהארה ע"י חברי הגרעינים וכל האוהבים את א"י. לאילן רב פירות ופארה. ה־שתילים שנטע השר המנוח ילבלבו בדמות התישבות יהודית עירונית וכפרית בכל רחבי ארץ ישראל.

יהא זכרו ברוך.

הרב הראשי ח. ד. הלוי: איש תורה ועבודה במובנם של מושגים אלה

בשעת בשורה קשה זאת קשה ל־תאר במלים את כל כובד האבידה בפטירתו של השר מיכאל חזני. היה איש תורה ועבודה במלוא מובנם של מושגים אלה. איש תורה כפשוטו, תלמיד חכם שקבע יום יום עיתים לתורה. כל שיחה איתו היתה גדושה בדברי רבותינו ומעל לכל ידע ל־הוקיר את אישי התורה על אף מע־מדו הרם כשר בישראל.

איש עבודה, גם כן כפשוטו. שכל חייו היו קודש לבנין ויצירה ובדי־חלקו לעיצוב דמותה של הדת ב־מדינת ישראל.

הודעת אבל של פ. אילון יו"ר מרכז השלטון המקומי

יו"ר מרכז השלטון המקומי פנחס אילון אמר אתמול שהוא וראשי ה־רשויות המומים על מותו הפתאומי ־ לא עת של שר הסעד.

השר חזני, אמר אילון, היה ידידם הנאמן של הרשויות המקומיות, היה שיתוף פעולה מלא בין מרכז ה־שלטון המקומי לבין משרד הסעד בפתרון בעיות המצוקה הסעד ל־טיפולם של הנזקקים.

חבל על דאבדין ולא משתכחין.

נפטר השר מיכאל חזני

(סוף מעמוד ראשון)

נפטר בשעה 1.00 אחה"צ.

ב ת ו ל ד ו ת י ו :

מיכאל חזני (קטרוביץ) נולד ב־שנת 1913 בעיר בנדין בפולין. למד בישיבות בתוכן ישיבה תורת חיים בוורשה, שבה הוסמך לרבנות, ובמק־ביל התמיד בלימודים כלליים ועמד בבחינות בגרות אקסטרנית.

היה ממייסדי „השומר הדתי" ומ־פעילי „חלוץ המזרחי" בפולין. בשנת 1932 עלה לארץ באורח בלתי ליגלי. את תחילת דרכו בארץ עשה כפועל חקלאי והיה מראשוני החלוצים ב־כפר יעבץ ואח"כ התיישב בכפר אברהם. שנים רבות התגורר גם בכפר הרואה, ואח"כ עבר לתל־אביב.

במרוצת הימים עבר לעבודה ב־מרכז החקלאי של הפועל המזרחי ובמשך שנים רבות כיהן כיו"ר המר־כז. בתפקיד זה עשה רבות להרח־בתה של ההתיישבות הדתית ונחשב על חשובי בוניה.

חבר בהכנסת השניה ועד השבי־עית, יעד בכלל. חבר ועדת הכספים בכנסת בשנים עברו. בכנסת השבי־עית סגן שר החינוך והתרבות, חבר הנהלת הקואליציה, דובר המפד"ל לעניני כלכלה, משק חברה, חבר ועדת הציבור לעניני רווחה ולעניני ההתיישבות. יו"ר הוועדה המיוחדת בכנסת לטיפול בדוח"ות מבקר ה־מדינה.

במשך אותה תקופה השתלם בכל־כלה באוניברסיטאות ירושלים ולונ־דון ומזמן לזמן נשא הרצאות ב־אוניברסיטת בר־אילן.

בשנת תשל"א (1970) כיהן כשר הסעד. בכנסת השמינית — התפטר מחברותו בממשלה באפריל 1974 ו־הצטרף אליה מחדש באוקטובר אותה שנה.

פעילות ציבורית ענפה

פעילותו הציבורית הייתה ענפה ומגוונת: חבר הועה"פ של הפועל המזרחי, חבר הנהלת המפד"ל, מ־מפקדי ההגנה, חבר המרכז החק־לאי, בהנהלת איגוד מושבי הפועל המזרחי ואבי ההתיישבות הדתית ב־ארץ, סגן יו"ר הוועדה המרכזת ה־מייעצת של בנק ישראל, כיהן כחבר מועצת המנהלים של בנק „ספחות־פוט" ושל בנק המזרחי, סגן יו"ר הועד המנהל ויו"ר ועדת הכספים של האוניברסיטה „בר אילן". פרסם חיבו־רות על ההתיישבות הדתית ומחק־רים רבים בנושאים דתיים־חברתיים, כלכליים ותרבותיים. הניח אשה, חנה, ושלושה בנים (אליצור — רו־פא, משה — מרצה באוניברסיטה, וישראל — תלמיד ישיבת הכותל) נכדים ונכדות.

השגריר מלקולם טון בהגיעו לישראל:

„אני רואה כמשימתי החשובה לקרב האיזור לשלום בר־קיימא"

השגריר המיועד של ארה"ב לישראל מלקולם טון, אמר אמש בהגיעו לישראל, כי הוא רואה כמשימתו החד־שובה ביותר לקרב את האי־זור לקראת שלום בר־קיימא.

מר טון, בא בלוויית משפחתו ו־כבר היום ייפגש עם שר החוץ יגאל אלון לשיחת היכרות. יגיש את כתב אמנתו לנשיא המדינה ביום ה' ב־שבוע הבא.

בפגישה עם העתונאים על מסלול הנחיתה בלוד מסר הודעה קצרה בעל־פה בה אמר: „כפי שאתם יוד־עים כולכם, ההבנה, התמיכה והד־אהדה לישראל היו כ־כיב בעיקבות של ארה"ב כלפי ישראל, בשנים ה־אחרונות לפחות, ואותו הדבר אפשר לומר גם ביחס לגישת ישראל כלפי ארה"ב. אני סבור שהאחריות הכב־דה ביותר אשר אני נושא היא, ש־עלי יהיה להסביר בבהירות המיר־בית את עמדותיה וגישותיה של ממשלתי לממשלתכם ולעמכם, ויחד עם זאת להווח חזרה באמונה ה־מירבית את תפיסותיה של ישראל לגבי כמה מהבעיות הקשות הני־צבות בפנינו.

השגריר אמר, שהיה זה כבוד ב־שבילו להתמנות לתפקיד זה, בו הוא רואה אתגרים גדולים, והוא הביע את תקוותו שיידע לעמוד באתגרים אלה כדי לפעול לקירוב שתי המדי־נות להבנה טובה יותר ביני־הן. הוא רואה את התפקיד החשוב ביותר, לנהות ולזוח לקראת שלום בר־קיימא ויציב בהנהוג לאזור זה במידה כה רבה.

דברי השר חזני ז"ל — שעות אחדות לפני פטירתו

ירידה ללא תקדים בשיעור הנזקקים לתמיכות סעד

מאת סופר „הצופה"

ירידה ללא תקדים חלה בשי־עור הנזקקים לתמיכות־סעד הל־קות ביהודה ושומרון, אולם עלה מספר הניהנים מתמיכה ישירה שם.

דברים אלה מסר שר הסעד מיכאל חזני ז"ל אתמול בסיורו במוסדות סעד בשכם ובג'נין בטרם צנח על משמרתו.

מספר הניהנים מתמיכה במזון ירד מ־200 אלף נפש בשנת 1967 ל־20 אלף נפש בשנת 1975. השר ציין זה עדות לשיפור במצב הכלכלי של האוכלוסיה ולמאמצי השיקום של העובדים הסוציאליים המסורים של שירותי הסעד ביהודה ושומרון.

מספר הנתמכים תמיכה כספית מלאה עלה מ־200 משפחות בשנת 1967 ל־1138 משפחות בשנת 1975. מכסת התמיכה הכספית ביהודה ו־שומרון נקבע ברמה של 40 אחוז מהשכר הממוצע למשפחה בת 4 נפשות. התמיכה הכספית נתנת ל־משפחה או לבודד החסריב כל הכנ־סה ממקור כלשהו.

כמו כן הודיע כי בשלוש השנים האחרונות חל גידול במספר העוב־דים הסוציאליים המקומיים. מספר העובדים גדל מ־138 בשנת 1973 ל־183 בשנת 1975. מספר העוב־דים הישראליים פשרה — נשאר יציב.

התקציב הסעד הממשלתי עלה בצו־רה ניכרת מ־4 מיליון ל"י בשנת 1969 ל־22 מיליון ל"י השנה. עוד ציין כי מאמץ מירבי משקיע משרד הסעד בשיקום הכלכלי, הרפואי וה־חברתי של הנזקקים. הוא מסר פר־טים על פעולות השיקום בתחומים שונים באיזור יהודה ושומרון. במקביל לפעולה הממשלתית עודד משרד הסעד את פעילותם של אר־גונים התנדבותיים. כיום פועלים ביהודה ושומרון 127 אגודות צדקה אשר 8 מהן נוסדו בשנים האחרונות.

בין הפטיש והסדן

יש לקיים הבטחות לעולים

(אתמול בכנסת)

בהצעה לסדר היום בכנסת בנושא של אי קיום הבטחות לעולים מהמ־ערב ציין הח"כ מרדכי בן פורת כי אלף משפחות מארצות המערב הגיעו לארץ בהתאם לתוכנית שפרסם מש־רד הקליטה. על פי התכנית חושבו דמי השכירות על בסיס של 11 אחוז משווי הדירה, כאשר 50 אחוז משכר הדירה משלמת הממשלה כסובסידיה.

כיצד התבצעה התוכנית בארץ? במקום 6,000 ל"י לשנה דמי שכירות חוייבו העולים לשלם 14,000 אלף ל"י לשנה! העולים פנו ליו"ר הנהלת הסוכנות וקיימו הפגנה. לפני כשבו־עיים נפגשה משלחת עם יו"ר הנהלת הסוכנות ושר הקליטה, השיכון ל־דבריהם סרב שר השיכון לכלא את תנאי החוזה ואמר: „איננו זקוקים לעולים. כי צריך אותם".

הח"כ בן פורת קרא לטפל בבעייתם של העולים בצורה אמינה ויעילה, לקיים הבטחות ולנהוג עמהם בכנות וביושר.

השר לקליטת עלייה, ש. רוזן, אמר שמשרדו מודיע לעולים על זכויותי־הם בקבלת דירות בשכירות והשתת־פות המשרד בדמי השכירות, בגובה של 11 אחוז משוויה של הדירה.

השר הודיע שתוקם ועדה לברר עם קבוצת עולים מהמערב התובעים מי־מוש זכויות דירה. הנושא הועבר לבירור בוועדת העבודה.

ממלאי מקום למועצה להשכלה

הכנסת נתנה אישור מוקדם ל־הצעת חוק הקובעת כי שר החינוך יוסמך למנות מ"מ לחברי המועצה להשכלה גבוהה, במקום אלה שלא יוכלו למלא את תפקידם באורח זמני.

הצעת החוק הפרטית הגיש ח"כ זהר קורן, והועברה להמשך הטיפול בווע־דה.

פתרונות דיור למשכנות עוני

הכנסת העבירה לוועדה הצ"ע של ח"כ מנחם ידיד לברר ולקבוע עקי־רונה לפינויים וחיסול של משכנות העוני בישראל, הדאגה לדיירים.

שר השיכון, אברהם עופר, הודיע שעל אף הקיצוצים בתקציב השיכון לא יקטן מספר הפתרונות לדיירי די־רות פגומות וצפופות, ואולי אף יגד־לו הבאים לרכישתם.

שר החינוך והתרבות, א. ידלין, אמר אתמול בכנסת שבישראל לומ־דים כיום יותר מאלפיים סטודנטים לרפואה בארבע האקדמאות לרפו־אה שבמדינה. הביקוש לרופאים ה־צפוי בשנים הבאות הוא רק כ־150 אלף. ומכאן העודף של ההיצע על הביקוש. לפיכך, לא תוכל המדינה להפנות משאבים נוספים למטרת הרפואה.

אחר הצעת הח"כ יודין לדון בפי־כול באלפי הסטודנטים הישראליים הלומדים רפואה בחו"ל אמר השר שאיליה, לכשל, יבאו ללמוד כאן דנסים שבארץ לא עבדו במוסדי כ־בעישה וראוי היה שיפנו למקצועות אחרים.

הנושא הועבר לוועדה.

בעיות במושב „שגב"

הח"כ אבטבי (במקום השר בורג שעזב את הישיבה בכנסת מעקבות פטירת השר חזני ז"ל) הציע לה־עביר לוועדת הפנים את בירור ה־בעיות במושב „שגב".

הח"כ בן מיאב הסכים להעברת ה־כנסת העבירה את הנושא לוועדה.

בריוניים של רואי חשבון

בתשובה לשאילתה בכנסת של ח"כ א. רונן אמר אתמול שר הפנים ד"ר בורג שאין הוא רואה פגיעה בחכמים חלקיים ב־כל שבתו בתי רואי חשבון לרשויות המקומיות ובים מה כתבי מלוי וגביים.

השר הגיעים עם זאת שההמשך הקיים הוא זמני ועקרונות מהמהאשי ביקורת קבועות בביקורת בד־ימת הרציבויות בההאם לוקבים עם הגורמים הנוגעים בדבר.

בעניין אחר עיבודים

בעניין אחר — פרויות התקדויות נד עובדי עיריית תל אביב באשר־עות משדי דקירות פרשים ציין שר הפנים שאינו רואה בפלום ב־פום הוכחת שבם של כל עובדי העירייה יחה איתם כעזרים הודים שנתפסו בהלקהם לבמבהיבים את שבם של חברהם עובדי העירייה.

איכלוס הרובע היהודי

בהתייחסו לבעיית איכלוסו של ה־רובע היהודי בעיר העתיקה של יר־ושלים ציין ד"ר בורג שתכנית הבית־ור של הרובע מקיפה 630 יחידות דיור. עד כה נבבריה בנייתן של 227 מתוכן איכלוסי 183 ו־30 בבניה בעלבי איכלוס כן מציים בבנה 110 יחידות נוספות, על מנת ש־הבניה תיבנה „כדת וכדין ובמסגרת החוק" מבוצע פיקוח במקום ה־כה הוצאו 8 צוים להפסקת עבודה.

ההאר בנושה הבית כי מידה כל אינו יטוען המיסים המקומיים גבו־היב בירושלים מאשר בתל אביב ואין כל בעייה „אפליה" — אמר שר ה־פנים בתשובה לשאילתא של הח"כ יחזקאל פלומין.

עם זאת ציין השר שיתכן ובענף זה או אחר יהיה הבדל ניכר בהיטל מס עסקים בין ירושלים לערים אח־רות.

יונה כהן

רשמית במוסקבה ובוושינגטון

קיסינגר וגרומיקו ייפגשו בג'נווה

מוסקבה, 2 (יופי"ע, ע"ר) — סוכנות הידיעות הסובייטית טאס פרסמה הערב ידיעה רשמית על פגישתם המתוכננת של שר החוץ הסובייטי אנדריי גרומיקו ועמיתו האמריקאי ד"ר הנרי קיסינגר שתיערך בג'נווה ב־10 וב־11 ב־יולי.

בפגישה יוחלפו דעות על בעיות בעלות עניין משותף לשני הצדדים — נאמר בהודעה.

גם פקידי הסטייט דיפרטמנט ב־וושינגטון אישרו את דבר הפגישה בין גרומיקו לקיסינגר והוסיפו, כי בהמשך למסעו עשוי קיסינגר לבקר גם במדינות אחרות באירופה.

כזכור הסכימו קיסינגר וגרומיקו בעת פגישתם האחרונה בוינה כי ישובו וייפגשו בחודש יולי לשם דיון בעניני המזרח התיכון.

פגישתם האחרונה של שני השר־רים בג'נווה התקיימה ב־16 בפברואר ו־17 בו, ולאחר מכן נתפגו גם ב־ווינה, ב־19 וב־20 במאי.

לאחר הפגישה בווינה אמר ד"ר קיסינגר בהלצה, כי עדיין אינו יכול לומר היכן תתקיים הפגישה שנועדה ליולי, אך הוא מניח שלא כל הפגי־שות חייבות להתקדם דווקא בג'נווה.

נחטף קולונל אמריקני בביירות

סבורים שנחטף ע"י מחבלים לאחר שסיממוהו

ביירות, 2, (ע"ר, יופי"ע) — קולונל אמריקני המשרת ב־משלחת הצבאית האמריקנית בטורקיה נעדר בביירות מאז יום א' — אמרו מקורות בט־חוניים לפני דרג.

סבורים שהוא סומם ונחטף על ידי מחבלים פלשתינאים בקרבת מחנה הפליטים שתילה, מן הגדולים בביי־רות.

העתון „אל מחרר" המקורב למ־חבלים הפלשתינאים מסר ביום ב', כי אורח זר שלא זוהה נעצר על ידי הפלשתינאים לאחר שלא נמצאו אצלו תעודות המעידות על זהותו.

אם אמנם נמצא הקולונל בידי ה־מחבלים יצור הדבר קשיים דיפלו־מטיים עדינים לארה"ב המסרבת ל־הכיר בארגון לשחרור פלשתין. ייתכן, כי במקרה זה יבקשו האמרי־קנים את שלטונות לבנון לתווך בי־נם ובין אש"פ.

מורגן התעכב בביירות בשובו ל־אנקרה מתמרוני סנטו בפקיסטן. עדי ראייה מסרו, כי מורגן התקרב במו־נית לרובע, בו התחוללו הקריות ומכוניתו נעצרה על יד מחסום דר־כים. שגרירות ארה"ב בביירות מס־רה על כך מייד לשלטונות לבנון ונבקשו כל האמצעים האפשריים כדי למצוא את מורגן.

רגיעה הדרגתית בביירות

משמרות בטחון חמושים סיירו ה־יום במרכז ביירות כהפגנת כוח של הממשלה החדשה, שהכריזה על הת־לטתה הנחושה להחזיר את הסדר על כנו לאחר מעשי אלימות המורים שארעו בעיר בשבוע שעבר.

אף כי בפרברים הדרומיים של ה־עיר עדיין נשמעו יריות לסירוגין דומה כי ההמהומות ושפיכות הדמים הגיעו בהדרגה לקיצם. מספר ההרו־גים בקרבות של השבוע שעבר נאמד ב־265 ומספר הפצועים ב־750. בי־ממה האחרונה בלבד נהרגו בעיר 15 אנשים ונפצעו 50.

ראש הממשלה החדש ראשיד כרא־מה קרא בשידור רדיו לשמור על ה־שקט והביע את אמונו בכיבוד הפ־סקת האש עליה הוסכם בפגישה ש־נערכה אמש בינו לבין יאסר ערא־פת.

משקיפים מציינים, כי המשמרות המוגברים בחוצות בירות מעידים, כי שר הפנים החדש, כאמיל שמעון בן ה־75, ששימש בעבר כנשיא ה־מדינה, מתכוון לטפל במצב ביד חז־קה.

על אף המשמרות, עדיין היו חילו־פי אש מקלעים וטילים באזורים שייח ועין אל רומאנה, עם התחלת ה־מהומות ב־24 ביוני. שני הצדדים הלוחמים נשארו במצב כוננות. אנשי הפלגות התבצרו מאחורי בתרסים ואילו אנשי השמאל נראו מסיירים בשוורין ובטה המפלגה הנאצרי־סית נשמר על ידי חמושים אנשי אורודים.

במרכז העיר נשארו החנויות ב־רובן סגורות והתנועה לא היתה סד־ירה כרגיל. אולם היא רבה לעומת השיממון ברחובות בימים האחרונים.

עם סגירת הגיליון

קאהיר, 2 (ע"ר) — 39 קצ־ני צבא נעצרו בלוב לאחר שדרשו ממנהיג המדינה, מועמר קדאפי, לשנות את מדיניותו ולהתייצב לבדיקה כדי לק־בוע את מידת בריאותו הנפשית — מסרו היום עתוני קאהיר.

העתונים מוסרים את הידיעה ב־הסתמך על דבריהם של שלושה לו־בים אשר ביקשו מקלט מדיני ב־מצרים. השלושה סיפרו בין השאר כי קדאפי יצא להתקפת מחץ נגד כל מי שמתנגד לו.

הם סיפרו כי קדאפי עצר 9 מהנ־דסים מצריים העובדים בלוב, לאחר שסירבו לצטרף לרשת חבלה המ־כוונת נגד מצרים.

הידיעה נתפרסמה בנוסח כמעט זהה בשלושת העתונים הרשמיים — למחצה של מצריים — „אל אהראם", „אלגומהוריה" ו„אל אחבאר".

39 קציני הצבא נעצרו לאחר ש־שלחו מברק לקדאפי ובו מחאה על הדברים שהשמיע נגד מצרים על הסכמתה להפסקת האש, ששמה קץ למלחמת יום הכיפורים. הקצינים נעצרו במארס שעבר ועד עתה עודם יושבים בכלא. שלושת הלובים ש־ביקשו מקלט במצרים זוהו כעובד בחברת נפט, פקיד גמל וחייל ב־משמר הרפובליקאי הלובי.

16 מסיונרים איטלקיים גורשו מאוגנדה

נאירובי, 2 (ע"ר) — 16 מיסיונ־רים איטלקיים גורשו מאוגנדה וה־גיעו היום לנאירובי בירת קניה.

המגורשים ניהלו מסיון בעיר גולו שבצפון אוגנדה, שם הקימו גם בית חולים.

שמטנה גרמה לתאונת רכבת באוסטריה

וינה, 2 (יופי"ע) — שלושה אנ־שים נפצעו באוסטריה בתאונת רכבת שנגרמה על ידי הטפסנות הגבדים הפוקרים מוינה זו.

האזינו!

הקרב בין השעות 18.30—19.00 ברשת א'

במסגרת שביכון להווי דתי ומסורת,

לכתבה על ברכי החינוך:

מגדל אור - מגדל העמק

ושיחה עם

הרב יצחק דוד גרוסמן

רבה של מגדל העמק

בית מדרשית נעם

מתאבל מרה על פטירת הידיד הנדיב

השר מיכאל חזני ז"ל

יו"ר מועצת ההנהלה של המדרשיה

ומביע רגשי השתתפות מעמקא דליבא

לרעיה, לבנים ולכל בני המשפחה האבלים.

בנחמת ציון וירושלים תנוחמו.

עירית דימונה

מתאבלת על פטירתו ללא עת של

מיכאל חזני

שר הסעד

משתתפים בצער המשפחה

ערמון לרדו, ראש העיר דימונה

ישראל נבון, מ"מ ראש העיר דימונה

מוסדות התורה והחסד של

קריית צאנז בארצה"ק

משתתפים בצער על פטירתו הפתאומית של

ר' מיכאל חזני ז"ל

שר הסעד

ומביעים תנחומים למשפחה הכבודה

אן חותרת ארה'ב?

מאת מ. איידלבוים

ישת המאמצים האמרי־ים להשגת הסדר ביניים בין ישראל ומצרים הגי־שלב גורלי, ותוך זמן קצר ר נזין, כנראה, באיזו ו הצליחה ישראל לעמוד להציה של ארה"ב.

אומרים, כי הגזיפה האחרונה שיא ארה"ב ג'ראלד פורד היא אישית שלו, אם כי איננו נוטים ין לדברים אלה ואנו רואים בי ר את ידו של מזכיר המדינה, הנרי קיסינג'ר. כשם שבינמתו פורד על ישראל את אשמת ן של קיסינג'ר בחודש מרץ, להניח, שקיסינג'ר הנדיף בם שהגזיפה תיקרא על שמו של אבל אנו מוכנים לקבל את אר בושינגטון שהיוזמה היתה פורד (הצלחה דיפלומטית). קסון היה אידיאל והאמין שהוא הוא מסוגל להביא את השלום ן, לכל הפחות לדור או לשני ן, לשם כך אחז בקרנות כס ה־זה הזיל את כבודה בעשותו

ת הותר פורד? הוא אומר, כי ם במזרח התיכון. האומנם? גר שמסר את תורתו לפורד, את השלום רק בהקרבת ה־רסים של ישראל על מזבחו של את. ראש הממשלה, יצחק רבין, מאמץ ללכת לקראת פורד. רבין, רים לו שבילים בושינגטון, הבין של הנשיא. הוא ידע שהנשי־עשויה להישמט מידי פורד. עם ה ותצי אחוזים מובטלים אין א סיכוי רב אפילו נגד מתחרה ו פופולארי. פורד זקוק לכן ל־ן שאותו יוכל לזקוף על חשבונו, ובעקבותיו יוכל לומר לבוחרים: השגתי נצחון מרשים — שלום

זמני במזרח התיכון. הצלחתי את הארץ מחרם ערבי מחודש. הנפט יזרום, מכונת התעשיה לא תשבות, וממילא ותהיה עבודה והכלכלה תבריא.

פורד זקוק לנצחון. בכל מקום ב־עולם אין לאמריקה סיכוי לנצחון. רבין בהיותו בושינגטון הביע נכונות ללכת לקראתו, אבל לא הסתפקו בכך. עם היותו בושינגטון לא הגיעו מגעו פורד וקיסינג'ר ותבעו ממנו ויתור של ממש, היינו נסיגה מלאה ממעברי המיתלה והג'ידי.

*

והנה בא כתב ה„ניו־יורק טיימס" ומספר, כי אמנם ישראל עשתה כבה ויתורים מהותיים, אולם לא ויתרה על החלק המזרחי.

הגיעו בעצמכם מה היה קורה אילו היתה ישראל משיבה גם הפעם ב־„לאו" באי רבתי. פורד היה רותח, קיסינג'ר היה מוציא את דיבתה של ישראל רעה, ועל רבין במיוחד, וכמו שעשה בחודש מרץ. אזרחי ארה"ב לא היו מודעים כלל לויתורים ה־נוספים שעשתה ישראל, ועד שהיינו מספיקים להכחיש את האשמות ש־טפלו עלינו היה האמריקאי מושפע ממסע המשושה הנושב: הנאי יש־ראל נכון לאשמה. ישראל קשו־יזה ואינה מוותרת. הפעם פרסם ה־„ניו־יורק טיימס" כתבה זבה מצויינת במפורש ויתורים מהותיים וממשיים. הכתבה הפריחה את המזימה במקרה של מכשול חדש. פורד וקיסינג'ר לא יוכלו עוד להאשים את ישראל. העיתונות לא „תקנה" הפעם את דברי ההשגות של פורד וקיסינג'ר ואין צריך לומר הקונגרס. השבוע אמר יושב ראש בית הנבחרים, מר אוברט, שאסור לישראל לסגת ממעברי ה־מיתלה והג'ידי. אלברט וחבריו יוד־עים את חשיבותם הצבאית של ה־מעברים. אכן, נשמט מפורד וקיסינ־ג'ר קלף שהיה בידם במקרה שהמשא והמתן ייכשל גם הפעם.

*

בעוד יום או ימים ספורים ב־ע אם המשא והמתן יימשך מתוך הנחה שסופו להסתיים בהסכמה של הצד־דים. אבל נדמה לנו שהפעם אסור לעשות עוד ויתורים. הויתור החדש (אם נעשה), פירושו כניעה מוחלטת. נניח שאנחנו מוותרים על המעברים, האם אפשר להניח שקיסינג'ר ופורד לא ינצלו את ההזדמנות ללחוץ עלינו לויתורים נוספים, נסיגה כללית? אין זה סוד שקיסינג'ר ופורד תובעים גם נסיגה מהגולן, נסיגה זו נועדה להם לחסן את השרשרת של הציר ש־יקיף את איראן ויגיע עד מצרים ו־סעודיה. סוריה שוכבת באמצעה של השרשרת. אמריקה ודאי תלחץ עלינו מכיוון שגם היא אינה רוצה מקום תורפה בשרשרת שאינו מחוסן מס־פיק וגם בשל השבנונתה של השאה שהתקרב לעיראק.

כאמור, אין אנחנו יודעים במה יסתיים המשא והמתן, אבל ברור ש־אין אנו יכולים לעשות ויתורים נוס־פים. הגיעה העת להשיב מלחמה שערה. אנחנו בעמדה חזקה לעומת הסטייט דפרטמנט של קיסינג'ר והבית הלבן של פורד. השגריר החדש של ארה"ב הודיע שהוא בא כדי לדבר אל אזרחיה של מדינת ישראל ולא אל הממשל בלבד. הנוכל לשבת ב־חיבוק ידים ולא להתגונן כל עוד כוחנו במתנינו? עת לעשות ב־ארה"ב, להסביר את עמדותינו ולפנות אל הקהל הבלתי משוחד, אל האמרי־קאני הרגיל שבדמו זורמת המסורת הדימוקרטית ואהדה כלפי הנרדף, אל לנו להחמיץ את השעה.

משבר כלכלי חמור מאיים על ארגנטינה

מאת בן־ציון ברוקר,
סופרנו בארגנטינה

זוב עניין ציפור בארגנטינה ל־יותו של שר הכלכלה החדש. ו הסתתר מן הפיחות הגנורץ של בע המקומי, הסובל כבר זה שנים זה כרונית. הפיחות נתן יסוד מין, שהמחירים יעלו בכל מקום. האת נתנה הנהלת הרכבת ש־נה על העלאת מחירי הכרטיסים ן אחוז. בשיעור דומה היו ה־את בכל ענפי השירות הציבורי. שלנסוע ברכבת המקומית למרחק יהיה עתה בבחינת של מותרות. כל אזור יוכל להרשות זאת ל־

ורי מינויו של שר הכלכלה ה־הודיעה הנשיאה, שהשכר ה־ביותר יהיה עתה 330 אלף ישנות (מקודם 180 אלף). ב־ו זמן נתקיימה הישיבה של ה־ות האקונומיסטית שקבעה בענפים ים העלאה של 35 אחוזים. עתה של כל זה ובענף הבניין נקבעה את שכר של 45 אחוז. הישיבה יונים נמשכים. נציגי הפועלים שים העלאה יוצאת מן הכלל של עד 200 אלף פיזות ישנות ומו־ן מן החודש השלושה־עשר, אבל

תביעות אלה עדיין תלויות ועומדות. בימים אלה הודיע שר הכלכלה, כי הוא על הזנה עם עשרה בתי חרושת גדולים, המייצרים אוטובוסים ושיי־כים לפירמות זרות, שיפרישו הלוואה של 500 מיליון דולאר ושלא יעבירו בכלל את הרווחים לחוץ לארץ. כן עליהם להסתגל לכל החוקים הארגנ־טינאים — בדיוק כמו בעלי המפעלים המקומיים. גם הנשיאה שיבחה את הצעד הזה, העשוי להביא תועלת רבה למדינה, אולם השאלה היא, כיצד תתנהל העבודה בבתי החרושת ה־מקומיים, לנוכח העובדה שפעילים בהם הסינדיקאטים השמאליים. כך ששאלה רצינית היא, אם הייצור לא יסבול הפרעות.

מגיעות כבר ידיעות מ„קורדובה האדומה", שפועלי „איקא־רנו" מפר־לים לדרישות ושל מפעלי „פורד" ליד באונוס איירס, שאירגנו כבר מצעד מחאה, שנבלם על ידי כוח משטרה גדול.

להעלאות תהיה השפעה שלילית על התצרוכת של סחורות שונות, כי המחירים הגבוהים יקטינו בוודאי את הצריכה והדבר עלול לגרום לאבטלה. במוניות ניכרת תופעה זו. הן מסתוב־בות בעיר בלי נוסעים. המחיר הגבוה של דלק גרם לעליית מחירי הנסיעה והדבר עשה כמעט לבלתי אפשרי שימוש באמצעי תעבורה זה. לעומת זה, גדל מאד מספר הנוסעים באוטו־בוסים, ובמיוחד בשעות של ההתחלה והסיום של העבודה והלימודים בבתי הספר. סחורות רבות אינן נמכרות. בתי המרקחות כבר שבתו בגלל זה, עתה יוצאים באיום כזה הקמעונאים. הקצבים דורשים פגישה אצל הנשיאה. לעומת זה סוחרי הבקר סידרו כבר את ענייניהם עם שר הכלכלה החדש.

נערכים חיפושים ובדיקות בבתי המסחר. כמה חנויות נסגרו בגלל הפקעת מחירים. מטוקומן מודיעים כי נשלחים משם מאות טונות סוכר, אבל בבואנוס איירס אין להשיג את המצרך הזה. כן הוחלט להתיר להבא את הייבוא של מוצרי מותרות. ב־מנדוסה נתגלו בארות נפט חדשות, כדי להבטיח את האספקה העצמית. בשמועות גם ידיעות שמפעלים ממלכתיים שאינם רווחיים, יימסרו לידים פרטיות.

מול סבך הבעיות נערכות התייע־צויות בין הנשיאה ובנציגי המפלגות, מהן מרכב הגוש השולט, ועם מנהיג הראדיקאלים, ד"ר ריקארדו באלבין. עם האחרון התקיימה ישיבה שנמשכה למעלה משעתיים.

יש לשער, שרוצים למשוך את ה־מפלגה הראדיקאלית לקואליציה, אבל היא אינה נוטה לכך, וגם הפירוניס־טים הפעילים אינם ששים ל„שידוך" זה.

נמשכות פעולות הטירור

מלבד העניינים הכלכליים יש ב־ארגנטינה צרות מן הטירור, הנמשך מימין ומשמאל. יש כבר מספר ניכר של קרבנות, ביניהם יהודים. השמא־ליים מתנפלים על אנשי המשטרה, הצבא ועל עסקנים של הסינדיקאטים. בסאנטה פה נרצח המזכיר של פקידי הבאנק. הפירוניסטים האשימו את המושל באחריות לפשע הזה. האחרון אינו פירוניסט ורוצים לסלקו, אבל עד כה לא עלה הדבר.

השר לרווחה סוציאלית, לופז ריגא, נטל חופשה והודיעו, שהוא עומד לנסוע לספרד, אבל משם אין שום ידיעה על כך. עתון בריו־דה־ז'אנירו הודיע, שראוהו שם, ולפי שעה רווחות שמועות שונות בעניין זה.

ביישוב היהודי

היומון המקומי הבולט „לה פראנ־סה", יצא במאמר חריף נגד האנטי־שמיות הגואה. הסופר גארסיא תמו־ריני כצביע על כך, שנוצרה אופנה להאשים את היהודים בכל התופעות השליליות, ועל לא־יהודים להגיב על כך.

רעה חולה היא שהאנטישמיים מש־תמשים גם באמצעי תקשורת רשמיים כן אל לנו להשלות את עצמנו מכך שאופנה הסתה מתנהלת תחת המסווה של „אנטי־ציונות". המחבר מזכיר כמו כן את האפליות בברית המועצות וההתנהגות המחפירה של „אונסקו".

אכן, „לה פרנסה" משקף את ה־מציאות. שכן נאצים רבים, המשתמ־שים בשמו של פירון, מנהלים הסתה מכוערת נגד היישוב היהודי ונגד מדינת ישראל. חומר תעמולה שפל זה מופץ חינם במשכנות העוני. מלבד זה הם מקבלים מודעות ממוסדות רש־מיים ומפירמות בעלות השפעה.

אולם השיסוי הזה אינו מפריע ל־יישוב היהודי להמשיך בפעולתו. בית הכנסת הליטאי ערך בימים אלה חגי־גה מפוארת ליובל השבעים שלו. באולם הגדול התקיימה אסיפה זכרו־נית, שנוהלה בידי פרופיסור אליהו אונגר, מאוניברסיטה „בר אילן".

באסיפה הובעה תודה עמוקה ל־משפחת לוין, שבנתה והחזיקה את בית הכנסת.

גם התיאטרון הלאומי היהודי יפתח בקרוב בהצגת הבכורה שלו „סטמפניו". הקהילה העמידה למסרה זו את האולם שלה, כך שאפשר לק־בוע מחיר נוח לכרטיסים. בכלל, ה־אינפלציה מהווה בעיה רצינית לכל המוסדות היהודיים, שיהיו נאלצים לחפש מוצא.

בקרוב יעלה על כסא הרבנות ב־בואנוס איירס, הרב החדש, ד"ר מנחם פיטרמן. התפקיד לא יהיה קל, כי לא יהא עליו לשרת ברבנות ולחכות שיבואו אליו לשאול „שאלה", אלא יצטרך לצאת לרחוב היהודי ולהציג הרבה שאלות.

בינתיים הודיע הרב משה דוד שיף מכאן פאולו, שהוא נוקט יוזמה לכנס קונגרס של רבני אמריקה הלאטינית, לדיון במכלול הבעיות הדתיות בדרום אמריקה ובמשלוחיהם של הרבנים בקהילות.

רב יוסף שחר הוכתר רבו של מושב הזורעים

גיגת הכתרת הרב יוסף שחר ל־של מושב הזורעים, התקיימה השתתפות רבנים, אישי ציבור, י היישובים שבסביבה והמו־שב.

אחר תפילת מנחה נפתחה ה־נה ליד שולחנות ערוכים, ע"י יונגרייס, שבירך את האורחים את רשות הציבור לרב ג. ין, רבו הקודם של המושב. ל־דברים הנרגשים של הרב שטיין חל הצלחה בתפקידו לממשיכו בנות, בירך ראש חבר הרבנים מועצת הרבנות הראשית, ה־כ. פ. סכורש. בירכו עוד סבו המרא דאתרא, הרב מרדכי פרנ־מחיפה; הרב שמעון סלומון, של כפר אברהם; הרב י. פרנ־רבה של יבניאל, חיים ביצן, איגוד המושבים של „הפועל־רחי".

רא דאתרא, הרב יוסף שחר, לכל המברכים והשמיע דברי

ן השתתפו בחגיגה זו הרב גביזר, רבה של קבוצת לביא, פרץ ציוני, רבה הראשי של ה, והרב ירחמיאל אבנרי, מנ־המחלקה לענייני דת במפד"ל. השתתפה קבוצת אברכים מה־בן למר המרא דאתרא.

חגיגה משותפת בראשון לציון ל־16 בני מצוה עולי בוכרה

יגת בר מצוה קבוצתית נער־ל־16 תלמידי ישיבת חב"ד ב־ן לציון, שעלו מבוכרה. אולמי „ראשון" במרכז העיר, רבנים, ראשי הישיבה, ראשי ראש המועצה הדתית, ראשי הבוכרית בארץ, ואישי צי־בור.

גיגה שהונחתה על־ידי ר' יצחק רב, נפתחה על ידי הרב בן ליפסקר, מנהלה החינוכי של ת, בהקראת מכתב ברכה ש־מו"ר מליובאוויץ. דברי השמיעו מנהל הישיבה, הרב גולדברג, רב העיר, הרב י. א, ראש העיר, ה. גיבשטין, המועצה הדתית, הרב ה. ליט, שלינקא, ונציג ארגון יוצאי, מר אלידין, סיים את שורת כים ראש הישיבה, הרה"ג צבי הלפרין.

שה מחתני בר־המצוה הפ־את הקהל הרב באמרת דרשה ר חסידות בעברית צחה ומוב־כל. ע"י החתנים קיבלו מתנות מארגנים שונים. המאבשים ם תזמורת חסידית מכפר־חב"ד לת תלמידי הישיבה בניצוחו יחיאל מלוב, הנעימו את ה־

הדף היומי בגבעתיים

ת הרבנות המועצה הדתית תיים התקיימה חגיגת סיום ד־ת מסכת ברכות של לימוד היומי המתקיים בכל יום ב־כנסת בית אלחנן. השי־לזה נוסד במחזור הקודם לפני שנים ע"י המועצה הדתית כל תושבי העיר (לזכר הרב זורף ז"ל) והוא מרכז עשרות רבות של לומדים מגבעתיים. מגיד השעור הוא הרב יעקב גרנדש, מיוצאי ה־כולל בגבעתיים.

בעצרת התגינית, שריכזה קהל רב של בני תורה ומוקירים מכל בתי הכנסת שבעיר, נשא רב העיר, הרב יוסף גליקסברג, דברים בהלכה ו־אגדה. קרא לתושבים לבוא בהמו־ניהם להשתתף בלימוד הדף היומי ובכל שיעורי התורה המתקיימים ב־עיר.

מן ההווי הדתי

הוכנס ספר תורה חדש לבית־כנסת בקריית־משה בירושלים

בחנוכת בית הכנסת החדש „שי־כון קריית־משה" בירושלים, הוכנס ספר תורה, תרומת הגב' אסתר מל־מד ובעלה. הגב' מלמד שפרשה ל־גימלאות מעבודתה בבית החולים „הדסה" חסכה פרוטה לפרוטה ב־מסורה לרכישת ספר תורה על כל האביזרים והנוי המעטרים אותו. ב־שבת פרשת פנחס, כשהתחילו לק־רוא בספר בראשונה, השתתף ב־תפילה התגיגית רב „הדסה", הרב יעקב רקובסקי, אשר גם נאם לכבוד המאורע והרים על נס את פעולותיה בצדקה וחסד של הגב' מלמד.

אזכרה לרב צ.י. מלצר ז"ל וטקס חלוקת מלגות ברחובות

במלאת שש שנים להסתלקותו של הרב צבי יהודה מלצר זצ"ל, שכיהן כרב ראשי ואב"ד רחובות, מייסד וראש ישיבת הדרום, התקיימה אז־כרה ע"י הרבנות הראשית והמוע־צה הדתית בשיתוף ישיבת הדרום ועד הבוגרים, בהיכל ישיבת הדרום ברחובות.

נשאו דברים על אישיותו הרב ש. כהן קוק, הרב הראשי ואב"ד רחו־בות, הרב י. ל. בונין ראש ישיבת הדרום, הרב ש. ירושלמי, ראש המועצה הדתית, והרב ידעאל מלצר בנו של המנוח. כל הנואמים ציינו את סגולת רוחו של הרב מלצר כ־גדול בתורה ובעל מידות, מנהיג דגול בעל שעור קומה ומקיים עולה של תורה, ורב פעלים בכל ספרי העשיה. לאחר מכן חולקו מלגות ל־זכרו לתלמידי בתי הספר שעולים לישיבות, והוכרז שמעתה יחולקו פרסים לתלמידי הישיבה שיכתבו חיבור על נושא תורני. ש. הפסקה, בוגר הישיבה, לימד משניות, והחזן א. סלע ערך את האזכרה.

אזה"צ נערך בהיכל הישיבה יום עיון לזכרו ע"י תלמידיו בוגרי ישי־בת הדרום. נאמו על ערך לימוד התורה ראש הישיבה, הרב י. ל. בונין, והרב א. בקשי דורון, רבה הראשי של חיפה, שהיה מתלמידי הרב זצ"ל.

שבת תרבות תורנית במושב בית־מאיר

במסגרת שבתות עיון מטעם איגוד (סוף בעמוד 5)

מבצע „טרמפודה" שהוא מבצע ל־עידוד מתן הסעים לחיילים נערך ביוזמת עזרת הדרך והשיתוף האגו־דה למען החייל בישראל וחברות הנפט הגדולות. בכל „טרמפודה" — (תחנת הסעה) הועמדו מתנדבים ש־חילקו לנהגים עלוני הסברה. — בתום המבצע התקיים הגרלת פרסים.

השיקולים המדריכים את „חכמי ליליינבלום"

מדוע עלה „הדולר השחור" לאחר „הפיחות הזוחל" ✡ מלבד ציפיות לשינויי שער יש השפעה להיצע וביקוש של הכסף שמחוץ לשליטת הפיקוח

מאת יצחק דויטש

שוק הכספים ברחוב ליליינבלום לא נרגע בעקבות „הפיחות הקטן". שער הדולר השחור שעמד על 7.25 ל"י לפני הפיחות הזוחל מגיע ל־7.6 ל"י בימים אלה. „שוק ליליינבלום" מצוי בקרן זווית של הכלכלה הישראלית. לא רק מבחינת כבודו ו„חוקיותו" אלא גם מבחינת משקלו. סוחריו אינם חכמי כלכלה מובהקים דווקא. אבל בכל זאת יש לשוק זה השפעה מסויימת ומהלכיו עשויים להיות מעניינים. מכיוון שכן, מעניין להעריך מדוע עלה השער בשוק זה דווקא אחרי שהאוצר הבהיר את מדיניותו שלא ללכת לקראת פיחות גדול אלא לדבוק בשיטה של פיחותים קטנים. לכאורה, מדיניות זו היתה צריכה לצמצם את הפער בין המחירים, שכן אין ציפיות לשינוי שער גדול במהרה.

הציפיות — צד אחד

סביר להעריך כי הציפיות לפיחות מהיר הן צד אחד במטבע של ליליינבלום. בתקופות מסויימות הוא הקובע את מחיר הדולר השחור. כיום אין זה הצד המכריע.

הוא כמובן איננו מבוטל. קודם כל ישנן ציפיות לפיחות של 24 אחוז לשנה — או בחלק גדול משיעור זה (אם לא תמצה ועדת השרים לענייני פיחותים מלוא סמכויותיה). אי־פה ואי־שם מתגנבת גם ציפייה שהממשלה תעשה משהו „מחוץ לתור" — אף כי הסבירות לכך איננה גבוהה.

מה שמהווה את עיקרו של הצד השני במטבע הוא — הביקוש וההיצע לדולרים. נראה כי מסיבות שונות גובר הביקוש על ההיצע.

✱ מספרם של התיירים המבקרים בישראל נמצא בירידה ניכרת. לכן ההכנסות ממקור זה בשוק הן מעטות מבעבר.

✱ לעומת זה ישנה עליה במספר הישראלים היוצאים לחו"ל כתיירים בשל העונתיות של חודשים יוני־יולי־אוגוסט. אלה נזקקים לדולרים שחורים להשלים את ההקצבה הרשמית.

✱ ההוצאה במטבע חוץ לתייר עלתה. המחירים בעולם עלו. קשה לכן להסתדר בהקצבה הרשמית של 450 דולר לנוסע. לכן פונים לשוק החפשי להשלמה.

✱ מאזן ההגירה הורע. יש פחות עולים ולמרבה הצער יש ירידה מסויימת. לכן הזנת השוק במטבע חוץ ע"י עולים מצומצמת יותר. לעומת זה יש בו יותר קניות, ע"י מי שיוצא לצרכי הגירה.

✱ תושבי יהודה ושומרון הם גורם פעיל בנושא. ה„מדווח" הפוליטי כפי שהם מסתכלים בו משפיע על קניות ומכירות שלהם. הם גם זקוקים למטבע חוץ בעת שהם עוברים את הגשרים.

מימוש השקעות ספקולטיביות

משקיעי חוץ רבים החזיקו כאן דירות מתוך ציפייה לרווחים. מחירי דירות אינם עוד במגמת עליה כיום. יש לשער כי חלק מהמשקיעים הספקו־לטיביים הללו ממש את ההשקעה ובכדי להוציא אותה לחו"ל הוא הופך אותה למטבע חוץ שלא באופן חוקי. הדבר גורם לביקוש בשוק.

התנהגות השוק החפשי מושפעת במידה ניכרת מהפער בין השער הרשמי לירידה לבין מחיר דולר הייצוא. כאשר יצואנים מקבלים שער גבוה יותר — באמצעות תמריצי יצוא — הרי יש מקרים שהייצוא שלהם הוא פיקטיבי. למעשה, הם רוכשים את חלקה של התמורה המוצהרת בשוק החפשי כדי לקבל עבור המטבע שער גבוה יותר. כדאיות עסקות שכאלה נעשית מפוקפקת יותר ככל שהשער גבוה יותר. דווקא אז לא נותר מרווח שיצדיק אותה, אם נקח בחשבון שהגדלת ההכנסה בייצוא מחייבת תשלום מס הכנסה. אך באיזושהי נקודה מאזנת תמורת הייצוא את השער בשוק החפשי.

ציפיות פוליטיות

על השער ברחוב ליליינבלום משפיעות ללא ספק גם ציפיות פוליטיות ובטחוניות כלליות. אלה העלו את השער בימים רגישים. סביר שגם כיום הן ממלאות תפקיד.

✱ ✱ ✱

אף אם מדובר בשוק שחור ובלתי משוכלל, שוק הנרדף ע"י המשטרה והאוצר (אגב, גם לרדיפה השפעה על המחיר), הרי יש לראות בו את הגיונו שלו. נראה שהשיקולים האמורים הם ביסודם המנחים את קביעת השער. כדאי לציין, שכיום נוטים פחות לייחס למוסדות ממלכתיים הזרמת כספים להזנת שוק זה. הוכח גם שהזרמה כזו איננה יעילה, איננה משיגה את מטרתה ועולה למדינה כספים רבים.

בן 83 - ל„בר־מצוה"

אדם מגיע לגיל 70 שנה, ול־אחר מכן מונה את השנים ו־כאשר מגיע ל־13 שנה חוגג את ה„בר־המצווה". כך זכה בימים אלה יצחק בן מנשה צפ־ליק בן ה־83 לחגוג ברמצווה שניה בחייו.

רבנים ואורחים רבים באו להשתתף בחג הכפול — „בר מצווה" ויום השנה ה־57 לני־שואיו עם רעייתו אהובה.

לאירוע שנערך בבית הכנסת „קוממיות" בתל־אביב הגיעו האורחים הרבים, כשכולם נוש־אים בידיהם מתנות ל„בר המצווה".

מלבד במתנות זכה חתן ה־„בר־מצווה" בברכות רבות. בין המברכים היה הרב הראשי ל־ישראל הגר"ש גורן, שהציע ל־זוג צפליק לערוך את האירוע בבית הכנסת „קוממיות". ר' השתתף בחגיגה עם רעייתו צפיה, בתו וחתנו.

הרב הראשי ציין לזכותו של חתן המסיבה את סך הכל ה־מעשים הטובים במשך ימי חייו, מהם מעשים שאחרים אינם מ־עלים על דעתם כי יש צורך לעשותם.

הרב ישראל לאו הרבה להעתיר שבחים על יצחק צפ־ליק והעלה על נס את מעשיו הטובים ופעולותיו הברוכות.

הנעמה מיוחדת גרם משה מגיד, שהוא זמר עולה חדש מרוסיה, שהביא עמו תזמורת והופיע עמה בשירה. החזן בנ־ימין אונגר הופיע בפרקי חז־נות.

את האירוע פתחה רעיית חתן השמחה, אהובה צפ־ליק, שהשמיעה דרשה קטנה כששתי ברכות בפיה: האחת, ברכת „שהחיינו", והשניה, „אל תשליכנו לעת זיקנה".

כל המברכים ציינו את מע־שיהם הברוכים של בני הזוג צפליק, שבביתם מקיימים מדי מוצאי שבת סעודת מלווה־מלכה בנוכחות קהל רב. פעם בשבוע מתקיים בבית שיעור בגמרא, וביתם הפך מוקד לחיי תורה וחסד. בין האורחים בלטו עו־לים מרוסיה, למענם פועלים רבות הגב' אהובה ובעלה. ה־גב' צפליק פועלת לערוך ברית מילה לאלו שלא נימולו ברו־סיה, לפדיון הבן, להכנסת נער לבית־ספר ממלכתי דתי ועוד. הגב' צפליק עלתה לפני 54 שנה מרוסיה, ומאחר שהשפה הרוסית שגורה בפיה היא מר־בה לבקר במרכזי הקליטה בה נמצאים עולים חדשים מרוסיה.

*

על אף המרחק הגיאוגרפי..

כשהתכוננו חברי ועדת החי־נוך במועצה הציבורית לפיתוח נתיבות על הקושי שבהבאת אי־שים וארועי תרבות ליישובים המרוחקים ממרכז הארץ, הגיב מזכ"ל המועצה הציבורית ר' אמר ש„את אנשי הציבור מתל אביב אפשר בהחלט להביא אל היישובים המרוחקים".

ביניינו

*

מאת בתיה

כדוגמה לכך סקר בפני חב־רי הוועדה את רשימת האישים הארוכה שהצליח מנהל קריית החינוך „עוזהי", גדעון לנג־מן, להביא לביקור ולהרצאות בפני מאות תלמידות הקריה, במשך שנת הלימודים האחרו־נה.

ברשימת האישים הוזכרו ל־טובה: הרב הראשי לישראל, הראשון לציון הגר"ע יוסף, ד"ר יוסף בורג, שהתארח בקרית־החינוך משך השבת יחד עם רעייתו, שר הסעד, מיכאל חזני, (ז"ל) אהרון ירי"ב, שביקר בעת היותו שר־ההסב־רה, שר־החוץ יגאל אלון, הרב הראשי לת"א־יפו הרב חיים דוד הלוי, יהודה קיל, מנהל האגף לחינוך דתי במשרד החינוך וה־תרבות וכן חברי כנסת, וקצי־ני צבא בכירים.

*

קול חתן וקול כלה ו...הודעה באלחוט

בני הזוג הראשון שעמד ל־הינשא במושב השיתופי אליעד שברמת הגולן, המתינו שעה ארוכה לבואו של הרב שעמד להשיאם, אך הוא התעכב מ־שום־מה. לאחר המתנה ארוכה כמעט התייאשו, אך נודע להם בדרך מקרה שהרב הראשי ל־ישראל, הגר"ש גורן, מבקר ביישובי רמת־הגולן. הרב הרא־שי הוזמן במסגרת הביקור ל־ערב שאלות ותשובות בכפר־חרוב. בדרכו לשם הופיע לפניו מזכיר מושב אליעד וביקש מ־מנו לערוך את החופה. הגר"ש גורן הסכים מיד. וכך נשמעה במכשיר הקשר שבכפר־חרוב ה־הודעה על העיכוב ועל ערב השאלות שיתקיים באיחור, ו־אילו במושב אליעד נשמע קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה...

הזוג הצעיר זכה לברכה מיו־חדת מהרב הראשי, שאיחל ל־הם להכות שרשים ברמת־הגו־לן.

*

בכתב ידו של ביאליק

השבוע, בכ"ב בתמוז, יום פטירתו של חיים נחמן ביאליק, העלו רבים בזכרונם את מסי־בות עונג השבת אותן קיים ב־„אהל־שם".

בביתו של החזן שלמה רביץ שמור עד היום פתק ב־כתב־ידו של ביאליק בו הוא מזמינו לבוא ולהופיע עם מק־הלת־הילדים שאירגן באותה תקופה במסיבות עונג־שבת.

*

חסידי ומזרחי בניגון אחד

„צמד מעורב" הוא „צמד ה־שרונים", ומשום כך אף זוכה לתדמית כפולה. הצמד מורכב משני יוצאי להקת הרבנות ה־צבאית, שאול יצחק מייצג את הצד המזרחי, ומשום כך מרבים להזמין את הצמד להו־פיע בתכניות מהווי המזרח, ואילו יוסי לביא מייצג את הצד החסידי, והצמד מוזמן ל־הופיע בשירים חסידיים.

בתום הופעותיהם מרבים לשאול אותם למוצאם העדתי, שכן ב„הופעות המזרחיות" נח־שב אף יוסי ליוצא עדות־המז־רח ואילו ב„הופעות החסידי־יות" שר שאול פרקי חזנות בסגנון אשכנזי.

עכשיו עומד הצמד להוציא תקליט חדש בו ישולבו שני הסגנונות ומתוך יהיה לשמוע בו לסירוגין שירים בסגנון מז־רחי ושירים ישראליים חסידיים.

לשמם של „השרונים" יש משמעות כפולה. האחת, צירוף המלים: שיר ורון, והשניה, מ־עצם היותם תושבי אזור ה־שרון, כשיוסי הוא תושב הרצליה ושאול תושב הרצליה הסמוכה.

הזמנות רבות מקבל הצמד להופעות בפני שוטרים ביחידות משטרה ובמשמר הגבול, לאחר שהופיעו בבית המעצר באבו כביר בטקס הכנסת ספר תורה, הגיע הצ'יק בעד ההופעה לידיה של טובה, אשתו של יוסי. היא נדהמה למראה החותמת שהתנוססה על הצ'יק: שירות בתי־הסוהר. אך עד מהרה נר־געה כשהתברר לה כי ה„די־קתני" של בעלה לשירות בתי הסוהר...

קשישים ובעיותיהם

הקונגרס הבינלאומי לבעיות הזיקנה, שנערך משך שלושה ימים בירושלים, ננעל לאחר דיו־נים והרצאות. מטבע הדברים, שלא יכלו לרדת אל שורשיהן של בעיות הזיקנה הסבוכות ו־המורכבות.

בישראל, מסתבר, הולכת ו־מחריפה בעייתם של הזקנים ו־הקשישים. המדינה הצעירה, כמו לא נערכה במידה מספקת ולא הכשירה עצמה כנדרש להבטיח את הטיפול המקיף ביותר מ־350 אלף (!) הקשישים המצויים כ־יום בתוכנו. הדברים אמורים לא רק לגבי הסדר מקומות קליטה בבתי־אבות ועוד, כי אם וּבעי־קר, לגבי בעיות הפנסיה לפו־רשים לגימלאות, ההתעסקות ה־חברותית ומציאת אפיקים מתאי־מים לניצול הזמן הרב, העומד לרשותם של הזקנים.

קיימת אימרה ש„אם אחת יכו־לה לגדל עשרה ילדים אך עש־רה ילדיה אינם יכולים להקדיש את תשומת הלב הראויה לאם אחת". במציאות הישראלית תו־פסת הגדה זו, באלפי משפ־חות. סבל הבדידות של הזקנים והקשישים הוא רב ומכאיב, ו־במיוחד אמורים הדברים כשבני הבית מבקשים „להיפטר" מהם, ופועלים לשכנע אותם כי יציי־אה מהבית לאיה בשבילם, שכן „שם" בבתי אבות, ידאגו לכל מחסורם. אך הזקנים, מסתבר, אינם להוטים ליציאה לבתי א־בות, גם אל המוסדות המשוכ־ללים ביותר. קיימות סיבות ר־בות לכך. משורה של מחקרים שנעשו בשטח זה, מסתבר, כי הגורם העיקרי המעכב את ה־יציאה אל בתי האבות. היא ה־תחושה אצל קשישים, כי מבק־שים „להיפטר" מהם, או שמו־בילים אותם אל „התחנה האח־רונה"!

ממצאים מאלפים בתחום זה של בעיות הזיקנה רוכזו בידי ה„אגודה לתכנון ופיתוח שי־רותים למען הזקן בישראל", ש־בראשה עומד רלף גולדמן. ה־ממצאים מכונסים בחוברת „ק־וים מנחים לשירותים הדרושים לקשישים בשנים 1980 — 1975", שהוגשה לשרי הסעד והבריאות וכן למנהלי משרדים העוסקים בבעיות הזיקנה ולוועדת השי־רותים של הכנסת. בחוברת מו־באים פרטים על השירותים ה־עומדים לרשות הקשישים, מעל לגיל 65, בבתי החולים, בבתי האבות ובמקומות מגוריהם. כן מתוארות בדו"ח פעולותיה של האגודה למען הזקן, הפועלת ב־חסותו של הג'וינט־מלבין ב־ישראל, מזה חמש שנים ומו־באות תחזית של הצרכים בחמש השנים הבאות והמלצות לפעו־לה. מחקרו של מר גולדמן הוא היסודי ביותר שנערך עד כה בישראל, ומובאות בו מסקנות חד־משמעיות. בין השאר הוא מציין, שקיים מחסור כרוני של מיטות לקשישים בבתי האבות, ולעומת 700 המיטות המצויות בבתי החולים לאישפוז קשישים נדרשות 5000 מיטות! לבד מכך מודגש, כי בבתי האבות מצויים יותר מדי קשישים המסוגלים ל־שרת את עצמם, ויש צורך דחוף לספק להם שירותים במקומות מגוריהם. עוד מסתבר, שעדיין לא נעשה רישום של כל הזקנים בארץ, והדבר חשוב מאד, אומר לנו מר גולדמן, ולוא גם כדי ל־הפעיל שירותים מונעים ופיקוח רפואי עליהם. הבעיות מחריפות לנוכח עליית תוחלת החיים ב־ישראל. כן הולך ומחריף המח־סור בכוח אדם מיצועי בכל דר־גי השירותים לקשישים. ממלי־צים לתאם במסגרת כלל־ארצית את כל הפעולות של הגורמים המטפלים בקשישים.

לקידום הנושא, פועלת במיו־חד האגודה למען הקשיש, המס־ייעת בין השאר בקורסים אונ־יברסיטאיים להכשרת מנהלים של מרכזים קהילתיים, מדריכי מועדוני קשישים ועובדים סוצ־יאליים. אך, כאמור, רב הצורך בבעלי מקצוע, במיוחד מול ע־ליית מספרם של הזקנים בארץ. אוכלוסיית הקשישים הולכת ו־מתרחבת, חייבים להעניק את תשומת הלב והטיפול הראויים למכלול בעיותיהם.

שב'בים

„נ"י" בעניין רמת הגולן

מול „מטר" של שאלות ש־הוצגו, בימים אלה, ליו"ר הנה־הלת הסוכנות היהודית, פנחס ספיר, על־ידי ציבור של יוע־שיינים, לא יכול היה ספיר ל־הבליג ובמקרים מסויימים אף י־צא מהכלים. הדבר קרה בעת שטענו כנגדו כי „שיטתו" גרמה לירידת המוסר במשק. „בגלל ס־צור גנב, אני אשם?" — אמר, והוסיף כי „מעולם לא אמרתי שלא עשיתי שגיאות, אבל פשי־טות רגל במפעלים היו לא רק בתקופתי".

כן דחה בתקיפות את דרישת „חרותי" שיתפטר על רקע צמצום העליה, והוסיף, כי אפשר שהת־עייפנו קצת במאבק על עליית יהודי ברית המועצות, אבל מ־שום שבריה"מ צימצמה את ה־עליה יש מקום להציע להבי־לי אי אימון?" בקשר לעמדתו המדינית אמר מר ספיר כי הוא שייך אמנם למחנה ה„יונים" ב־ארץ, אך „אני נץ בעניין רמת הגולן. לא האמנתי בהכיית ה־שלום בשלבים ובשיטת „הסלאמי", אך עלינו לחפש כל סדק ולפ־רוץ דרך לשלום" — אמר.

מענקים לתלמידים נזקקים

מתוך צניעות יתירה, ללא זר־קורי פרסומת, ציינה לא מכבר „קרן צבי לבוף" מלאת עשר ש־נים לקיומה. קרן זו העניקה מ־אות רבות של מילגות בסכום העולה על חצי מיליון ל"י, ל־תלמידי בתי ספר נזקקים בתל־אביב, שבאמצעות המענקים ו־כשר דעת. מאות נערים כמשפ־חות מעוטות יכולת ומרובות יל־דים, הסתייעו בקרן, ורבים מהם עושים כבר חיל במוסדות ה־גבוהים במדינה. אכן, קרן צבי לבוף, הפועלת בחסות האגף ל־חינוך בעירית תל־אביב, ראויה להערכה.

חיים פיקרש

מכתבים למערכת

על הקהילה הנפרדת בגרמניה

קראתי את מאמרו המעניין של הרב אהרון קלר: „הפולמוס בין רש"ר הירש והרב מוירצבורג" („ה־צופה", י"ח תמוז תשל"ה). בתוך הדברים מזכיר את רבי יחזקאל יע־קב ווינברג, ראש בית המדרש ל־רבנים בברלין. פרט זה הניעני לב־דוק את עמדת מייסד בית המדרש ל־רבנים, רבי עזריאל הילדסהיימר, בן דורם של רש"ר במבורגר ורש"ר הירש, בשאלה זו. עיינתי בספר „אגרות רבי עזריאל הילדסהיימר", בעריכת מרדכי אליאב (ירושלים תשכ"ה), ו־שם בביבליוגרפיה (עמ' 285) מצויין שאיגרות הדנות בשאלה זו נדפסו גם בתרגום עברי, ע"י נכדו ד"ר עזריאל הילדסהיימר, בספר „יד ש־אול" (תל אביב תשי"ג).

בשנת תרל"ג (1873) הגיש הציר היהודי בבית הנבחרים הגרמני, א־דואורד לסקר, הצעת חוק לפיה ה־יהודי רשאי לצאת מקהילתו אחר שהצהיר שיציאתו נעשתה עקב ני־מוקים דתיים. כן הוצע, שהקהילות הפורשות תהיינה בעלות זכויות ב־דומה לזכויות הקהילות הכלליות. יוזמי החוק היו רש"ה, רעי"ה ו־תלמידו ר' מאיר להמן במגנצא, עו־רכו של ה„איזראליט".

ממכתב של רשר"ה ביום 7.6.1876 (ע"י בסיון תרל"ו) מתברר שרעי"ה דרש פניה אל מתנגדי המתנגדים שלא לנצל את החוק לשם „יציאה" בודדת כגון מתוך רוגז על שבני קהילה לא קיבלו את דעתו של ה„יוצא".

באיגרת מיום ל"ח לספירה תרל"ז לאדם בקהילת וירצבורג, כתב רעי"ה „עוד לפני התקופה האחרונה בה התערב המורא דאתרא שלו (רש"ד במברגר) נגד הרב הירש גרם לי העניין המעציב הזה שתוק כה עבר דתי לכמה וכמה שנים, והוא עלה לי בהרבה לילות בהם רוויתי את מטתי בדמעות. ועל אחת כמה וכמה בתקופה החדשה".

מתברר שרעי"ה סירב לפרסם מ־אמר בשאלה זו: „טובת התרגשותם עד כדי קנאות לא יאפשרו הצדדים לשכנעם ע"י נימוקים. הצהרות לא תועילנה לעניין מאומה, ולעומת זאת הן עלולות להביא נזק עצום למוס־דות „במקדש ובבגליך" שאני מייצג אותם, כגון בתי מחסה (בירושלים) ביה המדרש לרבנים, „יידישע פרע־סע" (עתון שהופיע בעריכת בנו), אשר הם נהנים ב"ה מאהדתם ב־פועל של שני הצדדים במידה שוה".

למרות עמדתו שחייבה הקמת קהי־לה פורשת, דאג לקיים יחסים תקינים עם חוגי החרדים שדעתם היתה שו־נה בעניין זה. באיגרת אל רשר"ה, ביום ס"ו בתמוז תרל"ז, בה הגיב על קבלת חוברתו נגד עמדתו של הרב מוירצבורג, כתב: „לא אוכל להביע בכלים מה גדולה היתה הנ־אתי בקראי את נמוקיו החריפים ה־ממצים את הכל ואין עליהם פירו־כה, למרות כאבי העצום. ולכן אינני עומד על כמה פיסקאות הכבודות ש־נגד בעל הכתובת של החוברת, ש־נראות לי — אחר בקשת מחילה מכבודו הרמה — חריפות מדי. כי הן עלולות כנראה להכביד עוד יותר על האפשרות לגשר את הגשר אל ה„יוצאים" מקהילת מצבי"ה".

ולסיכום, רעי"ה עמד בראש קהי־לה פורשת בברלין („עדת ישראל") מתוך הכרה שקהילה מסוג זה חס־לא את ייעודה בגולה. עם זאת לא ניתק את קשריו עם רבנים ו־תובים דתיים אשר סברו אחרת. כך עמד בקשרים הדוקים עם תלמידו ר' מרדכי הורביץ אשר כיהן כרבה של הקהילה הכללית בפפד"מ, סי־רב להצטרף ל„התאחדות למען ה־יהדות התורתית" מיסודו של רשר"ה שהיתה מעין התאחדות של הקהי־לות החרדיות הפורשות, לא היסס להצטרף לפעולות אירגונים כלליים („אליאנס") בראותו כי בכך יקדם את פעילותו הנצפה למען ישוב ארץ ישראל (אגב, גם בכך חלק עליו רשר"ה). ב„הצופה" עש"ק קדושים תשכ"ב הביא אלעזר הלוי ברשימתו „הרב שמשון רפאל הירש ז"ל ו־לייישוב ארץ ישראל", את מכתבו של רשר"ה אחזות ר' צבי הירש קלישר, בשנת תרמ"ט (נדפס ב־ספרו של ר' יעקב הלוי ליפשיץ „מחזיק הדת"): „...כי הייתי בעד נגד מחלט למהר"ץ קאלישר ז"ל.. כי אשר המה למצוה גדולה יחשבו היא בעיני עבירה לא מעטה"). ב־אחת מתשובותיו ההלכתיות, בשנת תרמ"ב, הסתמך על טיעון שהעלה הרב מוירצבורג בתשובתו לרשר"ה (שו"ת רבי עזריאל, תל אביב תשכ"ט, יו"ד סי' רנז).

לא באו הדברים אלא להוסיף נדבך למאמרו המפורט של הרב קלר.

ישכר כהן
חולון

חשבון נפש

בתוך תקופת זכרון פורענויות ו־לקראת תקופת הנחמות כדאי לעשות חשבון נפש בשאלות הנצח של „מא־ין ני" „לאן ני" „לפני מי ני".

מאין? — משעבוד גלויות ומשע־בוד לאינטרסים המדומים של נחות השיגרה. מן הפחד לאבד מקורות פרנסה ותנאי דיור טובים יותר ו־מן הפחד של ההליכה לקראת ה־בלתי־ידוע במאמצים אין קץ.

ולאן? — אל תיקון עוולות היס־טוריות, ואל עשיית צדק. אל הע־דפת המשתלם לטווח ארוך על פני האינטרסים המדומה הנהותה של ה־הווה.

לפני מי? — לפני אדון כל, ש־רחמיו על כל מעשיו, באורח חיים בדוק ומנוסה להגשמת חזון נביאינו, נביאי האמת והצדק.

כיצד? — בוודאי שלא בסיס־מאות הכתובות כאילו, כביכול, יוכ־לו כולם לשמור בידיהם את השכר נטו כפי שהיה בעבר גם שלא ב־צדק. בוודאי שלא בדרך אי הנכו־נות לקדם פני הרעה ולהקריב קרב־נות חומריים כבר עכשיו ולבלבד ש־בע"ה נוכל להיות מוכנים כראוי — הן מבחינה בטחונית והן מבחינת משק הירום — ולחסוך קרבנות של נפשות יקרות.

ואם במאמצים כנים של אחדות לאומית נהיה אור לישראל, אזי ב־ס"ד נהיה גם אור לגויים ויישמע קולנו לבל יעדיפו אינטרסים חול־פים מדומים של נפט לצרכי שעה על פני האינטרסים הנצחיים להגן על דמוקרטיה אמיתית מפני משט־רים רודניים, ולהגן על הצדק וה־אמת מפני עריצים נובזי דעת. ומ־ציון תצא תורה ודבר ה' מירוש־לים.

ג. רחמן
תל־אביב

מדוע נפקד מקומו של הנוער הדתי באזורי המצוקה?

בטלוויזיה הוצגה לאחרונה סדרת תוכניות תחת הכותרת „מה קורה לנוער הדתי".

יש לברך על יוזמה זו, אולם כאן כשלו מפיקי התוכנית, הואיל והת־יימרו להציג תוכנית כוללנית של הנוער הדתי, בו בזמן שהם התייחסו רק לשכבת נוער אחת. עם כל ה־חשיבות וההערכה למפעל ההתיש־בות של הנוער הדתי, אי תדמיתן של ישיבות ההסדר אין בהן להיות דגם מייצג של כל הנוער הדתי ב־ארץ.

לא ייתכן שתוכנית הנושאת את השם „מה קורה לנוער הדתי", לא תביא לידי ביטוי את הנוער מאזורי פיתוח ומוקדי עוני. את בעיותיו, לבטיו ואת דרכי הטיפול בו. מדוע בתוכנית כה יומרנית נפקד מקומו של הנוער הדתי העובד, תוהם בל־תי ידוע כמעט לציבור? כן נפקדה הדמותה של תנועה כהסתדרות הנו־ער הדתי העובד והלומד המטפלת בשכבה זו של נוער ביישובי פי־תוח ובמוקדי מצוקה.

יש לתקן מעוות זה ולהשלים את התמונה שהוצגה תוך הארת העשיה עם הנוער הדתי ב„ישראל השניה", אשר לצערי דעתי איננו נופל ואינן לו חשיבות פחותה מנוער אחר.

רודנר אברהם
קרית־אתא

קדושת „השגרה"

ייתכן שאינני „מומחה" לפסיכו־לוגיה של הזמן כ„בומחיותו" של מר דוד סלוק, שכפי שבאה לידי ביטוי במכתב למערכת מיום כ"ב בתמוז תשל"ה, אך אני לפחות מע־ריך את הרגישים לרצון הציבור, ומשתדלים לייצגו בהתאם לרצונו, דעותיו ושאיפותיו.

מר סלוק „מאשים" את צעירי המפד"ל במלחמה בשיגרה כפי ש־כתב — „כלל גדול נקוט בידם — השגרה הינה אויב המאבק". ניתן להבין מדבריו כי השיגרה היא יש־בה בממשלה בכל תנאי, קבלת הכ־רעות המערך ללא בדיקה, התעל־מות מרצון הציבור.

בתור שיגרה זו כולל ודאי מר סלוק גם את הבטחת שרי המפד"ל לפתור תוך שנה את בעיית „מיהו יהודי". לצערנו, עברה כבר שנה, ואין מקיימים הבטחות. שיגרת ה־ישיבה בממשלה, שיגרת אי המעשה וההתעלמות מרצון הציבור הם ה־מנחים את מר סלוק.

לעצם טענתו על ההצבעה בנושא תקציב הבטחון, ברצוני להוסיף מס־פר מילים. העם הזה סבל מספיק בגלל „השגרה" ששלטה בו לפני מלחמת יום הכיפורים. דרכו של מר סלוק מקדשת את השיגרה, מו־נעת ביקורת ותוביל חיו לאסון. חו־שוב להזכיר למר סלוק כי שר ה־בטחון והרמטכ"ל התריעו על הקי־צוצים בתקציב הבטחון, והזהירו כי הקיצוץ פוגע „בבשר" ולא רק „ב־שומן".

הסיסמה — „כולנו אשמים" היא תולדה ישירה של שיגרה.

מאבק של דעות, בדיקה יסודית של נושאים, ייצוג נאמן של רצון הציבור, מחשבה מקורית ונאמנות לעקרונות הבטחות ימנעו שימוש נוסף בסיסמה זו.

דב גולדברגר
ראשון לציון

„בעקבות היהודי הנצחי"

בימים אלו, אשתקד, נפטר ב־פאריס הסופר־הנודד אלבר לונדר, שספרו „בעקבות היהודי הנצחי" היה בשעתו אחת הביוגרפיות המצויינות על ד"ר הרצל חוזה המדינה; ה־ספר תורגם מהמקור הצרפתי לכמה שפות, כולל רוסית, פו סלדאם ו־הג'נבה וידאי", שחלק גדול מקור־או „הצטיינו" (נכשו ציונים) בהש־פעת ספר מצויין זה, שנכתב כעין „מכ־דרכים" בצרפתית, והורגם כא־מור לכמה שפות פרט ל...עברית.

יגעתי ולא מצאתי בספריות עותק מקורי, גם לא תרגום, בספר רב־מכר זה.

לרגל כ' בתמוז, טרחתי שוב ו־חיפשתי עותק אחד — ולשוא. רק בספריית פבזור בחיפה מצאתי ב־כרטסת רישום קצר על החיבור ו־מחבר, אך הספר עצמו איננו וכל מאמצי בעקבות ספר־מספות זה — העליתי חרס.

בשיחה עם יעקב צור, בשעתו שגריר ישראל בצרפת, אישר כי אכן נזדמן לידו הספר במקור, אך היה זה לפני שנים רבות. דומני, כי יש לערוך „בירור" בעקבות ה־ספר, שהוא אחד המעולים בנושא זה.

ד. אביאלי
חיפה

יותקנו טלפונים ציבוריים מופעלים במטבע

כ־200 מכשירי טלפון ציבוריים ש־ניתן להפעילם באמצעות מטבע יוכ־נסו השנה לשימוש בכל רחבי הארץ — על כך מסר מנהל שירותי הטלפון מר יעקב הברפלד.

מר הברפלד ציין, כי הנסיון שנע־שה עם הפעלתם של מכשירים דומים הביא להחלטה להכניס לשימוש עוד השנה כ־200 מכשירי טלפון כאלה, ואילו בשנים הקרובות יותקנו כ־2000 מכשירים דומים נוסף ל־6500 מכשירי הטלפון הציבוריים הפועלים כיום באמצעות אסימונים בכל רחבי הארץ.

هكذا من الأصل

יהודי אמריקה איתנים בעמידתם לימין ישראל

מאת ד״ר הלל זיידמן סופר „הצופה" בארה״ב

אם היתה בכלל נחוצה הוכחה על הקשר ההדוק בין יהודי אמריקה לישראל, היתה העצרת של קרוב ל־2500 איש ואשה במלון „ואלדורף־אסטוריה" עם ראש הממשלה יצחק רבין, דוגמה מאלפת לכך.

העצרת נקבעה לשעה 10 בערב, שכן היה זה במוצאי־שבת. יהודים רבים מכל החוגים והשכבות, נציגים ועסקנים מכל המפלגות והמינוחים, נהרו בהמוניהם לאולם הגדול ביותר במלון מפואר זה. הם מילאו אותו מפה לפה וחגיגות רבת־צפייה האירה את פניהם והיממה את לבותיהם.

השאלה שהיתה בפי כולם היתה, כמובן, מה התוצאות של הפגישות בין ראש הממשלה לבין הנשיא פורד ומזכיר המדינה קיסינג'ר. וצפיה היתה להתרשות בנידון זה — והיא לא באה, כמובן, על סיפוקה.

מה שלא עומד בסימן־שאלה הוא נכונותו המליאה של הציבור היהודי לעמוד לימין ישראל. נכונות זו באה לידי ביטוי בכמה צורות. מפעל אגרות־מלווה „בונדס" לא רק שמגייס סכומים גדולים שלא היו דוגמתם באף מילווה של ממשלה איזו שהיא מחו״ל, אלא הוא מקיף חוגים רחבים מאוד ומשתף אותם בבעיותיה של ישראל ודאגותיה. האסיפות והמסיבות עם הרצאות של נציגים ישראליים מסוגים שונים מהווים מבצע הסברה. אותו הדבר לגבי המגביות המאוחדות שחשיבותן רבה מאוד.

מובן, שתמיכה בישראל הודהות עם דרישותיה, מופצלות במישור הפוליטי, וזה במסמרים רחבים ובדרכים שונות ויעילות.

האהדה של דעת־הקהל הכללית, התמיכה של רוב חברי הקונגרס — כל אלה אינם באים מאליהם.

לעומת זאת קיימת התרגשה שבשפה אחד ישנה והנחה. חוגים רחבים, בין דלי־אמצעים ובין אנשי־מסחר־ותעשייה, הסובלים משפל כלכלי, הגורם גם לאבטלה חמורה וסבל רב — רואים בערבים, בארצותיהם מפיקות נפט, את הגורם העיקרי, ולפעמים היחידי, של בעיותיהם וסבלם. הזעם מופנה כלפיהם.

אולם, יד נעלמת, ואולי לא כל כך נעלמת (מחברות נפט, המתעשרות מסבל ההמונים ומתמרוניהם בקנוניה עם ממשלות ערב השולטות על מקורות האנרגיה) — משתיקה את הזעם הצודק של רוב האוכלוסיה. זעם מוצא לכן רק הד קלוש באמצעי התקשורת.

כאן יש מקום לפעולת הסברה מצידם של גורמים ישראליים ויהודים בארה״ב. יש רק להזכיר, ולהבליט, בתבונה וביעילות, את אשר רבים חשים ומבינים: האשמות הן הממשלות הערביות.

האינטליגנציה הדתית בעלייה

אין אנו מתכוונים לדון פה בצדק או שבאי־הצדק שיש בהתגורות בקרן־זווית מצידם של יהודים חרדיים. כוונתנו להצביע על השפעה של עמדה כזו על חוגים מסויימים ביהדות אמריקה, וזה לאור הופעתה של שכבה אינטליגנטית חרדית, מדענים, בעלי מקצועות חופשיים, מלומדים בשטחים שונים, פרופסורים באוניברסיטאות וקולג'ים וכיו״ב, וזה במסמרים רחבים ובאיכות גדולה מאוד.

תופעה חדשה זו התגלתה באחרונה בטכסי סיום במוסדות השכלה גבוהה וגם בבתי־ספר תיכוניים.

לדוגמה, באוניברסיטת הרווארד רבת־המוניטין, שניים מן המסיימים שכובדו בנאומי־סיום בתוכנית סוף לימודיהם, היו יהודים, ושניהם הופיעו לפני קהל רב של פרופסורים וסטודנטים שחובשים כיפה לראשם.

מורה אחר באוניברסיטה זו, למדעי המדינה, הופיע על הקתדרה כשהוא חובש כיפה, ואשר „ארבע כנפות" נראות מתחת לשולי חולצתו. בהבחינו בסטודנטים עם כיפות, התחיל להטיף להם „מוסר" על מה ולמה עזבו את הישיבות, ולבסוף תבע מהם לחזור ללימוד התורה.

בעוד שכמספר הפרופסורים היהודים במוסדות להשכלה גבוהה מגיע לפי אומדן זהיר, לארבעים אחוז מהמספר הכללי, הרי אחוז חרדיים ביניהם הוא מועט, ואף זעום. אבל הוא גדול בהרבה מאחוז הפרופסורים הדתיים, או הסטודנטים הדתיים, באיזו ארץ באירופה, כולל אירופה המערבית, שבה פעלה השיטה „תורה עם דרך ארץ".

וזוהי תופעה משמחת, שמשום מה מתעלמים ממנה ומעדיפים לקונן על תופעות שליליות, שבוודאי אינן חסרות.

האינטליגנציה הדתית מהווה כבר היום גורם חשוב בציבור ורבות פעולותיה למען החיים הדתיים, ביחוד למען החינוך. מרשים ביותר באיכות, ובאחרונה גם בכמות, חלק אחר ממנה שהם בני תורה, בני ישיבות לכל דבר, המקצוע שלהם, כעורכי־דין, אנשי עסקים, כמורים וכיו״ב, הוא לפרנסה גרידא, ככל מקצוע אחר.

ביקורת על תלמידי קולג'ים

באחרונה התעוררה איזו תגובה שלילית נגד חינוך אקדמאי. גם פורסמה מחאה משני ראשי־ישיבות נגד לימודים בקולג'ים. יזמה יצאה מהרב מ. סוסנה, מבני ישיבות המצליחים להיקרים שונים בחיים דתיים. אבל ראשי ישיבות גדולות, כמו „תורה ודעת", „רבנו חיים ברליך", „בית יוסף" ודומיהם לא השתתפו בפעולה זו. הרבים מתלמידיהם כן לומדים בקולג'ים.

הגאון הרב יצחק הוטנר, סובר, שאין לדון בעניין זה „בסיטונות", אלא יש לנקוט עמדה בכל מקרה ומקרה לחוד. אין ״ציון״ קולקטיבי בנידון זה אלא לכל יחיד לפי מצבו וכישוריו. קורה ותלמיד־הישיבה מחליט ללמוד בקולג' והר״מ אומר לו: „רצונך ללמוד שם — למד, אבל אין לך מקום בישיבה". ויש והתלמיד מתלונן שהוא מעדיף להקדיש כל עתותיו לתורה בלבד, אבל הוריו דורשים ממנו שילמוד גם בקולג'. אומר לו הר״מ: „אם לא תלך לקולג', אל תבוא גם לישיבה". הכול תלוי בכשרונותיו ונטיותיו של התלמיד, בהכנתו נפשו ואופיו.

שניים מראשי־הישיבות שיצאו בביקורת חריפה נגד לימודי צעירים דתיים בקולג'ים התכוונו לקולג'ים סתם. אולם קיימים שני קולג'ים דתיים, בהם לומדים לימודי קודש וגם לימודי חול. הראשון, כמובן, הוא ישיבה־אוניברסיטה, והשני הוא „טורו קולג'" ההולך ומשתרש בנוף היהודי פה.

אמר אחד המחנכים הגדולים, לא־יהודי: מתקנא אני בישיבות שמגדלות בחורים מצויינים בכמה שטחים, שכפעמים דוגמתם במוסדות חינוך אחרים.

אולם, כידוע רק אחוז זעום של הנוער מקבל חינוכו בישיבות. רובו המכריע מתחנך, כאמור, בקולג'ים, בגיל צעיר בבתי־ספר כלליים, ממשלתיים, הם מגלים בורות מבהילה בכל הנוגע ליהדות.

החדרת יהדות

בעוד שרובם של ראשי־ישיבות מתרכזים במוסדותיהם, הרי יש גם גורמים דתיים, שאינם מתייאשים מצעירים יהודיים הרחוקים מיהדות עקב נסיבות מסויימות — ולאו דווקא באשמתם. רבים מתגעגעים למקור מחצבתם, אם כי אינם יודעים בדיוק מהו.

בוועידתה האחרונה של הסתדרות הרבנים העלתה המשאלה לרכז ולאחד את הפעולות הנפרדות למבצע גדול רב־תנופה.

מאידך יש בין הפעילים בשטח זה הסבורים שיש תועלת בפעולות מגוונות, של כל קבוצה או גורם לחוד, כל אחד או אחת לפי שיטתם ואופיים ובמישור המתאים להם.

המאמצים השונים מוכיחים שני דברים: ראשית, שעדיין מצויים מחנכים בעלי מעוף ואנשי־מעשה שיש להם האומץ לחרוג מהשיגרה ולצאת מן הקפאון וגם להגשים את אשר מטיפים לו. שנית, שקיים כר רחב לפעולה — אם רק ישנם האמצעים הנחוצים, שבמקרים רבים מבוזבזים לכינוסים ומחקרים, שתוצאתם אפס מעשה...

הוענקו פרסי קפלן לפריון העבודה והייצור

פרסי קפלן לפריון העבודה והייצור הוענקו במקום שהיה באולם וייז שבאוניברסיטה העברית בירושלים.

בדברים שנשא בפני האספים אמר שר העבודה, מ. ברעם, כי עלינו לעשות כל מאמץ אפשרי לשם הגברת הייצוא ולעשות כל אשר ביכולתנו כדי להעלות את חלקו של הייצור המקומי המחליף את מוצרי הייבוא. הוא אמר, כי הצורך להעלות את רמת הפריון והייצור הוא אמנם גדלת הכל בימים אלה, אלא שמגמה זה סבור, כי יש מקום להתייחס לבעיה זו ביתר שאת.

כן בירכו ישראל מידן, מנהל המכון לפריון העבודה והייצור, סגן ראש עיריית ירושלים, יוסף גדיש, ויו״ר המחלקה לאיגוד מקצועי בהסתדרות, אוריאל אברמוביץ'. בשם חתני הפרס ענתה רחל פלדמן־פריידלין, ממשרד הבריאות ברמלה. בפני האספים הוצג סרט המתאר את פעולותיהם של חתני הפרס.

מקבלי הפרסים הם: צוות של ששה עובדים בהתמיבה לייצור כלי טיס בתעשיה האווירית; צוות הפיתוח של המפעל „אלביט"; מנהלקת הרשת של חברת החשמל במחוז הדרום; יצחק איינשטרם מן המפעל „חימר" בנס ציונה; האחות המפקחת רחל פלדמן־פריידלין; מתערות בצרות של „אתא" בנצרת עילית; המפעל „רפאל" של „כור" במצפה רמון; הצוות יצחק טייך, חיים חן ושלמה גורמרק על המצאת שיטת הדברה נגד מזיק מסוכן לכותנה; שמחה זיו, „אבי הכורמים" מאיילת השחר; יהודית מליץ במשרד הביטחון, על הפעלת מערכת משולבת של בקרת כספים, רכש, הקצב וספקים; הצוות שתכנן ומבצע את הקמת בית החולים אייגר־ברג ביפו; מפעל הגיר בחורה, שמצא פתרונות טכנולוגיים לצמצום השימוש בחומרי גלם מיובאים ויקרים.

תנופת פיתוח ובנייה בקריית ויז'ניץ בבני־ברק

קריית ויז'ניץ בבני־ברק נמצאת בסימן של תנופה ובכל מקום מורגשת הבנייה המהירה.

לשרשרת הבניינים של מוסדות ויז'ניץ תתווסף חוליה נוספת עם הנחת אבן הפינה לבניין שיוקם מול הבניין המרכזי של בית המדרש הגדול והישיבה הגדולה והמיועד לישיבה קטנה „פרחי ויזניץ". בבית בן שלוש הקומות ייבנו חדרי לימוד ואולם גדול בשטח של קרוב ל־600 ממ״ר.

יושקעו 5 מיליון לירות

כ־5 מיליון ל״י יושקעו בהקמת בניין הישיבה הקטנה ובעבודות הרחבת ושיפוץ בנייני המוסדות, כגון בית המדרש הגדול, חדרי האוכל והמטבח וכו׳ — הודיע הרב יעקב דוד ויזניצר, המנהל הכללי של מוסדות ויז'ניץ בארה״ק, בתגובה צנועה שהתקיימה לאחרונה בנוכחות האדמו״ר שליט״א ורבים מחסידי ויז'ניץ.

צוין, כי לפני 26 שנה הונחה אבן היסוד לקרית ויזניץ ובמשך תקופה קצרה יחסית זו, התפתחה קריה גדולה ובה מוסדות ומפעלים רבים.

1000 ילדים מתחנכים בקריה

התפתחות מיוחדת ניכרת במוסדות התורה והחינוך בקריה. קרוב לאלף תלמידים ותלמידות מתחנכים במוסדות החינוך בקריה, בתלמוד התורה, מוסד הילדים, הישיבה הקטנה, הישיבה הגדולה, ביה״ס „בית יעקב" לבנות וכו׳.

בקריה כמה בתי כנסת ובתי מדרשות, בהם מתפללים ולומדים במשך רוב שעות היממה. המפעלים הקיימים בקריה מבטיחים תעסוקה ופרנסה לתושבי הקריה והכנסה למוסדות ויז־ניץ". הוא זכה לשם טוב, ולאור ניץ". הוא זכה לשם טוב, ולאור הביקוש הרב היה צורך בהקמת קומה נוספת ובה 35 חדרים עם כל השירותים המודרניים. עם גמר הבניה הנמצאת בעיצומה יגיע מספר החדרים בהלון ל־103. בפנסיון „בית שלום" 50 חדר שבכולם תפוסים, וקיימת דרישה למקומות נוספים.

דאגה גדולה בקריה היא לזוגות הצעירים. המפעל „בית לזוגות צעירי ויז'ניץ" בנשיאות האדמו״ר, בונה כעת עוד כמאה דירות לזוגות צעירים שחלקן גמורות והלקן בשלבי בניה.

גם מסביב לקרית ויזניץ השתקעו מספר מוסדות תורה, חינוך וחסד חשובים, שמקבלים את השפעתם מהקריה ומפעליה.

„טמפו" מייבא סוכר ומוזיל מחירים

מפעלי „טמפו" היו הראשונים לנצל את הירידה במחירי הסוכר בשוק העולמי והם כבר משתמשים בסוכר מיובא בסיב משובח. במקביל — בוחמו חוזים נוספים עם ספקים באירופה ואמריקה המבטיחים מלאי של 3000 טונה סוכר בשלושת החודשים הקרובים. יוזמה איפשרה ל„טמפו" לצאת הראשונים בהוזלת מחיר הבקבוק המשפחתי על ארבעת סוגיה (קולה, לימון, לבן, אורנג') ב־15 אגורות.

דובר המפעל מסר, כי בקבוק המכבי זה הוא המבוקש ביותר בשוק ויש להניח כי ההוזלה תתקבל בשביעות רצון ע״י ציבור הצרכנים, במיוחד כשהיא באה בשיא עונת הצריכה הן בשימוש הביתי והן בצג הארוחה.

מרכיב נוסף במחיר הזול של הבקבוק של „טמפו" היא האריזה. כי ידוע להשלובת „טמפו" המפעל הגדול ביותר בארץ לזכוכית חלולה והדבר מאפשר למפעל לקנות פקדון נמוך יותר עבור הבקבוק המשפחתי — פקדון בסך 25 אגורות לעומת סך 40 אגורות שגובים אחרים.

דובר המפעל מסר כי בחודש הבא תיחנך בבהיהדר לזכוכית בירוחם מערכת ציוד נוספת שתכלול תנור חדש בהשקעה של 40 מיליון ל״י. ביצוע השקעה זו יסייע להרחבת הייצוא של „טמפו" שיסתכם בשנה זו ב־8 מיליון דולר נטו.

טקס גילוי המצבה לזכר קדושי וילנה והסביבה

טקס גילוי המצבה לקדושי וילנה והסביבה התקיים בבית העלמין בקריית־שאול, בהשתתפות רבים מיוצאי העיר והסביבה, בנוכחות הרב הראשי לתל־אביב—יפו, הרב י. י. פרנקל. פתח את הטקס ד״ר מ. פיינברג. דברים נשאו הרב י. י. פרנקל, ידיד „יד־ושם", י. ארד, עו״ד ה. מ. בסוק, סגן ראש עיריית תל־אביב—יפו, הסופר הפרטיזאן א. סוצקבר וניצולת פונארי המורה צ. וילרשטיין. את הלוט מעל המצבה הסירו, ב. אנוליק וגב׳ ס. סקורקוביץ'. אפר מגיא הריגה פונארי הטמן ע״י האדריכלית פלורה אייזמן. הלפיד הודלק ע״י ילדי ניצולי הגיטו: רינה גיטלמן — כתב, שולמית פייגנברג־שוקן והפרטיזאנית גב׳ וולדה פרג־נימצליבייק. זרי פרחים הונחו ע״י גב׳ ג. גורדוביץ וגב׳ ו. ליבו מתל־אביב, גב׳ ש. לודבר־שבד וס. יפה מחיפה. החזן צ. גרינבלט אמר פסוקי תהילים ו„מלא רחמים" הרב י. פסקר אמר קדיש בציבור. קהל הנוכחים שר את שירו של ש. קצ׳רגינסקי „שטילער, שטילער". דברי סיום אמר נתן בזיליאן, מניצולי גיטו וילנה.

הרבע צער. שד״ר אלכסנדר ליבר וד״ר מרק דבורז׳צקי ז״ל, שהיו מראשי איגוד יוצאי וילנה, לא זכו לטקס זה.

זכרון להולכים

הרב ר׳ אשר קרשטין זצ״ל
(ליום השלושים)

ממעמקים קראתיך ה׳ — זו היתה קריאתו הנרגשת של רבה של עפולה ורב העמקים. עמק יזרעאל ועמק בית שאן, בטקס חנוכת בית הכנסת המפואר בעיר הרוד לפני מספר שנים. לא היתה זו הברקה רטורית בלבד, אלא ביטוי כנה הנובע מלב כמה עם הרגשת סיפוק בהשגת כמרה — התחלת עטרות בשנים.

ואכן כשהרב ר׳ אשר קרשטין זצ״ל, הגיע לעמק יזרעאל, לפני כארבעים שנה, לא היה המקום כשמו, היתה זו ארץ לא זרועה מכל גידול וצמח של דעת ה׳. וכשעלה לארץ לאחר שחרורו מהכלא הסובייטי בו נתפס ועונה על דבר תורה, זנק כאריה המשתחרר מסורגו ובאותו מרץ, להט ומסירות בהם פעל במחתרת מעבר למסך, להפצת תורה, נולך כאן להשפיע להביא ולהחדיר את דבר ה׳ למקומות בהם היה בבחינת בל יראה ובל ימצא.

קסם אישיותו, אצילות נפשו ונועם הליכותיו, חכמת התורה שבו השזורה בחכמת החיים, עשו אותו לאישיות נערצת ומקובלת על הכל. דמות דיוקנו היתה מעוררת כבוד, של רב ותלמיד חכם, במקומות שהיהודי בלבוש מסורתי לא הגיע אליהם.

הרב זצ״ל היהה אישיות רבת אנפין השווה לכל נפש. עוד בצעירותו במינסק שלפני מלחמת העולם הראשונה, עיר מלאה תלמידי חכמים ולומדים, היו נוהרים המונים לשמוע את דרשותיו אשר כבשו לבבות. גם כאן בארץ היו תלמידי חכמים מתבשמים מדברי תורתו. ידע גם לרתק בנאומיו „עמקי" פשוטים, ואפילו אנשים חילוניים בני קיבוצים ומושבים, מצא מסילות ללבותיהם והיו כוססים וצוכפים מדבריו. שונה היה הסגנון אך אחד היה הרעיון, המסגרת המחשבה של חכמת התורה בה שלם ללא מצרים ובקיאותו בהוויות העולם.

יישארו הוד דיוקנו וסגולות הליכותיו בקודש לדוגמה ולמופת לכל הממשיכים להנהיג את עם ה׳. וכן לבניו, נכדיו וניניו, שזכה לראות את כלם הולכים בדרך ה׳.

ההגו
הרב יהושע להובר

ר׳ יעקב ישראל ביליג ז״ל
(ליום השלושים)

ר׳ יעקב ישראל בן ר׳ מנחם מנדל ביליג ז״ל, נולד בעיירה גרודק וגולעלונסקי ליד לבוב בגליציה — פולניה, בשנה 1918, בן למשפחה מחסידי בלז. משחר נעוריו, עם סיום בית הספר העממי התחדד גרהם לעל העבודה היה עובד בתנועה. בשנים 1935־1939 היה פעיל בארגון „בני עקיבא". בפסח הרצ״ט הגיע ארצה והצטרף מיד לקבוצה אברהם בכפר פינס. לבד נהגות ועסק בריכוז הקניות בקבוצה.

היה בין הראשונים לעליה לכפר עציון. ובי׳ אלול תש״ד נשא לאשה את צפורה, אז עולה חדשה מפליטי השואה, וילדות לדה ליד הוגנה.

התמיד בגוש עציון בהנהגת וריכוז הקניות למשק, והיה בין נהגי השיירות של הגוש, ואח״כ הוטלה עליו השליחות של ריכוז האספקה וההחזר בית לגוש במצור של השיה.

היה בין מארגני הסידורים של הגוש בגבעת עליה ביפו וגם בם דאג לאספקה למשפחות השכולות וליתומים של חברי כפר עציון שהחרו אחרי נפילת הגוש. ניסה להתיישב קודם בנהלים וגם שם היה מכור לעניני המרשם עד שבסוף עבר לאלון שבות וכאן הכנן את הקבה ביתו לעתיד.

למד באוניברסיטה בירושלים בקורס למורי־דרך בארץ ישראל השלימה וגם ארגן את חברה „המטייל". ועסק בארגון טיולים לנוצה בארץ.

היה איש תורה ועבודה במלוא מובן המילה, עסק בגמילות חסד ומתן בסתר, והיה נכון תמיד לעזור לחברים בעת מצוקה. הכיר בצער מנג תם ובעול השמור ולוחם מעון יותר.

עוד שנים רבות תישאר דמותו הנפלאה הרוחה בלבנו ובזכרוננו. הניח אשה, צפורה, ושלושה בנים. הבת נחמה גרה עם בעלה בנוה צור יון, הבן ראובן משרת ב„גולני" והבן חיים לומד בישיבה בקבוצה קרית נוער.

הבין מנוער
אליעזר בן יעקב

דבורה ספירשטין ע״ה
(ליום השבעה)

בצנעה, בשקט ובענוה עשתה את דרכה בארץ ישראל — וכך גם זכתה לכהנה עולמים בחלקת יהדים ביום ששי עש״ק פ׳ ... כניסת השבת.

נולדה בשנת תרע״ג בכפיקה שבגליציה — למשפחת חסידים ותלמידי חכמים, נצר למשפחות אדמו״רים (מבקורבי האדמו״ר מספינקא). בבית הוריה ספגה ערכי תורה וחסידות ויראת ה׳ עמוקה — אשר עמדו לה בכל חייה.

אחרי פטירת אביה עברה המשפחה לגור בקרבה אבי־אמה. כאן יסדה בגימנסיה העברית והיתה פעילה בארגון צעירות במסגרת התנועה הד־כתרחי. דבקה ברעיון תורה ועבודה והאיפשה היתה לעלות ארצה — בעקבות אחיה ההלוך, ר׳ אלתר ... ז״ל, מזכיר ה„חברה קדישא" בתל אביב שנפטר לא כמכבר.

אולם פרצה מלחמת העולם ובעירה החלה רדיפת הנאצים. עברה את אימי השואה באושוויץ ובברגן בלזן. לאחר השחרור העבירה ע״י שודדי ... לשם שיקום גופני בספינק (משקלה היה אז 25 ק״ג!)

בראשית תש״ה, ערב הקמת מדינת ישראל, עלתה לארץ עם ארגון משודרי השואה ונכנסה לעבוד בבלון. ... התמידה בעבודתה עד ליציה האחרונה. בשנת תשי״ח התחתנה עם ר׳ יעקב ספירשטיין יבלי״א, וזכו לחיי משפחה מלאי אהבה והערכה הדדית.

על אף חולשתה הגופנית — כתוצאה מהסבל שעבר עליה במחנות הנאצים — השקיעה מכבינה בעבודתה — אותה עשתה הוך אחריות ודייקנות. בירושלים הצטרפה להנהגת האשה הדתית לאמוניה, זיך זה חבל בפעולות התרבותיות והיתה פעילה במגביות לטובת בעל האדמה.

בתקופת חייה בירושלים עסקה, בצנעה ובענוה שהיו אופייניים לה, במעשי החסד והצדקה מרובים. הקדישה תשומת לב לנצרכים ולסובלים, התמידה במעשי החסד אלה, גם אם זה היה על חשבון בריאותה. בשנים האחרונות הלכה היא ובעלה קופת גמילות חסדים, זה הקדישו חלק ניכר מהכנסותיהם.

אכן, התאחד בה בדבורה יראת ה׳ עמוקה, נאמנות לערכי התורה, לעם ולארץ — ביחוד עם בידוד תרומותיה וסקידה במעשי חסד — לדמות שלמה.

דב קנוהל

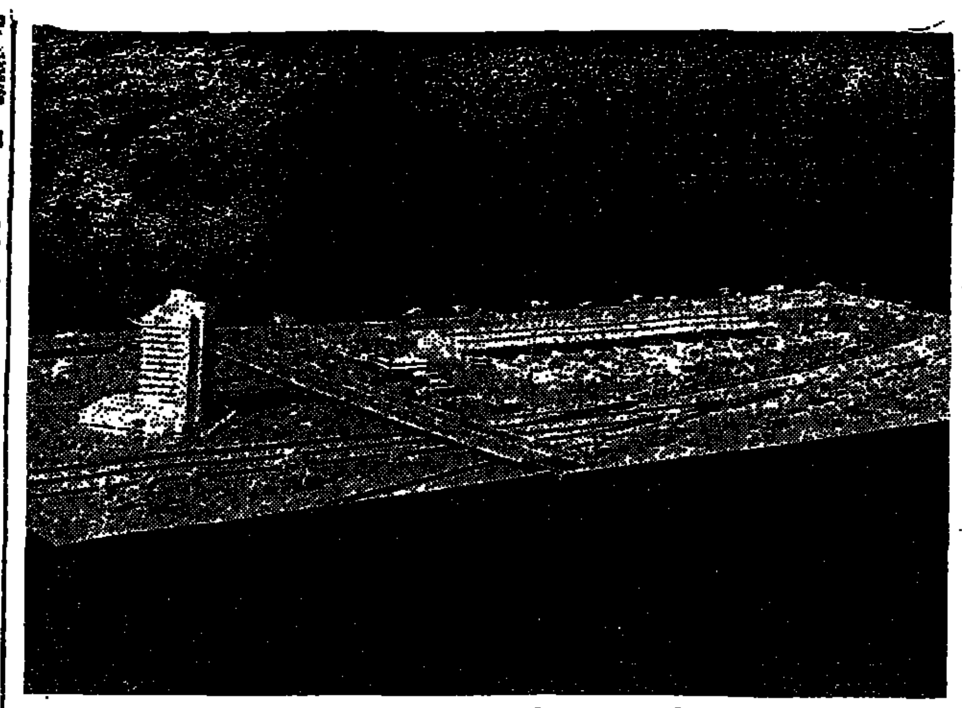

בניית השלב העיקרי של מסוף המכולות בבני־ברק, המוקם ע״י חברת „אוברסיז־קומורס" המשותפת ל„צים" ול„כלל", הושלם בימים אלה. במסוף זה יושקעו 30 מיליון ל״י.
מסוף זה, שיופעל בתחילת השנה הבאה, יהיה הגדול ביותר בארץ. הוא ישתרע על 80 דונם ויוכל לקלוט 25 אלף מכולות לשנה.
המסוף מיועד לשרת את אזור גוש דן והוא יהיה מרכז לאחסנה של מטענים שירוקנו ממכולות ולאחסנה בקירור.

מבצע הוזלות של מוצרי מזון, חומרי ניקוי, בגדים וכלי בית

מחיריהם של מוצרי מזון, הלבשה, ציוד ספורט ומתנאות ורהיטים במגוון רחב יופחתו מהשבוע ובמשך כל החודש יולי, במסגרת מבצע ההוזלות המיוחד שמארגן משרד המסחר והתעשיה.

שיעור ההוזלות הממוצע נע בין 15־10 אחוז. בין ההוזלות הבולטות אורז, שמחירו ברשת הסופרמרקט והשופרסל הופחת מ־4.90 ל״י לק״ג ל־4.50 ל״י לק״ג. כן נכללים בהנחות שורה של חומרי ניקוי, אבקות כביסה, משחות כלים וסבונים, גלידות, בגדי קיץ וספורט, מיצים ממותקים רבות ושימורים וכן כמה מוצרי חלב.

השפעה מרסנת

המשנה למנכ״ל משרד המסחר והתעשיה, זאב בירגר, ציין, כי המגוון הרחב של המוצרים שהוזלו יש לו משמעות כפולה. הוא מאפשר לצרכנים ליהנות מהנחות מחירים ויש לו השפעה מרסנת על מחירי מוצרים של יצרנים שאינם משתתפים במבצע. ההוזלות מבוצעות בשיתוף שורה של יצרנים וכן רשתות השיווק וסוחרים.

להלן מבחר דוגמאות של מצרכים שהוזלו החודש: גבינה בעתון רזה 125 גרם (שטראוס) הוזלה בשופרסל מ־1.20 ל״י ל־1.05 ל״י, גבינה מותכת 200 גרם („שטראוס") הוזלה בשופרסל מ־3.40 ל״י ל־2.90 ל״י, „תה ויסוצקי" 100 שקיקים של גרם אחד הוזלו בשקים מ־5.68 ל״י להבילה ל־4.90 ל״י.

גלידה יובל („שטראוס") תוזל בשופרסל מ־8.75 ל״י ל־7.45 ל״י. מרק עוף 370 גרם יוזל ברשת השופרמרקט מ־10.50 ל״י ל־9.40 ל״י. חומוס 420 גרם יוזל בשופרסל מ־3.80 ל״י ל־3.25 ל״י. נקניק סלמי קיג אחד יוזל בשקים מ־20.25 ל״י ל־18.75 ל״י.

„ברנדי 60" יוזל בשקים מ־21.20 ל״י ל־17.33 ל״י, „ורמוט הנשיא", בקבוק של 75 ס״ל, יוזל בשקים מ־10.10 ל״י ל־7.98 ל״י. שומשום מלבבי 175 גרם של „פרומין" יוזל בשופרסל מ־3.10 ל־2.79 ל״י. ופלים משובחים 200 גרם תוצרת „מגדל" יוזלו בשופרסל מ־3 ל״י ל־2.55 ל״י.

כעכים קטנים 150 גרם תוצרת „בייגל" יוזלו בשקים מ־1.70 ל״י ל־1.31 ל״י, שימורי „טונה פסיפיק", 120 גרם של „מן" יוזלו מ־3.95 ל״י ל־3.55 ל״י. קופסת טונה בשמן זך, 180 גרם, תוזל בשקים מ־5.72 ל״י ל־4.65 ל״י. קופסת „רם ספציאל" תוצרת „זיזו" תוזל מ־2.20 ל״י ל־2.10 ל״י. קופסת „אסטרו־נקה" 900 גרם תוצרת „נקה" תוזל מ־8.75 ל״י ל־7.80 ל״י, „ריצפה" של ליטר אחד יוזל בסופרמרקט מ־4.49 ל״י ל־3.95 ל״י. מוצרי נייר שונים, כגון ממחטות, מפיות, גלילי נייר טואלט של חברת „מולט" יוזלו בתנועות מכולת המאוגדות בהתאחדות הסוחרים הכללית ב־10־15 אחוז. תוקף ההוזלה עד 15.7.75.

הוזלות יהיו גם במוצרי הלבשה והנעלה. חולצות פרוטה לגברים יוזלו ב„המשביר לצרכן" מ־45 ל״י ל־35 ל״י. חולצות גופיה גודל 2 לילדים יוזלו ב„המשביר" מ־13.10 ל״י ל־11.10 ל״י. יוזלו גם שמיכות, מגבות, סירי פירקס, מערכות לפתן והיטים תוצרת „ריס".

נציגי הוועדה לתכנון ולבנייה בירושלים יחרימו ישיבות הוועדה המחוזית

הוועדה המקומית לתכנון ובניה בירושלים לא תשלח את נציגיה לדיונים בתכנית בניה בוועדה המחוזית, לנוכח הוצאתם של נציגי הוועדה המקומית (עיריית ירושלים) מדיונים שהתקיימו בתכנית בניה שהוצגו בוועדה המחוזית — על כך הודיע סגן ראש עיריית ירושלים, מירון בנבנישתי, האחראי על תכנון העיר, לרפי לוי, יו״ר הוועדה המחוזית.

במכתב ששלח מר בנבנישתי למר לוי, הביע את מחאתו החריפה על הוצאת נציגי הוועדה המקומית מהדיון בוועדה המחוזית. במכתבו מציין מר בנבנישתי שנציגי הוועדה המקומית הם גורם התכנון העיקרי בעיר ומייצגים את כלל אזרחי הבירה, ואינו מבין איך מציגים את העירייה ב„צד מעוניין" שאינו מסוגל לשקול שיקולים אובייקטיביים, כאשר דנים בתכנית מתאר של שכונה שלמה. מר בנבנישתי כותב כי „מומן ההרהורי במידת „האוביקטיביות" של הוועדה המחוזית ובעיקר בזו של נציגי משרדי הממשלה השונים, היושבים בוועדה לשמור על האינטרסים שלהם והנוטים את החלטותיה לנוסחאות פשרה שלא תמיד יש קשר ביניהן לבין תכנון. אפילו במקרים בולטים של התנגדות פורמלית של אחד ממשרדי הממשלה לתכנית כלשהי לא נתבקש נציג המשרד המתנגד לצאת מן האולם או אף לא להצביע. למרות שמצב ענינים זה הוא קבוע בישיבות הוועדה, לא מצאתי לנכון להתריע עליו, ביודעי שזהו המציאות השוררת בגופי התכנון שלנו".

בסיום מכתבו כותב סגן ראש העיר, כי אינו יכול לעבור לסדר היום על התנהגות הועדה המחוזית והודיע כי יביא בפני הוועדה המקומית את הצעה שלא לשלוח את נציגיה לוועדה המחוזית. עד לדיון בהצעתו הורה מר בנבנישתי לנציגי המחלקה לתכנון שלא להופיע לישיבות הוועדה המחוזית.

ביקורת מפי שופט־חוקר בעקבות מותה של אשה בבית־החולים

„לו ניתן היה להעמיד לדין גוף משפטי על עבירה של גרימת מוות מתוך חוסר זהירות הייתי קובע כי יש להעמיד על כך לדין את בית־החולים „הדסה": שכן כתוצאה מטיפולו הלקוי נגרם מותה של המנוחה" — קבע שופט בית משפט השלום בירושלים, יצחק שבתאי, בשסיים את חקירת מותה של אשה שאושפזה בבית החולים „הדסה" לצורך ניתוח, ומתה בעת הרדמתה עוד לפני הניתוח.

הרופא שעשה את ההרדמה בשעת הניתוח נעלם מן הארץ ומקום מוצאו אינו ידוע, אך השופט ציווה לעצרו בכל מקום שימצא.

המדובר במקרה שאירע ב־1972. תושבת ירושלים בת 58 שסבלה מאבן בכליה הוזמנה לבית החולים „הדסה" ונקבע כי עליה לעבור ניתוח לשם כריתה חלקית של הכליה הימנית. האשה אושפזה בבית החולים, הורדה לחדר הניתוח והוחל בהרדמתה. בחדר הניתוח נמצאו אותה עת שני רופאים מרדימים, האחד רופא מרדים בכיר בעל ניסיון רב, והשני ד״ר מיכאל סולובי, שהיה רופא זוטר והחל לעסוק בהרדמה רק בחודש אפריל אותה שנה בעת שהתקבל לעבוד בבית החולים.

לאחר הטיפול בקרקוה ופתיחת העור ע״י המנתחים התברר שצבע דמה של האשה נעשה כהה, דבר שהעלה חשד בדבר חוסר אספקת חמצן תקינה לתאי הגוף והמוח. כמו כן נחלש מאד הדופק בגופה, ולבה הפסיק למעשה לפעום.

כאשר הבינו בכך הרופאים הפסיקו מיד את הניתוח, סגרו את החתך בגוף והחלו לטפל בלב על־ידי עיסוי וזריקות. כן חשו להביא מכשירים לטיפול בלב באמצעות הלם חשמלי. פעולות אלה ארכו זמן מה עד אשר הובאו המכשירים והופעלו כדורש עברו דקות יקרות. בינתיים אובחנה התקלה התברר שצינור הנשמה שהוחדר לא היה במקום שבו הוא צריך להיות, היינו בקנה הנשימה, אלא נבכם לוושט, וכי החמצן הזר להלל הבטן במקום להלל הריאות.

כעבור כרבע שעה מתחילת הטיפול בה החל לבה של האשה לפעום באורח ספונטני אך בינתיים נותק הקשר עם המוח והמנוחה שהתה 11 יום ללא הכרה בזהירה לטיפול נשימתי נמרץ. ב־5.9.72 מתה.

בעלה של האשה, שנדהם ממותה, כתב ב־8.10.72 לבית החולים „הדסה" כי אשתו באה לבית החולים „בריאה ושלמה" והתלונן על רשלנות בטיפול מצד הרופאים.

מנהל בית החולים, פרופ׳ ק. י. מן ענה לו במכתב קצר: „הנני להודיעך כי ערכתי בירור ומצאתי שהמקרה הוא מאותם מקרים בלתי נמנעים שקורים בחדר ניתוח בהרדמה. הנני להביע בזאת את צערי העמוק על המקרה".

אולם הבעל לא ויתר ופנה למשטרת ישראל, והיא ביקשה מבית המשפט לחקור בסיבות המוות עקב החשש שהוא נגרם כתוצאה מרשלנות של הרופאים.

החקירה בנסיבות המוות נערכה ע״י שופט השלום, יצחק שבתאי, והוא שמע את עדויותיהם של הרופאים שהיו מעורבים במקרה, וכן קיבל ממספר מומחים חוות דעת רפואיות על הסיבה למותה של האשה.

ניתן היה למנוע את המקרה

לאור הראיות שהוצאו בבניין קבע השופט כי האשה לא סבלה ממחלה כלשהי וכי מותה נגרם עקב ליקוי באספקת החמצן לתאי הגוף, ובעיקר לתאי המוח, והדבר גרם להפסקת פעולת הלב. עוד קבע השופט, כי הוכח ללא צל של ספק כי בשלב כלשהו של ההכנה והתחלת הניתוח לא היה צינור ההנשמה בקנה וכתוצאה מכך הופסקה אספקת החמצן לריאות.

„שמעתי באריכות רבה עדויות של טובי המומחים בשטח זה, אשר העידו כי ישנם דרכים ואמצעים שונים כדי לוודא במשך כל זמן הניתוח שאכן החולה מקבלת אספקת חמצן באופן תקין. המסקנה העולה מן הראיות שהיו בפני, שאכן ניתן היה למנוע את המקרה הטראגי לו אכן פעל הרופא המרדים ד״ר סולובי במידת המיומנות הדרושה, בתשומת לב מלאה ובחוסר רשלנות", הסיק השופט.

להלן מציין השופט שבתאי, כי לא ברור איך היה מחובר צינור ההנשמה לפי המנתחה כדי למנוע את התהוות, לאחר שינוי תנוחת גופה של האשה לצורך הניתוח. לא ברור אם הרופא המרדים וידא שעקב התנוחה לא יצא הצנור מן הקנה, ולא ברור מדוע לא בדק הרופא המרדים כמקובל את ריאות המנוחה, לאחר שהוזזה. „אני קובע — חוזר ומסכם השופט — כי היתה רשלנות מצד של הרופא המרדים ורשלנות זו היא אשר גרמה לתוצאה הטראגית — פטירת המנוחה".

אולם, השופט לא הסתפק בכך והוסיף: „לו ניתן היה להעמיד לדין גוף משפטי על עבירה של גרימת מוות מתוך חוסר זהירות ופזיזות שאינם עולים כדי רשלנות פושעת הייתי קובע כי יש להעמיד על כך לדין את בית החולים „הדסה", שאכן כתוצאה מהטיפול הלקוי נגרם מותה של המנוחה. כידוע איני יכול לעשות כך מהורתי. זו לא באה אלא כדי להצביע על כיוון המחשבה שאליו נקלעתי לאחר ששקלתי את כל הראיות שהיו בפני. ולעצם העניין, בנסיבות שהוכחו בפני אין כל ספק שהמרדים ד״ר מיכאל סולובי פעל בחוסר זהירות וברשלנות ועליו ליתן את הדין על מעשיו הרשלניים שגרמו למותה של המנוחה".

עם זאת מציין השופט, כי לצערו החוק כובל את ידיו ואינו מאפשר לו לצוות להגיש נגד הרופא כתב אישום, כל עת שהוא לא השמיע את טענותיו לפניו. ומכיוון שד״ר סולובי עזב את הארץ סמוך למקרה ומקום הימצאו בלתי ידוע אין אפשרות לצוות על העמדתו לדין.

„יחד עם זאת, ממשיך השופט, בהתאם לסמכויותי, הנני מצווה לעצור את ד״ר סולובי בכל מקום שיימצא, ואם יימצא יש להביאו בפני שופט תוך 24 שעות וזאת כדי לאפשר לבית המשפט להמשיך בחקירה, ולתת לרופא ההזדמנות להשמיע טענותיו בטרם יוכרע סופית אם להעמידו לדין".

אשר לרופא המרדים השני ציין השופט, כי על אף היותו הרופא הבכיר ששהה בחדר הניתוח בעת המקרה, אין להטיל על כתפיו את האחריות הפלילית למות, „משום שלא היה שום יסוד להטיל ספק בכנות הדברים שנמסרו ע״י ד״ר סולובי ולא היתה מוטלת עליו החובה לודא באופן אישי אם אכן סולובי דובר אמת".

השופט הורה להעביר העתק מהחלטתו למשטרת ישראל וללשכת הבריאות המחוזית בירושלים.

נבחר ראש מועצה חדש בשדרות

יעקב אלקבץ מסיעת המערך נבחר אתמול לתפקיד ראש המועצה המקומית שדרות במקום יהונתן יפרח שפרש מתפקידו זה לפני כחודשיים.

בעד אלקבץ הצביעו 7 מתוך 8 החברים שהיו נוכחים בישיבת המועצה. נציג אחד של האופוזיציה, שאול אלון, הצביע נגד אלקבץ. מר יפרח נעדר מהישיבה.

משבר חדש ביחסי מצרים–אשף?

משוט בעולם הערבי

מאת מתרגמנו לענייני ערבים

ועדת המעקב של „הסימפוזיון הפלסטיני", שהתכנסה בטריפולי שבלוב קראה לארגון השחרור הפלשתינאי, להודיע על כך שהוא „מגנה את הוצנו מסאדאת וממדיניה הכניעה שלו".

האם ייענה אש״ף לקריאה זו? — שואל העתון הלבנוני „אלאסבוע אלערבי", המקורב למחבלים.

כדי להשיב על שאלה זו, כותב העתון, יש להצביע על שני הדברים הבאים:

● כתב העת „פלסטין אתת'ורה", בטאונו של אש״ף, פרסם בגליונו האחרון מאמר על ועידת זאלצבורג. במאמר נכתב כי קיים קשר נגד המהפכה הפלסטינית וכי קשר זה עולה בקנה אחד עם תכנית חדשה, שהגיש הנשיא פורד, התוכנית כוללת הכרה בישות הציונית והתעלמות מזכויות העם הפלסטיני.

● פארוק אלקדומי, מראשי אש״ף, מסר בתגובה על תוצאות פגישת סאדאת־פורד: „תוצאות אלו עוררו דאגה חמורה בקרב שורותינו. הרעיון של אש״ף הטיל עלי לנסוע למדינות ערב, ובמיוחד לאלג׳יריה, כדי להציג את התפתחות העמדה וכדי לדון בענין זה".

אש״ף קרא לערוך במהירות האפשרית, ועידת פסגה ערבית. בתגובה קראה מצרים לערוך ועידה של שרי החוץ של מצרים, סוריה וירדן, ושגם אש״ף ישתתף בה. הארגון פירש את התגובה המצרית כהתנגדות לערוך את ועידת הפסגה. העתון מציין שאש״ף תקף את מצרים בעת הסיור שערך קיסינג׳ר באיזור במרץ 1975, מסע זה הוא על סמך מידע שהתקבל בארגון שהתנאי להשגת הסכם להפרדת הכוחות בסיני הוא מיקוח על זכויות הפלשתינאים ועל תפקידה של אש״ף בעתיד. המשבר יקשב בעקבות ביקורו של ערפאת בקהיר, שם תואר המשבר כענין זולף. סאדאת גילה, כי בין הסיבות לכשלון משימת קיסינג׳ר היא סירובה של מצרים להתפשר ביחס לבעיה הפלסטינית וביחס לחזית הסורית.

נראה, מסכם העתון, כי הענייינים חוזרים שוב למצב הקודם המאיים בהתפוצצות.

*

75% מהילדים הערבים אינם לומדים בבתי־ספר

מספר ילדי־הערבים מגיע כיום ל־35 מיליון נפש, ו־75% מהם אינם לומדים בבתי־ספר. מספר זה עתיד להגיע בסוף העשור הנוכחי ל־100 מיליון נפש. על כך נמסר בסימפוזיון הילד הערבי, שהתקיים לאחרונה בדמשק. פרטים על כך נמסרו בעתון המצרי „אחבאר אל־יום".

*

מה מרגיז את אנואר סאדאת?

עאידה באקי, כתבת אלציאד ראיינה את ג׳יהאן סאדאת, רעייתו של נשיא מצרים. ראיון זה נשא אופי אישי ובין היתר נשאלה רעיית הנשיא כמה שאלות על אישיותו של בעלה.

לשאלת הכתבת: בתוקף היותך האדם הקרוב ביותר לנשיא — כיצד את מנתחת את אישיותו כמפקד, מדינאי, איש צבא, בעל ואב? — ענתה ג׳יהאן סאדאת: נתחיל בנשיא כמנהיג. אני סבורה כי לאחר החלטת 6 באוקטובר הוכיח סאדאת לא רק לעולם הערבי, כי אם לעולם כולו, שהוא מפקד מעולה. אני אומרת זאת לא משום שהוא בעלי כי אם בהסתמך על עובדות. הוא קיבל את החלטות המלחמה בנסיבות כלכליות קשות וקבע את מועד להפתעה ביום שבת — יום הכיפורים אצל היהודים. אף אחד לא האמין שהמלחמה תפרוץ ביום זה. דבר זה מוכיח שהוא מפקד ממדרגה ראשונה החושב במטלות צבאית ומדינית באותו הזמן. כמדינאי — אני מאמינה בו מאד. לפתיחת התעלה, לדוגמה, יש משמעות מדינית רבה. צעד זה מוכיח לעולם שאיננו נוקטים עמדה נוקשה ושאנו רוצים בשלום. נוסף לכך — הנשיא הוא מדינאי כן, ברור וגלוי לב ואינו אוהב לנקוט שיטות עקלקלות.

לשאלה כיצד פועל הנשיא וכיצד הוא מקבל את החלטותיו הגורליות? — ענתה רעייתו: בימים אלה אנו מבלים את רוב הזמן באלקנאטר. יש לנו שם בית קטן וצנוע ובו אולם קולנוע, אולם לינוסים וכן גן יפה שהנשיא אוהב. כאשר רוצה הנשיא לקבל החלטה מכרעת — הוא מעדיף להסתגר ולהתבודד. המשפחה מאפשרת לו זאת. את ההחלטה להוציא את המומחים הסובייטים קיבל הנשיא בבית קטן בכפר „מית אבו אלכום" בברג׳ אל־ערב הוא קיבל את החלטת המלחמה. את כל ההחלטות ההיסטוריות הוא מקבל בבתים הקטנים והצנועים, שם הוא חושב בשביעות רצון ובסיפוק, שכן אלה מקומות נרחבים ויפים. הסיבה לכך, לדעתי, היא שסאדאת היה אסור זמן רב בצינוקים.

העתונאית הלבנונית שאלה בהמשך הראיון: האם הנשיא עצבני או רגוע ומה מרגיז אותו בדרך כלל? התשובה של ג׳יהאן סאדאת: הנשיא רגוע מאד. כאשר הוא מרוגז, הרי שמן ההכרח שיש דבר מה היכול לגרום לכל המדינה להיות עצבנית. מה שמרגיז אותו הוא האכילה החוזרת תשנית. בשל קיבתו הוא נאלץ לאכול רק דברים מבושלים וצלויים וסוגים מגודרים של ירקות, והדבר זה מציק לו לעתים.

*

שיתוף פעולה בתחום המחשבים בין עיראק ואלג׳יריה

מנכ״ל המרכז הלאומי למחשבים אלקטרוניים בעיראק הלאל עבוד אלביאתי, יצא לאלג׳יריה לביקור בן שבועיים. אלביאתי יערוך עם הגורמים הנוגעים בדבר שיחות בקשר לביצוע הפרוטוקולים לשיתוף פעולה שנחתמו בין המרכז הלאומי למחשבים אלקטרוניים והמרכז הלאומי לעיבוד נתונים באלג׳יריה.

הפרוטוקולים דנים בחילופי ידע ופיתוח שיטות העבודה בתחום השימוש במחשבים אלקטרוניים בתחומי המנהל ההנדסה והמדע.

*

משבר בענף הבניין בביירות בשל המחסור בפועלים סוריים

על ענף הבניה בביירות מאיימת סכנת קפאון ושיתוק כתוצאה ממחסור בפועלים סוריים. זאת לאחר שרוב הפועלים הסורים השוהים בלבנון יצאו לסוריה בעקבות המהומות שפקדו את לבנון בחודשים האחרונים. רוב הפועלים החוזרים נשארו בסוריה, שם הם מועסקים בפרוייקטים שסוריה עצמה מבצעת.

חוגים בענף הבניה בלבנון מסרו, כי העבודה, במיוחד באיזור המזרחי של ביירות, הופסקה כליל בגלל המחסור בפועלים סוריים, ומשום של הפועלים הסוריים השוהים בלבנון לעבוד באיזור המזרחי. המחסור בפועלים סוריים השפיע קשות גם על סקטור הנמל. הפועלים המצרים לא פתרו את הבעיה בנמל, ומשבר הפריקה והטעינה עדיין קיים.

מספר הפועלים הסוריים העובדים בענף הבניה הנכל מגיע ל־200־250 אלף פועלים.

חיל ההנדסה בארה״ב מסייע בהקמת מרכז אימונים בסעודיה

הסגן השני של ראש הממשלה וראש המשמר הלאומי בסעודיה, אמיר עבדאללה בן עבד אלעזיז, חנך את התחלת העבודה במבני ומתקני מרכז האימונים שליד תבנית פיתוח המשמר הלאומי בח׳שם אלעאן. בטקס נכחו, בין היתר, הסגן השני של שר ההגנה האמריקאני, הנרי קורמן, ר אחד ממפקדי חיל ההנדסה האמריקאני.

מרכז האימונים יכלול בין היתר מרכז אימונים להגנה אווירית. עבודות ההקמה יבוצעו ע״י חברה דרום קוריאנית בפיקוח חיל המהנדסים האמריקאני. סיום העבודה, שהוצאותיה מסתכמות בחמישה מיליון דולר צפוי באוקטובר 1976 — מסר העתון הסעודי „אלבלאד". העתון הוסיף, לאחר פתיחתו יעסוק המרכז בלימוד ואימון בכל הנושאים הצבאיים לאנשי המשמר הלאומי הסעודי. המתקנים שהקמתם מתוכננת בעתיד, בנוסף למרכז, כוללים בין היתר שדה מטווחים לכלי נשק שונים.

*

הרחבה בשירותים הרפואיים באזורים הכפריים במצרים

בביקור שערך בבית החולים הכללי באסמאעיליה אמר שר הבריאות כי במהלך תכנית החומש הקרובה, יוקמו 150 בתי חולים כפריים. בסך הכול יהיו 235 בתי החולים מסוג זה ובהם ישתמשו ב־8000 מיטות שעתה אין להן שימוש. כן תיוחד יחידת טיפול רפואית לכל 6000 תושבים באיזורים הכפריים.

השר החליט להתיר לרופאים ביחידות הרפואיות הכפריות לטפל בחולים בבתיהם תמורת שכר, כדי שדבר זה ידרבן את הרופאים להישאר באיזורים הכפריים. הדבר יאפשר גם לרופא לטפל באותם תושבים שאינם רוצים לקבל טיפול ביחידות הרפואיות. השר יוציא צו שיסדיר שירותים חריגים אלה.

ועד בענייני רפואה ובריאות במצרים, על־פי דו״חות רפואיים שפורסמו בקאהיר, הוגברו במצרים המחלות האלרגיות בשעור של 25 אחוז.

העתון „אחבאר אליום" ציין, שזו הפעם הראשונה שנמסר על כך, שיש במצרים שעור גבוה ביותר של תיקים וסוגי אבק הגורמים לאלרגיה לאחר ששעור זה גדל פי חמישה במשך עשר השנים האחרונות.

ד"ר רוזנבאום מבקש לבטל מינוי כונס הנכסים על רכושו בישראל

תא"ד רפל, כתב עתיים
מיבור רוזנבאום, פנה לבית המשפט המחוזי ביב ובקש לבטל את כונס לנכסים של כל ר' בישראל. הוא טוען, כי ישראל המשתה את משפט בבקשותיה לצ' דו.

מינה השופט שלמה לובני בשמונה החדשים כונס לכל רכושו של ד"ר סיבור ם. היה זה במעמד צד אחד החברה לישראל. המבקש טל, כי עד עתה לא הוגשה התביעה נגדו, בעוד שיש לעשות זאת בתוך ימים אחדים אחר מינוי כונס נכסים.

פרקליטיו של ד"ר רוזנבאום, עורכי הדין שרגא בירן וזכריה פיש, טוענים כי החברה לישראל ניצלה את הליכי בית המשפט לרעה בכך שהשמיצה את מרשם באיומים־דברים שאין בהם כל תועלת לעניין נושא הדיון המשפטי. על ידי כך זכו בחסינות מפני תביעות בגין לשון הרע.

ד"ר רוזנבאום הוא אחד מחברי מועצת המנהלים של החברה לישראל ותושב חוץ. הוא טען, כי ב' ניגוד לחוק לא הומצאו לו כל ה' צווים שהוצאו על ידי בית המשפט.

הוא מבקש לבטל את הצווים גם כ' פני שכינוס הנכסים הוטל על רכושו שלו, בעוד שהרכוש שנתפס על ידי הכונס שייך לחברות עצמאיות (שהן גופים משפטיים נפרדים) ר' אינם בבעלותו. לטענתו, אין גם ל' בית המשפט סמכות לתפוס את רכושו בהיותו אזרח שוויץ ומבלי ש' ננקטו הליכים משפטיים מיוחדים המתאימים לכך.

עו"ד פיש מסתמך גם על החלטה של בית המשפט השוויצרי בג'נבה, שניתנה לפני החדש ובה נעשה הס' דר כללי של „כינוס נכסים" בעניינו של ד"ר רוזנבאום. לטענתו, יש ס' תירה בין החלטת בית המשפט ב' תל־אביב לבין החלטת בית המשפט בשוויץ.

בבקשתו מגיב ד"ר סיבור רוזנ' באום על טענות שהועלו בתצהיר בשבועה של מרדכי לימון. הוא טוען, כי ההפקדה של החברה לישראל בבנק „קרדיט" בשוויץ וכן בחברות הרשומות בוואדוז, נעשו בידיעתו ב' מהלך העסקים הרגיל ובידיעת מוע' צת המנהלים של החברה לישראל.

הן הבנק והן החברות הוואדוזיות ה' עניקו הלוואות לחברה „ציים" במשך תקופות ארוכות. חברת „אינטר קר' דים טראסט" מוואדוז, נתנה מימון של 14 מיליון דולר לחברה זרה הקשורה בבתי הזיקוק. הטרסט, ה' רשום בוואדוז, היה מעורב בהשגת מימון בסכום של 30 מיליון דולר, שהחברה לישראל נזקקה לו לפי חוק החברה לישראל, ואחר כך היה מעו' רב גם ב„מימון הסיבובי" בסכום של 34 מיליון דולר.

החברה לישראל טענה בבקשתה למינוי כונס נכסים, כי הפקדות כס' פים של מיליוני דולר בבנק של ד"ר רוזנבאום וההברות הרשומות בווא' דוז היתה „גזילה". אולם לטענת ד"ר רוזנבאום היו אלה הפקדות רגילות במהלך העסקים הרגיל, ועל כך היו דיווחים למועצת המנהלים של החב' רה לישראל.

ד"ר רוזנבאום מזכיר את תצהירו של מרדכי לימון, בו נאמר כי הפ' קדות בוואדוז בסכום ל 8.5 מיליון דולר הוו „קנוניה וגזל". ד"ר רוזנ' באום מסיב, כי מר לימון עצמו חתם על הפקדות בסכום של 4 מיליון דולר בתוך 8.6 מיליון דולר. במאז' נים הרבע־שנתיים של החברה נמ' סר במפורש, כי הכספים הופקדו בטרסט, הרשום בוואדוז, ולא בבנק השוויצרי. מרדכי לימון היה יו"ר ועדת המאזנים של החברה לישראל ולטענת המבקש ידע בתוקף תפקידו על ההפקדות הן בבנק והן בחברות הוואדוזיות.

לפיכך טוענים עורכי הדין ז. פיש וש. בירן, כי החברה לישראל לא קיימה את התנאים לצו של כונס נכסים, והם מבקשים מבית המשפט לבטל את הצו.

ישיבה חגיגית של עיריית ירושלים לסיום חודש העולה

מאת סופרנו בירושלים

[ישי]בת עיריית ירושלים ישיבה חגיגית לציון חודש העולה בירושלים. בהשתתפות שר הקליטה, רוזן, יו"ר הנהלת הסוכנות, פנחס ספיר, ונציגי אירגונים מתנדבות בעיר.

ראש העיר, טדי קולק, פתח את בדברי ברכה וסקר את פעולות עיריית ירושלים למען קליטת העולים. פנה אל ממשלת ישראל את הפניית עולים חדשים לבירה ולסייע להתבססותם בשכונות החדשות בעיר.

פנחס ספיר, יו"ר הנהלה הסוכ' נות, אמר כי אומנם העליה הגיעה לאחרונה לנקודת שפל, אולם עתה החלה התאוששות בעליה וקיימים סימנים מעודדים להתגברותה. מר ספיר האשים את ממשלת ברית־המועצות בהאטת העליה והתוצאה מכך בחלש גל העליה מברית־המ"מ.

שר הקליטה, שלמה רוזן, אמר, כי אלה המותחים ביקורת על היר' דה הגדולה בעליה מבריה"מ אינם יודעים את הנתונים האמיתיים, ב' אשר שיעור היורדים מגיע ל־4-5 אחוזים בלבד, בעוד שאצל עולי ארצות הרווחה מגיע שיעור זה ל' כדי 17 אחוז. הוא אמר, כי משרד השיכון החליט על תכנון מבני דת, בתי כנסת וכו' בכל יישובי העולים.

לאחר דברים אלה התקיים דיון בו השתתפו חברי המועצה דוד בר־גמן, חבר הנהלת העיריה מסיעת המפד"ל, התריע על כך שבכל ה' סידורים בהם משתתפים העולים הם נלקחים אך ורק למוסדות חילוניים ולא למוסדות דתיים. לא ייפלא אי' פוא שכה מרבים לדבר באחרונה על ריקנות בקרב העליה המביאה לירידה, כי לא די לתת לעולים די' רות וכדומה, אלא יש לחנכם לתורה ולמצוות. עמרם ראשי, אף הוא חבר מועצת העיר מסיעת המפד"ל, קרא לשקוד על הקמת בתי־כנסת, מק' ואות וכו' לעולים החדשים בכל ה' שכונות. גם הרב ש.ב. קליין, נציג „אגודת ישראל" וש.ז. דרוק, נציג פא"י, דיברו ברוח זו.

במסגרת הישיבה הרגילה של מוע' צת העיריה אושר מינוי של דוד ברגמן כחבר ועדת המשנה של ועדת הכספים לעניני הלוואות לא־ממשל' תיות בראשות ראש העיריה.

הענק מדליונים לאלה שהיו תושבי בני־ברק לפני חמישים שנה

מאת סופרנו בגוש דן

[הח]לת עיריית בני ברק הח' להעניק לכל מי שהיה תו' [שב] בני־ברק לפני 50 שנה (ב־1925) מדליון של ארה. ...בני ברק. בשנת 1925 ...ב כל מי שרשום בפנקס ...ייסד בני־ברק מראש העיר ...זון. ר' יצחק גרשנקורן ...שנהל פנקס רישום מהיום ...צן לייסודה של בני־ברק. ...פנקס של ר' יצחק גר' ...רן ז"ל, מתברר שכיום כ־300 איש שהיו בבני־ברק לפני 50 שנה והבאים לקבל מדליון. ביניהם ראש העיר ר' יצחק מאיר, שהיה ...ה. מתוך 300 אנשים אלה כיום בבני־ברק עשרה ראשי משפחות והם: מ. מ. גרנביק, .. וגמן, ש. הנכרמצקי, ת. בסקי, הרב א. ירושלמי, ח. מר מקובר, א. פרידמן, מ. ...מן וש. שפירא. ...ירה תקיים בבית מבתנו ... טקס רשמי להלוקת המדליונים.

דרישה לבטל את קצוץ תקציב לפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה

...בת הנהלת החברה לפיתוח ה[רובע] היהודי בעיר העתיקה שהת[קיימה] בהשתתפות שר השיכון, אב' עופר. קרא מר עופר הרוש עיריית ירושלים בהנהלת ה' להחזיר את הסך של 23 מיל' שקצץ מתקציב החברה ... להקמת מוסדות כגון „פ...ק" „ישיבת הכותל" וכו', כדי ...ברובע חיי תורה ומסחר.

„רקיע" תפעיל מטוסי סילון

„ארקיע" תחליף את צי' ...ים שלה במטוסי סילון וב' ...אשון היא תרכוש שני מטוס' ...לון. ועדה בראשות המשנה ...חברת העובדים, א. שוילי ...עתה את הצעה הסיכונים ...ישה זו, שהתקבל בהמשך ...ל"י. הוועדה שנועדה לסיים ...ה בקרוב.

...ל „ארקיע", ל. ביגן, שמסר ... אתמול במסיבת עיתונאים ב' ...ביב לרגל פרסום מאזן החב' ...מר כי בתכנית החברה לר' לרכוש סוגים של מטוסי סילון ב־120 מקומות, 60—80 מקו' מטוסים קטנים בני 30 מקומות. תתחיל להתבצע מ־1978. ...ות החברה ב־1974 גדלו ב' ...ות והסתכמו ב־61 מיליון ל"י. אולם, מאחר שגם ההוצאות גדלו באותו שיעור נשאר להחברה רווח קטן של אחוז אחד בלבד על המחזור. בתנועת הנוסעים היתה עליה של 4.7 אחוזים והן הגיעו ל־687 אלף נוסעים.

המנהל המסחרי של החברה, א. שפיגלר, מסר כי החברה הסיעה בשנה החולפת עשרת אלפים נופשים לאילת, במסגרת משולבת של טיסה ונופש של „ארקיע". השנה מצפים ל־16 אלף נופשים. השנה מתכוונים להרחיב הטיסות לבתי המלון באיזור ים המלח.

עיריית חיפה מפעילה תכניות למשיכת תיירים

מאת סופרנו בחיפה

חיפה היתה מגורה במנו משי' קיעים ומתנחים, והיו פיגור, הזנ' חה ורשלנות בגורם התיירות. יש צורך בזמן רב כדי לזנוק ול' העמיק את תודעת התיירות בין כל הגורמים הקשורים בה, גם בעיריה, וצריך לעשות דברים יותר מרשימים לשם כך — אמר ראש עיריית חיפה, י. אלמוגי, בדיון שנערך אמש במועצת ה' עיר על נושא פיתוח התיירות.

ראש העיר ציין לשבח את ההת' חלה הטובה שעושה האגודה לפיתוח התיירות בעיר, בניהולו של יונה יהב, כדי להעלות את חיפה על מפת התיירות.

בפתח הדיון סקר סגן ראש העי' ריה, י. ציזל, את פעולות האגודה ומסר על פעולות לשיפור התיירות כמו לשכת מודיעין עירונית; הצבת דיילות על סיפון אניות תיירים ש' יספקו מידע על טיולים ושירותים מיוחדים; שירות טלפונים מיוחד ה' פועל בכל שעות היממה כדי לספק מידע מעודכן על אירועי היום ב' עיר; פרסומים מיוחדים בשפות שו' נות, חלקם מופצים בחוברי הצולם בשיתוף פעולה עם „אל על", המ' ציינים את יתרונותיה של חיפה כ' מוקד תיירות. כן יוכרזו התחרויות בין התיירות, יוזמנו עיתונאי חוץ ויושם דגש גם בפיתוח תיירות פנים.

„ספר לבני" על פיתוח

בישיבת מועצת העיריה ביקר תח"ל י. אלמוגי את מדיניות הפיתוח ר' הבנייה בעיר בעקבות אישור תכ' נית בנייה חדשה שהובאה בפני מועצת העיר. הוא אמר כי בגלל תכנון לקוי בעבר הוטל „ספר לבני" גבר פיתוח בחלקים ניכרים של חי' פה ונגרם לעיר עוול משוות. יש אזורי בנייה חדשים כמו „אחוזה", ורחוב איינשטיין שאין בהם מגרש ציבורי למוסדות כמו בית ספר, גן ילדים או בית כנסת. הוא הבטיח להעלות את אחוזי הבנייה כדי למ' שוך משקיעים, מלונאים וכדומה, ב' צורה שגם לא תפגע באיכות הסבי' [בה].

המנכ"ל החדש של משרד המשטרה נכנס לתפקידו

בלשכת שר המשטרה נערך אתמול טקס חילופי המנכ"לים של מש' רד המשטרה. השתתפו שר המש' טרה, המפקח הכללי וחברי המטה הארצי, נציב בתי־הסוהר ועובדי משרד המשטרה.

לתפקיד המנכ"ל החדש מונה סג"ם עוגלמן, ששירת בצה"ל בדרגת אלוף־משנה והינו בוגר המכללה ל' בטחון לאומי. המנהל הפורש ניצב יוסף בן־פורת, שימש בתפקידו ב' שבע השנים האחרונות, ובעבר היה סגן המפקח הכללי של המשטרה.

עם חילופי המנהלים הכלליים צ' פויים במשרד המשטרה שינויים מבניים וארגוניים, בעקבות החלטת הממשלה ...יל על המשטרה את בטחון הנ... בפני פעולות עוינות בתוך המדינה.

„מפעל הפיס" יעניק 65 מלגות לסטודנטים

במגמה לעודד את פעולות המח' קר בקרב סטודנטים בעלי תואר שני ושלישי באוניברסיטאות השונות ב' מדינה — החליט מפעל הפיס לחלק גם בשנה זו 65 מענקי מחקר ל' סטודנטים מהאוניברסיטאות בירו' שלים, ת"א, חיפה, בר־אילן, הטכ' ניון ומכון וייצמן.

טקס חלוקת המענקים יערך היום אחה"צ במוזיאון ת"א, בהשתתפות שר־החינוך והתרבות, אהרון ידלין, מנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' יעקב מנצל, יו"ר הדירקטוריון של מפ' על־הפיס, יצחק ארזן. בטקס ירצה פרופ' שמעון שמיר מאוניברסיטת ת"א על „בעיים המודרנית — בעי' ות המוקד".

120 אלף ל"י ניתנו השנה לחיל הים על־ידי ועדת האימוץ

מאת כתבנו בחיפה

כ־120 אלף ל"י העניקה השנה ה' ועדה העירונית בחיפה, לאימוץ חיל־הים, לרשות יחידות החיל. רוב הכסף בא מעיריית־חיפה, וכן מתרומת יחידים, באמצעות הוועדה המונה 21 חברים, נציגי העיריה, המוסד למען החייל והמפקדת חיל־הים. את נמסר בדו"ח לציון 20 שנות אימוץ של החיל. בין המעו' לות, לשם בניית ליחידות, עי' לנישואי חיילים ולהלים, שי' לחגים, ארוחות יום הולדתם, ציוד להרצאות ויחידות ועוד.

ההווי הדתי

(סוף מעמוד 3)

...ים של הפוהמ"ת, שבת הרב הלוי הורוביץ במושב בית שבארי יהודה. הרב תאורה בבתי הכנסת של המושב ר' דברים מענינא דיומא. ב' „בני עקיבא" התקיימה עונ' הנוער, בהנחייתו של יאיר למיד ישיבת בני"ע בכפר ה' ובסיומה נערך חידון בה זכו גרינבוים ושרה רייזמן. ב' ובהרצאות השתתפו הרב ה' הרב מאיר הייסנר, יו"ר ב' שלמה סבג, פנחס גוטסמן, קליין, משה מרגול הפוסדה ...רשקוביץ.

הקדשת כתר תורה בכנסת „יד לגבורי ישראל" בחיפה

...ד קהל רב, הודים שכולים, ... בית הכנסת „יד לגבורי ... בחיפה, ניצולי השואה יוצ' ... ראדום פולין. והקלים ב' ... כנסת „יד לגבורי ישראל" ... הקדשת כתר תורה מהודר. ... ישעיה פוקס, ניצולת השו[אה] ... באנום, אשר בהשתדלותו ... משה קורשנבוים, חבר ועד ... כנסת הנ"ל, תרמה את כתר ... קודש לסעודת המצווה, הק' ... ספר התורה, מנכבת ... לתורת הנבואה ותפילה ... המדינה הנ"ל, כמו כן בסי' ... „אל מלא רחמים" לזכרון ... צה"ל שנפלו במערכות ... ולעילוי נשמתם של ששת ... שנספו בשואה, כמו ה' ... קודש לזכרם של חללי מל' ... הכיפורים.

... ברכות לתורמת השמיעו מב' ... בית הכנסת משה קורשנבוים ... ותלמים בירגענו. הרבנית ... בבתי התורה.

... הרמב"ם במבצעים

... הרמב"ם שבבית מדרש ע"ש ... הקודש ז"ל בקרית שמואל, ... התקיימה הרצאתו של הר' ... באקוקה של הנושא מגילת ... [illegible]

נסתיים הסמינר הבינלאומי ליהדות ומחשבה בת זמננו

הזמר הדעות היהודיים ב' זמן החדש עסקו בבקיעת ה' ההאבקות של היהדות לסדר ה' מדיני, זמן רב לפני הופעת הציונות — אמר פרופ' אליעזר שביד מן האוניברסיטה העברית בהרצאתו אתמול ב' סמינר הבינלאומי ליהדות ו' מחשבה בת זמננו.

הוא ציין, כי הגישה החילונית — היסטורית יסודה בתורת ברוך שפי' נוזה המוציאה את הגורם הדתי מ' התחום המדיני. „מדינת התורה" היתה לדידו אפשרית רק בתקופה היסטורית מסויימת, דהיינו בתקופת התנ"ך, אך איננה אפשרית בזמן ה' חדש.

לעומת שפינוזה מצא משה מנדל' סון מקום לנורמות מדיניות כפי ש' הן מתבקשות מהמסורת הדתית ה' יהודית, אבל גם זאת רק במסגרת של קהילה ולתתטריות, כאשר הס' ביבה הכללית אינה יהודית ואינה דתית.

דו־קיום זה מבוסס על רעיון ה' סובלנות, אבל לדעת פרופ' שביד ספק אם ניתן ליישם רעיון זה בכל הסביבה. שכן אורח חיים תורני זקוק להשתיה חברתית מלאה יותר מזו שצפה מנדלסון וכן להתארגנות ציבורית הדוקה יותר שיכולה להר' שות השקפה סובלנית שנתגבשה על פי הדגם הנוצרי.

גישת הרנ"ק (רבי נחמן קרוכמל) נראית לדעת שביד מתאימה יותר לדורנו מזו של קודמיו. אצלו מוד' גש הצורך להיערכות חדשה כדי ל' אפשר לעם היהודי להסתגל לזמן ה' חדש ולשמור על הרציפות של ה' יסודות הרוחניים המאפיינים את ע' מנו.

בדיון המסכם של הסמינר, עמד פרופ' אהרן אנקר, דיקן הפקולטה למשפטים של אוניברסיטה „בר־ אילן", על חשיבות המסורת המשפ' טית היהודית בעיצוב מדינה מו' דרנית כמו מדינת ישראל. לדעתו נושא זה צריך להיות במרכז השי' בה המדינית של עם ישראל בימינו. גם פרופ' מרוין פוקס מאוניברסיטת ברנדייס בארה"ב, טען, שההלכה ה' יהודית כפי שנתגבשה במשך הדו' רות משמשת גורם יציב ומרכזי של המסורת המדינית היהודית ולמעשה היא יכולה לספק לנו את התשובות המתבקשות לשאלות המדיניות ב' ימינו.

לעומתו, טען פרופ' אהרון הראל־ פיש, מן המחלקה לאנגלית של אונ' יברסיטה „בר־אילן", שהסתמכות הבלעדית על ההלכה כמקור להשרי' בה מדינית ולנורמות מדיניות, כש' אירה בצד את האגדה, את הנבואה וכן את כל מה שאפשר לכנות בשם „המיתוס היהודי".

ד"ר מנחם פרידמן, מרכז המכון ליהדות ולמחשבה בת זמננו, הודיע בסיום הסמינר כי בשנה הבאה יו' קדשו הדיונים לנושא „ציונות ויה' דות". כן נמסר, שכל הדיונים שהת' קיימו בשנה זו יכתבו ויוצאו לאור בקובץ מיוחד לצרכי לימוד ומחקר.

שר הבטחון סייר בבית ספר למכ"ים

שר הבטחון, שמעון פרס, סייר אתמול בבית הספר למכ"ים של צה"ל. שר הבטחון נפגש לשיחה עם הסגל הפיקודי של בית הספר וחניכי קורס המכ"ים. מר פרס השיב לשאלות החיילים בנושאים מדיניים ואחרים ועקב אחר אימוניהם. שר הבטחון הביע את התרשמותו מהשי' גי בית הספר למכ"ים בהכשרת מפקדים ליחידות הלוחמות של צה"ל.

אל שר הבטחון נלוו בסיורו ה' רמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור, ראש מה"ד, אלוף מנחם מרון, וקצין חי"ר וצנחנים ראשי, תת־אלוף דן שומרון.

טקס הנחת אבן־פינה לבית טננבאום ב„רמות שפירא"

טקס הנחת אבן־הפינה של בית יוסף טננבאום ורעייתו פייגא נערך בקמפוס של „רמות שפירא" שבמו' שב בית מאיר. במעמד הרב הראשי לשעבר של יהדות בריטניה הגדולה הרב סיר ישראל ברודי, שמשון פלד' מן, נשיא הקהילה במכסיקו, חברי הנהלת „רמות שפירא", אישי צי' בור וידידים בישראל ומחוץ־לארץ.

הרב ד"ר יעקב וינשטיין, יו"ר הנהלת „רמות שפירא", שפתח את הטקס, קידם בברכה את האורחים ואת הנדבנים יוסף טננבאום ורע' ייתו מטורונטו (קנדה), שהודות ל' תרומתם יוקם בית שישמש אולם תרבות ומסעדה בשביל הסטודנטים המשתלמים ב„רמות שפירא".

לאחר שהרב מאיר הייסנר, רבו של המושב בית מאיר וראש כולל האברכים המוקם והולך ב„רמות שפי' רא" נתכבד בקריאת פרק תהלים, נערך טקס הנחת אבן־הפינה.

בתום טקס הנחת אבן־הפינה נת' כנסו המוזמנים למסיבה על יד שול' חנות ערוכים בחדר האוכל של ה' מוסד. הרב ד"ר י. ויינשטיין בירך את הרב סיר ישראל ברודי לרגל הגיעו לגבורות ואיחל לו ולרעייתו עד בריאות גופא ונהורא מעליא עד מאה ועשרים שנה. בהמשך דב' ריו הציג את הנדבן מר טננבאום ורעייתו, הקשורים בנדיבות לבם ל' רבים ממוסדות התורה, הצדקה וה' חסד בארץ־ישראל.

דברי ברכה והערכה לעבודה רוחנית, חינוכית והתרבותית של „רמות שפירא" נשאו הרב ישראל ברודי, שמשון פלדמן, דוד שמש, המפקח הארצי לחנוך תברותי במש' רד החינוך והתרבות. הטקס ננעל בדברי תורה וברכה מפי הנדבן מר טננבאום.

השופטים ביטלו שביתתם

שופטי בתי משפט השלום בתל־ אביב, ירושלים והמחוז המרכז, נפג' שו אתמול עם שר המשפטים, חיים צדוק, ולפי בקשת השר הושעתה הח' לטת השופטים להיעדר היום מעבו' דתם.

גם השופטים המחוזיים בתל אביב החליטו לדחות את נקיטת צעדי ה' מחאה שלהם, בעקבות דבריו של שר המשפטים.

כזכור, החליטו השופטים לנקוט סנקציות בעקבות תביעה לשינוי ב' מיבנה שכרם, שאינו עומד בשום פרופורציה למעמדם ואופי עבודתם. שופטי השלום עמדו לצאת היום ל' „יום חופש" קולקטיבי, במחאה על הסחבת בטיפול בתביעותיהם.

מחוגי השופטים נמסר לכתב עתיים, כי הם יצאו מלשכת השר בהרגשה שמר צדוק הבין את בעיותיהם וינסה לסייע לתיקון המצב.

מאיר שמגר הושבע כשופט ביהמ"ש העליון

מאיר שמגר הושבע כשופט בית המשפט העליון. בטקס שהתקיים ב' בית הנשיא נכחו שר המשפטים, חיים צדוק, נשיא בית המשפט ה' עליון, ד"ר שמעון אגרנט, ומנהל בתי המשפט, השופט משה נאטס.

אחרי הטקס ערך נשיא המדינה קבלת פנים לראשי שלוש הרשויות במדינה — הרשות המחוקקת, ה' רשות המבצעת והרשות השופטת. השתתפו חברי הממשלה, חברי נשי' אות הכנסת וראשי ועדותיה, חברי בית המשפט העליון ונשיאי בתי המשפט המחוזיים. בין הנוכחים היו ראש הממשלה, יו"ר הכנסת, נשיא בית המשפט העליון, מבקר המדינה והיועץ המשפטי החדש לממשלה, פרופ' דוד ברק.

מנכ"ל משרד החינוך: גוברת אי־מעורבות מורים מעבר להוראת החומר

בוועידת הסתדרות המורים הנע' רכת בירושלים הגיע אתמול מנ' כ"ל משרד החינוך והתרבות, אלעד פלד, כנגד תופעה ההולכת וגדלה של אי־מעורבות מורים מעבר להו' ראת חומר הלימודים. מורים רבים נרתעים מנקיטת יוזמה וקבלת אח' ריות. מורים הופכים להיות פקידים, המקבלים צווים ממנהל בית־הספר, וחיים תחת מורא הפקחה. הם מבק' שים לבצע הוראות לימודים של מרכז החינוך והתרבות, ו„להספיק" חומר, מבלי שהדבר חביב ותואם לתלמידיהם.

פרופ' אברהם מינקוביץ מבית־ הספר לחינוך של האוניברסיטה ה' עברית בירושלים הציע לוועידת ה' מורים לתמוך בהקמת מערכת הד' רכה למורים, מכיוון שאף סמינר איננו יכול להכין מחנכים לכל או' כלוסיות התלמידים ולכל התנאים האפשריים.

את עבודתה הקדישה אתמול הוו' עידה לדיונים פדגוגיים בקבוצות, בהן הרצו שלושה פרופסורים מ' בית־הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית: א. מינקוביץ, א.פ. קליי' נברגר, צ. לם, וד"ר י. קשתי מבית הספר לחינוך של אוניברסיטה תל־ אביב.

היום תדון הוועידה בנושאים מק' צועיים וארגוניים, והבחר במוסדות הסתדרות המורים.

● מוזיאון רוקפלר ייסגר לקהל בשבוע הבא ביום א' עד יום ד' לצרכי ניקוי שנתי.

צו על תנאי בעניין אי שחרור צעירה משירות בצה"ל

צעירה חיפאית המבקשת לפטור אותה מגיוס לצה"ל מטעמי דת, השי' גה אתמול בבית המשפט הגבוה לצדק צו על תנאי נגד שר הבטחון, המורה לו לנמק תוך 30 יום מדוע לא יפטור את הצעירה משירות בצה"ל.

העותרת אסתר מורגנשטרן, בת 18 וחצי, טענה כי היא באה מבית יהודי דתי ושומר מצוות ולכן פנתה ללש' כת הגיוס בחיפה בבקשה לשחרור מהשירות הצבאי, מטעמי מצפון ו' הכרה דתית.

ועדת הפטור בלשכת הגיוס לא קי' בלה את בקשתה וקבעה, כי היא לא שוכנעה, שטעמים שבהכרה דתית מונעים ממנה לשרת בצה"ל.

על כך קובלת העותרת והיא טוע' נת, כי הוועדה הגיעה להחלטתה ללא כל נימוקים ובהסתמך על עדים, ב' עוד שהצעירה הסכימה לדיון ללא כל עדים. העותרת מדגישה, כי היא „שומרת מצוות ואורח חייה והשק' פותיה מאשרים את דתיותה מהכרתה ובאמונתה".

המדינה חוייבה בתשלום פיצויים למאיר הלוי

השופט המחוזי יוסף חריש פסק אתמול, כי המדינה צריכה לשלם 150 אלף דולר פיצויים למאיר ה' לוי, כפיצוי על החרמת האניות „ניר" ו„דן" שהיו בבעלותו. השופט אישר פסק בוררות של יצחק עילם, שניתן ב־1971.

מר הלוי פנה לבית המשפט ובי' קש לאשר את פסק הבוררות, מכיוון שמשרד האוצר סירב לשלם את ה' כסף בטענה, שהחלטתו של מר עי' לם אינה בגדר פסק בוררות, אלא עצה לשר האוצר בלבד.

● גופתה של צעירה בת 19 מרמת גן נתגלתה שלשום בלילה מוטלת על גג מלון „המגדל" בת"א. החוק' רים סבורים, כי הבחורה קפצה מ' מגדל „מגדל שלום" ונפלה על גג המלון.

במפלגה ובתנועה

המפד"ל — הפוה"מ ת"א

במועדון סניף נוה שרת, ב־5 שעור במדרש ע"י הרב י. ש. שפירא.

בבית הכנסת „אהל יוסף" שכ' התקוה, ב־6 שעור בגמרא מסכת סוכה ע"י ש. אפרתי.

בבית הכנסת „תפארת ישראל" יוצאי המעפילים, ב־5 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.

בסניף קריית שלום, ב־6 שעור גמרא ע"י הרב דוד.

סגן יו"ר הכנסת, מר מ. שיינמן יקבל קהל במשרדו, אחד העם 108, מ־7 עד 8 בערב.

תל־אביב

מזכירות ארגון הסופרים הדתיים

ישיבת מזכירות המורחבת תתקיים היום ב־6 במועדון של הסופר הדתי, ורבורג 3, ויתקיים דיון על תוכניתו של ש.ז. כהנא ועל המפגש הכללי שעומדים לארגן בחודש אב.

להתפרי אודות העתונאים בתל־אביב

יש אפשרות לרשום מספר ילדי עתונאים לקייטנה שתהיה בתאריכים 27.7.75 — 15.8.75 בשעות 8 בבוקר עד 2.30 בצהרים). פרטים להירשם אצל אלישבע, במזכירות האגודה. ההרשמה עד יום ראשון 6.7.75 בל' בד.

בית התנ"ך פתוח

נעשו סידורים לאפשר לתלמידי בתי הספר לבקר ביחידות או בקבו' צות ב„תערוכת התנ"ך בדפוס וב' אמנות" שנוסדה בחסות דוד בן־גור' יון בשד' רוטשילד 16 ת"א, גם ב' חדשי חופשת הקיץ. למבקרים נערך חידון בזק בנושא פרסים.

הצבת מצבה לרב אברהם וורמן ז"ל

היום, ב־4 תתקיים בבית העלמין בנחלת יצחק הצבת המצבה על קב' רו של הרב אברהם וורמן ז"ל.

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב: ככר המדינה — רח' ה' באייר 48, טל. 258046; יפו — רח' יהודה הלוי 67, טל. 612474.

פתח תקוה: מרכז השרון — רח' חובבי ציון 40, טל. 911078.

רמת־גן והסביבה: קרסה — רח' כצנלסון 151 גבעתיים, טל. 722271.

הרצליה והסביבה: גולדשטיין — ככר דה שליט, הרצליה פיתוח.

בת־ים: הזמן — רח' דניאל 4.

חולון: בריאות — רח' קראוזה 46.

באר שבע: ירושלים — רח' הרצל 34.

נתניה: המגן — רח' ויצמן 13, טל. 23866.

לוח הצופה

● פיליפ הקונה רהיטים אנטי' קות, פריג'ידרים, טלויזיות וירושות — 804938 בערב 876852.

● לנשים! עבור פאתך הישנה תקבלי 30 ל"י לקניית פאה חדשה, „אלוהה", פאות לגברים — 150 ל"י. סלון „יונל", אלנבי 93, תל־אביב, 290682.

בית הדין הרבני הארצי ליהודים הקראים — רמלה

תיק 255/75

הוגשה לפני בית־דין בקשה למתן צו ירושה על עזבון המנוחה מרים בת יוסף נגה, שגרה במושב מצליח מס' 56 אשר נפטרה בי"ד תשרי תשל"ה (30.9.74).

הזמנה

כל התובע טובת הנאה וכל מעונין שיש לו סיבה להתנגד לבקשה יבוא לבית־הדין וימסור טענותיו תוך 15 יום מתאריך פרסום הזמנה זו, שאם לא כן יתן בית־הדין צו כטוב בעיניו.

הדיין: אלגמיל יוסף
הגר בית הדין 7.7.75

הודעה לנושים עפ"י סעיף 99 לחוק הירושה תשכ"ה — 1965 בעניין עזבון ד"ר אנה (הנה) גלבר ז"ל, שדרות בן מימון 15, ירושלים

כמנהלת עזבון המנוחה הנ"ל הנני מזמינה את כל מי שיש לו תביעות כלפי עזבון המנוחה להגיש את תבי' עותיו בצירוף הוכחות למשרד עוה"ד רפאל את אפרתי, מגדל שלום, קומה 19, תל אביב, תוך שלושה חודשים מהיום. תביעות שתוגשנה לאחר מכן לא תיענה.

עדינה בן דב
מנהלת העזבון

חוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965
הוועדה המקומית לתכנון ולבניה „זמורה"
מודעה בהתאם לסעיף 149

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה „זמורה" בקשה ליתן להקלה ל' דהביה רהבי — רח' דן 4 גדרה.

הקלה באחוזי בניה — מבוקש: 196.60 מ"ר מותר: 150 מ"ר, לפי תכנית מפורטת זמ/358/1.

גוש: 4583 חלקה: 36.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר/האשור הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ר' לבניה „זמורה", רח' בית הפועלים 6 רחובות את התנגדותו המנומקת ר' לציין כתובתו המדוייקת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ר' תובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

צ. כהן
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה „זמורה"

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב—יפו

תיק ירושות מס' 2984/75

בענין עזבונה של המנוחה: באוטנר עדה שנפטרה ביום 18.3.75 בנתניה.

המבקש: גרפונקל חיים, ע"י ב"כ צבי גורדון, עו"ד מרח' שמואל ה' נציב 5, נתניה.

להוי ידוע כי הוגשה בקשה לבית המשפט למתן צו המכריז על ירושת המנוחה הנ"ל.

הריני מזמין בזה כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון המנוחה והרוצה להתנגד להכרזה, להגיש תוך 15 יום מיום פרסום הזמנה זו התנג' דות להכרזה המבוקשת, שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

(—) רשם בית המשפט המחוזי

בבית המשפט המחוזי בנצרת

תיק ירושה 250/75

בענין: עזבון המנוח מוסטפי יפתח ז"ל, שנפטר ביום 21.2.75.

המבקשת: מוסטפי גילה בצפת ע"י עוה"ד א. ברק ו/או מ. לבנה מקרית ביאליק רח' ירושלים בספר 15.

הזמנה

להוי ידוע כי הוגשה לבית המשפט בקשה ליתן צו המכריז על ירושת המנוח הנ"ל.

כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון המנוח הנ"ל והרוצה להתנגד להכרזה המבוקשת יגיש את טעם התנגדותו תוך 15 ימים מיום פרסום הזמנה זו שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

א. אפא, שופט
רשם בית המשפט המחוזי

בבית המשפט המחוזי נצרת

ת.ק.צ. 240/75

בענין: צוואת המנוח גוסטב אוטו ורבורג ז"ל משטרסבורג שבצרפת, שנפטר בשטרסבורג ביום 7.11.1970.

המבקשת: מרים מרסה ודבורג, משטרסבורג שבצרפת.

הזמנה

הריני מזמין בזה כל אדם להת' ייצב בבית המשפט תוך 15 ימים מיום פרסום הזמנה זו, וליתן טעם, מדוע לא הוכח, לא תקויים ולא יוד' שם הצוואה האחרונה של המנוח ו' מדוע לא תינתן תעודת קיום צוואה למבקשת ומדוע לא תמונה המבקשת לכוצ"אה לפועל של הצוואה, שאם לא כן יגש בית המשפט ליתן תעודה זו כאמור.

א. אפא, שופט
בית המשפט המחוזי נצרת

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב—יפו

תיק עזבונות 3009/75

בענין: עזבון המנוח בביר נשיא ז"ל, ת. ז. 4976541 שנפטר בפתח תקוה ביום 2.1.1971.

המבקשים: הקטינים לוי נשיא, דליה נשיא ובנימין נשיא ע"י אפוט' רופסם עוזיאל מגשה ת. ז. 7590781 ע"י ב"כ עוה"ד מאיר מקליס, אברהם ע. מקליס ויעקב סידי מרחוב מונ' טפיורי 4 פתח תקוה.

הזמנה להכרזת ירושה ומינוי מנהל עזבון

להוי ידוע כי הוגשה בקשה למתן צו ירושה ומינוי מנהל עזבון של המנוח הנ"ל.

הריני מזמין בזה כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון המנוח והרוצה להתנגד להכרזה המבוקשת, להגיש תוך 15 יום מיום פרסום הזמ' נה זו התנגדות להכרזה המבוקשת, שאם לא כן — יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

רשם בית המשפט

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב—יפו

תיק עזבונות 3169/75

בענין: עזבון המנוח מוקמל עזרא ת. ז. 4976181.

המבקשת: מוקמל גוליט.

מענה: רח' הירדן 22 בני ברק, מספר ת. ז. 4593621 מיוצג ע"י ב"כ עו"ד, מקמל יעקב, המען למסירת כתבי בי־דין הוא: רח' דבוס' נסקי 91 בני ברק.

הזמנה

להוי ידוע כי הוגשה לבית המשפט בקשה, למתן צו המכריז על ירושת המנוח מוקמל עזרא ז"ל.

כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון המנוח הנ"ל ורוצה להת' נגד לה יגיש ההתנגדות להכרזה תוך ארבעה עשר יום מיום פרסום הז' מנה זו, שאם לא כן יתן בית המש' פט צו כטוב בעיניו.

רשם בית המשפט

בבית משפט השלום בתל־אביב—יפו

תיק עזבונות 1573/75

בעניין: ירושת המנוח סעדון גבריאל שנפטר ביום ד' באלול תשל"ד — 25.19.74.

המבקשת: סעדון רגינה, בת־ים, רחוב בלפור מס' 39, ע"י ב"כ עו"ד מאיר בליטי, בת־ים, שדרות העצמ' אות מס' 77.

הזמנה

להוי ידוע כי הוגשה לבית ה' משפט בקשה ליתן צו על ירושת המנוח הנ"ל והריני מזמין בזה כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה ב' עזבון המנוח והרוצה להתנגד ל' הכרזה להגיש תוך 100 ימים מיום פרסום הזמנה זו, התנגדות להכרזה המבוקשת, שאם לא כן בית המשפט יתן צו כטוב בעיניו.

(—) רשם בית המשפט המחוזי

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה על פי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

ניתנת בזה הודעה, כי הוגשה ל' ועדת בנין ערים מקומית אשדוד בקשה למתן הקלה 5.6 אחוז מתכנית מפורטת מס' ד/413.

מהות הבקשה: הקלה ב־5.6 אחוז בניה מהמותרים לפי התכנית הנ"ל בחלקה 68 גוש 2061 רחוב האשל.

כל מעונין יכול לעיין בבקשה ו' בתכנית המצורפת אליה ללא תשלום, במשרד הועדה המקומית לתכנון ו' לבניה אשדוד.

כל הרואה עצמו נפגע או עלול ל' הפגע מענין ההקלה, רשאי להגיש התנגדות לבקשה האמורה תוך שבו' עיים מיום פרסומה של הודעה זו בעתון.

התימה
איגנ' צ. צילקר
יו"ר הועדה המקומית

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה על פי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

ניתנת בזה הודעה, כי הוגשה ל' ועדת בנין ערים מקומית אשדוד בק' שה למתן הקלה / תריגה 6 אחוז בניה מתכנית מפורטת מס' ד/413 (א' 1167).

מהות הבקשה: הקלה / תריגה ב־6 אחוז בניה מהמותרים לפי ה' תכנית הנ"ל בחלקה 59 גוש 2061 רחוב הגפן.

כל מעונין יכול לעיין בבקשה ו' בתכנית המצורפת אליה ללא תשלום, במשרד הועדה המקומית לתכנון ו' לבניה אשדוד.

כל הרואה עצמו נפגע או עלול ל' הפגע מענין ההקלה, רשאי להגיש התנגדות לבקשה האמורה תוך שבו' עיים מיום פרסומה של הודעה זו בעתון.

התימה
איגנ' צ. צילקר
יו"ר הועדה המקומית

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב—יפו

ת"ע 3011/75

בענין: עזבון המנוחה פטון מאנד פורטינה ז"ל שנשאה ת. ז. בס. 4/877743 ונפטרה ביום 10.5.1973.

המבקש: פטון יוסף מרח' התמר 1, נתניה.

הזמנה

הריני מזמין בזה כל אדם להתייצב בבית המשפט, תוך חמישה עשר יום מיום פרסום הזמנה זו, וליתן טעם מדוע לא ינתן צו־ירושה לעזבונו של הנ"ל — שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

(—) רשם בית המשפט המחוזי

נרשמו לנשואין

הרבנות הראשית והמועצה הדתית חיפה

דגן יוסף בן מוריץ (רוק) סבריה—חיפה—ק.חיים; כהן נוריה בת מרדכי (רוקה) סבריה—חיפה.

אביטבול סלומון בן מאיר (רוק) מרוקו—חיפה; וקנין אסתר בת שאול (רוקה) חיפה.

גרין צבי בן שלום (רוק) חיפה; ורדיאל רונית בת נסים (רוקה) חיפה.

יורצאלשוילי שוטא בן דניאל (רוק) ברית"מ—ע. הכרמל; קושניר ריטה בת גריגורי (רוקה) בריה"מ—חיפה.

בחנלו דוד בן מכלוף (רוק) מרוקו—חיפה—צבא; פוגל חוה בת אורי (רוקה) חיפה—נשר.

קדרוובה יעקב בן ישראל (רוק) חיפה; אישה חנה בת רפאל (רוקה) חיפה—עכו—צבא.

זליג פדרו בן הרי צבי (רוק) ארגנטינה—חיפה; רודריג רחל בת עזרא (רוקה) תורכיה—חיפה.

כרמל שמעון בן זילברגל (רוק) חיפה; ויינר היידי־פרנציס בת נתן (רוקה) ארה"ב—חיפה.

עקריש שבתאי בן עזרא (אלמן) בולגריה—חיפה; ניאגו עלורה בת מוטצו־סירמקיסוב (אלמנה) בולגריה—חיפה.

נתן יעקב בן מיכלי (גרוש) בולגריה—ק. חיים; איציגזון בתיה בת הרשקו הרסקו (אלמנה) רומניה—ק. חיים.

מזרחי דוד בן אליהו (רוק) חיפה; כחל פנינה בת יעקב (רוקה) חיפה.

דובובי דן בן יעקב (אלמן) חיפה; אלמוג יהודית בת וינגר משה (גרושה) עפולה—חיפה.

גור צבי בן ולכן (רוק) בריה"מ—הרצליה; שטיינר רחל בת ברוך (רוקה) צכיה.

שרגא שאול בן שלום שלום (רוק) רומניה—חיפה; מגשה אסתר בת יצחק (רוקה) רומניה—טבריה.

ויסמן פרץ בן יהודה (גרוש) רוסיה—חיפה; בן־יוסף יהודיה בת שמעון (רוקה) חיפה.

סבן יעקב בן רפאל (רוק) רמ—חיפה; בריבולד לאה בת יוסף (רוקה) חיפה—כפר אביאל.

סוסלובסקי אהרן בן אברהם (רוק) חיפה; גולדברג רונית בת מיכאל (רוקה) חיפה.

קופא מיכאל (מיקל) בן הרב קוטר דוד (רוק) לונדון; קנינסברג תמר בן הרמן (רוקה) חיפה.

כהן יצחק בן חיים (רוק) רמ—ק. מוצקין; שטסוביץ אורנה בת אבנר וצור כקס (רוקה) חיפה.

זכריה הרצל בן סוני (רוק) עפולה; אלום שמחה בת ישראל (רוקה) חיפה.

ברוכיל יצחק יעקב בן מכלוף (רוק) חיפה; מרגלית זיוה בת יצחק (רוקה) חיפה.

מיאר מאיר בן דניאל (רוק) חיפה; דינר שולמית בת עכרם (רוקה) ים.

פלול ניסים בן כהה (רוק) חיפה; ישעיהו טובה פליציה בת מאיר (רוקה) רומניה—חיפה.

צור כהה יוסף בן צובוטרו ברקו (רוק) רומניה—חיפה; פרכן ביאטריס בת אברהם (רוקה) רומניה—חיפה.

זיסלבדר יעקב בן משה (רוק) פולניה—חיפה; פרידה אליו בת דוד (רוקה) מרוקו—חיפה.

ליאון אהרן בן חיים (אלמן) פולניה—חיפה; קובנס סוניה בת מוסין אהרן (אלמנה) רוניה—חיפה.

פירסון שמואל בן יעקב (רוק) חיפה; זילברקלנג יפה בת חיים (רוקה) נהריה—עכו.

ברגע דן בן רודולף (רוק) רומניה—ק. חיים; שבת אביבה בת דוד (פגויה) מרוקו—ק. חיים.

סוקאו יעקב בן מימון (רוק) חיפה; אפואס רחל בת יחיא (רוקה) חיפה.

סרכסוביץ יעקב בן בקס (רוק) גוזסלביה—חיפה; שורץ חוה בת מרדכי (רוקה) חיפה.

מוהרבזו אלפרד בן יצחק (רוק) אל־בדריה—חיפה; בודבוך צפורה גילה בת גולדברג יהקאל (גרושה) רומניה—חיפה.

אברהם מאיר וזה בן דוד (רוק) חיפה—ק. אתא; איונקס ציונה בת דוד (רוקה) תימה—ק. כתקין.

גלברד ראובן בן נתן (רוק) בריה"מ—חיפה; קובנס אסיה בת נבל (רוקה) בריה"מ—חיפה.

פניני יצחק בן שמעון (רוק) חיפה; רשדי צוינה בת שלמה (רוקה) חיפה.

חננה חיים בן חיים (רוק) עיראק—ס. הכרמל; ארזואן דניאלה בת יוסף (רוקה) מרוקו—חיפה.

דוקרקר יעקב בן יצחק (רוק) הודו—חיפה—צבא; מנטגולקאר גיוליה בן אברהם (רוקה) הודו—חיפה.

יחיד אליהו בן גבליאל (רוק) חיפה; אלפסי בת שבע בת אברהם (רוקה) מרוקו—חיפה.

לשכת הרבנות — רמלה

אלקיים מקסים בן יצחק (רוק) מרוקו—רמלה; פסולאר רבקה בת אברהם (רוקה) מרוקו—רמלה.

אסיאס אלי בן ידידיה (רוק) מרוקו—רמלה; כהן אליאן בת סעדיה (רוקה) מרוקו—ירושלים.

עבדו מאיר בן עכוד (רוק) ישראל—רמלה; טואיל מרים בת מכוס (רוקה) ישראל—רמלה.

מזרחי משה בן יחיא (רוק) פרס—רמלה; קדוסי ציונה בת נוראלה (רוקה) פרס—הרצליה.

מויסו נסים בן אנדרי (רוק) ישראל—רמלה; לאופמן סיגליה בת מאיר (רוקה) ישראל—רמלה.

וקנין אלברט בן יוסף (רוק) מרוקו—רמלה; אדרי יפה בת יעיש (רוקה) ישראל—קרית אתא.

שם־טוב דוד בן יצחק (רוק) מרוקו—באר שבע; כחלון הביבה בת יהושע (רוקה) ישראל—מושב יציץ.

סלבי שלום בן אליהו (רוק) ישראל—בת־ים; וקנין עליזה בת יוסף (רוקה) ישראל—רמלה.

ארזואן נסים בן יהודה (רוק) מרוקו—מושב כצלית; פרץ רחל בת עזר (רוקה) ישראל—רמלה.

כלקאר להמיס־נחשת בן נחמן (רוק) הודו—רמלה; משיקלר בילהה בת יוסף (רוקה) הודו—ק.שכונה.

בן־שושן יהודה בן דוד (גרוש) מרוקו—רמלה; מיכאל אסתר בת יוסף (רוקה) ישראל—רמלה.

בן־ארויה שמואל בן חיים (רוק) ישראל—לוד; בכר מסילדה בת יצחק (רוקה) ישראל—רמלה.

זילברמן משה בן זיסו (רוק) ישראל—רמלה; ליכסינבר דבורה בת חיים (רוקה) ישראל—רמלה.

פרץ יוסף בן חיים (רוק) תוניס—רמלה; עוואד צפורה בת אהרן (רוקה) ישראל—רמלה.

דרעי חיים בן יצחק (רוק) ישראל—רמלה; יצה יקרה בת ראובן (רוקה) ישראל—רמלה.

אוסכו דוד בן שמואל (רוק) מצרים—רמלה; אוקנין צפורה בת נסים (רוקה) מרוקו—קרית־ים.

שיטר יהודה בן משה (רוק) ישראל—רמלה; ויבנובסקי אסתר־רחל בת נחמיה (רוקה) ישראל—רמלה.

לשכת הרבנות — כפר־סבא

נהרי משולם בן יחיא (רוק) ישראל—כפר סבא; בוחדי רבקה בת עזרי (רוקה) ישראל—פ"ת.

פרלמן שלמה בן אפרים (רוק) ישראל—כפר סבא; הלמן בידרה בת ארנסטו (רוקה) ארגנטינה—ירושלים.

עמרם זכריה בן סעדיה (רוק) תימן—כ. סבא; חלא דבורה בת יוסף (רוקה) תימן—קרית עקרון.

רוזנברג משה בן אריה (רוק) ישראל—נתניה; דפנה אורנה בת שלמה (רוקה) ישראל—כפר־ורבורג.

בריזי גבריאל בן סלם (רוק) ישראל—ראש העין; סעד סגיבה בת ראובן (רוקה) ישראל—כפר סבא.

באום סטיבן בן מר (רוק) ארה"ב—ריינ' קהן; פרידה אירה בת משה בוריס (רוקה) דרום אפריקה—קבוץ נחשון.

רוזנים פרידריך־יוסף בן יעקב (רוק) ישראל—כפר סבא; בן־פורים אסתר בת יצחק (רוקה) פרס—כפר סבא.

בן־עזר עזר בן משה (רוק) עירק—כ. סבא; עזר אביבה בת חיים ביקלאש (גרושה) גרמניה—קבוץ בית ניר.

בלם אברהם בן ויקטוריו (רוק) ישראל—כפר סבא; בריה כתוקה בת סאלם (רוקה) ישראל—כפר סבא.

כהן (חזני) אברהם בן שלום (רוק) טוניס—כפר סבא; כהן מרים בת עוואד (רוקה) טוניס—באר שבע.

קלינגהר אבנר בן ברשין מאיר (רוק) ישראל—קבוץ הכפעל; כלחי נתנאלה נילי בת מנחם (רוקה) ישראל—כפר סבא.

כץ יצחק בן יוסף (רוק) ישראל—כ.סבא; אזוב רחל בת גבריאל (רוקה) ישראל—פ"ת.

הרבנות המקומית — רמת השרון

עוז סבח בן יהושע (רוק) רב־ההרון; תמר הבוכה בת יהושע (רוקה) ר. השרון.

כהן ציון (יונה) בן ביכאני (רוק) תוניס—צפת; סקר אדריאן בת ליאונל (רוקה) אנגליה—רמת אביב.

לשכת הרבנות — ערד

צ'רניס הרולד בן אלכס צ'רניס (רוק) ארה"ב—ישראל—ערד; אבטלס מיכל בת משה בוכבול (גרושה פגויה) מרוקו—ישראל—ערד.

היום

יום חמישי כ"ד תמוז תשל"ה 3.7.75

מטות מסעי

הפרק: מבלי ג'—ד'; המשנה: פיאה י"א, ד'—ח'; הדף: ברכות י"א; א"ת תק"ס, ב'—ד'.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה.

09.55	(א) חדשות באנגלית
10.55	(א) חדשות בצרפתית
17.55	(א) חדשות באנגלית
18.50	(א) חדשות בצרפתית

שידורי הבניות לעולים (ב): עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

06.10 „הנהבים בוקר" 10.05 „גבעת ב' צוותא" 11.00 עברית לעם 11.15 שידורים להלכיה בתוכנה א) „בשל ובבשל" — ...

רשת ב'

06.00 „מה טובו" ושיר של יום 06.10 התעמלות בוקר 06.20 „הצגן מוסיקלי" 06.50 רגע של עברית 07.35 „זמר זמר קל" 07.55 „אור ירוק" 08.10 „בוקר טוב" ...

גלי צה"ל

06.00 — 07.55 צלילי בוקר 06.55 פינת ...

טלוויזיה לימודית

3.30 עברית בסיבון טוב — בגלל כיו 4.00 בביצרה עם נוגם שריף — השכב על בבלחין איזגר מטרולבסקי 4.20 ביות אחד — ברט מך יהודה בו עבות הי' כרוז הקאטאוריטי 4.40 אנגלית לבנים' ניד 5.00 סלטרוי — ההבלגה מחומה במה בורה לכבות בשנה סניט לבנות התלמידים ה' ארצים לכבוב סגה מעילויית.

טלוויזיה בללית

18:00 תכניות ילדים 17:30 ... 18:30 ... 18:32 ההרדורה ... 18:45 ... 19:30 ... 20:00 ... 20:30 ... 21:00 ... 22:00 ... 22:50 ... — חדשות.

חוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965
הוועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו
מודעה בהתאם לסעיף 149

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו בקשה ליתן אישור לכבצה רפואית בקומה א' בשד' בן גוריון 23.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר/האשור הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ו' לבניה תל־אביב—יפו בשד' קק"ל 68 את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדוייקת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ו' תובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

י. גריפל
מ"מ ראש העיריה
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו

התאריך 26.6.75.

קולנוע

שעות ההצגה: בימי חול — 4.00—7.00—9.00

ירושלים

אורנן — פאולו חם הבזג
אורנע — ידידיו של מנקה התלונות (4)
ארנון — שלגיה ושבעת הגמדים
בימישל — סנוקר

תל־אביב

אסתר — יהיה טוב סלומוניקה (5)
גת — פיתוין של כימי (5)
חן — רובין הוד
סינרמה — סנוקר
פאר — פרנקנשטיין הצעיר (6)
דרייב אין — הגנב מבגדד
בשעות: 8.00, 10.15

חיפה

ארמון — שלגיה ושבעת הגמדים
חן — תפיסת פלהאם אחת שתיים שלוש (4)
אורלי — התרדל מגרה לי... את האף (7)
אורה — יהיה טוב סלומוניקו (5)
אמפי — הארסיסים בפעולה
פאר — סנוקר
רון — הלוכים

האופרה הישראלית

אלנבי 1 תל־אביב ✡ טלפון 57227

5.7	ספינת השעשועים — ת"א
6.7	הרוזנת מריצה — תל־אביב
7.7	ספינת השעשועים — תל־אביב
8.7	מדם בטרפליי — תל־אביב
10.7	ספורי הופמן — חיפה אר.מוך
12.7	ספינת השעשועים — ת"א
14.7	מדם בטרפליי — ירושלים
15.7	הרוזנה מריצה — תל־אביב
16.7	ספינת השעשועים תל־אביב
19.7	ספינת השעשועים — תל־אביב
21.7	לה טראוויאטה — תל־אביב
22.7	ספינת השעשועים — תל־אביב
24.7	מדם בטרפליי — תל־אביב
26.7	ספינת השעשועים — ת"א
28.7	ספינת השעשועים — ת"א
30.7	ספינת השעשועים — ת"א
31.7	הרוזנת מריצה — תל־אביב

התאטרון העירוני

3.7.75 הערב

הבימה: חטיפת האפיפיור: באו' לם הגדול; על קלור רעה: ב־9 באולם הקטן

הקאמרי: קוביים של מקיחה בהרש קל: גבעת חביבה

תיאטרון עירוני חיפה: אבוד בזל במלך; שרגא קמן: „ביתהר" חיפה

הצפה

עתון יומי

HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ, העורך: ש. דון־יחיא. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421. ת"ד: 2045. חשבון בנק הדואר 41144 ✡ סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1146, טל. 234910, בערב טל. 528344 35609 ✡ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3, טל. 663628 ושם העשור בע"מ ת"א, רח' המסגר 66 טל. 31554.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולהנהלה.

مكان الاصل

הרכב המועצות הדתיות ישולמו תוך 3 חודשים

משרד הדתות החל בחידוש ה־הרכב של כל המועצות הדתיות בארץ. המטרה הושלם תוך שלו־שה חודשים. על כך מסר אתמול דוד גלס, סמנכ"ל משרד הדתות.

על פי „חוק שירותי הדת היהודיים" על שר הדתות לחדש את הרכב המועצות הדתיות אחת לארבע שנים. תוקפו כהונתן של המועצות הדתיות יפוג ב־1 לאוקטובר השנה. מר גלס מסר, שהפעולה תקיף 186 מועצות דתיות, מהן 31 בערים, 86 ברשויות המקומיות, 87 ביישובים חקלאיים שבמסגרת מועצה אזורית והן־2,500 נבחרים המייצגים בתי כנ־סת, עדות, מפלגות, והארגונים ה־מעוניינים בקיום השירותים הדתיים.

על פי הוראות החוק, פנה שר הדתות לרשויות המקומיות, הממנות 45 אחוז מחברי המועצות הד־תיות, ולרבנים המקומיים הממנים 10 אחוזים מההרכב, וביקשם להגיש לו את הצעותיהם תוך שלושים יום.

מנכ"ל המשרד הדגיש, שהמועצה הדתית היא הגוף היחיד המוסמך על פי חוק להגיש שירותים דתיים בקמים, כרישום ועריכת נישואין, פיקוח על הכשרות, שחיטה, טיפול במקוואות ובתי כנסת וכו'. חלק מ־המועצות הדתיות מטפלות גם בשי־רותי קבורה.

מר גלס מסר, שמגמת משרד ה־דתות היא להרחיב את הבסיס ה־ציבורי של המועצות הדתיות ול־שתף בהם נציגים ועדות רבים ככל האפשר, ולאו דווקא על בסיס מפ־לגתי.

ח"כ אליעזר אבטבי תובע שיפור התנאים בכפר יובל

מאת סופרנו בצפון

ח"כ אליעזר אבטבי העלה אתמול במליאת הכנסת את בעיית כפר יובל, שלאחרונה היה מט־רה למעשה רצח ע"י מחבלים ו־שלום פחיד דמים.

הנואם תיאר את התנהגותם המפ־עימה של בני הכפר ביום הרצח וביומי האבל. הם נתגלו כבעלי תושיה ותושיה. הכפר עצמו מישובי הבטחון בקו העימות. שרה היישובים מכפר גלעדי בצפון ועד דן בגבורה, הם משענת איתנה לבטחון ולהתיישבות. בני המושב „יוצאי" בלי, עולים ובני עולים, התיישבו בגבול, נבנים ועוסקים באלה הש־יטות בנפלאות.

חברי מושב זה, אמר מר אבטבי, לא ניצלו אסון זה להעלאת תביעות לשיפור תנאיהם, באשר לא רצו לפגוע בכבוד המשפחות השכולות, יעקב רפאל מרדכי, חייל צה"ל שלמה אורש ה"ד. אולם, חובה המדינה לסייע בשיפור תנאיהם ול־הקל עליהם.

בציינו לשבח את האגף לבניה כפרית שבמשרד השיכון, בראשותו של שלמה אבני, אמר שאגף זה ראוי לעידוד באמצעים נאותים לביצוע משימותיו בתחום בינוי ופיתוח הה־התיישבות הצובית בכלל, ולהיקף הנצב בכפר יובל בפרט.

צל וירק מגיעים לאופירה

נטיעת עצים מתוכננת זו אך־עם הראשונה באשלים־אפ־שיח תחלה ביטוש אלה על ידי הקק"ל הקיימת. 30 עצי דקל מתוך 191 שיפנשו ירק הצל לעיירה היפה־בריות בכר ירושע. הדקלים ה־מועברים לאופירה ממרחק מאות קילומטרים מובאים במבצע מיוחד מקליה, עין־יהב ויוטבתה, על־כך מסר נפתלי יפה מנהל אגף הייעור במחוז הדרום.

הורים השומרים בבתי"ס לא יפסידו ממשכורתם

לפי הצעת חוק שהונחה על שולחן הכנסת

שר החינוך והתרבות, אהרן ידלין, הניח על שולחן הכנסת הצעת חוק המסדירה את ב־עיית ההורים השומרים במו־סדות חינוך ובמגביהם, שההו־רים השומרים לא יפסידו מ־משכורתם והמעביד ישלם את מלוא שכרם, אך העובד יחזיר את שעות העבודה במועד אחר.

בדברי הסבר להצעת החוק ציין שר החינוך, כי הצעת החוק נתגבשה בעקבות מספר קשיים שנתגלו במ־הלך הפעלת התקנות לאבטחת מוס־דות חינוך. קשיים אלה פגעו הן בעובדים, שאיבדו את ימי העשתם, והן במעסיקים, שהיעדרות העובדים גרמה להם הפסדים.

יחזירו שעות עבודה

מר ידלין אמר, כי לאחר שמיעת נציגי ההסתדרות ונציגי התעשיינים הוחלט לכלול בהצעת החוק להארכת תוקפן של התקנות לשעת חירום ב־מוסדות חינוך, חידוש שיביא לכך שהעובד לא יפסיד ממשכורתו עקב מילוי חובת השמירה בבית הספר. על פי ההצעה, ישלם המעביד לעו־בד שזה את מלוא שכרו אולם העו־בד, לפי דרישת מעבידו, יחויב להחזיר שעות אלה בהתאם לאפש־רויות הקיימות אצל מעבידו, או ע"י סידור עבודה במשמרת אחרת או ע"י החזרת שעות השמירה. ב־מקרה האחרון לא יהיו אלה שעות עבודה נוספות אלא שעות חלופות והעובד לא יחויב להחזיר ביום אחד יותר מאשר שתי שעות. עד נקבע בהצעת החוק, כי ההסדר יחול בחוק יחול גם על עובדי מדינה.

שר החינוך הוסיף, כי חידוש אחר המוצע בהצעת החוק שהוגשה לכנסת הוא הרחבת הפטור מקיום חובת ה־שמירה גם על חיילים בשירות קבע. עד כה היו פטורים מחובת השמי־רה רק חיילים בשירות חובה ובשי־רות מילואים. מוצע, כי הפטור יחול גם להבא על שוטרים וסוהרים.

שר האוצר: אחרי הרפורמה במסים יש לבדוק את מבנה השכר שהשתבש

מאת סופרנו הכלכלי

אחרי הרפורמה במסים יש לבדוק עתה את בעיית שוק ה־הון, היחס בין השירותים לעבו־דה היצרנית ומבנה השכר שהש־תבש בתהליך הקיפאון — אמר אתמול שר האוצר, יהושע רבינוביץ בכנס לייעול המשק, שנערך באוניב־רסיטת תל־אביב למנהלי מפעלים והעוסקים בשטח הייעוץ להג־ברת פריון הייצור והייעול, בראשות השר, ואורגן ע"י המכון ל־פריון העבודה.

שר האוצר אמר, כי הכרח ליישם את המלצות ועדת בן־שחר במקשה אחת. בהקשר זה צוין, קיימות הס־תערות מכל העברים לגנוס ולפגוע ברפורמה ובשבועות הבאים יהיה צורך בעוז ורוח רב כדי לעמוד בלחץ מכל הצדדים. עלינו על הדרך התבוראה ולא נסטה ממנה. יש לר־אות את המהלך כעובדה מוגמרת, הוסיף, בהדגישו גם להבהגת מס ערך מוסף.

שר האוצר, שקרא להגברת הפריון, אמר כי סקרים מראים שיש דרי־כות במשק לייצוא חדש בייצוא ב־מחצית השניה של 1975, לאחר שב־מחצית הראשונה גדל הייצוא רק־לית בחמישה אחוזים בלבד.

שר המסחר והתעשיה, ח. בר־לב, קרא לתעשיה להתייעל כדי שתוכל לתת שכר גבוה לעובדיה בה וכבך למשוך עובדים. לדעתו, יש גם יותר את הציבור לכך שעבודה בתעשיה אינה נחות מכובדת מאשר עבודה בשירותים. זה יאפשר למשוך להתע־שיה צעירים, שהנטיה הטבעית אצ־לם כיום היא לא ללכת לתעשיה. להתעשיינים קרא לנקוט יזמה של הקמת שירותים להעשיה, כדי שלא כל מפעל יצטרך לעסוק בכך ויוכל להתרכז יותר בייצור.

שר התחבורה, ג. יעקבי, קרא ל־שיפור השירותים ותבע ביטול כפי־לויות בשירותים. לדעתו, צריכים שירותים ממלכתיים שינים לפעול כרשויות עצמאיות ובכך יאפשר להם גיוס הון בכוחות עצמם.

על הצורך בשמירת הסכמי עבודה עמד בדבריו שר העבודה, מ. ברעם.

הצעה להסכים מסגרת שלפיה תנאי העבודה של פועלים ותיים יושוו לאלה של עובדים חדשים — העלה מזכיר ההסתדרות, י. משל. ביצוע הצעה זו, אמר, יגדיל את המשיכה של צעירים להעשיה.

הצעה אחרת שלו היתה להריץ את הרפורמה במסים לנסיון חודש אחד לתת לעובדים שני תלושי מש־כורת, אחד לפי המיסוי הישן ו־אחד לפי החדש, כדי שעובדים יראו כיצד מתבטאת הרפורמה לגביהם.

מזכיר ההסתדרות הציע גם להטיל מס יתר של 20 אחוז על בעלי הכ־נסות גבוהות, בציינו שעתה מתברר כי אלה יהיו היחידים שייהנו מה־רפורמה.

יו"ר לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים ונשיא התאחדות התעשיי־נים א. שביט, הציע להטיל מס מע־סיקים על שירותים בכדי לחקרם ולהכריחם בכך להתייעל. הוא הס־כים להצעה של השוואה תנאי השכר של פועלי ייצור לאלה של שירותים, תוך שלוש שנים, אבל בתנאי אחד: עצירת המערכת המשתוללת של ה־שירותים. לדעתו, יש להאריך הסכ־מי העבודה עד סוף השנה כדי לר־אות את שלבי ביצוע הרפורמה.

מר שביט קרא לממשלה להחליט בנושאים המדיניים העומדים עתה על הפרק לגופו של עניין, בהבטיחו כי התעשיה וכושר עמידתה של ה־כלכלה הישראלית לא יהוו גורם שבגללו צריך ל„התכופף".

שוחח את הכנס י. מיזן, מנהל ה־מכון לפריון עבודה.

קבוצות חדשות ללימוד הדף היומי מתארגנות בת"א

הפניה של הועדה לתרבות של המפד"ל בתל־אביב לרבנים ולמד־ריכים להרצות בשבת ענוס על הדף היומי עוררה תשומת לב רבה ו־הדים רחבים בבתי הכנסת ובמוס־דונים.

בישיבת הסיכום שהתקיימה במוע־דת לתרבות מסר מזכיר הועדה, י. סוממלינסקי, דו"ח על ההרצאות ש־התקיימו ונתקבלה הצעתו של ד"ר ש.ז. כהנא לקיים חדש פעילות ל־ארגון קבוצות חדשות.

סוכני נסיעות מארה"ב:

מטרתנו לעזור לתיירות ולא לתת יד לטיסות שכר

משלחת של סוכני נסיעות מארה"ב וקנדה המייצגים 1500 סוכנים, התקבלו אתמול לפי בקשתם על ידי שר התח־בורה, גד יעקבי, בלשכתו בי־תל אביב והגישו לו את העך־צומה המקורית ההתומה על ידי 1000 סוכני נסיעות המבי־אים תיירים לישראל והמתנג־דים לטיסות שכר.

מר יעקבי החיש, כי לאחר בדיקה קפדנית של הנושא הוא הגיע למס־קנה שאין מקום להרחיב את סי־סות השכר, הן בשל ההשפעה ה־שלילית על מאזן התשלומים של יש־ראל והן בשל סיבות בטחוניות, וכן בגלל הסכנה כי חברת „אל על" תי־פגע על ידי כך. מר יעקבי הביע תק־וותו, כי הממשלה תחליט בתקופה הקרובה בעניין טיסות השכר.

טיסות שאינן אמינות ובטוחות

אנשי המשלחת אמרו, כי נחרצה דעתו של הענף המאורגן לא לעסוק בטיסות שכר שאינן אמינות, סדירות או בטוחות, וכן ציינו, כי טיסות השכר יהוו סרבניה לתיירות ביש־ראל.

„מטרתנו היא", אמר ראש המש־לחת, דוד ויינגרטן, „לעזור לתיירות לישראל ולא לתת יד לטיסות השכר שיביאו את הקץ לתיירות מארה"ב לישראל". בפגישה השתתפו גם ב. לידמן, מ. קופר, י. סוקולוב, ה. גר־רן, ו. גלר וד. וייגנרטן.

הסתיים יצוא ירקות הקיץ

מאת סופרנו הכלכלי

יצוא ירקות הקיץ הסתיים ובעו־נה זו נשלחו לחו"ל ע"י „אגרקסקו" 40 אלף טונות. המוצרים שהושגו היו טובים. הצלחה גדולה בביחוד היתה לאבטיחים בבריטניה. נמכרו 2000 טונות אבטיחים, לעומת 520 טונות בלבד אשתקד.

הביטוח הלאומי מוכן להפעיל במסגרתו החוק לפיצוי נפגעי התאונות

המוסד לביטוח לאומי מוכן עק־רונית לקבל על עצמו את ביצוע חוק פיצוי נפגעי תאונות דרכים, אולם בהצעת החוק במתכונתה ה־נוכחית קיים פגם חמור ורציני ה־מחייב תיקון — אמר אתמול מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, עמירם סיון, להוצאת החוקה, חוק ומשפט של ה־כנסת.

מר סיון הבהיר, כי בהצעת החוק הקיימת נאמר שהפיצוי לנפגעים יהיה בצורת גימלה חודשית (תשלומים עיתיים) רק לפי בקשה הנפגע ואילו המוסד לביטוח לאומי סבור, כי הפיצוי צריך להתבצע בצורת תש־לומים עיתיים במרבית המקרים של המקרים ולא לפי החלטת הנפגע.

תשלומים חודשיים

הופסד בכושר ההכנסה, אמר מר סיון, במקרים בהם נותרים תלויים תבים בבעית גבוהה, משתרע על תקופה ארוכה ולכן מן ההכרח שגם הפיצוי על הפסד זה יתבצע כתש־לומים חודשיים. בהתאם לנסיון ש־נצבר נתברר כי במרבית המקרים בהם משולם סכום חד־פעמי גדול, לא ידעו הנפגעים לנצלו בצורה נאותה, ולאחר תקופה קצרה נותרו בחוסר כל. רק תשלומים עיתיים, הדגיש מר סיון, עשויים להבטיח קיום הגון למשפחות הנפגעים ב־תאונות דרכים. עוד אמר מר סיון, כי המוסד יהיה מוכן לשלם אף בעבור כאב וסבל אם הפיצוי מסוג זה ייקבע לפי קריטריונים קבועים מראש.

הצמדה לשכר הממוצע במשק

כמו כן סבור המוסד לביטוח לאו־מי, כי מן הראוי להצמיד את הגימ־לאות שישולמו ע"י המוסד לנפגעי תאונות דרכים לשכר הממוצע ב־משק. רק הצמדה מסוג זה, הדגיש מנכ"ל המוסד, תבטיח הגינות „שווי" קוי הגימלאות כתוצאה מהאינפל־ציה.

הוקמה חטיבת „כור—פלדה"

מאת סופרנו הכלכלי

קונצרן „כור" הקים חטיבה חד־שה, „כור פלדה", שתאחד בתוכה את המפעלים העוסקים בפלדה ויצי־קות כבדות.

לחטיבה החדשה יצורפו המפעלים: קריית הפלדה, „וולקן־יציקה", „רפ־אל" ו„מרכז הגרוטאות". כמנהל ה־חטיבה נתמנה ד. סלו, שהיה מנכ"ל קריית הפלדה. במקומו יבוא כמנהל המפעל א. בר־רצון שתפקידו האח־רון היה מנכ"ל חברת הבניה „סולל־בונה".

מטען חומר נפץ התפוצץ בירושלים

מטען קטן של חומר נפץ התפוצץ אתמול כ־1.30 בצהר־יים מתחת למכונית שחנתה ע"י בית אגרון בירושלים.

לא היו נפגעים ולמכונית מדגם „פורד אסקורט" נגרם נזק קל בלבד. המשטרה פתחה בחקירה.

קוי "דן" לחופי הרחצה

מופעלים שרותי "דן" מיוחדים לחופי הרחצה

מבני־ברק (עמידר) לחוף שרתון:

תחנות קליטה: 1. נוה און; 2. שכון ויזניץ; 3. רח' עזרא 27; 4. רח' נחמיה 23; 5. רח' נחמיה 3; 6. חזון איש 29; 7. חזון איש 11; 8. כל התחנות בקו 54 ברח' עקיבא.

זמני השרות:

לפני הצהרים — מבני־ברק (עמידר) משעה 07.15 עד 09.45 בין 5—10 דקות לאוטובוס.
מחוף שרתון — משעה 10.00 עד 12.45 לפי דרישה.
בימי ששי — משעה 10.20 עד 12.45 לפי דרישה.
אחרי הצהריים — מבני־ברק (עמידר) משעה 14.00 עד 16.00 בתדירות של כ־10 דקות לאוטובוס.
בימי ששי — משעה 12.15 עד 15.30 לפי דרישה.
מחוף שרתון — משעה 16.30 עד 18.35 לפי דרישה.
בימי ששי — בשעה 15.30 עד גמר השרות.

לתשומת לב תושבי בני־ברק: בתשעה באב לא יופעל משירות לחוף הרחצה

מפתח־תקוה — לחוף הרצליה (אכדיה):

תחנה מוצא ואיסוף נוסעים בתחנות של קו 49 במשך מכביש גהה — להרצליה וחזרה באותו מסלול.

זמני השרות:

מפתח־תקוה — 08.30 — 08.15 — 08.00
משעריה — 08.15
מהחוף — 12.00 — 11.30 — 11.00
11.30 לשעריה דרך פתח־תקוה.

מנוה שרת ושכוני עבר הירקון לחוף הילטון:

קו 6 — תחנות הקו מנוה שרת — בית אל 21—3 מרכוס 3 — פתוחה 49—27—2 חילו 7 — מסולדה 43 — דרך הרצליה מול הסדרנות של הגן הציבורי 24 — קהילת יאסי 54—5 — קהילת ורשא 77 — הדר יוסף 7 — בני אפרים 206 — בני אפרים לפני מבצע קום — ביה"ס עמל — רשפון — 209—183—157—127 — אוניברסיטה 85 — אינשטיין 75 — ברודצקי סופרמרקט מול בית אבות — ברודצקי 35—19—11 — רידינג 3 מלון רמת אביב המשך האוניברסיטה — מכון טיהור — אבן גבירול 183 — שד' נורדאו 93—63 — מלון שרתון — מלון הילטון.

תחנות הקו מבלון הילטון (רח' הירקון): מלון שרתון — שד' נורדאו 30—37 — אבן גבירול 186 — מכון־טיהור — תבלית ל' מלון רמת אביב — האוניברסיטה (הפלנטריום) — ברודצקי 6—20—50 — אינשטיין מול בית אבות — אינשטיין 80 — האוניברסיטה 82 — רשפון 134—162—202 בני אפרים (בי"ס עמל) בני אפרים (אחרי מבצע קדש) — הדר יוסף 18 — קהילת ורשה — קהילת יאסי 4 — קהילת יאסי מול 54 — אשכנזי 4 — אשכנזי תחנה 2 — קם 27 — קם התנה 2 — הצנחנים 9 בית אל (מרכז מסחרי 23) — בית אל 22 — רמה 26 ת.ס.

זמני השרות:

מנוה שרת משעה 06.00—20.00 אחרון מהילטון משעה 06.45—20.00 אחרון כל 15 דקות אוטובוס.

הנהלת דן

עירית רמת גן

אבילה על פטירתו של

מיכאל חזני ז"ל

שר הסעד

ומשתתפת בצער המשפחה האבלה וממשלת ישראל

ד"ר ישראל פלד
ראש העיר

אגודת הסטודנטים של אוניברסיטת בר־אילן

מזועזעת ממותו הפתאומי של

השר מיכאל חזני ז"ל

ומביעים את תנחומיהם למשפחה האבלה

יעקב גרום
יו"ר אגודת הסטודנטים
בר־אילן

עובדי משרד הסעד יהודה והשומרון

אבלים על מותו ללא עת של

שר הסעד

מיכאל חזני

קרא מחר ב־

ידיעות אחרונות

המוסף לשבת — 7 ימים — השבועון לכל המשפחה

לקראת ההכרעה בעניין ההסדר החלקי: הדיבטים הפנימיים והחיצוניים
מאת
אריאל גינאי, ישעיהו בן־פורת, אריה צימוקי, שלמה נקדימון ותסים קיותי

חודש יולי הנורא
על הבעיות הכלכליות הקיימות והצפויות
מאת דב גנחובסקי

אורי אמין: משוגע או עושה־את־עצמו, שהמציא נשק מדיני חדש — הומור מסורף
פרופיל מאת אהרן בכר

האויב ה„זוחל" — לחץ דם גבוה
מאת דבורה נמיר

סופר־התשוקות היהודי
על הסופר יצחק בשביס־זינגר, שקיבל תואר דוקטור כבוד של האוניברסיטה העברית, — מספר אודיטו העיתונאי
מאת מוריס קאר

משרד החינוך: עדיין לא עבר זמנם של ריקודי־העם
מאת מנחם רועי

עם אנושקה בטונדרה הקפואה
פרק נוסף מתוך ספרו של „המרגל היהודי"
מאת שמעון רימובסקי — אלה ברקת

השלגונים המרים
מישפט המשנאה של בעלי מפעלי שלגונים ישראליים נפתח בלונדון
מאת אריה אבנרי

מי ומי בפסטיבל הישראלי
מאת עדית נעמן

על סקוטלנד היפה והזולה
מדריך לתייר בחו"ל

מדוריהם של
חיים חפר, עמוס קינן, בועז עברון, דידי מנוסי, סילבי קשת, יונה יהב

השתתף במיבצע הפרסים הגדול של „ידיעות אחרונות" **„חפש ומצא"**
פרסים: 2 מכוניות, מקרר, מזגן, טלוויזיה ועוד

אישים ומוסדות

— נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר, אירח את פרופ' אדוארד טלר, חתן פרס הרצי"ג לשנה זו.

— יחיאל לקס נתמנה לראש שלי־חי העליה של הסוכנות היהודית בארה"ב וקנדה. מר לקס בוגר ה־אוניברסיטה העברית בפילוסופיה ו־מדעי המדינה, בן 34, נשוי ואב לשנים. הוא יחליף את יהושע ידלין, המסיים בקיץ זה את תפקידו.

אוניברסיטת בר אילן — המכון לאחזור מידע

(פרויקט שו"ת)

מכרז

דרוש בבליוגרף

מנוסה בספרות תורנית, רצוי נסיון בספרות השו"ת

לעבודה בחצי משרה בעיקר בירושלים

לפנות מכירות פרויקט השו"ת בבנין הנושב, טל' 718411

הועדה המקומית לתכנון ולבניה — רמת־גן

הודעה

לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ"ל, כי מגדל נאה בע"מ, מרח' רבי עקיבא 121, בני־ברק, הגישו לועדה המקומית לתכנון ולבניה, רמת־גן (להלן — הועדה המקומית), בקשה להתרת הקלה בגוש 6207 חלקה 269 רמת־גן, על יד רח' בצלאל.

ההיתר בבנין תעשייתי בן חמש קומות, באחוזי בנייה כוללים של 202.5%, במקום בנין בן ארבע קומות, באחוזי בנייה כוללים של 200%.

כל המעוניין, הרואה את עצמו נפגע על ידי אישור ההקלה כנ"ל יוכל לעיין בתכנית ולהגיש התנגדות מנומקת לפרטיה. ההתנגדות צריכה להימסר לידי הועדה המקומית, במשרדי מח' ההנדסה, רח' המעגל 26, רמת־גן, תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו בעתונות.

ד"ר י. פלד — ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה
רמת־גן

חוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי בת־ים

הודעה

בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

1. בהתאם לחוקי התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, ניתנת בזה הודעה בדבר הפקדה של הנ"ל הנקרא(ה): תוכנית מס' 221, שינוי לתכנית מפורטת 55 א' (להלן התכנית), במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ובניה — בת־ים.
2. מקומם של השטחים אשר התכנית מתייחסת אליהם: — גושים וחלקות: 7129, חלקות 39, 38.
3. עיקרי הדברים המוצעים להקבע או להשתנות על ידי התכנית הם: א. איחוד וחלוקה מחדש בלי הסכמת הבעלים של החלקות 39, 38, מגוש 7129 וחלוקתם מחדש כמסומן בתשריט; ב. התוויית דרך חדשה המקשרת את רחוב הבונים ורחוב העצמ־אות; ג. קביעת שטח ציבורי להקמת בניינים ציבוריים; ד. קביעת יחידה מסחרית — הכל כאמור בתכנית המופקדת.
4. כל המעוניין בקרקע או בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית, הכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסום הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות במשרדי הועדה המקומית האמורה.

(—) ד. רהניק
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה — מחוז תל־אביב

כ"ח טבת תשל"ד — 22.1.74

עירית ירושלים

הנדון:
הועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים

הודעה

לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
(להלן: החוק)

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי חברה 64 להשכרה בנכסים בע"מ הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה, ירושלים (להלן „הועדה המקומית") בקשה להתרת שימוש חורג ו/או הקלה בגוש 30007 חלק 64 ברחוב הל"ה, שכ' גונן בירושלים. דהיינו: הגדלת אחוזי הבניה.

את ההתנגדויות להתרת השימוש החורג ו/או ההקלה הנ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית במשרד מהנדס העיר ברחוב הלל 23, ירושלים

מ. בנבנשתי
מ"מ יושב ראש הועדה המקומית

חוג אוהדי ישיבת הנגב, ירושלים
מתכבד להזמין את כב' וב"ב

לערב היכרות

שיתקיים אי"ה הערב, יום חמישי, אור ליום כ"ה תמוז (3 ביולי) בשעה 8.30 בערב
באולם „בני ברית" — רחוב קרן היסוד 5 — ירושלים
בהשתתפות ראש הישיבה
הרב הגאון ר' יששכר מאיר שליט"א
אשר ירצה על
גלות ונחמה בימינו

אורח הכבוד: פרופ' ירמיהו ברנובר, ישא דברי־דרכי ליהדות
פרקי תפילה: החזן אליעזר הרשסיק

*

כרטיסים לשיג במשרד הישיבה ירושלים, טל. 532651 או בערב במקום

קופת חולים, מחוז „דן"

מודיעה לחבריה:

במרפאת שיניים רח' עקיבא 83 בני־ברק
נפתחה מחלקה מיוחדת לילדים

*

הזמנת תורים במשרד המרפאה או טלפונית למס' 785122

מדרשת „אור ירושלים" בית וגן 40 ירושלים

דרושות מתנדבות

לקייטנה מסורתית מיוחדת שתתקיים בחודש מנחם־אב בירושלים לנוער טעון טיפוח וחינוך מיוחד — דרושות מתנדבות למשך שבועיים ויותר

*

המעוניינות יתקשרו בשעות הערב לטלפון: 523622
לשם קבלת פרטים נוספים

עירית ירושלים

מכרז מס' מפ/41/75

עיריית ירושלים מבקשת בזה על קבלת הצעות מספקים עבור:

אספקת דבש, אבני שפה, מדרגות

במשך שנת הכספים 1975/76 (המסתיימת ב־31.3.76)

פרטים וחומר לגבי ההצעות אפשר לקבל במשרדי גזברות העירייה אגף הקניות ברחוב אריסטובולוס כ"כ' 1 אצל מר י. לביא בין השעות 08.00—14.00 החל מיום הכ"ט, כ"ד בתמוז תשל"ה (3.7.1975).

את ההצעות יש לשלוח בדואר רשום לעירייה לפי ההבהוכה: יחידת המכרזים של העירייה, רחוב יפו 22, ירושלים, לא יאוחר ביום ראשון כ"ו באב תשל"ה (3.8.1975).

כמו כן ניתן למסור את ההצעות ביחידת המכרזים שבבית העירייה, רחוב יפו 22, קומה ג', חדר מס' 410. המועד למסירת הצעה כאמור, הוא ביום ראשון, כ"ו באב תשל"ה (3.8.1975), בשעה 09.00 בבוקר ועד השעה 12.00 בצהריים: ולא התקבלנה הצעות לאחר השעה 12.00. תיבת ההצעות תיסגר בשעה זו.

תבאנה בחשבון הצעות מקבלנים העוסקים בעבודה מאורגנת בלבד.

את ההצעות יש להגיש בשני עתקים.

על מגיש ההצעה לצרף להצעתו בטעטפה נפרדת ערבות בנקאית להקפה של ארבעה חדשים, או צ'יק בנקאי לפקודת עירית ירושלים בסכום של 10,000 ל"י. צפ"י דרישת העירייה יחויב המבגיש להאריך את תוקף הערבות שניתנה. הכחאות פרטיות או שטרות לבנק לא יתקבלו כערבות.

אי מילוי תנאי זה ישחרר את העירייה מלדון בהצעה.

אין העירייה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

הרשות בידי העירייה לקבל את ההצעה כולה או בחלקה.

המנהל הכללי

ירושלים, כ"א בתמוז תשל"ה — 30.6.75

תושב הבירה:
עירך היא ביתך שמור על נקיונה

עירית ירושלים

הנדון:
הועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים

הודעה

לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
(להלן: החוק)

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי חברה 64 להשכרה בע"מ הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה, ירושלים (להלן „הועדה המקומית") בקשה להתרת שימוש חורג ו/או הקלה בגוש 30007 חלקה 66 ברחוב הל"ה, שכ' גונן בירושלים. דהיינו: הגדלת אחוזי הבניה.

את ההתנגדויות להתרת השימוש החורג ו/או ההקלה הנ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית במשרד מהנדס העיר ברחוב הלל 23, ירושלים

מ. בנבנשתי
מ"מ יושב ראש הועדה המקומית

הכנ | מן הארשיון

The University of Jordan
THE LIBRARY

אחיזה במעברים; או בארצות הברית?

מאת יעקב אדלשטיין

הרוח במעברים של המיתלה והג'ידי, היא העוברת בימים אלה [על] ישראל. רוח מדברית קרה, בעיקר בלילה, וחמה ביום. השאלה העומדת לדיון היא, אחיזה במעברים, או אחיזה בארה"ב, מה עדיף? הממשלה נכנסה להחזיק בשני הדברים. אחיזה בחלק המזרחי של המעברים ואחיזה בארה"ב. אך מצרים דורשת בכל תוקף לבחור [ב]שניים. אין היא מוכנה לוותר לישראל על החלק המזרחי של המעברים. ארה"ב לוחצה לקראת הסכם, ומבקשת שישראל תוותר. [ל]חץ הוא בשני כיוונים — איום בהליכה נמרצת לג'נווה, האיום [ב]"בצורת" מבחינת הסיוע הכלכלי והצבאי.

המאבק על המעברים מסמל בימים [אלה] את מאבקה של ישראל. המדובר [לא ר]ק במעברי המיתלה והג'ידי, אלא [במע]ברים מסוג נוסף — במעבר ל[שלו]ם, ובמעבר של מצרים מן הצד [הסו]בייטי לצד האמריקאי. המעבר ה[...]רי, שאינו מדומה בלבד, הוא ש[...] למאבק על המעברים. ישראל [מב]קשת כיום לוותר על האחיזה ב[מע]ברים, שהם קו ההגנה החשוב ב[...]ביני, למען תקופת מעבר [...]את רגיעה, שאין לדעת כיצד ומה [...]חש לאחריה ואיך תעבור תקופת [מ]עבר, ברגיעה או במתיחות. [...]עברת השאלה בפנינו בצורתה ה[...] — אחיזה במעברים או אחיזה ב[א]רה"ב? הוא נתמך מדיני מצרי, [...] גם חלק מהמהלך של סאדאת לאחר [מל]חמת יום הכיפורים, של התקרבות [ל]ארה"ב, אך לא על חשבון הקשרים [עם] ברית המועצות — מהלך שהש[...]ם יפה בראשית תקופת רודנותו [של] נאצר, אך היה זה הכשלון המדיני [של] נאצר, שהדרדר את המדיניות ה[מצ]רית משיווי משקלה לעבר הצד [הסו]בייטי, ואיבד את קלפי המיקוח [עם] ארה"ב. הדוחה למדיניות זו של [נא]צר, היה בידו לעמוד במשך שמו[נה] שנים בעמדות שלאחר מלחמת [שש]ת הימים. סאדאת סובב את הגלגל [ב]מדיניות, אל מדיניותו המקורית של [נא]צר — מדיניות הריקוד בשניים, [ו]העמיד אותנו בפני מהלך חוזר ל[...] הראשונות של ארה"ב, של [הת]חשבות באינטרסים שלה בעולם [הע]רבי, על חשבוננו.

לגוש אפשרויות

הרוח המדברית הנושבת קרה ב[...]לה במעברים שבסיני, היא במקרה גם אותה רוח הנושבת אלינו מ[...]וואשינגטון בימים אלה. וואשינגטון [מב]קשת לחזה אלא מבחינה אותנו בפני [ג]וש אפשרויות, תוך הבהרה שאי[...]אשר להמשיך בקפאון.

* הסכם ביניים, ויתור על המעברים ושדות הנפט תמורת הקדמת רגיעה של שלוש שנים.
* הליכה לג'נווה, גם תמיכת ארה"ב עם תכנית רוג'רס במהדורה חדשה, שלום מינוס.
* הפסקת המו"מ של ארה"ב, [ו]בסית צעד אחר צעד לתפיצת [ג']נווה, שבה יש לרוסים מה לומר, ולא רק לארה"ב לומר.

שלוש האפשרויות אינן טובות [ל]עולה, אך טובה שבשלוש היא [...] מייצגת ארה"ב, הוא מפליצה [ע]ל הסכם הביניים.

מדוע ארה"ב בעד הסכם הביניים [...] משני טעמים. האחד, משום שיהיה [...]בך משום הישג לארה"ב ולממשל [פ]ורד. השני, משום שארה"ב תגביר [...]כך את מעמדה בעולם הערבי, אחר [ש]תוכיח שרק היא יכולה להשפיע על [יש]ראל לסגת. האינטרסים של ארה"ב [...] הם בסופו של דבר גם האינטרסים של ישראל. כאן, בנקודה אחרונה [...] חלוקות הדעות. השגריר הוותיק [של ארה"ב ב]ישראל בוואשינגטון, מלקולם טון, מביא "מוזו חדש" לישראל, האומר [...]מפורש שהאינטרסים של ישראל לא [...]נוגים אותם הוא מייצג רק את [הא]ינטרסים של ארה"ב, אבל לכתבים [יש]ראליים בוואשינגטון, כי לדעתו [...]לת כיום ישראל, לתרום כתמיד [...]מאבק נגד הסובייטים ובמעמד ב[...]רית התיכון, אך באשר לכל יתר [ה]אינטרסים של ארה"ב, הרי ש[...]ים עמדות מנוגדות. לא הכל האינטרסים של [אר]ה"ב זהים לאלה של ישראל. ב[...]קרה לגן, עמדת ישראל בפני נת[...]שות של אינטרסים עם ארה"ב. [הא]ינטרס הישראלי הוא, לקבל מנות [...]דות של אי לחמה מאת מצרים, [ת]מורת כל נסיגה, וכן לבנות מחיר [...]ל ממש עבור הנסיגה מהמעברים [ו]אבו רודס. מחיר זה פירושו, הת[ח]יבות מצרים למנוע מלחמה ב[עת]יד הקרוב. האינטרס של ארה"ב [הו]א, הסכם ביניים בכל מחיר, גם [ב]מחיר נסיגות ישראליות ללא תמורה [של] ממש. רוח קרה זו מוואשינגטון [...]א המבוסה להוריד אותנו מן המקומות [...]המעברים, בטענה שזהו האינטרס של [אר]ה"ב ובסופו של דבר גם האינטרס [של] ישראל. אך עתה התברר לנו, כי [ה]שיפור המשמעותי של ארה"ב במדינות [ער]ב, שמנה קיסינג'ר, לאחר מלחמת [יו]ם הכיפורים, הוא בהולם על [חשבון] ישראל, אף שאנו מצהירים וחוזרים [ו]מצהירים שבניגוד לערבים, אין [אנו] מעוניינים בניתוק קשרים בין [אר]ה"ב למדינות ערב, הרי הניתוק [...]ברים הוא על חשבוננו, ועלינו [...]ור זאת ללא כחל ושרק. להודות [...]ך בפומבי, ללא בושה, כי זהו ה[...]ב לאשורו. ארה"ב לא תבטל את [...]מוה במצרים, ובסעודיה, כדי ל[...] עבורנו שלום וכדי לתהות על [...]ינות אלה, לכמן מתיחות, היא לא [...]לינות במעצמה שבה יש לה הש[פע]ה רבה. היא לא תצליחה בירדן [...]ליה בסיוע מארה"ב היא לא תוה[...] במצרים. זוהי אשליה בלבד. [...]ישת השפעה אמריקאית במדינות [ע]רב, תלויה בראש וראשונה במידה [...]ין שהיא יכולה ללחוץ על ישראל [...] להביא לנסיגה ישראלית. זוהי [...]זרת המוקד של ההשפעה האמריק[אית] [...] במדינות ערב ועל כך היא [...]ויה. מכאן המאמץ להסכם ביניים [...]ותך אמריקאי ואולי אף בערובות [אמ]ריקאיות. אף על פי שכל הנסיונות [...]היום, ללחוץ על ישראל, בשנת [...] וקודם לכן בשנת 1948, לחוץ [...]תאיל, לא הועיל להקנות השפעה [אמ]ריקאית אלא לתקופת זמן קצרה [...]ותר. הנוסחה בעולם הערבי אין [...]דוע מאה כמה שהיה לפני שנה [...]ב לא ולהתנפל ביום.

[א]ין להבהל מג'נבה

[י]ש סבורים שאין להבהל מהליכה [לג'נ]יבה, אבל בתנאי שאותן [...]במות העל, לא תתאגדנה מסביב [ל]תכנית רוג'רס במהדורה המקורית [...]ה. [...] יכולה ישראל [...]יש לגוש דיונים נפרדים עם מדינה [...]. דיונים במסגרת, ישות, מסדר[...]

תמות. דיונים אלה אינם צריכים להתנהל מסביב לתכנית רוג'רס, אלא מסביב להסכם נפרד עם כל מדינה ומדינה. מדינה ערבית שתהיה מוכנה לשלם את מחיר הנסיגה בשלום, תקבל גם נסיגה. מי שלא תוכל לשלם, לא תוכל לתבוע את הנסיגה. השלום של ארה"ב הוא לכן, לא הליכה לג'נווה, אלא הליכה לג'נווה על בסיס תכנית רוג'רס.

בענין זה יכולה ישראל בעזרת ידידיה בארה"ב להאבק נגד תכנית רוג'רס חדשה וכשם שנאבקה נגד תכנית רוג'רס הקודמת, כן ביכלתה להאבק נגד תכנית רוג'רס חדשה.

ארה"ב ומצרים אינן מעוניינות בהליכה לג'נווה, זו בניגוד לאינטרסים שלהן. נקודה זו עלינו לדעת ולנצל.

כאשר לאפשרות שלישית, מו"מ במסגרת צעד אחר צעד בג'נווה, זוהי אפשרות בהולם. נוחה לישראל ואין להבהל ממנה. החסרון הוא בכך, שארה"ב לא תעמוד מאחורי הסכם כזה באותה עמידה שהיא מוכנה לעמוד בהסכם שנעשה בתיווכה. חסרון נוסף, השתתפות ברית המועצות במו"מ כזה ועמידתה לצד הערבים, תוך העמדת ארה"ב במצב של התחרות, מי לצד הערבים יותר? לעומת זה, מעלתה היא בכך שהיא מחזירה אותנו לשיטת המו"מ הישיר עם הערבים, בלי להיות כרוכים אחרי ארה"ב ואחרי האינטרסים המדיניים שלה אצל הערבים.

לא למהר

הזמן עומד ביום לרשות ישראל, ואין לה צורך למהר. זמן זה מתנקש עם האינטרסים של ארה"ב שלא לגרור את המו"מ עד לפתח הבחירות לנשיאות המתחילה בנובמבר.

השאלה, אחיזה במעברים או אחיזה בארה"ב, מה עדיף? — היא למעשה שאלה במהדורה אחרת. מה חשוב יותר לבטחון ישראל, אחיזה במעברים שתעמוד לנו בעת מלחמה, או אחיזה בארה"ב שאף היא תעמוד לנו בעת מלחמה, על ידי שיגור נשק. המהדורה הנוספת של השאלה היא: מה חשוב יותר — מעברים או נשק ותמיכה מדינית מארה"ב.

התשובה ההגיונית היא: שני הדברים חשובים לישראל. רצוי לנו לאחוז בזה ובזה, לא להניח את ידנו מן המעברים ומן התמיכה של ארה"ב. השאלה היא, כיצד עושים זאת? באשר לאחיזה בארה"ב, הרי הנסיון לימד אותנו שכשלון של מו"מ שנים אינו סוף פסוק. העמידה שעמדנו במו"מ שנכשל במארץ, הועילה לנו, אם כי הזיקה בתחום לטווח ארוך בארה"ב. פרט העשוף הנזק הבטחוני והמדיני. אבל הוכח שהיה ביכלתנו לעמוד בלחץ לתרות התווית השחורה. השיקול כאן הוא, כיצד לעמוד במשחק יצבים זה בין ארה"ב ובינינו, ובין מצרים ובינינו. משחק שאינו מלחמה נזקים על שולחנו בכל רגע. הנסיון של 1956, מוכיח שסיכנו בהערכת הלחץ האמריקאי, ועמדו גם ארה"ב בלחץ שלחצה עלינו.

לפנינו מרוב מחיה גדול של מאבק. הזמן עומד לרשותנו. עלינו לנסות לגייס את הרוח הקרית הנושבת עלינו מוואשינגטון, ולנסות להאחז במעברים, מבלי להשמיט את האחיזה בארה"ב. זוהי החכמה המדינית שצריכה להדריך את אלה שעומדים ליד הגה המדינה, איך ללכת במעברים ההרים המצרים, ולא להכשל?

מדבריו של השר מיכאל חזני ז"ל

אומץ למאבק ואומץ לקראת שלום

הננו מביאים מדבריו של השר מיכאל חזני ז"ל, בראיון ב"הצופה" בגליון יום העצמאות האחרון.

בתחום המדיני, מצבה של המדינה אחרי 27 שנות קיום ודאי שהוא רחוק מלהיות טוב. מכל מקום הוא פחות טוב מכפי שהיה בשנים הקודמות. הבידוד גובר והולך, כאשר מדינות במערב — פרט לחסידות אומות העולם — נוטשות את יחסי הידידות המסורתיים כלפינו. מהן המתרחקות מאתנו והופכות "נויטראליות", מהן הנעשות עוינות בגלוי ההתרגיות יותר ויותר. ואף אם בקרב כמה עמי מערב לא חלים שינויים משמעותיים ביחסם האוהד כלפינו, הממשלים שלהם מתעלמים מדעת קהל אוהדת ונוקטים עמדה אנטי־ישראליות מובהקות. שלא לדבר על מדינות אפריקה השחורה, שכולן ניתקו יחסיהן הדיפלומטיים אתנו ונעשו עוינות.

השינויים בארצות המערב באו מסיבות הידועות לכול: הפחד מפני חרם הנפט ולחץ ה"פטרו־דולר"; המיתון הכלכלי הפוגע ברמת החיים הגבוהה שהמערב התרגל אליה בשנים האחרונות ושגורמים מדיניים ואנטישמיים מצביעים על ישראל כאשמה בכך ולא תגרני הנפט. לכך יש להוסיף, שעם ההתרחקות מתקופת השואה שהעיקה על מצפונם של נוצרים רבים, גוברת האנטישמיות הנוצרית במקביל לאנטישמיות הקומוניסטית והערבית.

מציאות זו סופה להשתנות. שכן המערב האירופי סופו לעמוד על הסכנה הנשקפת לו מצד לחץ המכבש הרוסי־ערבי שיביא לשעבודו הכלכלי ולהחלשתו המדינית והצבאית. אך כל עוד לא התעוררה אירופה וממשיכה בינתיים להכנע למכבש זה, שומה עלינו לפעול במציאות מדינית זו ולהתגונן נגדה בכל שבידינו.

אף בעניני ארצות הברית, עלינו לזכור שתי הנחות ולפעול על פיהן: הממשל והקונגרס ודעת הקהל החפשית אינם משדרים על גל אחד ועלינו להשתמש בכל כוח ההסברה שאנו יכולים לגייס כדי לחזק עמדתנו בקרב הקונגרס שהחזיר לעצמו את עצמאותו והממשל אינו יכול שלא להתחשב בו; במקביל לכך עלינו להימנע מקרע עם הממשל. אף אם הימים האחרונים הבאים מאלצים אותנו ויאלצו אותנו ללכת עמו בקרי ולא להיכנע לתכתיביו.

*

בתחום הבטחוני — ב"ה צה"ל הפיק את הלקחים ממלחמת יוהכ"פ, התאושש, התארגן והצטייד מהר מחדש; רוחו איתנה, עיניו פקוחות ואזניו קשובות. כתוצאה מכך אנו הולכים מתוך עמדה של כוח ולא, חלילה, מתוך חולשה לקראת המאבקים המדיניים הקשים מאד הצפויים לנו בשבועות ובחדשים הקרובים. הגם, חלילה, תפרוץ מלחמה או מעשי איבה — ואיש איננו רשאי להתעלם מאפשרות כזו אפילו בשבועות הקרובים ממש — הרי שהתוצאה תשמיט מהערבים את הישגיהם עקב הפרדת הכוחות לאחר מלחמת יוהכ"פ, המצרים והסורים יודעים זאת ולכן אינם ממהרים להתחיל במלחמה כל עוד הם מאמינים שישיגו מה שהם רוצים ללא תמורה מדינית, רק בכוח לחצים ואיומים עלינו ועל ארה"ב. אנו איננו רוצים לתת להם תואנה לפתיחה במלחמה ומוכנים במקומה לחידוש שיחות על הסדרים, אך במחיר תמורה סבירה, שאין כאן המקום לעמוד על הבנה, שתהא שווה את הסיכון שבנסיגה נוספת. והעיקר, שהסדר חדש, ייעשה בתנאים אסטרטגיים, מדיניים וצבאיים כאלה, שלא ישמשו פיתוי למלחמה חדשה מצד מדינות העימות.

אם להעביר קו משווה בין מצבנו לקראת המדינה ובראשיתה לבין מצבנו היום, בשני התחומים שעסקנו בהם כאן, הייתי אומר כך: אז היינו במצב מדיני טוב, אך במצב בטחוני־צבאי חמור ומסוכן ביותר. ואעפ"כ רוחו של העם הלוחם היתה איתנה ואמונתנו להנצל ובחסדי ד' שהראנו נפלאות כבימי צאתנו מארץ מצרים עמדנו בכל אלה לבדנו בהתחזקות החילים — שכן האהדה המדינית הגדולה של אומות העולם לא התבטאה בעזרה ישירה — הדפנו את צבאות האויב והתבססנו בגבולות הקו הירוק.

כיום, אמנם מצבנו המדיני הוא לא טוב, אך לעומת זה, מצבנו הצבאי הוא, ב"ה, טוב לאין שיעור מאז, ומבחינה זאת אין מקום לרוחות נכאים המתהלכים פה ושם. עם זה אנו אומרים וחוזרים ואומרים מתוך עמדה של כוח, שאנו מוכנים, לכל הסדר סביר כדי שלא נצטרך לממש את הכוח הצבאי שאתנו. אין אנו רוצים במלחמות ובנצחונות צבאיים; איננו רוצים ליהרג ואיננו רוצים להרוג. ואם תתגלה אפשרות של הסדרים סבירים ובטוחים הם המיד צדיקים על מלחמות וגם נצחונות. אך עם זה, כנ"ל לתכתיב לקבלת הסדרים מסוכנים, אף אם עשויים לדחות מלחמה לכמה חודשים, בסה"כ הם מזמינים שרשרת של מלחמות חדשות בתנאים אסטרטגיים וטקטיים יותר קשים.

*

מצבה הכלכלי של המדינה חמור, אף כי רבים מהציבור אינם מרגישים בכך במשקי ביתם וברמת חייהם. שכן, משק המזדקק ליבוא הון רב לשנה כדי לגשר על פני הגרעון בחשבון השוטף, עומד בפני סכנות גדולות מאד אם יחול צמצום באפשרויותיו לגייס הון עתק כזה ממקורות חוץ — וסכנה כזאת על הסף. חד"ל. נוסף לכך, תלותנו זו במענקים ובמלוות מארה"ב יש לה, כמובן, השפעה כבדה מאד על מעמדנו המדיני, וביסוד — גם על הרכש להתעצמותנו הצבאית.

האם, יש הסבר לעליה תלולה זו בגרעון במאזן התשלומים ובלחצים האינפלציוניים — הוצאות הבטחון, עליית מחירי מצרכי המזון הבסיסיים בשוקי חוץ, עליית מחירי הדלק, גידול סכומי פרעון החובות במטבע חוץ, גידול ההוצאה הציבורית וכו' וכו'. הסברים אלה הם נכונים ומאומתים ע"י נתונים ומספרים שאין כאן המקום לעסוק בהם. אך בשום פנים אין להסתתר מאחורי גורמים אלה בלבד, שאיננו שולטים בהם, ולהתעלם מגורם נוסף שפעל בעוצמה גוברת גם לפני מלחמת יום הכיפורים ולפני עליית מחירי היבוא, ושבידינו להחלישו ולנטרלו, והוא: הדהירה של רבדים בחברה לעליה בלתי פוסקת ברמת החיים מעל ומעבר ליכולתו של המשק וללא כל יחס הזיקה לעלייה בפריון העבודה והייצור. עוצמת הגורם הזה, לא זו בלבד שמגדילה תלותנו ביבוא הון אלא שגם העמיקה ומעמיקה את הפערים הסוציאליים ואת התסכולים והמתחים בחברה הישראלית. ואם השאלה הבאה מתייחסת למצב המדינה כיום בתחום החברתי־רוחני מוסרי, הרי חלק של התשובה: הפער הסוציאלי, התמרנות, ההישגיות, האלימות, המתירנות, הם צד הצל של החברה בהווה.

הדבר המדאיג במיוחד בתחום הכלכלי־חברתי הוא, שתמורת המצב טרם חדרה לתודעת הציבור ורבים ממנו ממשיכים כתמול שלשום ברווחיהם הספסריים, בהתלמותיהם, בלחציהם ובשביתותיהם הפראיות. והרי זוהי מציאות חברתית־מוסרית בלתי נסבלת גם בימים כתקנם, לא כל שכן בימי חירום המחייבים משק מלחמתי והרגשת התנהגות בהתאם.

סילוקו של גורם זה לחולשתנו הכלכלית הוא חובת החברה בשעת החירום הכופה עלינו, גם אם לא נרצה, לעבוד יותר ויותר טוב, ולהצטנע יותר באורחות חיינו. שיפור מוסר המסים ומוסר העבודה, העלאת פריון העבודה והייצור והיערכות אחרת באורחות חיינו, יכולים לתרום הרבה מאד לחיזוק הכלכלה ולחיסון החברה. כלכלה יותר חזקה וחוסן חברתי הם תנאי לעמידה מדינית וצבאית.

*

אם נבוא להצביע על צללים, עיוותים, אכזבות ותקוות שלא נתגשמו, נימצא מקטרגים וכביכול מוכיחים בשער. לשני הדברים אינני מוכן בשעה זו. אין לקטרג בשעת צרה, ואכן עת צרה היא ליעקב שממנה יושע, בודאי. אל לו לאדם להוכיח אחרים כל עוד לא הוכיח את עצמו, ואם כל אחד כפרט יוכיח את עצמו תחילה ויוציא קיסם מבין שיניו הוא, הכלל, המורכב מהיחידים, ממילא יהיה משופר וכולו זכאי.

במקום זה מוטב כי נצביע על עצם קום המדינה כעקבתא דמשיחא וראשית צמיחת הגאולה: על קיומה, גידולה, התפתחותה, התבססותה, התבצרותה והתעצמותה בחומר וברוח, חרף כל הלחצים, הסכנות והמלחמות; על היותה מוקד לקיבוץ נידחי ישראל מארבע כנפות הארץ, קליטתם וגיבושם: על היותה מרכז ומקור לתקוה וגאוה לעם שבתפוצות במערב ובמזרח ומכוונה לגאולה; על היותה הערובה היחידה נגד הישנות שואות ח"ו; על היותה מרכז אדירים לתורה, לימוד תורה והפצת תורה, כפי שלא היה בשום גלות ובשום דור; על היותה חותרת במאמצים בלתי פוסקים להיות חברה מגובשת ומאוחדת של צדק ויושר ורוצה לבער מתוכה את העיוותים והסטיות שבשוליה ולהתחסן כנגד רוחות הפרצים של הקיבוץ ברשות והחודרת לתוכה מתפוצות במערב; על ההתיישבות וההתנחלות והרוח החלוצית המתעוררת המפעימה שכבות מתרחבות ההולכות של [...] ממש לאורח של בני הישיבות של ספרא וסייפא; על מאות האלפים פועלי צדק וישרי דרך הממשיכים להיות התשתית והכוח המעמיד של החברה הישראלית; על תחושת האחריות ההדדית והערבות ההדדית שלא פסה מקרב רוב העם; ובקיצור — על היות המדינה מדינת ישראל.

רבים הייסורים המתלווים למדינה לאורך הדרך של 27 שנים ורבים הקוצים והדרדרים שעלו בשולי הדרך. אך כל אלה הם חבלי גאולה שמתם לחלי"ם; גלים עכורים בשולי החברה, שאנו מאמינים שהיא עתידה להתגבר עליהם ולהיות חברה יהודית יהודית — עם סגולה וגוי קדוש.

אשר לחזיית העתיד הקרוב. ברור שנעמוד בפני קשיים, מבחנים ומאבקים כפי שלא עמדנו מאז ראשית המדינה. אך ניטיב לעמוד בהם בעזה"ש, אם נדע לחזק בקרבנו ובקרב העם כולו את האמונה כי לא יטוש ד' את עמו ונחלתו לא יעזוב וכדי לכלכל מעשינו וצעדינו בקומה זקופה, עצבים חזקים ויד איתנה, אך גם תוך אחריות, זהירות, תבונה ואומץ — אומץ למאבק ואומץ לקראת שלום.

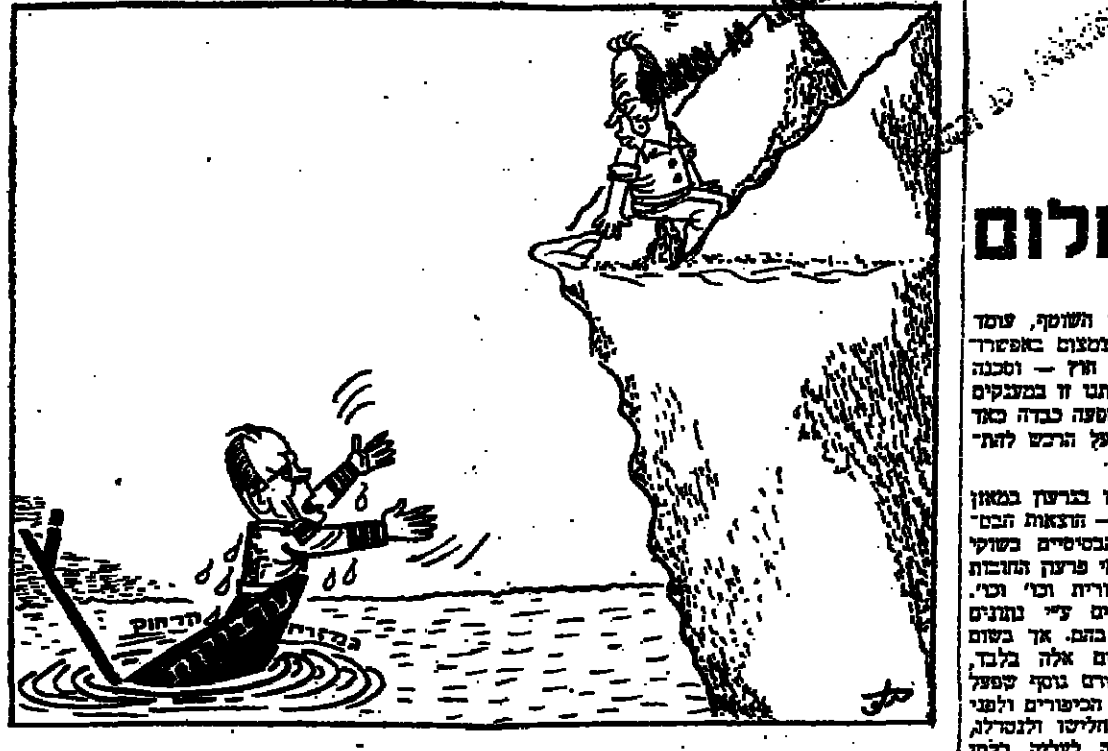

סמוך עלי - קפוץ!...

ההתרופפות הכלכלית - הזמנה של לחצים מבחוץ

מאת יצחק דויטש

ניגוד קוטבי קיים השבוע בכותרות העתונות. הן היו מורכבות משני נושאים עיקריים: לחצים ואיומים כבדים בתחום המדיני, הבטחוני והכלכלי מצד אחד ועיסוקים שונים בתחום דרישות שכר ויחסי עבודה מצד שני.

בן תמותה רגיל המעיין בעתון עומד תוהה: כיצד ליישב את הניגוד ולגשר על פני התהום.

המישור הכלכלי איננו מנותק מהמכלול המדיני־בטחוני. היא משתלב היטב במערכת הלחצים המופעלת עלינו. אך יותר מזה: המתהווה בתחום זה הוא מדד לנכונות והיכולת לעמוד במבחנים.

התלות בארה"ב

הרמזים שבאו מוואשינגטון לא התעלמו חלילה מהנושא הכלכלי: הם באו כאילו לאמת דברים שהשמיע בהזדמנות קודמת נשיא מצרים אנואר סאדאת: ישראל תלויה בארה"ב. מנשק וטנקים, עד לדולרים, חיטה, מספוא ושמנים — איך היא תוכל להעז ולהתנגד אם ארה"ב תצווה עליה? האכן הרמזים מוואשינגטון הפעם היו בכיוון זה.

ברור לגמרי שארה"ב פרטה בימים אלה על נימת התלות של ישראל בעזרתה. היא רמזה שהסיוע ניתן בבהיר קונקרטי. בעניין זה היא השמיעה דברים שלא במעדן כלל ועיקר.

כדאי שנבחון מה קורה בתחום הסיוע האמריקאי לישראל. מהבחינה המדינית והצבאית הדברים ידועים היטב. מבחינה כלכלית גברה התלות בשנים האחרונות — ובייחוד בשנתיים האחרונות.

הסיוע האמריקאי הגיע בשנים האחרונות לסכום של כ־2.3 מיליארד לי' באשראי ובמענקים. לקראת שנת התקציב החדשה בארה"ב (שהחלה ב־1 ביולי — באמצע השבוע האחרון) ביקשנו סיוע בהיקף של 2.5 מיליארד דולר.

כדי שנעמוד את משמעות הנתון הזה נזכיר רק כמה פרטים בסיסיים: מאזן התשלומים שלנו מסתכם ב־7 מיליארד דולר. היצוא מכסה רק את מחציתו של היבוא. הגרעון הוא בסך כ־3.5 מיליארד דולר. את הגרעון הזה עלינו לכסות ע"י הלוואות, מענקים ומגביות. בהרכב זה של נתונים ברור מהו משקל הסיוע הכספי של ארה"ב.

כדאי לזכור שהסיוע הישיר איננו מכסה את כל מה שישראל מקבלת מארה"ב. [...] חוק מס הכנסה האמריקאי מאפשר לנו ליהנות מהכנסות המגבית. לאחרונה הגענו להסכם כלכלי חשוב עם ארה"ב ובהכרתו יש לנו יתרונות חשובים.

המאמצים להקטנת הלחץ

אין טעם לאשליות: ישראל אינה יכולה להעלות על הדעת הינתקות מהסיוע הכלכלי של ארה"ב. אף בנסיבות החמורות ביותר אין לחשוש כי עומד בפנינו איום בכיוון שכזה. אכן הנסיון בעבר הוכיח שכאן אפשר לנסות לסגור לנו מעט את הברזים, אך אי־אפשר לפגוע בדברים היסודיים בסיוע הכלכלי. חלק גדול ממנו מעוגן בהחלטות אשר הממשל בוואשינגטון איננו יכול לשנותם אף אילו היה מי שחשב בכיוון שכזה.

אולם העובדה ששיעור ההזדקקות הולך וגדל וכי התלות הפכה לגדית כה מאסיבית, משפיעה על מצבנו. אם איננו מגלים סימנים להקטנתה — הרי אנחנו מגלים שבתחום הכלכלי הננו בני חסות במיעוט מוחלטים. מכאן היכולת להגביר עלינו לחצים בדרך זו.

לא צמצמנו הגרעון

תוך הצעדים השונים שננקטו בשנה האחרונה טרם הגענו לירידה בגרעון במאזן התשלומים שלנו. הצריכה לא הצטמצמה. גם הפעולה להעלאת שכר, גם אכילה תכוכנות, כל אלה גורמים לכך שהגרעון שלנו נשאר בעינו.

מה שהתחולל השבוע בתחום הדרישות להעלאת שכר, התוספת הייהודית, המיקוח על נהוים בפורכה, הסביבות ההשבתות — כל אלה אך מבטיחים כי הגרעון לא יקטן. אוירה זו אף שמה ללעג את כל הנושגים על העלאת הפריון — ונושא זה שר האוצר דיבר עליו במסגרת "ספולי השורש" נשאר מבוייש.

במה עוסקים

התלות הכלכלית היא צד אחד בהשפעות הגרעון. אך, כאמור, יש לו צד נוסף: מצרים ושאר מדינות ערב, ולהבדיל ארה"ב, מסתכלות היטב במה עסוק העם בישראל. ודאי שקיע במיקוח על הוספת יהודיה, על דמי בושה והתחים ב"עוגה" מובן כאילו כי הארכת כוחות וסילוקו היא בהתאם. נכון שבעבר הוכחנו כי כאשר קיים מבחן של ממש העם משנה את דמותו בהו"אחת ועומד באתגרים המוצבים בפניו. אבל השקיעה במ"מ שערי חמריות זו מעודדת את האויבים והיריבים. הם מנצלים מצב זה להגברת הלחצים.

היכן האופוזיציה הלאומית?

דומה שהנכירטוה בשבוע זה הן כבר מספיק תהודות כדי להביא להתעוררות. זוהי שעה בה יש לדעת כי הקיום קודם לקיום טוב יותר.

בהקשר זה עולה גם שאלה מקר מה של האופוזיציה הלאומית. היא מרבה להדגיש את הכורח בעמידה בלחצים. אבל גם היא יודעת שעמידה שכזו קשורה במצב הכלכלי כי תלות כלכלית משפיעה על התלות הפוליטית. היה מקום שדווקא בימים אלה תוותר האופוזיציה הלאומית על הפקת יתרונות מפיקוחים אינטרסים בתחום המשק. היא הצריכה לפנות אל הציבור לחזות לפה ה־ זאת את הדרישות השונות לנתחים

(סוף בעמוד 6)

קיסינגר מחייה תכנית רוג'רס

מאת יונה כהן

לשוא רגשו יהודים. כבר היה לעולמים. מיהרנו לשכוח את אימיהם. לחצים ו"הצעות יוזמה". ב־1968 מלאנו סיפוק לשמוע הכרזתו של הנשיא ג'ונסון:

"הצדדים לסכסוך המז"ת חייבים לעשות מאמץ עיקרי בפתיחת רבינית של תהליך השכנת השלום. תהליך זה לא ייפתח כלל, עד שיתחילו מנהיגי המזרח התיכון להוליך ביניהם דישת השקפות, הנוגעות לנושאים הממשיים הקונקרטיים בסכסוך. לא לנו לומר היכן צריכות אומות אחרות לקבוע ביניהן קווי חידוש, שיבטיחו להן ביטחון מירבי. אך ברור כי שיבה אל המצב ששרר ב־4 ביוני 1967 לא תביא שלום בקבע. על קווים וגבולות בטוחים ומוכרים צריכים להחליט הצדדים "הנוגעים בדבר, כחלק מתהליך המעבר ממצב של שביתת נשק למצב של שלום".

לא עברה שנה ושר החוץ האמריקאי, ויליאם רוג'רס פרסם (אוקטובר 1969) תכנית אמריקאנית להסדר הסכסוך במזרח התיכון (בין ישראל לבין מצרים הקו צריך להיות הגבול הבינלאומי הישן, פירוז שטחים בסביבות עזה, תיקוני גבול עם ירדן, ירושלים בשלטון ישראלי־ירדני משותף וכדומה).

ממשלת ישראל בראשותה של גולדה מאיר, לא היכתה הרבה. תוך 48 שעות משעת פרסום "תכנית רוג'רס" פירסמה הודעה בה דחתה מכל וכל תכנית זו וכל "יוזמה אמריקאנית" להעתות תכניות ולהציע הצעות משלה.

וארה"ב, בדיוק כפי שהיא נוהגת עתה, הודיעה ש"בקשותיה של ישראל לסיוע כלכלי והצידו צבאי, נתונה בעיון אחד שיימשך חדשים מספר". אותה שעה הסביר רוג'רס בתמיכת הנשיא ניקסון (לאחר התייעצות עם יועצו קיסינג'ר...), ש"ההצעות האמריקאניות הן "מסגרת לפתרון", וכי מנוי וגמור עם ארה"ב להביא לחיסול הסכסוך, שהמשכו מחזק את האינטרסים הסובייטיים באיזור.

רק משהודיעה ארה"ב ש"תכנית רוג'רס נגנזה", חזרה הבטיחה ש"לא יהיה הסדר כפוי", נענתה ממשלת ישראל ליוזמת השלום של ארה"ב (צעד שגרם פירוקה של ממשלת הליכוד הלאומי).

העיקרון שלא יהיה פתרון כפוי

הממשלה הודיעה שישראל מסכימה ליזמת שלום אמריקאנית על יסוד העיקרון שלא יהיה הסדר כפוי ובמגמה ברורה: להבטיח את המשך התעצמותו של צה"ל ולהמשיך לטפח את קשרי הידידות בינינו לבין ארה"ב.

ראש הממשלה, גולדה מאיר הדגישה בהודעתה בכנסת (4 באוגוסט 1970) שבהיענות ליוזמה האמריקאנית אין משום ויתור על עקרונות מדיניותה שהם: מו"מ ישיר, שיחות "נוסח רודוס" שבהמשכן ייפגשו המשלחות פנים אל פנים, שעל קווי הגבול ידובר רק ליד שולחן הדיונים וההסדר יושג במו"מ בין הצדדים ולא בכפייה מהחוץ.

היא אף הוסיפה כי יש לנו יסוד להניח שלא נמצא את עצמנו חלשים יותר, באם יחודשו מדינות ערב את הלחימה.

ובדיוק כבימים האלה, כן בשנים ההן הירבה שר החוץ האמריקאי רוג'רס, לדבר נגד מצב של קיפאון מדיני, והודיע על בואו לביקור בארצות האיזור. את שלא השיג כי מאורה של רה"מ (גולדה) ושר החוץ (אבן), קיווה להשיג בבואו למדינותנו כאורח.

התכנית שהזיקה ומזיקה

"תכנית רוג'רס", שנילולה לפרטים מה רבים והרבים השטחים שהב עשויים להשיג בעמידה עקשנית. היא שהזיקה מאד־מאד (ומזיקה עד היום) והיא שהפריעה לכל הנסיונות של הידברות להסדר שלום. הערבים ידעו היטב (למעשה גם מדינאינו ידעו אך נוח היה להם להתעלם מכך) שתכנית רוג'רס קיימת, וכי בלי קושי ניתן להוציאה מן המגירה, כפי שנעשה עתה ב־1975.

תכנית רוג'רס 1969, אותה אומר קיסינג'ר בתמיכה גלויה של הנשיא פורד, לבצע ויהי מה, היא היא אשר עודדה את מצרים לפתוח בחשאי בהכנות קודחות למלחמת יום הכיפורים. בעוד מנהיגינו מוסיפים ומשתעשעים בניסויי הכרזות הכבהרות שלהם ושל אחרים, בעוד מנהיגינו דוחים רמזי איומים של הערבים ושל אמריקאים מתוך הסבר ושכנוע עצמי שהרי "ארה"ב לא תכפה עלינו פתרון", או: "כוח הרתעה ועצמה צבאית ישראלית היא אינטרס אמריקאי לא פחות משהיא אינטרס ישראלי", הגבירו המצרים את הכנותיהם למלחמה, במסווה של תירגול ואימונים...

מה הלקח מן העבר הקרוב?

באמתות המימשל האמריקאי מצדיה תכנית אמריקאית אנטי־ישראלית ל"חיסול הסכסוך באיזור". "לאו" תקיף ב־1970 לתכנית זו הביא לידי גניזתה: אמנם, ערב גניזתה הפעיל רוג'רס את "מכבשי" הלחץ, הדלפו ידיעות על עמדה ישראלית נוקשה, הפרחו אזהרות מפני בידודה של ישראל בזירה הבינלאומית. באזני אבן ואלון לחשו שלא לאורך ימים ולא בכל מקרה תוכל ארה"ב לתמוך בישראל. ובישראל — המהולו נרקמות תכניות לכינוס ועידה יהודית כלל־עולמית בירושלים, נגד החזרת שטחים ללא הסדר שלום. רוג'רס ונם על פניותו של שר החוץ (אבן) אל הסנטורים בוושינגטון במסגרת המאבק על דעת הקהל האמריקאית, וישראל לא נרתעה.

העימות שגרם למלחמה...

העימות הזה בין ממשלות ארה"ב וישראל, שבהמשכו באו נסיונות "לפיוס" קטמה את ישראל ובניות "תכנית רוג'רס" (בתבסיס ארצי בלבד, לצערנו). ניצלה מצרים לפתיחת מלחמה, שארה"ב וברה"מ מנעו מאתנו להכריע בה את הכף לטובתנו.

כתום המלחמה קראו במחקרים ומסקנות של מדינאים מצריים את ראשי הפרקים למדיניות מצרים בעתיד: להביא ללחצים אמריקאיים על ישראל, לגרום החלשת הידידות שבין ארה"ב וישראל, לחץ לוויתורים ישראליים תמורת הבטחות מעומעמות ומעורפלות, בכל מקרה של קיפאון מדיני להיצור ב"מלחמות זעירות ומוגבלות", ערעור בטחונה ויציבותה של המדינה בעיני תושביה ובעיני המועמדים לעלות אליה...

אין מדינאינו חשודים ברצון יותר לארה"ב "לאו" בכל מקרה, נכונותם לויתורים על שטחים תמורת שלום אמת ידועה היא, מי כמותם יודע את המיגבלות הצבאיות, הכלכליות והמדיניות של מדינתנו, ואעפ"כ אין אלא לומר להצעות אמריקאיות מצריות: "לאו" תקיף ומפורש. לבל נצטרך לומר "לאו" כזה כשמצבנו יורע שבעתיים.

הייענות לתביעות האמריקאניות בשלב זה, יתווה התקדים המסוכן ביותר לשלבים הבאים במו"מ עם סוריה (וקיסינג'ר כבר "זורק" באוזנינו שישראל יכולה לצריכה בנקל לוותר על רצועה של 8 — 6 קילומטרים ברמת הגולן...). מסוכן לא פחות יהווה התקדים לגבי המו"מ עם ירדן על שטחים ביהודה ובשומרון ועל ירושלים.

הבהרות לקראת השלבים הבאים

לקראת השלבים הבאים, הקשים פי כמה יותר, צריכה ישראל להבהיר מעתה את התנגדותה לתכנית כפייה מהחוץ. סנאטורים אמריקאים רבים ומדינאים באו"ם יבינו זאת.

יחד עם זאת חייבת ישראל, וכבר אמרנו זאת מאה פעמים ואחת, לשנות את דרכי ההסברה שלה חוץ וכלפי פנים. בעייתכם, אמר הנשיא פורד באחת מפגישותיו עם ראשי מדינת ישראל, היא — כפי שאתם מכריזים השכם והערב בעיית הביטחון מפני אפשרות של התקפת פתע. אם כן, הערובות שאנו מוכנים להבטיח ולתת עדיפים מכל ההרים הגבעות ומכל התחנות המכ"ם והראדאר.

זה הטיעון בפיהם לגבי המעברים בסיני, וזה עלול להיות הטיעון גם לגבי שטחים ביו"ש, ואולי אפילו לגבי ירושלים. וכל כך למה? משום שזה כבר הורגו על הדגשת הזיקה ההיסטורית של עמנו לארצו התנ"כית. זה כבר אין אנו משמיעים באזני העולם, הקרוב והרחוק, את האמת הפשוטה שחזרנו למולדתנו העתיקה לחזות בה את תרבותנו העתיקה.

את האל"ף־בי"ת הציוני הזה כמעט והעלמנו גם מהנוער היהודי בארץ ובחו"ל. הרבה פחות מזה יבא מובא בפני העולם הרחב בכלל ובפני מדינאי המערב בפרט. כל יהבנו השלכנו על הנימוק הבטחוני, וכל זרקורי ההסברה בע"פ ובכתב מכוונים להזירה לקיומנו באיזור. על כן משיבים לנו ידידים ב"עצות" משלהם, לסמוך על הציוד הצבאי ועל הערובות המובטחות. שאם לא כן, תתרכבו לקבל את המוצע לכם, תשארו מבודדים וללא סיוע כלכלי צבאי...

לא שאלת עומק המעברים יגרוע

(סוף בעמוד 6)

יומן ניו־יורק

המתקפה הערבית באו"ם

מאת ד"ר הלל זיידמן
סופר "הצופה" בארה"ב

הנציגים הערביים באו"ם מתכננים את מתקפת הסתיו שלהם נגד מדינת ישראל. פה ושם נשמעים קולות בעד "השעיית", או לחליפין "גירוש ישראל" ממוסדות הארגון הבינלאומי. למעשה החלה מתקפה זו, בעת הכינוס של אונסק"ו שם הצליחו להשיג רוב בעד השעיית ישראל. קו זה מנחה אותם, גם בעת הכנסים של יתר הארגונים הבינלאומיים, אם זה בארגון העבודה הבינלאומי, שם השיגו הכרה באש"פ ואם זה בארגון הבריאות הבינלאומי שקיבל החלטות אנטי־ישראליות. אולם המערכה העיקרית של הערבים מתוכננת לקראת כינוס עצרת האו"ם בספטמבר ש.ז. בעצרת זו, הם מבקשים בעזרת "העולם השלישי" להביא לסילוקה של ישראל מהאו"ם.

מעודדים מהתרגיל שנעשה אשתקד לפני הנצאה, או יותר נכון, הדחתה דרום־אפריקה ממוסדות האו"ם, בעקבות תרגיל של נשיא העצרת שר־החוץ האלג'ירי בוטפליקה שהחליט לא להכיר בכתב האמנה של המשלחת הדרום־אפריקאנית, הם מקווים שאותו רוב יתמוך גם בהצעה אנטי־ישראלית.

עם זאת יש לציין, כי בימים האחרונים חל מיתון מה במתקפה הערבית האנטי־ישראלית. יתכן וזה בא בעקבות אזהרתו התקיפה של נציג ארצות־הברית באו"ם, השגריר פטריק מוניהן, שהשמיע כלפי הערבים ועוזריהם, כי ממשלתו לא תסכים בשום פנים ואופן בדחיקת רגליה של ישראל מארגון האומות המאוחדות.

לדעת משקיפים מדיניים כאן, אין להוציא מכלל אפשרות שגם ברית־המועצות "יעצה" לערבים להרפות מרעיון זה.

אולם, אין לראות בכך נסיגה מוחלטת מצד הערבים. הם לא ויתרו על הרעיון שלהם. ברם, במקום התקפות חזיתיות, הם מסתפקים בשלב זה ב"רמזים". ובצד אלה, מעמידים פני תם, כאילו בעצם לא בהם זה תלוי, אלא בהתנהגותה של מדינת ישראל. הקיצו, כיצד תתנהג בזמן הקרוב...

משמעותה של התנוית זו שלפנינו סב חדש של סחיטה ערבית. הווה אומר, הם רוצים להסביר לנציגי האומות, שאם ישראל תשמע להחלטות או"ם ותיסוג, לא יפעילו נגדה את רוב של הערבים ו"העולם השלישי".

המעניין הוא כי יש דיפלומאטים באו"ם התופסים לפורמולה זו של הערבים והם מוכנים לכלול אותה ב"דו"ל" הכולל של לחצים על מדינת ישראל.

אל לנו להתעלם מהמציאות שגם במחלקת המדינה בוואשינגטון יש כאלה המשתמשים בנשק זה של הערבים, להגברת הלחצים המדיניים על ישראל. הם משתדלים, כדרכם, לתת לנו "עצה טובה" להימנע מעימות זה באו"ם.

כך שלישראל מצפה עתה מאבק קשה במושב העצרת הקרובה. וכבר אמר שגריר ישראל באו"ם יוסף תקוע, שטרם הסביע את תפקידו, כי על מדינת ישראל להיערך בעוד מועד, כדי להדוף מתקפה הערבית החדשה.

בהזדמנות זו ראוי להעיר. שגם אם יש ב"סטייט דיפארטמנט" כאלה הסוברים שעל ישראל לעשות מחווה נוסף כלפי הערבים, הרי בעניין גירושה מהאו"ם הם עומדים בסירה אחת אתנו. הם מתנגדים, כמובן מטעמים שלהם, להפעלת מה שמכנים "רוב מכני" נגד חברה בארגון האומות המאוחדות.

גם יהודי ארה"ב דנים בשחיתות

סוגיא דארעא הד הוא. לא רק בישראל עוסקים בסוגיית טוהר המידות ופרשיות של שחיתות. גם באמריקה מעסיק נושא זה את הקהילה היהודית. הפעם הם "קושטיים" את עצמם במקום לבקר אחרים.

ד"ר טרודה רוזמרין מבריקה בבהצאנה הנפוץ "הג'ואיש ספקטייטור" על הקצבה לכספים המיועדים לישראל לצרכים "חינוכיים בארצות הברית". לדעתה יש לאל ידם של יהודי אמריקה לממן את צרכי החינוך מתרומות ליהדות ואין כל צורך לנצל לשם כך כספים של המגבית היהודית המאוחדת.

אולם עד עתה הביקורת שהשמיעה היה קול־קורא במדבר. אם כי הקוראים ושופכי לוקחה הדין בבדיקת טענותיה.

לפני זמן קצר השמיעה ד"ר רוזמרין בקורתה במסיבת עתונאים ועסקנים, שאורגנה על־ידי המגבית המאוחדת!... (לא עמדו: אז על הנימוק שהגיע את זו לתת במה ופומבי להאשמותיה של המבקרת, שהיו קטלניות!).

אולם גם להופעתה זו לא היו תוצאות ממשיות. והנה באחרונה נראה סדק בחומת ההעלמות מחוסכת זו. בוועידת הראבאיים הרפורמים נתקבלה החלטה ברורה והקיפה בהזדהות כליאה עם עמדתה של ד"ר ווייס־רוזמרין. ועידת ראבאיים שמרנים הצהירה במפורש: "אנו מצהירים שקרנות לעזרה לנצולים בישראל אסור שינוצלו ל"מטרות חינוכיות" (המרכאות כפולות במקור!) בארה"ב".

בסופו של דבר נמצאה אוזן קשבת למחאותיה והלוהותיה של הסופרת הדגולה, שאינה כלאה להגבע חשבון, פיקוח, הגינות, זה שנים רבות, במוסדות יהודיים ציבוריים, שאין פיקוח ציבורי עליהן באופן משמעותי ויעיל.

התיאורים של מקרי שחיתות בישראל תרמו גם הם להתעוררות הקהל להזהרותיה של ד"ר ווייס־רוזמרין. לרבים שלא ראו בעין יפה את דברי הבקורת שלה. יש עתה שיקול שני: אמנם היא הזהירה... נראה שבכל זאת לא היתה בלתי־צודקת. עדים אנו באחרונה לתופעה מעניינת שצריכה לשמש לקח ליהודים. גם יתכן שמהגינה לה השלכות על החיים היהודיים.

טיפוחה של תרבות עצמאית...

מאז שנת השישים הולך ומתגבר זרם ההגירה מקובה וגם מארצות לטיניות אחרות למקומות שונים בארה"ב. הקיבוץ הגדול ביותר של אלה הוא בניו־יורק. שרובו הוא מיוצאי פורטוריקו, אחריו במיאמי בפלורידה. בה רבים המבריע עם מהגרים או פליטים מקובה, שעזבו את ארצם מכיון שלא רצו לחיות תחת משטר קומוניסטי של קאסטרו.

כאשר הגיעו לפלורידה ראשוני המהגרים האלה הם שאפו ל"התאמריק", לקלוט את השפה האנגלית ולהיקלט בחיים הכלכליים והחברתיים של מקום מגורם החדש. ביותר הנוער מיהר להתרוקן משפתו ומתרבותו הלטינית: אבל גם המבוגרים השלימו עם התהליך זה — באין ברירה.

אולם באחרונה חלה תמורה ניכרת ומפתיעה בשטח זה. היא בולטת ביותר בפלורידה. הקובאנים, שמספרם מגיע לחצי מיליון בין מיליון וחצי תושבי של האוכלוסיה הכללית, התבססו מבחינה כלכלית, ורבים עשו חייל והתעשרו בעסקים שונים. הם עבדו קשה וכעת רואים פרי בעמלם. הם הפכו שכבה אמידים ואף עשירים עם מוסדות כלכליים מבוססים, מצליחים.

והנה המהפכה: בעוד שהיינו רגילים שהמהגרים היהודיים, — וגם של מיעוטים אחרים, — בעלותם בעולם הכלכלי וההכרתי עזבו את מורשת מוצאם והתבוללו במבדים שונים בין רוב האמריקאים, הווה אומר, בחיקוי של תרבות אנגלו־סאקסית, הקובאנים וגם יוצאי ארצות לטיניות אחרות, כן נשארו נאמנים לתרבותם ולשפתם.

הם לא רק מדברים בלשון ארץ מוצאם אלא עושים זאת מתוך גאוה לאומית, וברצינות, מטפחים שפתם באמצעים שונים, בדפוס ובנ"ש. תגידו: זה טבעי. אבל אצל יהודים התהליך היה הפוך. המהגרים הראשונים דאגו לחינוך כללי, אמריקאני, כלומר, אנגלו־סקסי לילדיהם, אבל לא העניקו להם חינוך יהודי. התוצאות ידועות.

הסמיכה וההתגברות עשתה רושמה שמות, והיא הולכת וגוברת עם כל דור.

אולם עם התעוררות ההודעה הלאומית אצל מיעוטים אחרים, עם השתרשה ההכרה ב"פלוראליזם תרבותי". מן המבצע שיהודים רבים, כולל אינטלקטואלים מתבוללים, לא יחשבו שנית, האם גם השיטה של "כור ההיתוך" היא נכונה, ואם מן הכרח להיכנע לה?

יהיה זה מיותר שדווקא המיעוט היהודי השונה מן הרוב. בעיקר בדתו (בעוד שמיעוטים אחרים הם בני אותו הדתות של הרוב. אע"פ שברובם הם קתוליים בעוד שרוב האוכלוסיה היא פרוטסטנטית), יהיה היהודי שיקבל את דין "כור היתוך".

אין אפשר שיהודים בראותם איך עמים אחרים, שבוודאי אינם עולים עליהם בתרבותם, שומרים על מורשת אבותיהם ועל מסורת אומתם, — לא יהיה להם הרהור שני על כניעתם להתבוללות?

כאן יש להעיר, שאכן לבדו יהודים ממיעוטים אחרים. רשמנו בסוך זה איך שתלמידי ישיבות מתהלכים בקולג'ים ובאוניברסיטאות כשחובשים כיפות על ראשיהם וארבע כנפות נראות בחוץ. נכון שהם מפגינים בזה יהדותם כלפי חוץ בגאות, וזה נובע מאומץ לב ומנאמנות להשקפותיהם. אבל תרם לזה עוד גורם. מקודם שררה נטיה להתאים עצמם לסביבה, "להיות כמו כולם", ולא כיוצא דופן. כתוצאה מבחינה זו הוצבצו להתהדרות אל הרוב. אבל אותו דחף אומר להם היום את ההיפך. אם לכושים למיניהם, לפורטו־ריקאנים ולאנשי מיעוטים אחרים האומץ להפגין ברב פרהסיה את ייחודם, את השונה שבהם, את מסורתם. למה יגרע חלקם של היהודים? למה לא נהיה גם אנחנו מתגאים במורשתנו? בהתנוקים שבהם לא עכיהם...

כאשר ראו בקמפוסים וברחובות העיר מופיעים בלבושים משונים, בהלפצות ניהורות, המפגינים את המשונה ואת הבוזר, למה, — חושבים יהודים, — לא נבוא אנו באמצים לספורה שלנו המקודשת בדורי דורות?

זוהי גם אחת הסיבות של התרבות חסידים בלבוש חסידי מסורתי שמקודם קיימו את הצווי בסיכון ראשון של שולחן־ערוך — ואל יתבייש מפני המלעיגים — וכיום אין מלעיגים, כי אמנם אורך תופר היא, שלכל אחד הזכות להתלבש לפי מסורתו ולפי בתנאי עצמו.

ואמנם יהודים רבים מנצלים זכות זו ולא רק בענייני לבוש, כי אם גם בשמירה על תורה ויהדות.

The University of Jordan
LIBRARY

صكذا من الاحل

مكتوب من الاهل

עיטורי

סופרים וספרים

דיוקנה של התפוצה

מאת ש. קורא

השואה שינתה כידוע פני העם היהודי במניינו, באיכותו ובמיקומו. לפניה הגיעה האוכלוסיה היהודית בעולם ל־16.6 מיליון נפש. כעת, שלושים שנה ומעלה לאחר השואה, המיספר מגיע בסך־הכול ל־14.2 מיליון. חלה תמורה מפליגה בדמותו הרוחנית־חברתית של רוב העם. הגיעה קיצה של תקופת אירופה כמרכז התפוצה היהודית ועלתה תקופת ארצות־הברית. מדינת־ישראל מסמנת עובדה בעלת משקל מיוחד.

הספר „דיוקנה של תפוצה" ליעקב צור (בלוויית תעודות ומקורות שליקט י. ברסל, הוצאת כתר, ירושלים תשל"ה) משרטט דמות התפוצה היהודית בדורנו על רקע התמורות בקרוב למאת השנים האחרונות החל משנות השמונים במאה הקודמת, ראשית הנדידה של המוני יהודים ממזרח־אירופה לארצות המערב ולארצות שמעבר לים, ועד לשואה מזה ולמדינה מזה. זו סקירה כללית, מבוססת על תאריכים, מיספרים ועובדות, כתובה בלשון עניינית, הכנסה לספק מידע־והערכה בנושא. הספר כולו הוא מעין פרוזדור לסדרת ספרים מיוחדים על תפוצת מזרח־אירופה, תפוצת מערב־אירופה וארצות הים התיכון, והתפוצה החדשה בארה"ב, אפריקה ואוסטרליה.

החיבור עוסק בארבעה מרכזי המוקד של הקיום היהודי במאה האחרונה: יהודי מזרח אירופה, יהודי מרכז־ומערב אירופה, יהודי ספרד ויהודי ארצות האיסלאם. חלק ראשון כולל הגולה שהיתה, חלק שני מסכת הנדודים וחלק שלישי בתוך הגולה בהווה. „אין הספר מתיימר להיות מחקר מדעי. ולא לכך התכוון, נאמר בפתיחה, הראייה כוללת והתיאור מבוסס במידה רבה לא רק על סיכומים בדוקים, אלא גם על מקורות ספרותיים המשקפים מציאות התקופה וכן על נסיונו האישי של המחבר, שנזדמן לו להכיר כמה ממרכזי הגולה בימינו ולעקוב אחר תהליכים ותמורות בחברה היהודית".

התפוצה היהודית במזרח אירופה לפני החורבן, רוב מניין ורוב בניין של העם כולו, דמות־דיוקנה נוסחה בפי ביאליק: „חייה של אומה שלימה כמו שהם, חיים שיש להם דפוס מיוחד וצורה מיוחדת ספוני כחם וכוח־כחם של דורות רבים השותפים ביצירתם". הפרק מדגיש רציפותה בשטח ובזמן של תפוצה זו. גבולות מדיניים נשתנו, חבלי־ארץ עברו מיד ליד, החיים היו משובשים בגזירות ובפורעניות, ובתוך תנודות אלה שמרה הקהילה היהודית הגדולה, שהשתרעה מגבולות פרוסיה ועד הים השחור, על אחדותה, אופייה והרכבה. הוא סוקר אורח־חיים בעיר ובעיירה, מאבקי אמונות ודעות, מפלגות חורמים ברחוב היהודי. אף משרטט קווי־ייחוד לכל חטיבה וחטיבה. מגליציה ועד ליטא, פולין הקונגרסאית ודרומה של רוסיה. לתפוצה זו מצרף את יהודי רומניה במולדביה, בוקובינה וטרנסילבניה. המחבר שוקד להיות מאוזן בצירופי עובדות, והערכתו היא לפי השקפתו הציונית.

התפוצה במרכז אירופה כוללת גרמניה, צרפת, אוסטריה והשאר, על מאבקה לשיווי־זכויות השגתם, ריפורמה והתבוללות, אורתודוקסיה והציונות. הפרק מסתכם בסיסמה שנתפרסמה בבטאון הציוני בברלין, בראשית שלטון היטלר: „שאוהו בגאון, את הטלאי הצהוב".

גולת ספרד ומורשתה, עליות וירידות של הקהילות הספרדיות, מתוארות בפרק על תפוצה זו בקיסרות העותומאנית בראשיתה, בארצות הסלביות, ועד לחורבן קהילת שאלוניקי, שבה היה ריכוז גדול ביותר של יהודי ספרד. בפרק על יהודי ארצות האיסלאם נסקרות בעיקר קהילות מצרים וקהילות המאגרב.

לאחר התקציר על גלות אדום וגלות ישמעאל לאורך שנות אלפיים, באה תקופת הנדודים מארץ לארץ ומיבשת ליבשת.

„שבעים אחוז של היהודים בדורנו חיים בארצות שבהן ישבו, לפני מאה שנים בלבד, רק אחד למאה מכלל העם היהודי", אומר בראשיתם של פרקים אלה: „שנות־השיא בנדידת־עם זו, שהביאה לתמורה גיאוגרפית, מקבילות לתאריכים שאנו מונים במניין העליה לארץ־ישראל, אף־על־פי שכוח משיכתה כארץ־היעד המנוזת לא נתגלה אלא בסופה של אותה תקופה. הנדידה פותחת בזרם אדיר בשנת 1881, היא השנה שבה יצאו בדרכם לארץ־ישראל אנשי העליה הראשונה. מאז ועד סוף המאה נמשך ההולך זרם־הנדידה יציב לכיוון העולם החדש".

בראשית תהליך הנדודים, מנה העם היהודי כולו 7.7 מיליון נפש, שתשעים אחוז מהם ישבו באירופה. רובם במזרח היבשת, ברוסיה, פולין והארצות הבלטיות, ברומניה ובארצות הבאלקן, ומיעוטם בגרמניה, אנגליה וצרפת. בארצות־רבות היו בימים ההם בסך הכול כרבע מיליון יהודים. ואילו כעבור תשעים שנה בערך המפה היהודית נשתנתה לגמרי. מתוך 11.6 מיליון יהודים שבתפוצות, להוציא תושבי מדינת ישראל, יושבים כ־8 מיליון שבעים אחוז בקירוב, מחוץ ליבשת אירופה, בראש־וראשונה בארצות־הברית ואחריה באמריקה המרכזית והדרומית, בקנדה, בדרום־אפריקה ובאוסטרליה.

הריכוז הגדול ביותר של יהודים באירופה הוא כיום בברית־המועצות, 2,151,000 מיליון לפי האומדן הרשמי ובין 2.5 ל־3 מיליון נפש לפי הערכה מציאותית. רוב יהודי רוסיה הסובייטית מתרכזים בערים גדולות. אחרי היהדות הסובייטית באה הקהילה היהודית בצרפת, 550 אלף, והקהילה באנגליה, 410 אלף נפש. בארצות אחרות מספר היהודים מוגבל לרבבות מועטות בלבד.

המחבר מציין, שהתפוצה היהודית מונה רק יישובים בודדים ששרדו במקומות־מושבם ושומרים על צביונם כפי שנתגבש במהלך ההיסטוריה, כגון הקהילה היהודית באיטליה שברובה ניצלה מן השואה; הקהילה היהודית בבריטניה, שאליה לא הגיע הפולש הנאצי; ובארצות האיסלאם, קהילת פרס, 80 אלף נפש, שנשתמרה בדמותה המסורתית. יש לצרף אליה עוד קהילות קטנות ששרדו כמות שהן לאחר השואה. אך העם ברובו המכריע שינה מקומות־שבתו שינויים יסודיים ביותר. תהילתם בכוח ההגירה לארצות שמעבר לים ואח"כ השמדת ששה מיליון יהודים בשואה ותוצאותיה.

ה„סופות בנגב" בשנות השמונים במאה הקודמת, שנות הפרעות המהפכות ומלחמת־העולם הראשונה ברבע הראשון של מאה זו, הניעו המוני יהודים להגר לארצות־הברית וארצות אחרות. בעוד בעלי הכרה ציונית במספר מצומצם עלו לארץ־ישראל. נדידה זו הצילה מליוני יהודים מן השואה באירופה. המחבר מתאר את יסורי ההסתגלות של המהגרים בעולם החדש.

בחלק האחרון של הספר, „בתוך הגולה", נסקרים חמשה מוקדי קיום של התפוצה היהודית בשנות השבעים למאה: הקיבוץ היהודי בארצות־הברית וקנדה, שבו למעלה ממחצית העם היהודי בימינו; קהילות מערב־אירופה, מצרפת ואנגליה עד בלגיה והולאנד, איטליה ושוויץ והארצות הסקנדינביות; יהודי אמריקה הלטינית מארגנטינה בדרום ועד מקסיקו בצפון; יהודי דרום־אפריקה, אוסטרליה וניו־זילאנד; יהודי ברית־המועצות וגרורותיה. ארבעה מרכזים בתחום העולם המערבי ואחד בעולם הקומוניסטי. כל קבוצה וקבוצה נערכת לפי היקפה ומשקלה, החיוניות כיום וסיכוייה לעתיד.

„התפוצה של אתמול נישאה על גלי הים למדינות רחוקות, נעקרה וחזרה ונשתלה כשהיא מצמיחה צורות־חיים חדשות", נאמר בראש־הפרקים: „מרכזי־היצירה הגדולים של יהודי אירופה עלו בעשן כיבשנים, נשתקו בגלגלי מלחמות, נהרסו ונחרבו. על גדות הים התיכון נעקרו ממקומן קהילות עתיקות־יומין שבתחום ארצות האיסלאם והקיסרות העותומאנית לשעבר. בארץ־ישראל קמה מדינה יהודית ריבונית. במאבק לעצמאותה ובשלבי בניינה של המדינה לקחו חלק מכריע שארית הפליטה של יהודי אירופה ומהם יוצאי עדות המזרח. אבל גורלה, לבטיה ועתידה משפיעים מעתה על אורח־חייו של כל ישוב יהודי. נשתנתה מערכת הקיום של יהודים. רובם של יהודי התפוצה חיים מעתה באווירה של חרות. אך כשם שנתייצב מעמדם כן גבר לאין־שיעור כוח־המשיכה של החברה שבקרבה הם יושבים... לפנים היתה יהדותו של אדם מישראל מובנת מאליה. במציאות של התפוצה החדשה מתחייב מאמץ רציני להגדירה ולשמרה. וכך ניצבת התפוצה לפני בעיית הזהות היהודית, כמשמעה. עתידו וסיכוייו של קיום היהודי, כחטיבה לאומית ותרבותית נפרדת ומגובשת".

בדברו על „תפוצה ללא סייגים" הוא דן בחברה־של־רווחה, בהתפשטות ההשכלה והמעבר למקצועות חופשיים, ובהתבוללות בסימניה של התפוצה בארצות המערב. בפרק מיוחד עוסק ב„התרופפות המיבנה היהודי" בקהילות אלה, המימסד הדתי נחלש כגורם בחיי המשפחה היהודית. בית־הכנסת הוא יותר מרכז חברתי מאשר דתי. יהודים ממעטים לבקר בבתי התפילה. יום־הכיפורים הוא היום היחידי בשנה שבו בית־הכנסת מלא. הרבנות נשתנתה, לרבות האורתודוקסית, ואין בכוחה לדרוש לרבנים גדולים בתורה. בסך־הכול נותרו, לדעתו, איים מסורתיים הבנויים על שמירה קפדנית של תורה ומצוות בארה"ב באיזור חצרות אדמו"רים ובחוגי הרב סולוביצ'יק; בקהילת בחוגי הדת באנטוורפן של בלגיה ובאילו קהילות באנגליה, צרפת ושוויץ.

ציבור שומרי תורה בתפוצה המערבית אינו רב במניינו, אך ערכו האיכותי לקיום היהדות רב לאין־ערוך ממיספרו. המחבר, כציוני חילוני, אינו מציין, שאיים אלה חוסמים בפני הצפה של נחשולי טמיעה ונשואי־תערובת, אך זו עובדה וגם לא־מעטים מבין חוגים חילוניים מכירים בה.

הספר מסתכם בפרק תפוצה ומדינה, שבה סוקר את הקשרים ההדדיים המעשיים בין התפוצה לבין מדינת ישראל. הפרק מזכיר את מלחמת יום־הכיפורים אך ממעט לברר את תוצאותיה לגבי עליה מארצות המערב לישראל.

החיבור הוא מדריך מרוכז להכרת התפוצה היהודית לארצותיה, דמותה הכללית ובעיותיה הבולטות. הוא מספק מידע רב, מאפשר הסתכלות בקווי דמות ומעורר עיון בסוגיה המורכבת של עם ישראל שרובו בתפוצה ספר ראשון מסוגו.

שיחה עם ר' מאיר אוריין

מדרגות בעולמה של החסידות

מאת נעמי גוטקינד

משישה הספרים של מאיר אוריין שיצאו עד כה לאור — מחציתם עוסקת בחסידות ובפולקה: „סנה בוער" על ר' מנחם־מנדל מקוצק, „חסידות באספקלריא של בובר" ו„מדריגות בחסידות" כרך א'. לזה האחרון, שזכה בהיותו עדיין בגילגולו ככתב יד להכשר של הרבי מ־ויז'ניץ, נדפס והולך עתה הכרך השני.

מאיר אוריין, היפאי מזה ארבעים שנה, דמות ציבורית מוכרת היטב, הן בשל חוג הרמב"ם שלו המתקיים ברציפות במשך שלושים ושתיים השנה האחרונות, הן בשל תפקידו כיו"ר איגוד הסופרים הדתיים וחבר המועצה לספרות ואמנות, הן בשל מאות הרצאותיו ומסותיו בנושאי חברה והרבות — הוא בן בית בחסידות מילדותו המוקדמת.

יתר על כן. הוא גם מונע ע"י הדחף העז להפוך את החסידות לבת בית בלבות כל ישראל. בפסקנות קטיגורית הוא קובע: „מי שלא נולד בבית חסידי אינו מסוגל למסור את נשמת החסידות".

ואכן, חסידות זו שנצטעתה בדורנו לאופנה בקרב חוקרי המיסטיקה היהודית באוניברסיטאות וגם בציבור הרחב הלא חסידי, הלהוט לקרוא עליה ולהשתתף בהגיגותיה (יעידו האלפים הנוהרים לכפר חב"ד!) זכתה ל„טיפול" מסלף ומעוות ע"י רוב ההיסטוריונים ואנשי המדע.

„משנתה של החסידות יכול כל אחד למסור" מסביר אוריין, בנו של חסיד גור מן העיר קוטנא בפולין „הניצוץ שבה, שהוא העיקר שבה — רק מי שספג חסידות מילדות".

מאידך, גם חסיד בפועל יתקשה לתאר באובייקטיביות שקולה את המהות והצורה;

„כדי לכתוב על החסידות צריך להיות קרוב ורחוק אליה. אדם שהוא רחוק בלבד, חסידותו בוברית. בשבילו זו תנועה רוחנית כמו הצ'פיות הכוסלכיות או הזן בודהיזם. הוא יתקשה אולי להבדיל במהות הבדלות לגמרי שבין דקות לזיו־והד. מי שכולו בפנים — מתקשה במקביל לברור בין רציונות קיקיוניים לבין בעלי הערך, בין הבר לבין התבן, הכל בעיניו קודש, קדוש, קדוש."

נותרה איפוא, עמדת התיווך של חסיד לשעבר שהוא יהודי מאמין ושומר מצוות בהווה, הקרוב לאמונה החסידית ברוח אבל לא בהתנהגות היום־יומית, שהיא כנראה המתאימה ביותר לכתיבה ספרותית הגותית על החסידות. וכל כתיבה אחרת — נראית לאוריין בלתי סבירה. הוא שולל, למשל אפשרות של מדע החסידות לסתירה מניה וביה. החסידות שהיא תנועה נפשית־גורלית אינה נושא למדע, פרט אולי להתעודות סביבה. בשנתון „הכרמלית" האחרון, בה מפרסם אוריין מסה על „החסידות וההגות בת זמננו" הוא גם דוחה את הגישה של גרשון שלום ותלמידיו, הרואים בה תנועה חברתית־סוציאלית שקמה כתגובה למבוכה החברתית הקשה שפקדה את העם לאחר השבתאות.

שבתיות רצופה

„נכון שהחסידות שינתה את האווירה החברתית ביהדות אירופה" קובע אוריין „אבל זאת עשתה לאחר שכבר קמה, היא לא הוקמה למטרות חברתיות. הבעש"ט היה איש־רוח ולא מנהיג חברתי. ר' מנחם מנדל מוויטבסק, כאשר היה פוגש את רבו, המגיד, גם ביום חול רגיל, נוהג היה לברכו ב: שבת שלום וזאת משום שבנוכחות ראשוני המורים הגדולים היו חשים הכל בשבתיות נצחית, ואני מדבר כאן על החסידות המקורית, הטהורה, זו של שניים שלושה הדורות

הראשונים. אני שולל אם כן מסקנות המדע המודרני שמחפשות בה רקע סוציאלי או השפעות מהשבתאות ומהמיסטיקה זרה. הבעש"ט לא הושפע — הוא נשמה גדולה, מאלה שנולדים פעם במאות שנים ומשפיעים על סביבתם אור רב.

גם הכתיבה ההיסטוריונית של הדורות הקודמים סילפה הרבה. דובנוב למשל כתב את תולדות החסידות. ואין ספק שהוא היה גדול כהיסטוריון, ובכן מה יש בו? שלשלות, מקומה, ארצות, תאריכים — אבל ריק לחלוטין מחסידות. בכל כה שהקדיש לה — ספק אם יש רעיון חסידי אחד שנמסר כהלכה. דורנו שכבר גילו את ר' נחמן מאורותיה, דורנו שקבע את ר' נחמן מברצלב כענק הרוח, אבי הספרות העברית (קריב „המתנגד" טוען, שיל"ג כמשורר אינו מגיע לקרסוליו) — גם הוא לא התפנה עדיין לכתוב את החסידות גופה, רעיונותיה, הגותה, תפיסותיה המוסריות והרוחניות — זאת בלשון המובנת לבן ימינו"

אגדה עולה על היסטוריה

למבצע המונומנטאלי הזה, שהוא רואה בו עבודת חייו, ניגש מאיר אוריין בספריו. על הדחף הראשוני לכתיבת החסידות (לא חקירתה המדעית, לא מסירתה ההיסטוריוסופית) מספר אוריין בפשטות שהיה: „הזדמנתי פעם לשאת סידרה של כמה הרצאות בפני קהל חילוני. עסקתי אז הרבה בפילוסופיה יהודית והצעתי שאדבר על הרמב"ם. אמרו לי: לא, הרצה רק על החסידות. שאלתי: מדוע? ועני: הרמב"ם הוא טוב לדתיים. החסידות היא אוניברסאלית. התשובה הדהימה אותי. מה קרה כאן? שאלתי את עצמי. הרי זה מהפך היסטורי. כשאבותינו שרפו את „מורה הנבוכים" — לימודיה הגויים באוניברסיטאות כמקסם פילוסופי כללי. ומי היו האדמו"רים, יהודי שטיבל־ומקוה מובהקים. והנה — נהפכו היוצרות.

היתה זו הזדמנות להבהיר לעצמי את מה שחשתי כבר קודם — החסידות היא התנועה היהודית שנולדה ביהדות וגם הוה עמד ואגרב בברכה. אפשר לתרגם כל אמירה חסידית לשפה זרה ולא תאבד את ערכה ההומני. המיסטיקה שלה גם היא אינה נוסח הקבלה — זוהי מיסטיקה פיוטית, אמנותית, סובבת סביב האדם וצרכו ביקום, האדם וגדולתו באמונה.

כאשר חוקרי החסידות דוחים את ספרי האגדה והדרוש שנכתבו בה כבשוללי אמת היסטורית — אין טעות גדולה מטעותם. אין חסידות ללא אספקלריה אגדתית. גדולי החסידות אינם אישים היסטוריים הניכרים במיפעלים, במעשים, בכתבים. גדולתם הם אישים אגדתיים, שנקלטו בלבבות העם וממשיכים לחיות בהם אפילו אלה שכמעט לא כתבו שורה אחת על הנייר.. בהספד של אנדרי מאלרו על דה־גול הוא אמר: ודאי שאיש זה יירשם בהיסטוריה הצרפתית, אם יזכה, יירשם גם באגדה הצרפתית. אגדה עולה אם כן על היסטוריה, וזוהי מדריגת החסידות".

דברים ונשמתם

כאלף ומאתיים רביים היו לתנועה החסידית במאתיים וחמישים שנות קיומה, ושלושת אלפים ספרים נכתבו בה ועליה. בספרו „מדריגות" עוסק אוריין בערך בשלושים ספרים ואדמו"רים בלבד, והוא מדגיש: לשם ברירה זו, לשם קביעת העיקר מן הטפל — חייב אדם להיות קצת מבחוץ לחסידות. אבל את המעט התמציתי שהוא בוחר — הוא משתדל מאוד למסור ברוח החסידות, תוכן וצורה. כמו דרושי האדמו"רים שילבו הגות וסיפורים — כך גם נוהג הוא לכתוב, אם כי הוסיף ברוח הטכניקה השיטתית של ימינו מיבנים צורניים וחלוקה לנושאים. „הושעני מהיבושת שהיתה מנת חלקה של החסידות אם היהפך נושא לכתיבה מדעית או לקתידרא אוניברסיטאית ואני נזהר מאוד מלכתוב ברוח זר" הוא שב ומדגיש עניין המבקיקו הרבה. „החסידות לא ניתנת למסירה מדעית־ידענית. למדן הוא זה שיודע תורה. חסיד איננו זה שיודע חסידות. כמו במוסיקה — או שאתה מוסיקאי או שאינך מוסיקאי. כך — או שהנך חסיד או שאינך חסיד... כאן תחומו של הסופר ולא של החוקר."

אוריין מספר בנקודה זו על הרבי מברצלב שאמר לתלמידיו: „ראיתי שתורות אינן מועילות לכם — אתחיל לספר סיפורים" ואם כי החסידות נמסרה גם בצורה עיונית מדור לדור, ייחודה ביכולת לשלב עיון במשל בארג אחד.

מימרה ומשמעותה

מורי החסידות היו מוסרים לתלמידיהם אמרות קצרות, סיפורים תמציתיים, משלבים בעירבוביה זוהר ותורה ומשנה ואגדה. חוסר שיטתיות זו שלהם — גם היא היתה שיטה. היהודי המרוד והדחוק לא היה יכול לקלוט תורה הגותית סדורה. אבל אימרה יכול היה לקפל, לשים בכיס לקחת עמו ביתה כדי שתעורר אותו מדי פעם למחשבה ותחיה אותו שנים. עוד סיפור יש להסביר את מקומה של החסידות: אמר בו כהן, הפילוסוף היהודי מאשכנז, נכנס יהודי וביקש הרצאה על עיקרי האמונה שלו. דיבר כהן כמה שדיבר ובסוף דבריו אמר היהודי: יפה מאוד, אבל איפה כאן אלוקי אברהם יצחק ויעקב, זה שאפשר לומר לו כל בוקר: „ברוך אתה"? בכה כהן והודה: ניצחתני. אלוקים של ברוך אתה — הוא אלוקי החסידות".

מפתח לתשובה

ועוד מעשה שהיה. מספר אוריין — סופר דתי נשא הרצאה בקיבוץ של השומר הצעיר ודיבר בהתלהבות רבה על השיבה למסורת והתחיות האמונה. קם לפתע קיבוצניק אחד ואמר: הפעמון שלך קורא לנו הביתה, אבל הבית נעול...

„כותבים בימינו הרבה" מתגנב אוריין את המעשה העובדתי שביטר לספת המסקנות „ברוח של שיבה למקורות, אבל כל הכתיבה הזאת היא כמו צלצול בפעמון של דלת ללא מפתח.

אני מאמין שבכוחה של הנפש שבחסידות לתת את המפתח לתשובה. כל הפעולה העסקנית הדתית הם כפעמונים הקוראים לתשובה. המפתח הוא בכתיבת עצם הדבר, קירקגור כתב פעם: העולם לא יוושע מתבונה (ותבונה לא חסר בעולם) אלא מטיהור הנפש. וכאן מקומה של החסידות".

אגב, לשאלתנו האם אפשרית עדיין חסידות במהרתה בימינו, מספר אוריין כי פנה בשאלה זו אל אדמו"רים החיים בארץ וענו לו: ספק...

שאלם: מדוע?

וענו: כל חסיד היום יכול להיות חסידם של כמה רביים. בעבר, בחר חסיד ברבי הקרוב לנשמתו ודבק בו באמונה כל חייו.

וכך מסביר אוריין „דבקות זו: „החסידות כל כולה הכרה שכמה גדול שתהיה — תמיד יש צורך שתקבל עליך מרות של אדם גדול ממך, שתכיר באפשרות של גדול ממך ותגבייך נכסתך להיות תלמידו".

בענין זה סיפר לנו אוריין שלשה סיפורים. הראשון נוגע בו ביוגרפית. בהיותו כבן שבע עשרה קיבל סמיכות לרבנות מגדולי רבני ורשה. מיד שלח מברק לקוטנא: אבא היום הוסמכתי לרבנות. במברק התשובה שקיבל כתב אביו: סע לגור. נו. במצוות כיבוד אב מיהר הנער לנסוע אל הרבי בהאמינו: שיזכה שם לברכתו האישית של האדמו"ר על הישגו היפה. אבל כשנכנס אל הרבי אמר לו זה: כן רב, לא רב, העיקר צריך להיות ירא שמים... „הוא לא החשיב בכלל את תוארי או תארים אחרים. יצאתי משם המום".

ועוד סיפור:

„בילדותי נסעתי הרבה עם אבא לחצר גור. פעם הראה לי אבי אחד מגאוני וארשה ר' מנחם וכבא, בין החסידים. בחג, נכנסנו לבית המדרש והנה בתוך הצפיפות יתדחוק גרצ'ק חסיד גברתן את מרפקיו בצלעותיו של ר' מנחם שהיה יהודי קטן, צנום ותקן. צבטתי את הבחור ולחשתי לו: מה אתה עושה, הרי זה רב מנחם, הפנה ר' מנחם פניו לאחור בחיוך ואמר לי: יגעגלע, כאן כולנו שווים... כאן חריף אחד, בעל חידושי הרי"ם היה אומר: אני יודע ללמוד רק עד שאני נוגע בידית הדלת של הדר קצב..

והנה משה שהיה לא ביהודי. רנדולף צ'רצ'יל בספרו על אביו כותב שכאשר היה וינסטון צ'רצ'יל זקן וכבד הגופה עדיין היה מופיע תמיד בפרלמנט, יושב כמה דקות, קם קד קידה לספיקר — ויוצא. שאלו פעם הבן: אבא, למה אתה טורח ומתא־

(סוף בעמוד 8)

האם יש ספרות דתית בת זמננו?

מאת יחיאל גרנטשטיין

לפני זמן קצר, בשבוע הספר העברי, התקיים ב„היכל שלמה" בירושלים, מעין סימפוזיון של סופרים דתיים על הנושא המצוטט בכותרת. ניואנסים שונים, אפילו מהותיים, הודגשו בדברים שהושמעו, והדבר טבעי מאד, יען כי על פי רוב אינה ניתנת תשובה חד משמעית לשאלת יסוד: מהי בעצם ספרות דתית ומיהו סופר דתי.

ניתן להבין, שנושא זה, סימפוזיון לא ימצה אותו. עתון דתי המשמש במה להגות דתית, הקדיש מקום לספרות דתית יפה, טוב יעשה אם בין שאר העניינים שעוסק בהם, יקדיש מקום תמן ומחשבה לנושא שחשיבותו אינה נופלת מחשיבותן של בעיות אחרות בנות דורנו, כי בנפשנו הוא. גדל דור לומד, דור חושב, דור צעיר הנזקק לספרות זו, ואין להתעלם מן הנושא. אין להתחמק מבירור יסודי של הדבר.

מובן מאליו שמאמר זה לא יעסוק במיגוון הסוגים שהשונה ספרות דתית יכול לכלול. הוא יצטמצם לנושא הספרות היפה, ובנידון הדברים הבאים.

הסופרים והמשוררים הדתיים מספרם אינו רב. הם יוצרים — ללא עידוד וללא עזרה, ולצערנו, גם ללא השפעה יתירה בפנים ובחוץ, מתוך מודעות דתית עמוקה המשמשת להם מקור לחוויותיהם, סופרים אלה קנו להם שם, מי פחות ומי יותר בעולם הספרות, והחוויות שהוזכרו אינן אצלם סנטימנטליות, רגשיות חולפות, אלא חלק מן ה„אני" שלהם. במלים אחרות: בדברי על ספרות דתית ועל סופרים דתיים, אין כוונתי לאותן יצירות ספרותיות — הן אינן מעטות בספרות שלנו הכללית — בעלות תוכן דתי, המתארות הווי דתי, מלאות הוד ותפארת מבחינה אמנותית, ואף־על־פי־כן אין לראות בהן ספרות דתית ולא ייחשבו לדתי כזאה. מפני שאין בהן הפנימיות הדתית האמיתית, לא היא שימשה להן יסוד ורקע.

השאלה: אותם סופרים ומשוררים דתיים מעטים אלה, האם יצרו ספרות דתית בת־זמננו?

כדי להתייחס לשאלה זו, ורק להתייחסות, אין מנוס אלא לחזור לשאלה שהעלתה לעיל: מהי ספרות דתית ומיהו סופר דתי?

נראה לי, שספרות דתית היא זו אשר מבטאת ביצירותיה, על צורותיה השונות, לא הווי דתי, אלא ערכים הנצחיים שעוצבו בתורת ישראל, דרך נביאי ישראל וממשיכיהם בכל הדורות, ערכים שניצבו בנו, מאז נהיינו לעם, למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה. ערכים אלה, אם הם משמשים גרעין מזין את הוויתו של הסופר היהודי הדתי, יוצרים ספרות דתית במשמעותה האמיתית.

אין לבוא בכאן למסקנה מוטעית, שספרות דתית יכולה להתעלם מבעיות החיים היומיומיות, ממאבקי אנוש הטבעיים, מהמאבקים בין טוב ורע. בהחלט לא. מאבק בין טוב ורע, בין יצרי האדם, אנו מוצאים כבר בסיפורי בראשית, לאורך כל הכיבה חומשי תורה, בנביאים ובים התלמוד. הכוכב הסופר שחייב להיות הוא — כי יוצא מן המאבק נשכר ומי מפסיד. בכל אופן ברור גם מה שספרות דתית אינה יכולה להיות: פורקת עול, ניהיליסטית, מתכחשת לערכי אנוש. תמיד חייב אמיתה להיות להפכו. היא בלבד, בכל זמות.

*

את הספרות יוצר הסופר. הספרות הדתית — הסופר הדתי, ולית מאן דפליג: כל יצירה ספרותית חייבת קודם כל להיות ראויה לשמה. ספרות דתית חייבת להיות ראויה כהגדרה גם לשם המתווסף לה.

סופר דתי הוא המזדהה ברוח ובמעשה עם ההשקפה היהודית־שורשית השקפת עולם זו מוצאה ביטויה האמיתי ביצירותיו. מכאן, משימתה של יצירתו — להיות מדריכת־דרך, מעצב, משפיע. שאין כספרות בלטריסטית המשפיעה במהלכי ההיסטוריה הכללית. משימה זו תושג, כאשר המוני הקוראים, ירגישו את עצמם מונהים, מושפעים והולכים לאורן של יצירות הספר.

בהיסטוריה בת־זמננו היו הזדמנויות מיוחדות במינן לצמיחתה של ספרות דתית. הן לא נוצלו. אולי לא עמד לנו כוחנו.

בכתובים רבים מתקופת השואה ולאחריה מסופרים אלפי מעשי־גבורה נפשיים של יחידים וקהלות יהודיות שלמות, של קבוצות נערים ונערות, של רבנים ופשוטי עם, מעשי קידוש השם בגיטאות ובמחנות־ריכוז העולים בעוצמתם הערכית בהרבה על מעשי גבורה פיסיים. אין להכפים בערכם של אלה, אך לא מעט יש בסיפורים משום הבלטה יתירה כדי לספק תשובה לשאלה המשפילה שכוונה לעבר שרידי השואה בשנים הראשונות שלאחריה, והיא: „למה הלכתם כצאן לטבח?". מכאיב, שעד היום לא עמד בנו הכוח ליצור ספרות דתית בעלת חשיבות ורבת ממדים על תקופת השואה. ומה התוצאה? בבוא יום השואה או יום הקדיש, לצורך השעה, מחטטים פה ומחטטים שם, ונזונים מן היד אל הפה, ודי"ל. כנראה שאין אנו חיים במידה מספקת משמעות השואה וטרגיותה. לא סגננו לתוכנו את הוויותיה כפי שהיינו חייבים לספוג ולחיות אותן.

*

ספרות דתית יפה רבת־עצמה היתה חייבת לצמוח מנס התקומה, מסיבת ציון של פזורי העם, ומכל מה שהיישוב היהודי הקטן והאיתן, על אדמתו הריבונית, חי וגושם מן הרגע הגדול ההוא, דרך כל העליות והירידות, הצער והיסורין, הנסים והתעלומות, הנצחון והשכול שידענו ויודעים אותם עד עצם היום הזה. ומה המצב לאשורו? עם כל אשר נכתב, אין לומר שקיימת ספרות דתית בת דורנו, בת זמננו, שתכוון ותשפיע. זה לא היה בדור התקומה ולא בימי המשבר הרוחני החברתי להם אנו עדים כיום ואותם אנו חיים.

מי, אם לא הסופר הדתי יכול היה לסייע בידי המגששים באפלה, בידי התועים, צעירים יהודיים בכל העולם הנדים מארץ לארץ, ממקום למקום ואינם מוצאים דרך להם? מי, אם לא הסופר היהודי הדתי, יכול היה לשמש צנור משפיע ומקרב לב האדם אל בורא העולם, מנהיג הבירה? כיצד לעשות זאת? ביצירות בעלות חוויות יהודיות עמוקות, בכתיבה שבה הלב והנפש היהודיים המקשרים, בעם אמת, נקי מפסולת.

חוויות אלה אינן זרות לכל השקע בחיים יהודיים מלאים. מצויות הן בכל מצות עשה ומצוה לא תעשה. הן מצוויות במאבק המתמיד בין הטוב והרע, בין הצדק והאי־צדק, בין היושר המצוות.

אומר בעל השפת אמת: „האדם נבחר להמשיך על ידי מעשיו באורות מהשי"ת לכל הנבראים, שהוא הכלי אשר על ידיו יוכל לחבר כל הנבראים בו יתברך".

אכן, אם להתחברות זו בין האדם והאלוקים, בין השמימיות והארציות, יהיה ביטוי בסיפור, בשיר, במסה במחשבה של אש הדת הדתי — תהיה לנו ספרות דתית משפיעה לא רק בזמן בו היא נכתבת, „בת־זמנך", אלא גם מעבר לכך, תהיה זאת ספרות דתית לדורות באים.

לפרשת השבוע

מטות

איש כי ידור נדר לה'
(ל — ג)

על הכתוב: „איש מבית ישראל... אשר יקריב קרבנו" (ויקרא כב — יח), דרשו חז"ל, איש, לרבות הנכרים, שנודרים נדרים ונדבות כישראל (מנחות, ושם). מכאן שטועים אלה המפרשים דברי חז"ל: „אתם קרויים אדם, ואין עכו"ם קרויים אדם" (יבמות סא), במובן, שאינם בכלל מין האדם, שהרי חז"ל עצמם כללום בכלל „איש"? ומה יענו למה שאמרו שתלמיד חכם נקרא אדם, וישראל עם הארץ לא נקרא אדם (מכילתא דרשב"י, במדבר טו)? אלא כך היא הכוונה: שם „אדם" הוא מלשון ודימה והשתוות אל האלקים; והינו כאשר הוא מתאמץ ומשתדל להדמות לאלוקים ולקיים אפילו דברים שנוגדים את טבעו ושכלו, ומקיימם רק משום שהשם צוה כך. אבל אומות העולם מקיימים רק דברים שהשכל והטבע מחייבים אותם ואין בהם אותה מגמה ורצון להדמות לאלוקים — על־כן הם רק איש, ולא אדם, ואלו ישראל נקראים גם בשם אדם. (לפי הכתב והקבלה)

וישבו בני ישראל את נשי מדין
(לא — ט)

בראה שלשים־שנים הוא אותן כי עשו תשובה באותה אשה ובאותו מקום, כמבואר במדרש: „הן הנה היו"... שהיו מכשילות את הנשים וחשבו שאם ימחון תובה, אין כאן תשובה שלמה — ברגע קט — ולכן הוא אותן זמן רב, והיו אצלם שנים, ומכל־מקום לא חטאו בה — וזוהי תשובה אמיתית ועוז לה מאד (תפארת יהונתן ע"י איבשיץ)

והייתם נקיים מה' ומישראל
(לב — כב)

כל ימי הייתי מצטער על מקרא הזה; והייתם נקיים מה' ומישראל. וכי תלויות אלו נקיות מה' יתברך הנקיות מישראל עמו הם שני דברים צמודים. וזוהר אפשרי לצאת ידי החוב הראשון... מלצאת ידי הבריות... ועונשו יותר קשה מאד... מי שאינו יוצא ידי הבריות... ולא זה בלבד שהארץ והמון עם, אלא למוד תורה, ואפילו רבנים, כל שאינו זוהר אמת בלבבו, ולא הצדק מרבבו, טוב לו שלא נברא משנברא (שו"ת ח"ס, חלק ו', נט. מובא בס' התמ"ם להרב ד"ר א. בין)

ויקרא לה נבח בשמו
(לב — מב)

„לה", ראשי תיבות: לשון הרע; „נבח" — שהמדבר לשון הרע הוא כבלב נובח (נחל קדומים, בשם ילקוט ראובני)

מסעי

ויסעו מרתמה ויחנו ברמון פרץ
(לג — יט)

„רתמה", רמז ללשון הרע, ככתוב (תהלים קב) „לשון רמיה וחצי גבור שנונים, עם גחלי רתמים": כאשר נכשלו ברתמה — מלשון רעה ומחשבה רעה — „ויחנו ברמון פרץ" — פרצו ונתמלאו מצוה כרמון (ר"י מסכוז)

ויסעו מקברות התאוה ויחנו בחצרות
(לג — יז)

קודם צריך לקבור את התאוות, ואחר־כך ראוי ליכנס לחצרות האדמו"רים... (רשב"ה)

ויסעו ממקהלות ויחנו בתחת
(לג — כו)

שנינו בבכורות, כאן: ב) במקהלות ברכו אלוקים (תהלים סח). רמז בזה, כי הפורש מדרכי הציבור, נמצא בתחתית המדרגה. כי העיקר הוא לעבוד את ה' במקהלות ישראל ואותו מאחדים לרא"ל לבוא, בשם היים ושלום)

והתנחלתם את הארץ בגורל
(לג — נד)

נתקשו המפרשים, שתחילת הפרשה מדברת על איבוד אשמות הצלמי מסכותם, וכן בסוף הפרשה „ואם לא תורישו" וכו', ואיך כתוב באמצע „והתנחלתם את הארץ בגורל"? ונראה לומר כי בנו של איבוד האלילים וגרוש האומות, יש לחשוש שזה הדבר בקריה של שותפים, וכל אחד וסמוך על חברו, וגם יכול הדבר לגרום למחלוקת, כי כל אחד יבחר לו הרע במזמנו. במקום שאין הרבה צלמים — על־כן הזכיר, תוך הפרשת, פסוק והתנחלתם... בגורל, זה סדר ההשכות (כלי יקר)

ולא תחניפו את הארץ
(לה — לג)

החנף הוא מי שאין תוכו כברו. נגלהו כצדיק ובאמת הוא רשע, וכך ניתן לומר גם על הארץ, שאם היא נראית ארץ זבת חלב ודבש, ופוריותה ורים ודולים, הרי שהוא חנפת, וזה בא עליה הנפת שלכם — מדה כנגד מדה, וזהו שאמר: „ולא תחניפו את הארץ" — אל תגרמו לארץ שתהיה מחנפת לכם (מלבים)

אלה המצוות אשר צוה ה' ביד משה... על ירדן ירחו
(לו — יג)

ספר ויקרא מסתיים בפסוק: „אלה המצוות אשר צוה ה' את משה", וכאן כתוב: „ביד משה"? הנה השיבותו על ד בשו־ת: „כי הברית הראשון נשבר בחורב קבלוהו — עד שהמלך במסיבו בכלהו — ונבהם בהכנית שור המרוהו — והאשר לפשתחות הודם — לא הצליח ולא עלתה בידם — והיו נאם בראותו אותיות פורחות — השליך מידו את הלוחות (אבל כאן בערבות מואב בבריתו כבר נתקיים הברית ה' (בגיהום) — הרים ימושו וכל צור ממקומו יעתק, והברית הזאת לא תופר, וחבל האהבה לא ינתק.. כלומר: שם השליך משה מידו את הלוחות, ולכן כתוב רק „אשר צוה ה' את משה". אבל כאן נשארה הברית ביד משה וקבלנו עלינו לקיימה, לעולמי עד.

ליקט שלמה יהלומי

שירת צייר העיירה

מאת אברהם בלאט

השירה והציור לא ירדו כרוכים יחדיו, שכן השירה היא לבה מילולית הפורצת מבעד צלילים, בעוד שהציור הוא התחום של אמנות תיאורית במשטח ובעומק. השירה היא מטען רגשי הנותנת ביטוי חוויתי להוויית הפרט ולהוויית העולם, ואילו הציור נתון ברובד הוויזואלי בחיקוי דמות או עצם. בשירה יש עוצמה ברגע הינתנה, לא כן עיטורי צייר היוצר דמוי של מציאות. בעוד שהשירה היא קומפקטית ועוצרת נשימה, קיימים מירווחים בין קווי הציור. שונים הם איפוא המרכיבים של השירה הספונטאנית אשר במשך הזמנים עברה תהליכי נפוי, לבין האמנות הפיגורטיבית אשר חוקי הפרספקטיבה עונים לצרכיה. הולכים להם המשוררים בנתיבם היחיד, בונים היכלות ונותנים בטוי לגעגוע נפש, וסובבים להם הציירים ופורשים בדים, מעצבים חזיונות ונוטשים קונבנציות, שאף הם מגיעים למושא המאגי המובהק של מציאות נפשית.

ההיסטוריה האמנותית יודעת לספר על משוררים ששלחו ידם אל כן הצבעים, ועל ציירים אשר נפשם השקה במתן ארשת מלולית לרקמות שיריות בדרך חדשה להבנת החיים — והכל כדי להשיג את שלימות היצירה. המשנות הספרותיות והאסתטיות מתפרסות על פני אספקטים שונים וצורות שונות, וכל כמה היוצר גדול יותר כן יוצר פעילותו רב יותר, ותחושתו האינטואיטיבית או השכלית חותרים למימד האמנותי כדי למצוא את תחום הקומוניקציה בינם לבין הסובב אותם. ישנם איפוא סופרים ואמנים אשר פורצים את מעגלם החד יצירתי כדי למצוא את ביטויים במימד כפול פנים — המלולי והפלסטי גם יחד.

*

משה ברנשטיין הוא בראש ובראשונה צייר העיירה היהודית ומנוחי קרסנו ברוח בפולין. בשנת 1939 משם עבר ונדד לרוסיה בבוא מלחמת העולם השניה, הגיע לקפריסין ומשם לתל אביב, עד שנטה את אהלו ובנה ביתו בעין הוד.

העיירה היהודית פנים רבות לה, ולמן שלום אש ועד י.מ. וייסברג וא. מ. פוקס הגליצאי — הציבו אנדרטא ופאנורמה של דיוקנאות ותמונות שיצרו אוכלוסיה שלימה החיה חיים של בית ושל רחוב, של בית המדרש ושל סדנה. יהודים אלה חוו חיי שמחה ועצבות, צחוק ויגון. יהודי שבת ויום־טוב ויהודי חולין — כל אלה בצי תא שמרו על אוצרות עממים ופולקלוריסטים שאר רוח וספרי מוסר, המסמכים אותנו עד היום הזה כציוני דרך. העיירה היהודית — היא לנו היום מושג מוזיאוני, אם כי נטועה עמוק בתודעה ודמיוניה וחצרותית הוויתה וקדושתה, עוד תשמש לנו שנים רבות כמקור עדות.

גם הציור היהודי ידע שורה ארוכה של ציירים ידועי שם אשר עיירתם הפכה לסימן היכר בינלאומי, ואשר המפורסמים שבהם — יששכר ריבק (1897 — 1935) ומרק שגאל הושפעו מהזרמים החדשים שבאמנות הרוסית והציור המערב אירופי, אך שמרו את חיבתם לפולקלור היהודי. ריבק זכה בברלין ב־1921 בהצלחה במחזור „תמונות העיירה" שהופיע גם בצורת אלבום ליטוגרפיות, ומרק שגאל מיזג יסודות של האמנות הרוסית העממית עם מסתורין צברי ופולקלור יהודי בוויטבסק.

משה ברנשטיין אשר הושפע מקודמיו, מודע גם הוא לדינמיקה של רוח העם ומשקף את מכאוב היסורים התלאות המעיקים על גבוריו, את חיי הקולקטיב של ההמון היהודי — שואב המים העגלון. התרנגול על הגג הכינור, תבהים העקומים תהר נשמה. הרישומים בשחור לבן של ברנשטיין המצויבים באופן פרציזי ומנופה. הליטוש הפרפקטי נוסח באק והשרידים הפוררים בסגנון יוסל ברגנר דבקו במשה ברנשטיין והעמיק בו את הריאליזם הנוטה לתחום חלומי ודמיוני. הצייר אינו פורץ בתוקית של הריאליזם אך בעמדו בקרן זווית הוא מעלה את התנועה הפנימית. מעצם הרגש הפנימי נמתחים הגופים ומתארכים עד למאד. תנועותיהם מעוקלות והעווית פניהם מביעות חרדה. דמויותיו של ברנשטיין מאפיינות מציאות אפורה של עיירה דכיון אך הן תרות לקראת המופע הסוריאלי כדי לפצות את קדרותם.

משה ברנשטיין הצייר ביטא את עיקר אמנותו באמצעי הגראפיקה, ועכשיו כדי להשלים את הקומפוזיציה האסתטית פירסם 48 שירים אשר ביקשו לעצמם „תיקון". בדמיוני הציורי — הוא כותב — התגלגלו מילים ורגשות „בכל שעות היום ובאיחור לילה הרגשתי את הדחף לרשום את חוויותי הפנימיות כדי לאסוף אותם כאסוף שבלים בשדה ולקשרם באלומות".

„שירי הם הדים מכרוקים רווי דם, רגשים ומיצות של בדידות בלב דווי, הם כיונים שפרצו את הכובד, יעופו נא ויחוגו סביב כצגל חיי ויביאו אתם גרעין קט וצנוע כדי לעודדני במהלכי כצייר — ליצור את שירי הבאים". כך רואה משה ברנשטיין את ייעודו כמשורר בהדלקת נר נשמה לזכר אב ואם ואות ליהודי פולין אשר נכרת, וכך הוא מקונן:

הם אינם, הם אינם עוד, העיירות
היהודיות שבפולין,
מהדוות־פניהם של יהדות יהודי ברובב:
רק עיי הריסה, אבנים ופזורת יספרו,
איך המשיך ומספר הדר להורי את כבורת הימם.

מיידיש: ש. אביהוד

תרגשת היתמות על קבר העם היהודי הנהפכת לקינה, כאשר הצייר המשורר כעביב את התחושת האבדן לנגד עיניו. הוא אינו רואה יותר את בתי הכנסת, את יסודות האמונה התורה והקדושה עליהם היו כרכתתים חיים, ומהם, מכח חיותם שאבו דורות סודות גנוזים. גדם הניגון המוכך ובעקר גוף הילדים העגנים. מה שנותר זה רק האבנים והבורות הכרויים אשר בדלכתם כפכפים פשר מטאפורי של כליה, „הם אינם עוד" מופיע כאן כפתיחה מכמצעות התחרות על עצמה על מנת להקנות לנו את ההכרה בתמורה הגדולה כחלת.

נימת שיריו כמו ציוריו כהלכים נבאים בהיותו ערוי בצל בין הערביים כאשר רגש אשכה מלוהר בכל היותו בין שרידי החיים. ימיו אפופי יסורים, לילותיו — מאבקים, ושקיעות הזמן — חזיונות דמים. זוהי ההבבית הקונבנציונלית של היממה בחיי הצייר המשורר, המולידה קונטטציות קודרות וכהות, בלשון פשוטה ולפעמים — בהיריה מאולצת.

שירת משה ברנשטיין היא לירית ונוסטלגית, ועל הסטרוקטורה הפיזית שלה אינה זקוקה לפרשנות סובייקטיבית, או להרגנם אליגוריסטי. שירת ה„אני" כולו מוצאת את פיוטה בעולם האם והאב אשר זכרם מקרין עליו פיצוי ובאופן מקביל בעלה את המיתוס העממי.

*

דמות האב מבצבצת בין קורי החלום בלוותה את הבן לבית הכנסת. הוא בא ומיד צץ לידו הסמל ומתחיל הרית. הצייר הוא אפי בעל אופי בלדסקי אלא שהוא בקטע באיבו. בשיר „געגועי אבא" הוא אינו מוצא מנוח עד שהוא שב ומצייר את הדמות, הקול, העיניים המצח, כדי למצוא באופן פיסי את הקשר עם הוד הצבר אשר בוקע אליו מבקעת היגון או נראה אליו הראש הכרות בחמי השקיעה. גם דיוקן האם אפוף הילת געגועים. אם היושבת רכונה על מכונת התפירה ותופרת ימים ולילות, ובבואתה יוצרת אווירה הלוכית ותפלה — המקרבים בין הזמנים, ואז במשלים מכתבים שבשיטתו פעם כאותיות מכונפות אשר המשורר נושא אותם ככבות קדושים חבויים בעמקי נפשו. האם הפרטית הופכת לגוע לאמהות כמושג אלגי הבאזכרים תהיגות ודמעות בו בבד עם ערה הילד ופעם צבוקים ויבקרים. הכיצור קושר כתרים לאמהות היהודיות בסיגונים של הוד ויתמות בכפיפה אחת.

אמהות, אמהות ישראל, הו אתן
דמויות התפארה
מיותם הוא שלחן־השבת לאחר
שאתן נעדרתן:
בין קסמי פמוטי־השבת שבכשיה
הישובים מסתתרת
הדממה שבמעגל הדלקת־הנרות,
בהשאי הנרה.
(עמ' 42)

מיידיש: ש. אביהוד

האמהות מוזהות כאן כנושאי המסורת העתיקה, וכן באות לסמל את רציפות הדורות של הזמן הלבגדרי ומציאות האימים. כך הוא מחזור את תמונות האב והאם, האמהות יהסב על רקע השואה, בד בבד עם הפלגה למחוז הכיסופין של חלום ילדות.

הטון הלירי אינו בעל צלצול רחב, אך הוא רווי נכאים הבעלים את התושת האבדן של העיירה העקורה.

שירתו של משה ברנשטיין היא צנועה ואינטימית, זו שירת רגשות הרוחצת אהוה, היא מחזירתנו לרטרוספקטיבית אל ה„קם" הרחוק שנבוע.

זהו אחד מקרא של השיר ואחד תרגום של האיור הציורי אשר משתלבים יחדיו ויוצרים את המיתוס העממי, ברישומי קו לקו, בשחור־לבן, של אותיות פורחות ומבורכסות להפליא בידי סופר סת"ם ר' שהיקי ליברמן, המצביעים על עולם האבות שהתפורר, לתודעת המות המקוננת ולהוגה הצובבת בכל לב.

הרב ולדינברג: המשיב לשאלות
אקטואליות הלכה למעשה

מאת הרב שילה רפאל

קשה לעמוד במסגרת מצומצמת על כתביו ההלכיים של
ן רבי אליעזר יהודה ולדינברג שליט"א. הן מחמת קוצר
ע והן עקב גודל היצירות. נדמה לי שאיש עדיין לא מיצה את
תו המבורכת של הגאון המחבר לפתרון בעיות אקטואליות
ה למעשה.

עה עשר הכרכים מרובי ה-
האיכות של „ציץ אליעזר",
ות מדינה", „שביתת הים" ועוד
צו ונתלבנו מאות רבות של
ת ובעיות המקיפות את כל תחו-
עשיה במדינת ישראל. והל ב-
ת שהריצו אליו יחידים „בני
ובעלי בתים שבקשו דעת תורה
הגות יום-יומית, דרך בעיות
ות ברפואה שהפנו אליו אנשי
ע ומרכזים רפואיים וכלה בשא-
שהעסיקו את הכלל כולו. בכל
וחד ניכרת בקיאותו העצומה
המחבר בכל מכמני הספרות ה-
דית, שו"תים וספרי הלכה רא-
ואחרונים. ומתבלט כשרונו
וד לאסוקי שמעתתא אליבא
כתא.

לים-כוהנים
ש העובר על קברים

חיל אולי דווקא בשאלות ש-
ב לאחרונה. בחג הפסח האחרון
יתי אצלו בקור חג ושמעתי בפי-
שאלה חמורה. כמה פעמים בש-
על-ידי אנשי מילואים כהנים
ורתים בירחו ונאלצים לנסוע יום
ירושלים לבסיס דרך הר הזי-
במקום שהכביש עובר על קב-
האם נסיעה זו מותרת להם ?
רה הדבר אסור, וכבר העלו
רי זמננו (ראה לדוגמא: שו"ת
קת יעקב" ח"א סי' יב) שכהן
לו לטוס במטוס העובר מעל
ים יהודיים. מקור האיסור היא
ת הרמב"ם (פ"א מהלכות טו"מ
) שאהל זרוק אינו קרוי אהל
ם כן הנכנס לארץ העכו"ם
תיבה ומגדל הפורחים ב-
טמא.

לי לי המחבר קובץ תרוצי שהור-
לאחרונה. ובו השיב תשובה
ה בנידון — להיתירא. המשיב
ך על דברי המלים (שם הי"ג)
בע שגם לשיטת הרמב"ם שאהל
לאו שמיה אהל, היינו דווקא
רק באויר ולא בנגרר על גבי
ע. נוסף לכך קיימת שיטת ראי-
ים האומרת שמכבנה הטומאה כאו-
למרות שהוא מקבל טומאה —
בפני הטומאה. כנקיף מביא
בר דברי ה„שואל ומשיב" (ח"ג
) שהתיר לכהן לנסוע ברכבת
ברת על קברים יהודיים, כיון
צורה נסיעתו כשהיא צמודה
רקע ואינה דומה לשיטת תיבה
דל. בעל הספר הוסיף לי, כי גם
יר מרן הגאון רשי"ז אוירבאך
יט"א הצטרף לפסק זה תוך הס-
גיות קלות.

שיבה בירחו

א רק הדרך לירחו מעסיקה את
ספר. הישיבה בירחו עצמה
היא תופסת מקום נכבד בתשו-
יו. ב„ציץ אליעזר" (ח"י, סימן
ב) דן המחבר האם מותר כיום
נות את יריחו, לאור שהזהרה.
נאמר ביהושע: „...ארור האיש
ה' אשר יקום ובנה את העיר
יריחו בבכרו ייסדנה ובצעירו
דלתיה" (יהושע ו, כ). ובמלכים
„בימיו בנה חיאל בית האלי
יריחו באבירם בכרו יסדה ובש-
ב צעירו הציב דלתיה כדבר ה'
דבר ביד יהושע בן נון" (מ"א
לד). וגמרא מפורשת היא בסנ-
(קי"ג, א): „לא יריחו על
עיר אחרת ולא עיר אחרת על
יריחו". וכיצד אם כן אפשר
את יריחו ולהקים בה יישוב ?
הרמב"ם השמיט הלכה זו ולא
אה. מאידך מצינו כמה פעמים
ך ובגמרא שהיה קיים ישוב
לדוגמא: „...ויאמר המלך
בירחו עד יצמח זקנכם ושב-
" (ש"ב, י, ה), „ויגשו בני הנבי-
אשר בירחו" (מ"ב, ב, ה),
דברים עשו אנשי יריחו" (פס-
נה ב) וכו'. קובע המחבר שלא
איסור לשבת בירחו, כל האי-
הוא על בנייתה. ועוד, בנין
אסור דווקא באותה מתכונת
שהיתה בנויה בימי יהושע, עם
חומה דלתים ובריח, אבל בצורה
שונה מזו — מותר.

נימוק יפה מביא הוא בשם בעל ה„משך חכמה" בפ' ראה. רק בעיר הנידחת שכתוב בה: „לא תבנה עוד" — אסור לבנותה לעולם וגם אם בונה וחזרה ונתרבה, האיסור במקומו עומד. אבל ביריחו אין לבנותה לראשונה, אבל אם נבנתה חוזרה ונתרבה, הבונה בשנית אינו עובר שום איסור. ומכיוון שיריחו הוקמה וחרבה פעמים מספר במשך הדורות לא קיים כיום שום איסור לבנותה. בנוספות לתשובה זו (ח"א, סי' יב) ציין שגם הגאון רבי מאיר אויערבאך ז"ל מקאליש ואחר כך בירושלים סובר כך (שם ושארית לנפש חיה, סי' ו) והוא עצמו עמד לקנות חלקת אדמה ביריחו.

הלכות א"י וירושלים

תשובה זו של המחבר בדין הישיבה ביריחו, מהווה חלק קטן מקונטרס מקיף שכתב בהלכות ארץ ישראל וירושלים. מיד לאחר מלחמת ששת הימים התעוררו עשרות שאלות הלכיות ונתבקשה דעת תורה בענין שיחרור השטחים והגדלת תחומה של א"י. בעיות שלא עסקו בהן למן תקומת המדינה כגון: הכניסה להר הבית, קדושת הכותל המערבי, התפילה במערת המכפלה, חיוב רמת הגולן במצוות התלויות בארץ ועוד, שבו ועלו על הפרק. בחריצות ובזריזות החל הרב ולדינברג להשמיע קולו ברמה ולפרסם תשובה אחר תשובה בעניינים הנדונים. רוב התשובות נכתבו סמוך מאד למלחמה. בשלב מאוחר יותר עסקו הרבה תלמידי חכמים בשאלות אלו, אבל למחברנו מגיעה בכך זכות ראשונים.

מספרים על אחד מגדולי דורו של הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל שאמר: גם אני מסוגל להשיב תשובות בחריפות ובקיאות כרבי עקיבא איגר, אבל לרשום בתחילת התשובה: זה עתה קיבלתי מכתבך והנני ממהר להשיבך — לזאת מסוגל רק רבי עקיבא איגר. כל המעלעל בתשובותיו של הרב ולדינברג נוכח לדעת שברוב המקרים נכתבו התשובות סמוך לשאלתו. „היום קיבלתי מכתבך" הוא כותב. „אמש הגיעתנו שאלתך" — ולעיתים התשובות ארוכות, יסודיות ומפורטות ביותר.

עניני פיקוח נפש

עניני פיקוח נפש והצלת חיי אדם בשבת הם עניינים המעסיקים הרבה את המחבר. ולא רק בהצלת נפש של אדם מישראל, עסקינן. ב„ציץ אליעזר" (ח"ז, סי' כה, פ"ב) הוא דן בגר שמל ולא טבל האם מותר לחלל שבת עבורו כדי להצילו, שהרי לפי ההלכה אינו גר עד שימול ויטבול" (שו"ע יו"ד סי' רסח). בשו"ת „בנין ציון" להגאון רבי יעקב עטלינגר ז"ל (ח"א סי' צא) מביא המחבר מעשה שקרה בירושלים בשנת תרי"ח שגר מל ולא טבל ונתקדשה שבת ולא ידע הגר אם חייב הוא בשמירת שבת או לא. והורו מגדולי ירושלים הגאון רבי אשר לעמיל ז"ל פסק שלא רק שאינו חייב לשמור שבת, אלא גם אסור לו לשמרה. שהרי גמרא מפורשת היא בסנהדרין נח, ב: „בן נח ששבת חייב מיתה, שנא' יום ולילה לא ישבותו". נצטוו אותו גר, לכן לכתוב שתי אותיות בשבת. בעל „בנין ציון" חולק בתקיפות על פסק זה. לדבריו, נצטוו ישראל על השבת בין מילה לטבילה, מילה הרי היתה קודם אכילת הפסח במצרים, טבילתם היתה במעמד הר סיני ובין זו לזו נצטוו במרה על שמירת שבת (שבת פז, ב). מכאן שבשמירת שבת מצווים מיד לאחר המילה קודם הטבילה.

הרב ולדינברג צועד צעד נוסף בעקבות ה„בנין ציון". המצווה על שמירת שבת — מותר ומצווה לחלל עבורו שבת במקרה של פיקוח נפש. הוא מסתמך על דברי הגמרא בע"ז כו, א דאין לייליד עובדת כוכבים בשבת דכיון דבנה לא ישמור שבת, אנו אסורים לחלל עבורו שבת. נמצינו למדים דבמקרה הפוך באם ישמור שבת (כגון אותו גר שמל ולא טובל) מותר לחלל עליו שבת. (האמת שפסק זה הוא תמוה. קודם כל פסקו של ה„בנין ציון" המורה לגוי שמל ולא טבל, לשמור שבת, אף הוא שנוי במחלוקת, וקשה להתבסס עליו. ועוד, הרי עיקר הלימוד של פיקוח-נפשות נלמד מ„וחי בהם", ולא „חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה" (שם). ואם כן חילול שבת להצלת נפש לא נמדד אם ישמור שבת או לא. וראה ביאהיל אריה סי' שכט ד"ה אלא, דמחללים שבת להציל חרש ושוטה ולחיי שעה, למרות שלא ישמרו שבת).

הצלת גוי בשבת

ולא רק בהצלת גר בין מילה לטבילה עוסק המחבר, אלא בהצלתו של גוי ממש. לכאורה קיימת הלכה מפורשת בנידון שאין לחלל שבת כדי להציל גוי. ומקורה בדברי הגמ' בע"ז כו, א שאין לייליד עובדת כוכבים בשבת. ו„המשנה ברורה" (או"ח סי' של סק"ה) נוזף ברופאים המחללים שבת כדי לרפא מי שאינו בן ברית. לפני כשתים עשרה שנה בדה ד"ר ישראל שחק (שבינתיים נודע מי הוא) מליבו סיפור שהסעיר את הרוחות. לדבריו נפגע גוי בתאונת דרכים בירושלים בעצם יום השבת והיה מוטל מתבוסס בדמו על הכביש מבלי שציבור דתי שהיה נוכח במקום יגיש לו עזרה, כיוון דאין לחלל שבת עבור גוי. ב„ציץ אליעזר" (ח"ח, סי' טו פ"י) משיב תשובה ארוכה בנידון. לדבריו אם יהודים דתיים ימנעו לחלל שבת עבור גוי הרי יידע הדבר ומאידך ימנעו רופאים גויים (וגם שאינם דתיים) מלהציל נפשו של יהודי שזה שיזדקק לכך. משום כך הופך הדבר לשאלה של פיקוח נפש ליהודי ולכן הוא מעלה שמותר להציל גוי בשבת למרות שכרוך הדבר באיסורי תורה.

לרווחא דמילתא הוא מוסיף שהרופא המטפל בגוי לא יתכוון בפעולותיו כדי להצילו, אלא למנוע פקו"נ אצל יהודים במקרים דומים. עי"ז כך נחשב הדבר למלאכה שאינה צריכה לגופה שאינה אלא איסור דרבנן. לימים, הופיע הספר „שמירת שבת כהלכתה" והמעיין שם (עמ' רסא הערה קפט) יראה שלכך גם נוטה דעתו של מו"ר מרן הגאון רשי"ז אוירבאך שליט"א.

פתרונות לבעיות רפואיות

עשרות בעיות רפואיות ובינהן סבוכות ביותר מוצאות את פתרונן בכרכי „ציץ אליעזר". בח"ט, פי"א דן המחבר האם מותר לאחות העובדת בבית חולים להגיש פנקס רפואי לרופא בשבת למרות שיכתוב בו פרטים רפואיים שאין בהם פקו"נ. זה ברור שאיסור דאורייתא של „לפני עור לא תתן מכשול" — אין כאן כי אין זה „תרי עברי דנהרא" (ע"ז ו, ב) והרופא הרי יכול לקחת הפנקס בעצמו. אבל כבר כתבו התוס' בשבת (ג, א) שאיסור דרבנן קיים בכל אופן, הוי מסייע לדבר עבירה. מביא המחבר את דברי ה„חתם סופר" בתשובותיו שאיסור מסייע נובע מדין ערבות שכל ישראל ערבים זה לזה. אם כך — הוא טוען — כבר כתב הרא"ש בברכות (פ"ג סי' יג) שאשה אינה בכלל ערבות וממילא אינה גם בכלל מסייע. נמצינו למדים שאשה מותר לה לסייע לדבר עבירה ולכן מתיר המחבר לאחות להגיש פנקס רפואי לרופא בשבת. (ולענ"ד הדברים תמוהים. דעל דברי הרא"ש בברכות, כתב רבי עקיבא איגר בהג' לשו"ע או"ח סי' רעא, שאין הכוונה שאשה איננה בכלל ערבות, אלא רק במצוות שאינה חייבת בהן — כגון ברכת המזון לפי הספק בגמ' — בזה אינה בכלל ערבות. אבל במצוות שהיא חייבת בהן ודאי שגם בה נאמר הכלל של כל ישראל ערבים זה לזה. ובדיני שבת ודאי חייבת. אלא שהמחבר עצמו עומד על כך ומביא שאחרונים אחרים סוברים לא כך).

שאלת רופא

דוגמא אחרונה לסיום בחלק האחרון של ספרו (ח"א סי' עה) נשאל חתן הפרס שאלה מעניינת ע"י רופא חרדי ד"ר י. א. שוסהיים. „ברצוני לשאול" — הוא כותב — „שאלה הלכתית שהתעוררה אצלי במשך עבודתי בבית החולים. השאלה קשורה בעניינו של תינוק אשר נולד לפני יותר משנה, בלידה אי אפשר היה לקבוע בבירור מינו של הילוד. המראה החיצוני נראה היה כנקבה וכך קיבל את שמו — ירונה. כדי לברר ביסודיות את מינו של הילוד אושפז בגיל 6 חודשים. בבדיקה: האברים המיניים החיצוניים נראות כאצל נקבה. בתוך אותה השפות היה גוש בצורת אשך. בוצעו בדיקות מיוחדות כדי לברר את מינם של תאי הגוף. הבדיקות העלו תאי זכר. בסיכום: המדובר בילד שמבחינה חיצונית נראה כנקבה אך למעשה דינו זכר. מבחינה ניתוחית קל יותר לשנות לנקבה, למרות שלא תוכל להרות. כמו כן מבחינה פסיכולוגית עדיף שתגדל כנקבה. שאלתי היא: א. האם בכלל מותר להפוך את מין הילוד שמבחינה גנטית הינו זכר, לנקבה. ב. האם מותר במקרה שלפנינו לכרות את האשך היחיד ולהפוך לנקבה, יילוד אשר מבחינה חיצונית כבר נראה כנקבה".

המחבר מוכיח כי האברים הקובעים לגבי מין הילוד הם החיצוניים ולא הפנימיים. אם כך, גם אם נשאיר את היילוד בצורתו הנוכחית יש לו דין נקבה, אין להשחתו כלל וכלל לאנדרוגינוס שיש לו שני הסימנים. לכן מותר לבצע הניתוח ולהפכו לגמרי לנקבה. יותר מזה טוען המשיב, גם באנדרוגינוס עצמו סובר ה„מנחת חינוך" (רצא, א) שאינו חייב על סירוס כיון שאינו ראוי להוליד וכן דעת ה„חתם סופר" (אבהע"ז, כ), לכן הסיק להיתרא.

קשרים מיוחדים היו לחתן הפרס עם סבא ז"ל. הוא היה מבאי ביתו הקבועים וסבא ראה בו אחד מבכירי ההוראה המובהקים בירושלים. ב„הלכות מדינה" (ח"א עמ' קכ) כותב המחבר תשובה מקיפה לסבא בעניין חידוש הסמיכה בה הוא קובע שמבחינה הלכתית אין כמעט עיכובים לחידושה הקשיים הם יותר מעשיים. את תשובתו הוא מסיים: „ואו לי כהר"ה בתוקף גדולתו בהיותו מוכתר בכתר נוסף לכתר תורתו וכתר כהונה גם בכתר נגידות, בהיותו שר בישראל, הנהו הפליה מרום להעיר לבות בני אדם השכם והערב כאשר באמנה אתו בהספת אמריו הנלהבים בכתב ובע"פ על אחדות זה עד שימצאו קן בם ויתעוררו להגיע בכנות ובאמיתות לידי איחוד הלבבות והדעות. ומתוך כך נזכה להגיע לגישום היעוד הנשגב של כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים. לך נא בכחך זה והושעת את ישראל" (עמ' קכז).

אין לנו אלא לאחל לחתן הפרס שיוסיף רבות בשנים ישקוד על ספריו וחיבוריו וירעיף לנו תנובתו המבורכת לאורך ימים.

(דברים במעמד קבלתו פרס הרב מימון לשנת תשל"ה)

מדוע מעדיפים יהודים
לשבת בחוץ לארץ?

(בשולי פרשת השבוע)

מאת דוד סלונר

„אמר הקב"ה: חביבה עלי ארץ ישראל יותר מן הכל." (במ"ר, פ' כב, ו)

נוודי-המדבר, שאבותיהם עבדים לפרעה במצרים" במשך דורות; עבדים מדוכאים ומושפלים שחייהם נתונים להשתוללותם הפראית של המשעבדים האכזרים ודמם הפקר, — זכו להגיע לסיומה של דרך הייסורים והתלאות, כשהארץ המובטחת היא בהישג ידם. אמנם דור זה, דור באי הארץ, לא נתנסה בעבדות ועל גבו לא חרשו חורשים, אבל הלא ידוע ידע גם הוא שרק בחסדי ה' ונפלאותיו נחלצו אבותיו ממלתעות אדוניהם ויצאו „ביד רמה" מעבדות לחירות, כדי לעלות ולהתעלות משיעבוד לגאולה. חרפת הגלות מאחוריהם וגאון התנופש לפניהם. באופק עולה שחר העצמאות בארץ אבות האומה, הארץ „אשר נתן להם ה'" (במדבר לב, ז). אושר הדרור הצפוי הירהו כעת עמוד האש, שלאורו מתקדם המחנה של בני ישראל.

ולפתע — שברי ענן קודר: עצומה מרורה, בשם שני שבטים מבני ישראל, מוגשת „אל משה ואל אלעזר הכהן ואל נשיאי העדה": „אל תעבירנו את הירדן!" חישובים חומריים, פשוטים ביותר, הניעו את הצעד המחפיר הזה: „ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד" (שם, שם ד'). עשירי-מלחמה היו שבטים אלה. „מקנה רב" היה להם גם מקודם, אבל לאחר מלחמת מדין נעשה רכושם זה „עצום", עקב השלל הרב שנפל בחלקם (במ"ר, תנחומא). העושר הסיח את דעתם מהמטרה הנכספת ועדרי הצאן המרובים כיסו את עין מצפונם. „ויראו את ארץ — — גלעד והנה המקום מקום מקנה", והחדאויות מטה את כף המאזניים לטובת השתקעות בארץ זו ולוויתור על המתנה הטובה שהקב"ה „נותן לבני ישראל לאחוזה".

בארץ גלעד שורות „פרוספריטי", שפע כלכלי, וגם המצב הבטחוני אינו מעורר דאגה, שהרי אנשי שבט גד הם גיבורים מפורסמים, שעליהם העיד משה רבנו בעצמו: „וטרף זרוע אף קדקד" (דברים לג, ב). בחברה האנושית הבלתי-מתורבתת של הימים ההם, באין אריים ומעצמות-על להתערב „להשכין שלום באזור", לא פחדו שני השבטים הללו של בני-ישראל לחיות בגלעד, אף כשהם מכותרים עמים זרים... „שריקות עדרים" בגלעד נעמו לאנשים אלה משירת הפדות בארץ ישראל, שעל מנת כן הוציאם ה' ממצרים.

„...ומבקשים שכר כפנחס"

טבע האדם חד הוא ולא נשתנה מאז ומעולם, רק פרצופו החיצוני עושה צורה ולובש צורה לפי תנאי המקום והזמן. כמו היהודים הי- משתמטים מעלייה בימינו, גם בני גד ובני ראובן התאמצו לשוות לסרובם לעלות לארץ ישראל אופי אידיאולוגי, ואף דתי-מוסרי: „אמרו: „אם נוחלין אנו בארץ כנען עכשו בהמתנו משחתת את הזרעים ואת האילנות של אחרים, ואנו מתחייבין ונקראין גזלנין, לכך אמרו למשה, יותן לנו את הארץ הזאת, אל תעבירנו את הירדן" (מדרש הגדול). כאן לימוד זכות על בני גד ובני ראובן, אף שאין הצדק לטיעונם. „אמר רבי יהודה: קשה היא המחלוקת (הפילוג בישראל — ד. ס.) אפילו לעשות פייג למצוות, שכן מצינו בבני גד ובבני ראובן — שהיה להם מקנה הרבה והיו מבקשין להתרחק מן הגזל, ולפי שפירשו הן מישראל תחילה, לפיכך הן גלו תחילה" (שם).

מעטה דתית נוספת היתה בפיהם של בני גד ובני ראובן: „הערים עטרות ודיבן וכו' נתן הקב"ה בידי ישראל כדי לעקור משם את שמות העייז מהן ולמוסרם לישראל, כדי שיכנסו לכלל קדושה. אם כן, ראוי למוסרם לנו לפי שיש לנו מקנה רב, מפני שכל זמן שהן אינן מיושבות עלולים לבוא בהם גויים ולקבוע שם העייז שלהם. מוטב שיכנסו שם ישראל כדי שתיעקר לגמרי שם עייז משם" (מובא בילקוט עם לועז).

היו גם כאלה שנרתעו מלעלות לארץ ישראל מפני פחד ה„תיאוקרטיה": „שאין — — חפצים בהשגחות ה' שהיא חזקה בארץ ישראל" (העמק דבר). עבדא בהפקירא ניחא ליה. למה להם, למסרבים לעלות לישראל לסוגיהם, עול הסובביות המחייבת, בשעה שהישיבה בגלעד המבוססת יותר נוחה ואינה מטילה חובות והתחייבויות מיוחדות ? „אל תעבירנו את הירדן". הלאה, כפיה דתית !... משותם של המורשים.

בכל התורה כולה אין קטגוריה על בני ישראל במדבר, המתמרדים כמעט לפעם, שניתן להשוותה בחריפותה להאשמה שהטיח משה רבנו, רעיא מהימנא, בפני בני גד ובני ראובן בתגובה לבקשתם להשאר בעבר הירדן מזרחה. לא במרד קורח ולא במריבת קדש ואף לא בהסתת המרגלים התקיף משה את המעורבים בריב עד כדי לכנותם „תרבות אנשים חטאים" האמורים להמיט שואה על כלל ישראל: „ושחתם לכל העם הזה".

הרב קוק, זצ"ל, הצביע, שלא מצינו כי משה רבנו נענש על הדברים הבוטים הללו. חז"ל אמרו (ב"ר, צט), שמשה ואהרן לא זכו להכנס לארץ ישראל מפני שאמרו „שמעו נא המורים", וישעיהו הנביא נענש על שאמר „ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב" „אתה מלמד דלטוריא על ישראל" נאמר לו (שה"ש רבה). אולם משה לא נענש, מפני שרוגזו היה על כי — לדעתו — מונעים בני גד ובני ראובן את בני ישראל מלעלות לארץ ישראל, ועל חטא כזה אין עונש למוכיח (עיטורי תורה).

חומרת העצומה בעד ההישבות בגלעד היתה בשל שני טעמי-פיגול: א) עצם הרצון להעדיף שיקולים אנוכיים-כלכליים על ישיבת ארץ הקודש, שהובטחה מפי הגבורה לבניהם של אברהם, יצחק ויעקב. עמדה נפשית זו יש בה משום חילון (סקולריזציה) תכלית הבריאה כולה והשפלת מטרת החיים של האדם, יציר כפיו של הקב"ה, עלי אדמות. הוי „שמץ מינות להתבזות בעיניהם ארץ החמדה, ושלא לשער טוב תועלתה ועצום תכליתה". והיה הטפל עיקר בעיניהם עד שבחרו לשבת חוצה לה, להיות הארץ ההיא נחוצה למקניהם, כאילו תכלית הארץ ההיא לא היה אלא להיות לחם מרעה שמן וכר נרחב להם ולרכושם. והוא רע ומר, כי עדיין נמצא בהם שורש פורה ראש ולענה לשוב מאחרי ה'" (עקדת יצחק). וב) „שהפרישו עצמם מן אחיהם בשביל קנינם" (במ"ר, כב, ו) — אנוכיות ובדלנות המובילים עד לעברי פי-פחתם של פילוג לשני עמים. ואמנם, הם בעצמם הודו — ארבע עשרה שנה לאחר מכן, כשחזרו מארץ ישראל לאחר כיבושה וחלוקתה — בקיומה של סכנה זו, אף שתלו את הקולר בצוארו של הצד השני: ולא יאמרו בניכם מחר לבנינו, אין לכם חלק בה'" (יהושע כב, כח). אלא, עקב דושנה של גלעד ואפשרויותיה להתעצמות חומרית נוספת סחו עיניהם מראות ולתפוס את המסקנות הכרוכות בצעדם זה, עד שמשה רבנו העמידם על אחדות הגורל של עם ישראל: „האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה ?"

„וכי סבורים אתם שבשעה שאחיכם יבואו למלחמה", שהשונאים יתנפלו על ישראל, „ואתם תשבו פה" — תשבו אתם שלווים ושקטים בתפוצותיכם ? לא תעלה זאת על דעתכם ! המלחמה על הגנת ישראל היא מלחמת הקיום של כל העם בתפוצותיו" (תפארת יהונתן).

„פרשת השבוע" שהיא גם פרשת היום

הביקורת המרה שורק משה רבנו בפניהם של בעלי „תוכנית גלעד" לא שבה ריקם, כמסופר בפרשתנו. הם אמנם התנדבו לה,„חלוץ חושים לפני בני ישראל עד אשר הביאונם אל מקומם", אבל לא התחרטו על עצם הבקשה להשאר בארץ המקנה, גלעד, ולא ביטלוה !

תכונה זו של „שלום עליך נפשי !" (תענית יא,א), התבדלות ופרישה מכלל העם, באותו השבטי של אנשי גלעד באה תחת שבט הסרקזם של דבורה הנביאה (שופטים ה) על „שלא באו לעזרת ה', לעזרת ה' בגבורים": „למה ישבת בין המשפתים, לשמע שריקות עדרים ?" ומפרש רד"ק: למה ישבת בין מערכות וגדרות הצאן לשמע שריקות עדרים, כלומר: ישב ובוטח ולא חששת למלחמת ישראל אשר בארץ כנען ולא באת לעזרם למלחמה הזאת", ודבורה מצליפה: „לפלגות ראובן גדולים חקרי לב" — „אבל בפלגות ראובן, שנפלג ונחלק מעבר הירדן ולא באו למלחמה, גדולים הם חקקי וחקרי לבי עליך" (רד"ק, שם). לדבריו של רש"י היא עוד יותר עוקצנית: „אבל בחילוקי לבו של ראובן רבו חקקי לבו, גבלי לבא, ערמומית; ומה ערמומיותו ? ישב לו בין משפתי המלחמה לשמוע מי נוצח, ויהיה עמו". חז"ל הוקיעו את תכונתם זו: „בני גד ובני ראובן חיבבו את ממונם יותר מן הנפשות" (במד"ר). האם בארץ ישראל אין אפשרות ליהנות מ„ברכת ה' היא תעשיר ?" „אמר להם הקב"ה: אתם חיבבתם את מקניכם יותר מן הנפשות, חייכם — אין בו ברכה. עליהם נאמר: „נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך" (משלי כ). הלא כבר הזהיר להם משה רבנו: „ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם": הם גלו תחילה.

* • *

פרשת ימינו אינה שונה ב-

(סוף בעמוד 8)

דוגמה משעשעת

מאת ג. קרסל

את מאמרי על ר"י גולדהאר („הצופה" גליון ערב פסח) סיימתי בהערה לכתיבה מסוג מסויים, שפשט אצלנו ואף נקטתי דוגמה קונקרטית אחת. הסתער עלי איפוא „בעל-הדבר" בכבודו ובעצמו, מר א. ב. ריבלין ומתוך שבחי („קרסל בקי ביותר בדברי ימי הישוב העברי בא"י ובאישיה בשתי המאות האחרונות... הוא עשה לא מעט שהציבור הישראלי יבין יותר את מצבם של יהודי א"י וביחוד יהודי ירושלים במאה הקודמת ויעריך יותר את פעלים") בא לידי גנותי. ש„אין הוא (כלומר: כותב הטורים האלה) היחידי ואין להבין כל עמדה כזו של אני ואפסי עוד". אף הגדיל לעשות בהשתמשו בטיפא שלי על כתיבתו כלפי העני ממעש — כותב הטורים האלה.

ברם לא הצטרכתי לבזבז זמן רב לשם הדגמה נוספת של פסוק-הפתיחה שלי, בו רמזתי על סוג-כתיבה זה שלו, שאילו באתי להתריע אין אני מספיק. הדוגמה לקוחה מ„הצופה" (כ"ח באייר), בו פירסם מר ריבלין מאמר על שנת המאה למאה שערים. כאן מצויה פיסקה על ה„גוואורדיה" של הישוב הישן, שמר ריבלין ובני משפחתו חוזרים וחושים בה בכל עת מצוא. כך פירסם לפני כמה חדשים ב„הוהם" (כ"ג בחשון ש.ז.) מאמר מקיף על ה„גוואורדיה" הזו (לקוח מספרו), לרגל מאמר שנתפרסם ב„חותם" על אירגון „השומר" במלאת 65 שנה לייסודו. מר ריבלין כופר שם בראשונות האירגון הצבאי של „השומר" ומעמיד כנגד זה את ה„גוואורדיה". הוא מדפיס שם סיפור מפורט על מעשי הגבורה של ה„גוואורדיה", שהוא חוזר עליו בקיצור נמרץ במאמרו הנזכר ב„הצופה".

ברם מה אעשה וכל ענין ה„גוואורדיה", שמר ריבלין ובני משפחתו דשים בו, כנזכר, לאין שיעור וסוף, הוא יציר דמיוני-פיוטי! ולא היה ולא נברא כלל, אלא נוצר על ידי בן משפחתו של מר ריבלין — ואנו גם יודעים כמעט בדיוק מתי נוצר „צ'יזבט" זה: בימי המאבק לפני שלושים שנה. כותב הטורים האלה נבר וחיפש בכל המקורות האפשריים, לרגל המלאכה אשר לפניו (אני מדפיס עתה ספר מקיף על הישוב „הישן" במאה הקודמת, העתיד להופיע בקרוב בהוצאת יד בן צבי ומשרד החינוך והתרבות), ולא מצא כל זכר לאותה „גוואורדיה" דמיונית-בדיונית זו. ותיתי לו לחוקר מובהק של הישוב הישן ויליד ירושלים מר בצלאל לנדוי, שפירסם מחקר מפורט בשם: „עלילות ירושלים שאין להם שחר" („דגלנו" ניסן תשל"ד) והראה בדיוק נמרץ כיצד ומתי נוצרה בדותא זו, ששמה ה„גוואורדיה" ומי יצר אותה. לא הייתי חוזר לענין זה אילולי ראיתי חובה ומצווה לעצמי להתריע על הלאו המפורש: „לפני עיוור לא תתן מכשול" שכן חוזרים על בדותא זו של ה„גוואורדיה" לא רק בני משפחת ריבלין אלא גם קומפילאטורים למיניהם, שצצו בשנים האחרונות בשפע רב ואינם בודקים כלל אצל המקורות לתולדות הישוב.

תנוח דעתו של מר ריבלין. כשם שהתרעתי לפני שלושים וכמה שנים על נוסח זה של כתיבת תולדות הישוב של בני משפחתו (ובאיראי בענין ייסוד השכונות הראשונות בירושלים מחוץ לחומה) כך אמשיך גם להבא, כמיטב יכולתי, לבער את הקוצים האלה, בצורת בדותות, מתולדות הישוב. אך לא ידיעיעני ולזולים אישיים, באין טיעונים אחרים. אין אני מאלה הנבהלים מכגון דא.

קראתי להערה זו: „דוגמה משעשעת". לא פחות מכך הייתי יכול לקרוא לה: דוגמה עצובה להולכת שולל ב„עלילות ירושלים שאין להן שחר".

סופר לוחם

מאת ד"ר א. פירשטיין

בשנת 1933, עליית הנאצים לשלטון יצא לאור הכרך הראשון לספרו המונומנטאלי של תומאס מאן, — מן הגדולים והמקיפים בספרות העולם: „יוסף ואחיו". התחיל משנות העשרים עבד הסופר שעתה מעלים מאת שנה להולדתו — על היצירה המשיך לעסוק בה אף בשנות גלותו בימי המלחמה העולמית השניה עד אשר סיימה. בשנת 1929 הוכתר בפרס נובל לספרות וזכה לשם עולם, אולם ההצלחה לא סינוורה אותו ולא עירפל את מבטו החד לגבי הנעשה בגרמניה ובכל אירופה. לא היה עוד מתבונן, מסתכל אדיש ונייטראלי, אלא נטש את מגדל השן של הסופר הרחוק מחיי יום-יום והתערב בנעשה. בחודש אוקטובר 1930 נשא בברלין נאום בו תבע „שיתוף פעולה בין מעמד האזרחים לבין הסוציאליזם". הוא ראה כבר אז שלוש שנים לפני עלייתו של היטלר לשלטון שהמחסום לפני הגלים החומים המתפרצים עומד להתפורר תחת הלחץ הקשה המופעל עליו.

בשלהי קיץ 1933 לא התהלך בין הסופרים הגרמניים שנפגשו בחופי הים התיכון שבדרום צרפת איש כה נקרע במעמקי נפשו ומחשבתו כתומאס מאן. „כולנו, עת נפגשנו שם, מלאנו פינו צחוק על „ממלכת אלף השנה („הרייך השלישי" לפי הגדרת היטלר), שנתגלתה בכל מערומיה — מספר ארנולד צוייג, אך הוא, אשר הטיל שלו עשה הכל כדי להחזירו לגרמניה, שתק והסתגר במר ליבו. כך בהתעסקו ברומאנים על יוסף במכתבו המפורסם לאוניברסיטת בון שהתיימרה לשלול ממנו את תואר הכבוד שלו ואף את עצם גרמניותו, ייצג תומאס מאן את אותם אנשי המעמד הבינוני שנשארו בגרמניה, את ה„גבירה הפנימית".

מאן הפך להיות כלי ביטוייה של גרמניה הכורתת ברית עם מעמד הפועלים אשר בו הוא תולה את כל תקוותיו, את כל אמונתו. רק בגלות שוייץ ומאוחר יותר באמריקה של רוזוולט קם תומאס מאן החדש. יצירותיו הטובות ביותר שרוכזו בכרכים אחדים של מסות, להטות כחרבו השלופה של ההומאניסטן היודע כמותו שאבדן שני, עמוק יותר וחסר רחמים נכון לענק בעל רגלי החמר אשר עליהן נשענת „ממלכת אלף השנה". יחד עם שאר הפאשיסטים בעולם. בקסמיו עורר בספרו „לוטה בווימאר" את רוחו של גיתה להיות, להעמידו שומר על נכסיה הרוחניים של גרמניה הישנה והמתחדשת גם יחד וקולו של תומאס מאן, שלא ידע את מגינת הקרב בימי נעוריו, נישא על גלי הראדיו ברחבי העולם.

אין ספק בדבר שהוא מגדולי ההומאניסטים בימינו. סופר גדול שעזב את מגדל השן של הספ-
הוא דרש מקלט ליהודים.

בדרכות ובעשה בשנים הקשות ביותר ללוחם ברשע. את הדרך מבית האמידים בליבק אל הפרמאניות ואל ההגירה מחוץ לתחומי המולדה אי אפשר להגדיר בערכים פאתטיים או בלשון פאתטית, כי הכל כאן פשוט ביותר: משורר אמת הלך בימי הבגידה בדרך ההגינות. תחת לחץ המאורעות נהפך מסופר בלתי פוליטי לסופר פוליטי.

את המסמכים על השנוי שנתחולל בו כינס בספר בשם אופייני: „פקודת היום" שכלל את מסותיו ואת נאומיו הפוליטיים החשובים ביותר. בדברי ההקדמה עמד על מהות התפתחות זו. הוא התנגד להבדלה בין „משורר" לבין „סופר". אסור — טוען הוא — למשורר לפרוש מן הציבור, כדי להיות הזיותי אלא. הוא מצווה לעמוד בתוך הוכם של החיים ולחזות את העתיד כבר בהווה.

נביאי ישראל — הוא כותב — שהזהירו והוכיחו את עמם בקנאותם הקדושה, היו משוררים אדירים. אף על פי ששירתם לבשה צורה של ביקורת.

באומו „קריאה אל התבונה", משנת 1930 היה כולו אזהרה למעמד האזרחים והפועלים להתלכד בשעה אחרונה כדי למגרש את השואה המתרחשת ובאה.

לאחר נסיונותיו להשפיע על גרמניה פנה מאן בשנת 1935 מגלותו בשוייץ אל העולם בחוברת „השמרו, אירופה", אך הוא השחית דבריו על אוזניים אטומות וביחוד הצרפתים חשבו את הפסימיות בתיאור מצבה של אירופה למוגזמת ביותר.

אחרי כן יצר לעצמו בכתב-העת „מידה וערך" מכשיר יעיל למלחמה למען חזון הדימוקראטיה והאנושות. להד גדול ביותר זכתה תשובתו אל נגיד מכללת בון שהודיע לו כי נשלל ממנו תואר הכבוד בגלל שלילת נתינותו. מכתב זה הורגם עד מהרה לכל הלשונות אפילו ליפאנית והעולם הרוחני כולו דיבר בו. בגרמניה היה נפוץ בהעתקי מכונת כתיבה ובחוברות מוסוות של תעמולת מחתרת.

במאמרו המפורסם „שלום ה-זה" הוקיע שלום מיושן ובתקופת „המלחמה המדומה" כתב ב-1939 ב„קבלה למאמרו זה את המסה „המלחמה הזאת". בה הסביר בצלילות ובפאתוס הנובע עד הלב את טעמה של ההאבקות הזאת סטורה המלחמה האמיתית.

תכופות יצא למען היהודים מימים האפלים הקודרים ביותר. לעולם לא נשכח את נאומו על סבלות היהודים שנשא באסיפת עם גדולה בסאן פראנציסקו בשנת 1943. הוא הגן בעוז על יהדות מזרח-אירופה.

„זהו אוצר בלום של כוחות תרבותיים גנוזים וקרקע פוריה שנתנה מספר רב עד להפליא של גאונים לאמנות ולמדע. יבוא יום וישראל לא יאבד כאשר לא אבד עד כה ואנו חייבים לשאול את עצמנו אם עשינו את אשר יש בכוחנו לעשות כדי להקל על סבלותם של הללו שאין לתארם.

לאן אתה הולך?

מאת אריה קוזת

שתקן ונתון להגות, הגות, פעמים משמחת רוחו, פעמים מעציבה רוחו, והיא שקבעה יחסו לבריות. בשעת רצון רחש לבו טוב לכל אדם, ובשעת עצבות היה כל אדם עליו לטורח. המחשבה, שהעציבתהו מדי פעם היתה על „לאן אתה הולך". לפעמים בבוקר, בטרם נרתם בעול העמל, השתלטה עליו מחשבה זאת.

האנשים, עמהם נסע לעבודתו, גילגלו כל שעת הנסיעה בדברים בטלים, והוא ישב ביניהם ושתק, נתון להירהור זה. דבריהם והם היו עליו לטורח. מה טעם בדברים בטלים אלה ? האם לא טובה מהם השתיקה ? וכשנשתררה השתיקה, ניכר היה בפניהם שלא נוח להם, שגם הם נתונים להירהור טורד. אז הגה את הרעיון, שדברים אלה של פשוטי-עם, כדברי תורה של תלמידי חכמים, מלבד מה שמשמשים גשר בין איש לאיש, משמשים הם תריס בפני המחשבה על „לאן אתה הולך".

*

המנהרה

המנהרה, שנחפרה בכיכר, במקום פרשת דרכים, נפתחה להולכי רגל. חבורת ילדים, תלמידי הכיתות הגבוהות נכנסה בשמחה. חידוש מפתיע ורב-ענין היתה המנהרה להם. הם הסתכלו בעמודים המוצקים והזכוכים בתקרה, שעליה עברו אותה שעה כלי רכב כבדים מבלי שהם, השוהים מתחת להם, יחושו זאת. מרוב שמחה השתובבו הנערים, רצו מסביב לעמודים, לפתו אותם בידיהם וקולותיהם הידהדו בחלל הסגור.

בצאתם ירד איש זקן. בבואו מרעש הרחוב, מאור יום ומחום יום חש הזקן את הקרירות, את הדממה במנהרה הריקה מאדם, ראה את אורות הפלורוסנט שדלקו באור לבן וקר. עיף ויגע היה, ובהיותו מתחת לפני הקרקע באין איש עמו עלתה בלבו מחשבה על המקום בו „ינוחו יגיעי כוח".

*

נשכחים

נשכחים מאדם שוכני הבית הזה, אם כי מקומו באחד הרחובות הראשיים והרועשים. קודר מראהו וכקודר הירהורי עצמה. שם הבית רשום בשלט קטן ומתחת לשם המלים „חדרי חולים". זיקנה וחולי ברוכים יחד. על ספסל צמוד לקיר יושבות לפעמים נשים זקנות ומהורהרות. מתשעה הקבין לא נשאר להן אפילו קב אחד. עיניהן בעוברים ושבים. ואלה עוברים על פניהן בהיסח דעת ממהרים. בערב מכונסים הם והספונים בחדריהם, שחלונותיהם גדולים, מאורכים, בעלי אשנבים, חלונות בית בנוי בטעם ימים עברו והאור בהם מועט. לפעמים יישמע משם קול רדיו בודד.

לא לעולם נשכחים הם. יש ושם אחד מהם יתנוסס באותיות דפוס רעננות בהודעה על הקיר. כזאת לא מתעלמים. סקרנים לדעת מי נפטר.

*

האפשרות העגומה

בו ביום שנתפרסמה הודעה על מותו הפתאומי של עיתונאי באה באחד העיתונים רשימה נגד מאמרו האחרון של הנפטר ובה, ברשימה גם דברי גינוי כלפיו.

מה צר לקרוא דברים בגנות אדם שזה עתה נתפרסמה הודעה על מותו, אם כי כותבם לא יכול היה לדעת את הצפוי. לכן, ברצות אדם לגנות אדם ברבים, ואף לא ברבים, יחשוב תחילה על האפשרות העגומה הזאת.

*

לאחר מות

מדי פעם שומעים ברדיו קולותיהם של חזנים שוכני עפר. לשמע קולם תתעורר, רק לעתים רחוקות, המחשבה על היותם שוכני עפר. אולם השומע קולו של מי שנפטר לפני ימים מעטים, הריהו כשומע קול מקבר.

בלכתו ברחוב בשבת בבוקר, השבת הראשונה לאחר מותו של קורא מזמורים לשבת, בקע מחלון פתוח קולו של המנוח, קול מתנגן, צלול כתמיד. המלים שהגיעו לאזניו היו: „בידו אפקיד רוחי".

*

זה לעומת זה

נסער ונכאב יצא מתוך החדר בו שכב הנוטה-למות.

תמיד נוטה היה לחשוב, או טעה לחשוב שתוחלה לאריכות ימים, פרידתו מארץ-החיים אינה קשה. ואולי קלה היא והנה שוכב בן השמונים ותשע ונאבק קשה.

הוא יצא לרחוב השוקק חיים. היתה שעת בין-ערביים. בשמים היה עוד אור יום ופנסי הלילה כבר דלקו והאירו באור כחלחל מעל לכביש. המדרכות היו מלאות אדם. אלה הולכים לדרכם ואלה מהלכים להנאתם, ואיש מהם לא ידע את המתרחש באחד החדרים בסמוך להם.

*

בשכונה הישנה

ביום החופשה בין שבת וחג עבדו תושבי השכונה החדשה, אנשים באים בימים, בגינותיהם בהתעוררות ובתחושת החג. הטיפול בצמח היה חדש להם, והם התפלאו לסוד הצמיחה. ראשי השיבה היו כפופים על השתילים. הם אף היכו במכוש בקרקע ונהגו שעה כוחם עמם. חידוש נעורים היתה העבודה הזאת להם. בהיותם עסוקים הרגישו באיש בעל זקן, לבוש שחורים שמהלך על יד בתי השכונה הלבנים, כמחפש מה.

— למי אתה צריך ? — שאל אחד.

— מחברה קדישא אני. בלילה מת כאן איש.

נבהל הנשאל ואמר :

— שום איש לא מת כאן, טעות.

לבוש השחורים פנה לשני ואמר :

— בלילה מת כאן איש.

— אין כאן מתים, כולם חיים — אמר השני כמעט ברוגזה.

התחיל השואל מפקפק. התרחק מן הבתים החדשים, עבר אל בתי הפרבר שעל יד השכונה החדשה ודמותו השחורה נעלמה בין הבתים הישנים.

הזקנים חזרו לעבודתם בגינותיהם ובלי אותה התעוררות כמו קודם. כעבור רגעים מעטים התקרב האחד לשני ואמר :

— אולי באמת מת אדם בשכונה שלנו.

עוד הם תוהים ומדברים חזר לבוש השחורים ואמר :

— אין כל טעות. בלילה מת כאן איש.

*

תחית המתים

— אתה יודע מי מת — אמרה האשה לבעלה — הרוקחת בשכונה.

— איזוהי ? יש רוקחות אחדות בשכונה.

— זו שנראית קצת מרת-נפש.

— איזו רוקחת באה בימים אינה מרת-נפש.

— לא כולן — אמרה, מלמדת זכות על בנות מינה — הנה זו וגם זו — אמרה, מכנה בשם נשים ידועות בעסקנותן.

לנגד עיני דמיונו ניצבו דמויות אחדות, רוקחות מן המתעוררות בשכונה והוא בחר באחת מהן, שעדינותה ניכרה היתה בפניה, במעשיו לא ידעה בשם, שעורר בו רחמיו עליה והוא אמר לעודדה מעט באמירת שלום ברחוב, אך לא קיים את רצונו. מה שעורר בו את הרצון הזה מנע אותו מזאת. לפעמים נתנה היא בו מבט חטוף, מרגישה שנותן דעתו עליה.

ימים אחדים הגה באישה זו. מות אשה שהלכה ערירית מעורר צער. הוא הצטער שלא קיים את רצונו לברכה ברכת שלום. לימים הסיח דעתו ממנה.

ערב אחד ראה אותה ברחוב. מרחוק ראה אותה, וכשנתקרבה יותר בירך אותה בקול שמחה, כאילו קמה לתחיה.

* יצא לאור *

* מאסף חיים נחמן ביאליק מוקדש ליצירת חנ"ב, בעריכת הלל ברזל, ספרית מקור, הוצאת אגודת הסופרים העברים בישראל ליד הוצאת מסדה, רמת גן, בסיוע קרן ת"א לספרות ואמנות.

* באורי החסידות לש"ס, מתוך ספרי אדמו"רים, מאת ישי חסידה, הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים, תשל"ה.

* נזכור, ספר זכרון לקכ"ב תלמידים, עובדים ומורים באוניברסיטה העברית בירושלים שנפלו במלחמת יום הכיפורים, יו"ל ע"י המחלקה להסברה וליחסי ציבור, תשל"ה, בעריכת בני משקין ויעקב שיז.

* התקף לב, מאת כריסטיאן בארנארד, הוצאת בוסתן, תשל"ה, 256 עמ'.

* חיים, מאת כריסטיאן בארנארד וקרטיס ביל פפר, הוצאת בוסתן, תשל"ה, 416 עמ'.

* היסטוריה כלכלית של היהודים (באנגלית), בעריכת נחום גרוס, הוצאת כתר, 304 עמ'.

* הידוני תנ"ך, בעריכת יוסף שער, הוצאת המחלקה לחינוך ולתרבות בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית, החברה לחקר המקרא בישראל והחברה היהודית העולמית לתנ"ך, תשל"ה, 212 עמ'.

* יום שהחד"ל הפירוץ הקצב נרגע, שירים, מאת טמירה הגני, ספריית הפועלים, הוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר, 47 עמ'.

* שש ביד שמאל, שירים, מאת שולמית כהן, הוצאת הקבוץ הארצי, ספריית הפועלים, השומר הצעיר, 52 עמ'.

* היים ארלוזורוב, מאת יוסף שפירא, הוצאת עם עובד, תרבות וחינוך, תשל"ה, 206 עמ'.

* רועה ולוחם, ספור על גרשון פליישר, ראשון הנוקדים, מאת אריה הצרוני.

* שחרור האשה לאן ? מאת תחיה בת-אורן, הוצאת בוסתן, תשל"ה, 296 עמ'.

יד הרב הרצוג

מכון התלמוד הישראלי השלם

הופיע

משנה זרעים ח"ב

למסכתות שביעית — בכורים

עם שינויי נוסחאות

מכתבי-היד של המשנה המבאות המשנה בחז"ל והראשונים, ועם מסורות, המשנה ציונים מקיפים לראשונים, הערות ומבואות עם פקסימיליות של כתבי-יד עתיקים וקטעי הגניזה

סודרו ע"י חברי המכון
בעריכת: הרב ניסן זקש

מכיל 560 עמ' כולל 48 פקסימליות
בכריכה הדורה

מסדרת המשנה והתלמוד עם שינויי נוסחאות
הופיעו קודם לכן:

משנת זרעים ח"א — 464 עמ'
תלמוד כתובות ח"א — 544 עמ'
מחיר כל כרך — 64.- ל"י

מכון התלמוד הישראלי השלם — בית וגן, ירושלים

מכירה ראשית:
חיים ויסלר, סילו 4, תל-אביב

* עת-מול, עתון לתולדות ארץ ישראל ועם ישראל, גליון 2, תמוז תשל"ה, העורך שלמה שבא, מיסודם של אוניברסיטת ת"א ומשרד החינוך והתרבות. „בכל חוברת כעשרה מאמרים, רשימות וכתבות מאויירים היטב, המספרים בלשון של היום על מאורעות העבר".

* אגרות העבודה ההיסטורית, עצמתושל ארגון פליטי, מאת יונתן שפירא, ספריה אוניברסיטאית עם עובד, תשל"ה, 252 עמ'.

* שירי פרס, אהבת נשים, שיח נערה, שלושה קונטרסי שירה, מאת יונתן רטוש, הוצאת דביר, תשל"ה.

* שירי שנות הש"ז, מבחר שירה ישראלית חיה בעריכת חיים זומר, הוצאת הדס, עורך מיכאל מגר.

هكذا من الأصل

هكذا من الاحتل

בעיית דור ההמשך במושבים

יש נושא אחד חשוב ביותר, שאי־נו דווקא משקי, ואף לא חברתי במיוחד, בכל זאת הוא כולל בתוכו את כל ההיבטים של השאלה הללו, ואף את עתידו של אגוד המושבים, והכוונה היא: הבעיה של דור ההמ־שך במושבים.

העיסוק בנושא זה הוא רב. קיי־מים מנגנונים שלמים במחלקת ה־התיישבות ובתנועות המושביות ה־שרוכים לקראת טפול בדור ההמשך ובחיפוש פתרון לבעיותיהם. כמובן גם אצלנו קיים מדור מיוחד העוסק בזה הכולל: 4 רכזים אזוריים (חל־קיים) המועסקים על ידי המחלקה להתיישבות ובשטחי פעולה הנקבעים להם ע״י המדור לדור ההמשך ב־סוכנות היהודית. לצערינו ידוע, שעל אף הטיפול הרב מצד כל הגורמים והמסירות של העובדים, הרי התוצ־אות הן דלות ביותר. זה בוודאי לא באשמת העובדים (וקיימות כמה סי־בות ידועות וברורות לדבר). באם אנו מגדירים את המושג „דור ה־המשך", שימשיכו את המפעל ה־ההישבותי של אבותיהם, הרי כאן אין לנו הרבה להציע להם. לאבא ב״ה יש כמה בנים וברוב המקרים, ראש המשפחה בעצמו איננו בגיל קשיש ואין לנו להציע לו התיש־בות בכפר בו גדל. ההתיישבות ה־חדשה תוכל לתת רק תשובה חלקית, נוכח המספרים הגדולים של בנים ובנות, ב״ה הדורשים פתרון לעתי־דם..

הבעיה העיקרית כרגע — (אולי זה עוד ישתנה באם מצב התעסוקה בארץ יורע) — הוא חוסר שיכון. וכאן עלינו להזכיר את המיגבלה שהחלטנו עליה לגבי תושבים לא־חקלאים במושב. אנו החלטנו עד 30%, בתנועת המושבים קיימת הח־לטה של 20% וייתכן שהיום, ובמיו־חד שאנו עומדים לפני ועידה, יכו־לות להוות פתרון חלקי לנושא.

כה היתה הכוונה של ההגבלה לג־בי תושבים הכוונה היתה של „הבה נתחכמה", כלומר עלינו לשמור על זכויות האגודה החקלאית במושב, ותוספת תושבים לא חקלאים יכול להביא לידי מצב של דחיקת רגלי החקלאים מן השליטה בכפר, וממי־לא לירידת ערכם של הפעילים ה־חקלאים. כל זה נכון גם היום, באם אנו חושבים גם להבא ש־50—60 יחידות משפחות יכולות, להתפרנס מאמצעי הייצור אשר מוקצב להם, וגם להחזיק את כל המוסדות והשי־רותים אשר הם נזקקים להם. אמרנו באם... המציאות מוכיחה שאוכלוסיה קטנה כזאת איננה יכולה להתגבר על המעמסה של הוצאות השרותים, ו־תוספת תושבים מבני המקום שהם יהיו זוגות צעירים, יכול להיות פת־רון נאה לבעיה. כמובן זה מחייב שינוי התקנון של אגודה חקלאית בלעדית, ולהרחיבו על האפשרות של הכללת תושבים העובדים. בראש ו־בראשונה בשרותים האזוריים ואף אחרים מסויימים אשר יעסקו במק־צועותיהם מחוץ לכפר (זה גם יחייב הקמת אגודת גג אזורית, אולי ע״י המועצה האזורית). כל מי שקרוב למושבים יודע שרק חלק מן היחי־דות המתוכננות פעילות וחלק אחר בעליהם עוסקים בתעסוקה אחרת. ה־הגדרה של היום — חקלאים ולא חקלאים — המסתמך על מספרי ה־יחידות, היא לא מציאותית. בעק־בות ההצעה הנ״ל נוכל לכוון את הפיתוח במושבים לפי דרכינו החקל־אי הדתי־החברתי, ולקיים ולטפח במקומות אלה חברה דתית־לאומית, על יסודות של תורה עם דרך־ארץ או תורה־ועבודה כפי שקראנו לזה בעבר.

כמובן, שזאת היא הצעת מסגרת, שיש למלאותה תוכן שיתאים למס־רות האגוד ואף יאפשר הרכבת ה־מסגרת ע״י הצטרפותם של בני המ־קום ולבור על יד הוריהם, דבר אשר יעזור גם לצעירים להחזיק מעמד בדרכי המסורת של אבותיהם.

חיים ניצן

חזרה לחיק הטבע

מאת אגר׳ ש. קורץ

אין ספק כי הצמח והחי משלימים זה את זה. המזון הוא המייצר את הדם והדם הוא הנפש. וכל החי על פני הארץ לא יוכל להתקיים בלי המזון אותו הוא מקבל מן הצמח, כי גם הבשר הוא „צמח שנהפך לבשר". בדם נמצאים כל היסודות שמהם נבנה הגוף, העצבות, העורקים, כוח דמיוח האברים ושמיעת הגידים. הכוח הדינמי והטרמלי הנחוץ לגוף הוא התוצאה של סוגי המזון היוצרים את הדם והאנרגיה כי כל היסודות הדרושים לבנין החי נמצאים בצמח. לכן על החקלאות המודעית למצוא את הדרך הנכונה לחיים טבעיים. בעית העיבוד החקלאי הקשור בתוצ־אות ניכרות גורמת לדאגה להגברת פריון הקרקע והשגת יבולים מוגב־רים, אפילו באמצעים מלאכותיים ההכנון החקלאי מתרכז ומתבסס ב־כיוון זה — עיבוד הקרקע, הדישון, מחזור הזרעים ריסוסים ושיטות ה־השקאה — הכל מחושב רק להגברת היבולים מבלי להתחשב בעובדה ש־באותה המידה חייבים לדאוג גם לשמירה על קיום פוריות הקרקע והשבחת איכות הפרי. הדאגה צריכה להיות איפוא, לא רק להגבירה כמו־תית, אלא לגדל ולספק מזון בריא ובישלם, שהוא היסוד לבריאות העם.

תפקידנו הוא ראשית להכשיר את הקרקע לקראת הגידולים המתאימים לה ולתת לקרקע את ההזנה והעיבוד הנאותים כדי לקבל ממנה גם ה־כמות וגם האיכות הרצויים. אין זה סוד שהשימוש בזבלים מלאכותיים וריסוסים מרעילים, השפעתם שלי־לית ואף מסוכנת על בעלי החיים.

הביאולוגית רחל קרסון מארה״ב כותבת בזמן אחרון על הנושא המעורר תשומת לב רבה: „האנשים מרעילים את עצמם וגם את הטבע" והנושא השני: „האביב הדומם" בו היא מביעה את תלונותיה על חיסול מחנות הציפורים המביאים בדרך ה־טבע תועלת מרובה בהשמדת החר־קים המזיקים, אך הרעלים שבריסו־סים משמידים אותן. בזמן האחרון מפריזים בשימוש באותן הריסוסים הרעליים המזיקים לבריאות ועלולים לסכן חיי אדם. הביאולוגית האמורה מגלה לנו שאחרי בדיקות מקיפות הוכח כי הרעל חודר לפרי ולגרעין והשפעתו שלילית על הנהנים מהם. כן הוכח שהריסוסים הרעליים עלו־לים אף לגרום למחלות הסרטן. אסור להשאר אדישים לעובדות אלה וב־פרט לשיש האפשרויות לעבד את האדמה באמצעים טבעיים ולהחזיר לה את אוצרותיה הטבעיים שאנו מנצלים במגה ובכך לספק לה את כוח ההתנגדות לעמוד בפני מחלות שונות ולשבח את פוריותה. ובזה גם השבחת בריאות האדם.

להלן מענין להביא שתי דוגמאות:

1. קרקע המקבלת דישון טבעי מסוגלת לספוג מי גשמים בכמות גדולה, דבר המהווה חשיבות ותועלת מרובה לקרקע ולצמח. ולעומתה קר־קע המזובלת בזבל מלאכותי מסוגלת לקלוט כמות מוגבלת של מי גשמים.
2. יש והמכים בקיץ שטחי אדמה במחרשות מכניות כדי לפורר ולתחח אותה. בדרך כלל כשהופכים אדמה פוריה מנתקים אותה מעורקי החיים והמים וגם השפעה ממושכת של קר־ני השמש בקיץ גורמת להפסד החיים בה בהפסד בפוריותה.

יש, איפוא, לשמור על עיבוד טב־עי של האדמה ולצמח מזון טבעי ועשיר כי הצמח הבריא מעניק ברי־אות לכל חי.

בחקלאות

עוצמה איכות ושירות
לטרקטורים ג׳ון-דיר
דגם 2030 — 71 כ״ס
דגם 2130 — 79 כ״ס
דגם 3130 — 97 כ״ס
תנאי תשלום נוחים ומיוחדים!

המשביר המרכזי
האגף הטכני
המחלקה למכונות חקלאיות
תל־אביב, רח׳ עבודי ישראל 76, טל. 39955.
חיפה, שער פלמר 2, טלפון: 662161
פרסום צורה / יהודה ליאור

העוצמה של פורד
פורד־הטרקטור בעל השם העולמי.
מצטיין בעצמה ביעילות ובאמינות...
מבחר דגמים: מ־37 כ״ס עד 145 כ״ס וכן טרקטורים בעלי הנעה קדמית.
מעמיס קדמי־פורד 4550
להשיג עתה בתנאי אשראי נוחים.

אספקה מיידית מהמלאי
מפרט טכני:
מנוע 62 כ״ס הזרקה ישירה
ממיר מומנט Torque converter
(טורק־קונברטר) ללא מצמד
הגה הידראולי
ציר קדמי מחוזק, עומס מותר 3856 ק״ג
שנור דיפרנציאלי
מושב אחורי נוח
בלמים רב דיסקיים טבולים בשמן, אטומים, מאריכי חיים (Long Life)
מערכת הידראולית רגם תלת נקודתי
כננים מרובעות
מערכת אורות חשמלית
צמיגים תעשייתיים
קדמיים 900X16 10 רבדים
אחוריים 16.9X28 6 רבדים
מעמיס קדמי אוניברסלי
כושר הרמה 2040 ק״ג
משאבה הידראולית 22.6 אומפ גלון/דקה
כף בעלת קיבולת 7/8 קוב יארד (0.65 קוב מטר)
ארגז משקלות
Ford
חברה ישראלית לאוטומובילים בע״מ
לפרטים נוספים פנה למשרדינו: תל־אביב, המסגר 43 • חיפה, יפו 145 • ירושלים, דוד המלך 14.
סניפים: בארשבע, „אשלון", בית רסקו • חדרה, שרותי רכב שומרון, הרברט סמואל 1 • נתניה, סרנת, הרצל 54
אשדוד, ש.א.ב., רכב אשדוד, מרכז מסחרי ב׳ • קרית גת, „מרכז רכב הצפון" • רמלה, אלי מזרחי, תחנה מרכזית.

מוסד הרב קוק
מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים
ספר הקינות
במנהג פולין וקהלות האשכנזים בארץ ישראל
מוגה ומבואר בידי
ד״ר דניאל גולדשמידט
המחיר: —.22 ל״י.
משרד ההפצה: תל־אביב, רח׳ אלנבי 87, טל. 295036

מדרגות בעולמה של החסידות

(סוף בעמוד 4)

מן רק כדי לשבת שם כמה דקות ו־עונה ווינסטון: ביציעים של הפרל־מנט יושבים תמיד בני נוער הבאים לביקור. אני רוצה שיראו שגם אני, וינסטון צ׳רצ׳יל, על אף מעמדי ה־הישגי, חייב לקוד קידה בפני מי־שהו... וזהו" מסכם אוריין „רעיון חסידי מובהק."

קנאת ביתך אכלתני

כאשר אנחנו שואלים אותו לקראת סיום שיחתנו מה מחזיק אדם, שב־ימות החול הוא טרוד בעבודתו כ־מנהל אדמיניסטרטיבי של משרד ה־בריאות עד בערבים ובלילות במשך עשרות שנים כדי שיכתוב ספרים בחסידות אלה המפתחות כדבריו ל־דור שישוב למקורותיו, הוא עונה: „המוטו של חיי הוא פסוק מתהי־לים ס״ט: קנאת ביתך אכלתני. עמים אחרים ידעו לעשות הרבה לביתם, ומה עשינו אנחנו בדור ה־אחרון? נכנס אלי פעם רופא חיפאי משכיל, חילוני וביקש כאמליץ ב־פניו על ספר מודרני על הרמב״ם. נכנסתי לספריה, חיפשתי הרבה ו־הנה — אין. כשאתה מבקש שם ספר על הבודהיזם או על „ארכתה, מיד תמצא. על הרמב״ם היה רק ספרו של הרב מימון המיועד ללמדנים, כמה דפים של ד״ר גליקסון או ספרו המיושן של יילין. כשגיליתי זאת לרופא, אמר בתמהון, אינני מבין אתכם על כל תורה ומדע ב־עולם אפשר למצוא היום טקסטים מודרניים וכשאני רוצה ספר שימ־סור לי דמותו ורעיונותיו של ה־רמב״ם שהיה רופא, הומניסט וסופר ומעורר את סקרנותי — אין?

„חשבתי הרבה על דבריו" מודה אוריין „והסתבר לא שלא רק ה־רמב״ם אלא גם החסידות אין לה ספר שימסור את נשמתה ותכניה ב־לשון של זמננו. את החסידות ולא על החסידות". אגב, שזר המנוח שהיה שותף לו בהרגשה זו שוחח עמו הרבה על הצורך להקים אנדר־טה ספרותית לחסידות והוא דיבר עם אוריין על תריסר כרכים שימסרו את החסידות מראשיתה. אף תסרים סיפורים שיתארו את דמויות הענק המרתקות של ראשוני החסידות כמו ר׳ נחמן מברצלב ותלמידיו „ניסיתי לעשות משהו בספרי על ר׳ מנחם מקוצק" מסכם אוריין „אני יודע על תכניות הקשורות לנושא במוסד הרב קוק, גם למשה פראגר במכון לחסידות בבני־ברק יש תכניות, אבל עדיין המלאכה מרובה."

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אורדון — הנוקמים

אורנע — שבוע 6 — וידויו של מנקה החלונות

ארנון — שבוע 2 — שלגיה ושבעת הגמדים

הבירה — חטיפת פלהאם אחת—שתיים—שלוש

מיטשל — שבוע 2 — סנוקר

תל־אביב

אסתר — שבוע 6 — יהיה טוב סלומוניקו

גורדון — אדית פיאף

גת — שבוע 6 — פיתויו של מימי

חן — שבוע 2 — רובין הוד

סינרמה — שבוע 2 — סנוקר

פאר — שבוע 6 ואחרון — פרנקנשטיין הצעיר

דרייב אין — 8.00, 10.15 — שבוע 2 — הגנב מבגדד

חיפה

ארמון — שבוע 2 — שלגיה ושבעת הגמדים

חן — שבוע 5 — צ׳יינה טאון ברובע הסיני

אורלי — שבוע 4 — חטיפת פלהאם אחת—שתיים—שלוש

אורה — שבוע 6 — יהיה טוב סלומוניקו

אמפי — שבוע 2 — הארטיסטים בפעולה

פאר — שבוע 2 — סנוקר

דן — שבוע 2 — יהלומים

קיסינג׳ר מחייה תכנית רוג׳רס

(סוף מעמוד 3)

הגבעות שבמבואותיהם המזרחיים, עם כל חשיבותה, היא המטרידה את ממשלת ישראל ומדינאיה, אלא ה־שאלה: ומה הלאה? כביעה הפעם כמה כהודעה ישראלית שמכאן ו־להבא „תרקוד לפי חלילו" של קי־סינג׳ר, שטובת ארה״ב לנגד עיניו. שוב אין לדבר על „משא ומתן", ש־כן הערבים שמעו כבר מפי קיסינג׳ר מה בדעתו להביא להם מהישראלים. „אני יודע היטב כיצד לדבר עם היהודים, הניחו זאת לי" — אמר להם, כפי שפורסם באחד מעיתוני ארה״ב...

הסדר כפוי" וכו׳, כאמור לעיל — אך נעמוד כאיש־אחד מול לחצים ותכתיבים שקיסינג׳ר עומד מאחריהם וללא היסוסים.

בספרם על קיסינג׳ר כותבים האחים מארווין וברנארד קאלב שישראל היתה לו, לקיסינג׳ר, בעייה מיוחדת. הוא ידע שכיהודי לא יוכל לנהל מדיניות העלולה להביא למפלתה של ישראל. אם אי־פעם ייכפה עליו מצב כזה, אמר לידידים, הרי יפרוש...

ועוד כותבים הם: „ב־1947, כי סטודנט מתחיל בהרווארד, שותף היה לדעה שהקמתה של מדינה יהודית נפרדת במזרח התיכון תהיה „שגיאה היסטורית פרופורציאלית", רק אחרי כן משבר... בישראל שינה את דעתו".

תקוות שנתבדו..

למרבה הצער, נתבדו תקוותינו ש־ראש הממשלה יצחק רבין, בביקורו אצל פורד ישיג „תיאום עמדות" בינינו לבין ארה״ב בשלבי המו״מ עם מצרים. הוברר שפורד קיבל את הקו הקיסינג׳רי שתלות ישראל בארה״ב מובטחת, ואפשר וצריך לדרוש ממנה ויתורים כדי למשוך לצד ארה״ב את הערבים. אמנם, הנסיון המדיני הורה שאין במדינות ערב — נחוות „לתקוע סכין בגבי" של ידידים, ולפזול לצבר אחר, כשהעניין יראה משתלם להם. בהעדר תיאום עם ארה״ב ומדיניותה, ובצל התכתיב, שהכל יודעים כי קי־סינג׳ר הוא העומד מאחריו, אין ל־ממשלת ישראל אלא לחזור ולהציע הצעה הנראית לה כהצעה תואמת את התמורה המוגבלת שמצרים מבטיחה — ותו לא.

אם יהיה צורך אל תהסס ממשל־תנו מפנייה לדעת הקהל בארה״ב, לאנשי ספר ותרבות, לסנאטורים ו־מדינאים שהקו הקיסינג׳רי לצנינים בעיניהם, ומחכים לאות מראש ממש־לת ישראל.

התפלגות העם בציון לעת כזאת ל־„יונים" ול„ניצים", תחזק את ידיהם של יריבינו בארה״ב ותעודד את ה־מנהיגים הערבים להרפתקה צבאית. נוקיע את התעלמותה של ארה״ב מהבטחות מפורשות לנו („לא יהיה"

התרופפות

(סוף מעמוד 3)

גדולים מהעונה — ובכך להביא לי־הקטנת הלחץ הכלכלי בו אנו חוי־נים. קריאה שכזו מצד גורמי ה־אופוזיציה היה בו כדי ליצור שי־נוי באווירה. היתה נוצרת הכמנה לאומית כי הצד המטריאלי הישיר איננו יכול לעמוד עתה בראש סדר יומנו. הלחץ בעניין זה היה נחלש וממילא היה פוחת משקלו של ה־לחץ הכלכלי עלינו.

למרבה הצער לא קרה הדבר ה־זה. בעניין זה ישנה קואליציה מקיר אל קיר. כל הגורמים במדינה יו־צרים אווירה כלכלית המסייעת ל־אויבים ולירבים להגביר לחצם ע־לינו מתוך ניצול המצב הכלכלי.

* *

האווירה בבית לה רזוקה נמצ־שהיא צריכה להיות עפ״י המהפכ־מבחוץ, ואולי אנו חוטאים ב„ציד־נות" — אנו מצביעים על השאננו־ בציון בתחום זה.

בישיבה סוערת אישרה ועידת הנשים במקסיקו ש„הציונות" היא „מכשול להתקדמות האשה"

מקסיקו סיטי, 2, (עי״צ, ע״ר). — בישיבה סוערת, שהופסקה פעמים מספר בעקבות קריאות להתפייסות אישרה הוועדה הראשונה של ועי־דת הנשים הבינלאומית המתכנסת עתה במקסיקו ב־89 קולות ובהת־נגדות של ישראל בלבד, כש־14 משתתפות נמנעו את הצעת ההחל־טה, שהוגשה על ידי נציגות 65 אר־צות של העולם השלישי.

נציגות ארה״ב, גרמניה המער־בית, אוסטרליה, קולומביה, אורו־גוואי וונצואלה, תבעו לקיים הצב־עות נפרדות על סעיפי ההצעה, כ־שהמחלוקת העיקרית נטושה בענין המלה „ציונות", שהופיעה ב־4 סעי־פים, במשולב עם האימפריאליזם, הקולוניאליזם, הניאו קולוניאליזם, הכיבוש הזר, השליטה הזרה, הפר־דות והאפרטהייד, שכולם מגדרים כ־מכשולים בדרך מימוש שוויונה של האשה וקידומה.

בהצבעות הוחלט ב־59 קולות נגד 19 ו־25 נמנעים להשאיר בטופס ההחלטה את המלה ציונות.

בעד מחיקת המלה ציונות הצבי־עו נציגות אוסטרליה, בלגיה, גר־מניה המערבית, קנדה, קולומביה, קוסטה ריקה, נורבגיה, ניו זילנד, הולנד, בריטניה, דנמרק, אקוואדור, ארה״ב, צרפת, איסלנד, ישראל, אי־טליה ואורוגוואי. נמנעו — חוץ מ־הצ׳יליות, ארגנטינה, אוסטריה, ברבדוס, בראזיל, צ׳ילה, מבטיש, נפאל, פרו, כפרד, איי פיג׳י, פינלנד, גאנה, גראנדוס, גוויאנה, הונדורס, יפן, סנגל, רוקניה, השוודיה, תאילנד, טרינידד, טוגו וטורקיה.

גם הוועדה הראשונה של הוע־דה, הדנה בבעיות השלום בשת־הכינה הצעת ההחלטה הכוונה את ה־ציונות בין התופעות המפריעות ל־סולים בדרך לשלום, השחרור וה־עצמאות הלאומית, חיסול הקולוני־אליזם והניאו קולוניאליזם והמפלי־הגזענות.

מדוע מעדיפים

(סוף מעמוד 5)

הרבה מן הפרשה במקרא, אלא ש־במקום „בני גד ובני ראובן", שהיו המיעוט בעם, קרי: יהדות התפוצות, המהווה את רוב מנינה של האומה. הישיבה בחוץ־לארץ הרי היא, ב־סופו של החשבון, הפגנה רזעמת של „אל תעבירנו את הירדן" אמ־נם, גם יהודי חוץ־לארץ בימינו, כמו אבותיהם בני גד ובני ראובן לפנים, מתנדבים לעזור בכיבוש ה־ארץ: אבותיהם בגופם והם בממו־נם. אבל למרות כל תרומותיהם ו־מאמציהם, הם יושבים „בין המש־פתים" (על פי הפירוש ה„רד״ו ו־הנוח ביותר). רק מי שעולה לארץ ישראל ומצטרף לאזרחי מדינתה, הוא בא „לעזרת (עם) ה׳ (הנלחם) בגבורים" (לפי התרגום), שהרי „מי שהוא עוזר את ישראל כעוזר את השכינה" (רש״י). בודאי ש־„חביבים ישראל" בכל מקום שהם, אבל „חביבה עלי ארץ ישראל יותר מן הכל."

מדוע לא קיבלו את פני ארמור גולדברג בלוד?

בשאילתא אחרת לשר הפנים שואל ח״כ המר: „נמסר לי שד״ר ארתור גולדברג הגיע מארה״ב לישראל ל־קבלת פרס. הוא לא נתקבל בשדה התעופה על־ידי אף נציג. אי הופ־עתה זאת לאישים כארתור גולד־ברג, בעל רבות למען ישראל יש בה פגיעה ביחסי החוץ של ישראל והעדר יחס לידידיה.

רצוני לשאול את כבוד השר: האם ידע מכרתך שארתור גולד־ברג עומד להגיע לישראל? האם נשלח נציג כלשהו לקבל את פניו, והאם יש כי כבומר אנו של שר בארצו? אם לא, מדוע?

תוקם ועדת מעקב משותפת לממשלה ולהסתדרות עם הפעלת הרפורמה במס הכנסה

עם תחילת הרפורמה במס ההכנסה, תוקם ועדה מעקב משותפת לממ־שלה ולהסתדרות, אליה יוזמנו גם ארגוני המעסיקים, — שתעקוב ב־משך החודשים הראשונים אחר בי־צוע פעולת הרפורמה, תבדוק את הבעיות שיתעוררו ותעשה לפתרונן. על כך הוחלט אמש בפגישה שנערכה בלשכת שר האוצר בתל אביב.

בפגישה השתתפו השרים יהושע רבינוביץ, חיים בר לב, שלמה רוזן, משה ברעם, גד יעקבי, גם מזכיל ההסתדרות, ירוחם משל וחברי ה־ועדה המרכזת היה אברבוביץ, ודוצינה, מנכ״ל האוצר ארנון ומר הממונה על הכנסות המדינה מר נרדפר היועץ הכלכלי לשר האוצר אפרים דברת.

בישיבה סוכם, כי במסגרת ועד־ועדה הכספים בנושא הרפורמה ב־מס הכנסה, יברכו נציגי הנהלת ה־אוצר וחברי הוועדה המרכזת של ההסתדרות בתכניד ביתר לוועדת הכספים לגבי נושא זה.

נמסר, שוועדת הכספים עומדת לסיים את דיוניה בשבוע הבא, עם הגשת החוק לאישור הכנסת.

דויד בראון דגם 1212 77 כ״ס
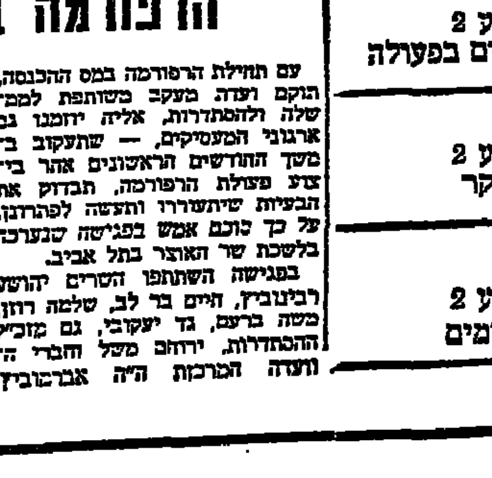
הילוכים הידראוליים - "הידרא שיפט" ניתנים להחלפה בשעת נסיעה. בלימת מנוע בירידה, ואפשרות הנעה בגרירה. ניתן להגבהה מהירה.
הדגם המשוכלל והאמין ביותר מסוגו, בעל מבנה חזק במיוחד - לכן מצוין להפעלה בעמיסים קדמיים.
לאחר האיחוד בין "דויד בראון", אנגליה ו"קייס", ארה״ב - שוכללו ושופרו הטרקטורים, כדי להתאימם לשוק האפריקאי הנפתח. כדאי גם לך לבדוק מדוע מתלהבים ממנו משתמשי דגם זה בארץ.
case
טרקטורים ומיכון בע״מ
D B
רח׳ נחלת יצחק 20 ת״א טל. 252777
הספקה מידית ✱ שרות בכל חלקי הארץ
מלווה ארוך מועד — מספר מצומצם ברבית של 13½ אחוז ✱ עם גלגלי יציקה — קטגוריה 4 לגרירה

ההתיישבות משתלבת „בעידן הגרעיני"

מאת חיים פיקרש

מאמץ ההתיישבותי מכוון אמנם אל [ה]שטחים המשוחררים" במעלה רמת-[הגו]לן, בקעת הירדן ורצועת עזה, אך מה [...] על שטחי הנגב הנרחבים, האם [...]יפו לשקוע ב„תרדמת-השנים" בשמ[מ]ם?

[...] הנגב שלנו, על מאות אלפי הדונמים, עוד [...] עלילות" — הבהיר לפני כמה ימים פרופ' [...] וייץ, ראש המחלקה להתיישבות בסוכנות [...]דית, בהביאו, לראשונה, את התכנית הגדולה [...] שילוב ההתיישבות בחידושי ה„עידן הגרעיני". [...] ית זו, שנתוניה נאספו במשך שנים ועובדה [...] צוות מהנדסים מאומן. הוגשה בינתיים [...] ראש הממשלה וגורמים אחרים הקובעים [...] „פני" ההתיישבות בארץ, ובעקבות חוות הדעת [...] היא תובא לאישור המוסדות הנוגעים בדבר [...] לאחר מכן לביצוע.

[...] יהיה זה, מיפנה רב חשיבות בתולדות המפעל [...] ישבותי, אומרים אנשי המחלקה להתיישבות, [...] כי הוגה רעיון של ניצול הכוח הגרעיני [...] תוה ההתיישבות בדרום הארץ, פרופ' רענן [...] הוא למעשה גם האיש שהגה בשעתו את [...] ההתנחלות בחבל לכיש ויותר מאוחר בחבל [...] שור, חבלי ארץ שלא מעטים פקפקו ביכולת [...] הפכה הירוקה" בהם. וכיום: עשרות מושבים [...] קיבוצים פורחים בהם, ואלפי אנשי [...] שבות רואים ברכה בעמלם, בהופכם חבל [...] ופגוב לכרוב פורח, משובץ בשדות ירק [...] דסים, במתקנים חקלאיים, ומהם חורשים [...]תר.

[עי]קרי התכנית

[...] מה, איפוא, מכילה תכניתו של פרופ' רענן [...]?

[...] התכנית בכללותה מבוססת, בעיקר, על הקמתו [...] כור גרעיני, בעל הספק גדול של חשמל [...] להפקת כמות של 100 מליון מטרים [...] מעוקבים של מים מותפלים לשנה. כור גרעיני [...] שיוקם תוך פרק זמן סביר, יוקם ב„לב" [...] ההתיישבות החדש, המשתרע מפיתחת רפיח [...] דרום רצועת עזה, דרך חלוצה ועד לבאר [...] שטח מקיף למעלה ממליון דונם. שבו [...] יהיה לפתח שטחי מיזרע חקלאיים מגוונים. [...] גילים רגישים אלה, יהסית, ישתרעו על 350 [...] דונם ויותר.

[...] הגורמים הנוגעים בדבר אף העריכו כי הקמתו [...] כור גרעיני זה, העתיד לשנות „עד בלי [...]" את חזותו של הנגב שלנו, ויבטיח צמיחתם [...] שטחי ענק ירוקים, תעלה בסביבות 800 [...] דולר. את הבניה עתידים לסיים תוך 10 [...]ים.

[...] האנשים שעיבדו את תכנית הקמתו של הכור [...] גרעיני, גם בדקו את האפשרויות לשיבוץ הגידו[לים] החקלאיים. נקבע כי תתאפשר שם מיפוחה [...] הקלאות מבוקרת, בבתי צמיחה, כשהחלק [...] עיקרי של היבולים יהיה מכוון ליצוא ירקות [...] חורף החורף לאירופה ואף לארצות הברית [...] חקלאות המבוססת על גידול אינטנסיבי של [...] גנים לסוגיהם.

[...] חושבו תם מצאו כי חקלאות כזו, באזור [...] הנגב המטופח באמצעות כור גרעיני, יכולה [...] תרום למאזן המסחרי של ישראל בהיקף של [...] מליון דולר בשנה, כש־250 מליון יבואו [...] גידולי השדה וכ־100 מליון הדולר הנוספים — [...] ישכון ביבוא הדגנים.

[...] יישובים עם 200 אלף תושבים

[...] התכנית כשלעצמה מאלפת בהיקף נתוניה [...] תבססים, אגב, על שיכון 110 יישובים חקלאיים [...] ימנו ביחד 13 אלף משפחות ועוד 28 אלף [...] שיועסקו במתן השירותים. 300 [...] הנפש המיועדים להתנחלות זו, עשויים [...] ספק, להפוך את האזור כולו ל„לב" ההתיש[בות] בארץ.

[...] בשיחות שקיימו עם נציגי המוסדות המיישבים [...] נציגי הגורמים המתיישבים בארץ, לרבות [...] נציגי ארגוני המושבים של המפעל המרחבי, [...] היומה למימוש זה התכנית לשנות הארוך [...] התיישבות בארץ, ציין עד כי אלפי צעירים, [...] בני הדור השני בהתיישבות הוותיקה, עשויים [...] כמה שנים להתנתק בכל מה שקשור להמשך [...] עבודה החקלאית מצידם, בהיעדר משבצות קרקע [...] ביות ומיכסות יצור מתאימות לידי משקי [...] יהם. „מימושו של חבל ארץ חדש להתיישבות, [...] להתעניינות גוברת מצד אלפי צעירים אלה" [...] אמרו נציגי המוסדות המיישבים, בסמכם את [...] למימושה של התכנית.

אך כל עוד זו ב„גדר" של תכנית, והמהפכה ה־ [...] בנגב, עשויה להתחולל רק בעוד שנים [...] הגו אנשי המחלקה להתיישבות את הפת־ [...] הרצויים ל„בעיות הנכשויות".

[...] ושוב, היו אלה אנשי המחלקה להתיישבות [...] להלל את רעיון הקמתם של הכפרים [...] התעשייתיים, בחבלי הארץ השונים. שוב לא [...] בתכונת הרגילה ולא עיירות פיתוח, [...] קרית שמונה בגליל וקרית גת בחבל [...] אלא כפרים תעשייתיים, שיוקמו במרכזי [...] התיישבות ובהם יושבנו לא רק בני הדור [...] של המושבים כי אם גם עולים חדשים, [...] מקבוצות חופשיים.

[...] בימים אלה, מתחילים למעשה, בביצוע ה־ [...] שוני של הרעיון להקמת הכפרים, אותם [...] ים התעשייתיים. ה„אזור המסמוני" נקבע לגליל [...] בסביבות מושבי שגב וחדפת. יוקמו [...] כפרים, המיועדים לכ־200 יחידות דיור משפח־ [...] שעיקר פרנסתם תהיה על התעשיה. נקבע [...] כי באזור זה התעשיה המתאימה היא תעשית [...] לאלקטרוניקה ותמקדנות. כאן עתידים לקום 5 [...]ים תעשייתיים ובהם כאלף משפחות. במרכז [...] הישובים ישוכן המרכז האזורי ובו יושקמו [...] שירותי החינוך, הבריאות והמסחר.

[ג]רעין הראשון מוכן

[...] הגרעין הראשון שיעלה לכפרים המתוכננים [...] כבר מגובש — הוא מורכב מזוגות צעירים, [...] הארץ, רובם תושבי אזור חיפה והשרון, [...] סטודנטים למקצועי המחשב והאלקטרוניקה. הגר־ [...] יושב היום במצפה ארצי, בקרוונים, לא רחוק [...] הקבע המתוכננת ועם עלייתו על הקרקע, [...] להצטרף אליו עוד עשרות מתיישבים, [...] עולים חדשים ובני הדור השני של [...] ישובות המשגבים בגליל העליון.

[...] אזור אחר המתוכנן הוא מעלה הגליל העליון [...] „גרנות הגליל", גם באזור זה עובדת [...] מגייסים את הגרעינים להתנחלות בכפ־ [...] התעשייתיים ומשלימים את התקציבים הנד־ [...] למימוש הרעיון.

אגב, רעיון הקמתם של הכפרים התעשייתיים, [...] אצל בני הדור השני בהתיישבות המוש־ [...] הדתית, שכן מאות צעירים דתיים, שאינם [...] במושבי הורים להמשיך בעבודה החק־ [...] וחוזרים להקים את ביתם בכפריים הד־ [...] וכבר המוסדות המיישבים של [...] המזרחי, הללו הבניות להקמתם של כפרים [...] דתיים באזורים המתוכננים. נציגי [...] אף באו בדברים עם הגורמים הנוגעים [...] וכבר עתה אושרה, באורח עקרוני, הקמתם [...] 2 כפרים תעשייתיים דתיים בגליל העליון, [...] בבקעת הירדן, ברצועת עזה, במעלה רמת [...] לן ואף באזור ה„תענכים" מקום שם נוצר [...] גרעין מושבי דתי.

אכן, מהפכה עשויה להתחולל בהתיישבות [...] הגבולות.

בני תורה ועבודה על מדוכת רעיון „תורה ועבודה"

מאת יהושע שמש

משנסתיימה ביום שני אחר הצהריים המו- עצה הארצית של „בני עקיבא", בקבוצת מעלה הגלבוע שעל גבול בקעת בית-שאן וצפון השומרון, אצו-חשו כמה מהצירים אל תקוע העתיקה שבארץ יהודה, ליטול חלק בטכס העליה על הקרקע של גרעין נח"ל „בני עקיבא". מדיונים בסוגייה „רעיון תורה ועבודה ויישומו בימינו" הגיעו ישר אל הנחת חוליה נוספת בשרשרת המפוארת של מעשה ההתיישבות של חלוצי „תורה ועבודה" בכל שטחי ארץ-ישראל. רעיון תורה ועבודה הולך ונמשך ומוסיף נדבכים נוספים בבניין הארץ! ואולי יש משום סמליות גם בעובדה שמושב המועצה התקיים במעלה הגלבוע, קבוצה של „בני עקיבא", שעברה חבלי התבססות והש- תרשות קשים, מלווים במשברים ובלבטים, רק בשנה האחרונה הגיעה אל המנוחה ואל הנחלה ונושאת עיניה בבטחה אל העתיד. כי כן, רעיון „תורה ועבודה" יישומו אינו תמיד מן הדברים הקלים, ולשם הגשמתו לא די בהכרה, ברצון טוב, בהתלהבות, בחלוצ- יות ובתחושת הייעוד.

*

מועצות, ועידות ושאר כינוסים של גופים ציבו- ריים מפלגתיים לא פעם כהתכנסות של צירים לשם אישור פורמאלי של החלטות ש„בושלו" בחדרי חד- רים, והדיונים במליאה, שבדרך כלל היא ריקה למחצה, מיועדים לתת מסגרת חיצונית לעניינים שב־ „תכלית". כשמתבלטים ניגודי דעות השקפות, לא תמיד ניתן להתייחס באימון לכנות שמאחוריהם, כשבמקרים רבים בולטת העובדה שאין כאן דיון לגופם של דברים.

כנות ורצינות

במועצה הארצית של „בני-עקיבא" ניתן היה לחוש בעליל בכנות וברצינות האופפות את הדיונים במליאה ובוועדות השונות. מין כנות כזו, הגובלת לעתים בתמימות, המאפיינת בני נוער, שמטבעם אינם נוטים להסתתר מאחורי ניסוחים מעורפלים ובלתי מחייבים. הוויכוחים הממושכים, ולעתים אף הסוערים, סביב ניסוח ההחלטות, במליאה ובוועדות, נגעו לעתים לנושאים שהגשמתם אינה מהיום למחר ושכל עיקרם בבחון המציאות — ואף־על־פי־כן, חשת אל־נכון כי אותם צעירים חפצים בהגדרות מדוייקות, בניסוחים ברורים, בלי „לטייח" ובלי להותיר בעיות מעורפלות מחלוקת עטופות במסך של מליצות בלתי מחייבות.

ושמא ישאל השואל: מה הרבותא? כלום קשה להגיע לאחדות דעים בנושא מופשט כמו „רעיון תורה ועבודה ויישומו בימינו", על־ידי צעירים שהם מגשימי הרעיון? ובכן, טועה מי שסובר, כי זהו נושא מופשט. במועצה באו לידי ביטוי מחושי הלב־ טים, התהיות וחיפושי הדרך בהגשמת רעיון בן יובל שנים, לנוכח חליפות העתים ותמורותיהם. המגמה של יציקת יין חדש בקנקן חדש מצאה את ביטויה גם בכמה מהחלטות המועצה. כך, למשל, ההחלטה הקוראת להקמת גרעינים משימתיים שית־ ארגנו במסגרות מיוחדות להשתלב ולהשתקע בעיירות הפיתוח; או ההחלטה על „הקמת צוות הכוונה של אנשים מרכזיים בתנועה, וביניהם גדולי תורה, אשר יכוונו חברים בתנועה המתלבטים בין מסלולים שונים של הגשמה, לאחר כישורי הפונים, מחד, וצורכי השעה, מאידך" — אלו הן דוגמאות לרוח חדישה בתנועה, שבמשך עשרות שנים ראתה את ה־ התיישבות כדרך ההגשמה הבלעדית.

הם באו מכל קצות הארץ, מהיישוב הוותיק ומאזורי פיתוח. תלמידי בתי־ספר תיכוניים וישיבות תיכוניות, מתיישבים מיישובים צעירים ב„שטחים" כמו קשת שברמת הגולן וגוש עציון, וקיבוצים ותיקים כמו טירת־צבי ועין הנצי"ב; סעד וקבוצת יבנה, ובני ישיבות „הסדר". קשת מגוונת של בני תנועת „תורה ועבודה", של צעירים וקצת־פחות־ צעירים. הם, שזוכים לשבחים ולהלילות, מצד הוגים שאינם „חשודים" על אהדת־יתר לציבור הדתי, לא עסקו בטפיחה עצמית על השכם. הם עסקו בבחינת דרכם, תוך מתיחת ביקורת עצמית, לעיתים, אף תוך כדי חידוד בעיות והיאורן בצורה המורה יותר מכפי שהינן.

חזון והגשמתו

בדיונים היו שלובים זה בזה הצד הרעיוני של חזון תורה ועבודה והגשמתו, כשמטבע הדברים עורר הצד המעשי את עיקר חילוקי הדעות. כבר בעמוד הפתיחה הקצר קבלו יששכר כוכבא, מזכ"ל הקיבוץ הדתי, ורוני לנדאו, מזכיר הפנים של מעלה הגלבוע, על מיעוט בני הנוער המצטרפים להתיישבות. „אנו שומעים טענות על עבודה שכירה הקיימת בהתייש־ בות", אמר יששכר כוכבא, „אולם בכל צורות ההת־ יישבות קיימת עבודה שכירה במידה בלתי מבוטלת, ויתירה מזו: עבודת ערבים. יש לכך סיבות חיצוניות ופנימיות. אחת הסיבות העיקריות היא ה„נהירה" של הנוער להתיישבות והמספר הזעום של הצעירים הנשארים בגרעינים". אך בדיונים הביעו משתתפים רבים את דעתם, כי אין להמשיך ולראות בהתייש־ בות-את-חזות הכל וכי יש צורך במציאת אפיקים חדשים לנכונותם של צעירים להגשמה אישית על־ הרומה למען הכלל. ידידיה כהן, מזכ"ל בנ"ע, בדברי הפתיחה שלו, ציין בין היתר, כי בעצם צריכה היתה תנועת נוער להיות מרדנית, לא ללכת בתלם שהרשו ראשונים. אנו נמצאים, אמר, באמצע הדרך: מצד אחד, גורסים „שאל אביך ויגדך", ומצד שני, אנו כצירים משוחררים מסבך שלם של בעיות, יכולים לראות את העניינים בצורה אובייקטיבית ולבחון את הדברים לגופם.

ואולי אופייני הדבר לגישה של „שאל אביך ויגדך", שלפני שהחלו הצירים בדיונים המעשיים, התחלקו לקבוצות לימוד, וישבו ולמדו בצוותא רעיונו בכשנת ראשונים ואחרונים בנושאים הקשורים ברעיון תורה ועבודה, כמו תפיסת ערך העבודה כחובת הש־ תתפות פעילה בבניין הארץ וקיום של מצווה המפרנסה את בעליה, עניין השיתוף השאיפה לתיקון סוציאלי ברעיון תורה ועבודה, ועוד ועוד.

הראייה הכוללת

בהרצאות במליאה הציגו המרצים נקודת ראייה להבינת רעיון תורה ועבודה, תוך הצבעה על דרכים להגשמתו במציאות ימינו. הרב צפניה דרורי, רבה

דיון נלהב באחת הוועדות

של קריית-שמונה, ציין, כי מבחינת האופי, הערכים התפיסות יצרה תנועת „בני-עקיבא" משהו מהותי ובסיסי. הניכר בחניכיה בכל אורחותיהם והמייחד אותם משאר הצעירים. הנכס היקר ביותר שהנחילה בנ"ע הוא התפיסה הכוללת, כשמצד אחד כחנכת לערכיות שבעבודה, ומצד שני מדגישה את הערכיות שבעיסוק בלימוד תורה. „יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עוון" — השילוב שבין שניהם הוא הקובע. בתנועה „תורה ועבודה" נוצרה חברה שלמה הממזגת ומשלבת את שני המרכיבים, ובתודעה של כל אחד משולבת הערכיות של תורה ועבודה. הנכס שבנ"ע מנחילה לחניכיה היא ראיית החומר שברוח והרוח שבחומר. אולם, הדגיש הרב דרורי, רעיון תורה ועבודה משמע גם במובן של שליחות למען האומה, פעולה למען הכלל. אך הבעיה היא, אותם אלפי בני נוער שלא מצאו את דרכם להתיישבות, שאינם יודעים איך לעשות ומה לעשות — כיצד ניתן להביא ציבור זה לחיי הגשמה. וכאן ציין רבה של קריית־שמונה כי ב„ישראל השניה" יש כר נרחב לפעולה. ביישובי הפיתוח יש מאות אלפי יהודים, ביניהם בני נוער רבים, שקולנו אינו מגיע אליהם. יש צורך להוציא קבוצות שלמות של צעירים דתיים מהצרים, להפנותם לערי הפיתוח, להציב בפניהם את האתגר ולהצביע בפניהם על הדרכים להגשמתו.

הרב נפתלי בר־אילן, רבה של קבוצת בארות־ יצחק, ייחד דבריו לנושא „וכל מעשיך יהיו לשם שמים". הביא מדברי גדולי ישראל, המדברים על הקדושה שיכולה להיות במעשי החול, כשבודקים את פנימיות האדם חשוב לא מה הוא עושה אלא לשם מה הוא עושה. השאלה שמתעוררת היא והאם להשאיר בידי כל אחד את הברירה להחליט מתי יש בפעולותיו משום „לשם שמים" ומי יקבע את סדר העדיפויות. השלב הראשון, התשתית, ציין הרב בר־אילן, צריך להיות תלמוד תורה. כל מי שמדלג על שלב זה, יצא שכרו בהפסדו. בשלב שני מגיע עניין סדר העדיפויות, וסדר זה עשוי להשתנות לנוכח הנסיבות המשתנות. התקופה שלנו מדגישה ומצמידה בראש סולם העדיפויות את עניין ארץ ישראל. ארץ ישראל תובעת ודורשת לראות אותה כ"יעוד. וכשמדברים על סדר עדיפויות, הרי כל מה שקשור בבניין הרוחני והגשמי של א"י הוא בראש הסולם. נקודת המוצא צריכה להיות, למלא שליחות לכבן עם ישראל וארץ ישראל, ובתוך מסגרת זו להפש ולמצוא את הדרך שבה יתרום כל אחד את חלקו למען מטרה זו. הגישה היסודית צריכה להיות לא הטובה האישית, לא מגמות של קריירה, אלא אותה הרגשת שליחות של בניין הארץ פשוטו כ־ משמעו.

ידידיה כהן, מזכ"ל בנ"ע, איש קיבוץ סעד, הירצה על הנושא „המשמעות החברתית של רעיון תורה ועבודה". ציין, כי רעיון תורה ועבודה פירושו עם ישראל אחד בארץ ישראל אחת. אנו רואים במדינת ישראל חלק מהוויתנו הדתית וכוויתנו במדינה הן בכל התחומים. ציין, כי „בני-עקיבא" היא היחידה שרעיון תורה ועבודה הוא נר לרגליה במלוא מובן המלה. הקו המנחה הוא שותפות מלאה במדינה וכל אשר בה לקירוב לבבות וגישור על פני פערים — בין דתיים וחילוניים, בין יישוב ותיק וחדש, בין עדות, מעמדות וכו'. רעיון היחד והשיתוף החברתי הוא אבן פינה בכל המסגרת של התנועה. חיי היחד בקהילה הדתית הם הפתרון האידיאלי לבעיות הניכור של החברה המודרנית. למשקים שלנו יש משמעות אמיתית, אמר, במידה שהם נוטלים על עצמם לשרת את מטרות הכלל. המיזוג של תורה ועבודה והשותפות של יששכר וזבולון, הם מהותיים ואינטגרליים במידה שנקודת המוצא היא שליחות למען הכלל. וכאן שאף אם הרעיון היסודי הוא חתירה ליצירת קהילות שיתופיות ברוח „תורה ועבודה", הרי אם יש כאלו שאינם נוטים להשתלב בחיי התיישבות חקלאית ורוצים לחיות בעיירות פיתוח, למשל, הרי יש בכך טעם ותכלית, במידה שאין זה אינטרס פרטי אלא ייעוד לשמש שליחי הציבור ולפעול בתוכו של הציבור.

הגשמה אישית — כיצד?

הגישה הזאת של הראייה הכוללת בלטה בדבריהם של רבים מהמשתתפים בדיונים במליאה ובוועדות השונות. ומכאן לא רחוקה המסקנה: אין לדבוק דווקא בדרך ההתיישבות כהבאת הרצון להגשמה אישית לידי ביטוי. אם יש גם צרכים אחרים שהם מעניינו של הכלל, הרי שכל המשתלב בהם מגשים אף הוא את רעיון „תורה ועבודה". חנן פורת, איש כפר עציון, אמר כי בתקופה שלפני קום המדינה, שבה היה צורך להניח יסודות ראשונים לבניינה של חברה ולבניין של קהילות בארץ, היה מקום לחיפוש דרכים ליצירת מסגרות אידיאליסטיות. אך אם רוצים לראות את „תורה ועבודה" במשמעות כוללת של הגשמת הרעיון בהקמת חברה ומדינה ברוח זו, יש לדעת כי דרכים שונות למקום. יש עניין של נטיות הלב, אך יש עניין של צורכי השעה, צורכי האומה, צורכי הכלל. „אם סבורים שיש כיום צורך ביישוב שטחי ארץ ישראל הריקים — הרי יש לציין ברעיון תורה ועבודה את הצורך בכך. אם סבורים שעיירות הפיתוח זועקות כיום לכוח אדם שיפעל בהן, עלינו לקבוע שדרכה של תורה ועבודה מובילה לפעולה מסורה גם בתחום של פעילות ב„ישראל השניה", בקליטת עלייה וכו'. אם סבורים שבטחון ישראל הוא עניין של כלל ישראל, יש להבהיר שהתגייסות לצבא הקבע ע"י אלה שראויים ומתאימים לכך, אף היא בבחינת הגשמת רעיון תורה ועבודה, ואם סבורים שיש צורך חיוני בכהונת הוראה — הרי יש לכהן גם לדרך זו".

אלי סדן מ„קשת" שברמת הגולן אמר כי „אני חושש שבגישה אל רעיון תורה ועבודה הצטמצמנו לראייה של איך אנו חיים את החיים האידיאליים שלנו — כן עבודה שכירה, לא עבודה שכירה; כן שביתה, לא שביתה, וכו'. התנועה וההתיישבות עושים אידיאליזציה מהמצב של חיי שיתוף וכל מיני דברים עקרוניים, אך שוכחים לעתים את הדחוף קודמת. האידיאל שלנו מבחינת חיי תורה ועבודה הוא עבודת הארץ ויישוב הארץ, ואנו צריכים לעורר מחדש את ההסתכלות הכוללת. תנופת ההת־ יישבות, האידיאל שלנו הוא ליישב את ארץ ישראל. אין לקדש את עניין השיתופיות, אלא לראות את המטרה העיקרית".

ברוח דומה דיבר בני גור מישיבת „כרם ביבנה". לפני ארבעים שנה קבעו שהגשמה של „תורה ועבודה" היא רק בהתיישבות, אך כיום יש מקום לבדוק את שינוי דרכי ההגשמה. „יש אפיקים שונים להכוונת האנרגיה העצומה הטמונה בנו. יש מקום למסלולים שונים ואין מקום להצטמצם. רעיון תורה ועבודה פתוח לכול. הבה נכריז, כי רעיון תורה ועבודה הוא לכל קבוצה שתתרום לעם ישראל, בכל שטח ושטח".

ישעיהו יחיאלי מאלון שבות ציין, כי יש בנים ובנות שמתלבטים מה לעשות אחרי השמינית, „ומה שאומרת בנ"ע אינו מהווה אצלם שיקול, כי לדעתם אומרת התנועה מה שאמרה לפני ארבעים שנה". במשך עשרות שנים השתנו התנאים. יש כיום, למשל, נטייה להתיישבות בשטחי ארץ־ישראל, אך לאו דווקא בדרך של ההתיישבות שיתופית. יש צורך חיוני בפעולה בקרב עיירות הפיתוח, לא לעזור להן אלא לשבת בתוכן.

נשמעו גם דברים נוקבים על הפער שבין חזון והגשמה. „תורה ועבודה" נולדה על רקע של הגשמה, אמר אמנון שפירא, איש טירת־צבי. הגיבה של הראשונים היתה: אנו עצמנו נעשה, בגופנו ממש. „יש פער טראגי גדול בין החזון וההגשמה. למרות כל האשראי שיש לדור הכיפות הסרוגות, כמה מהם נמצאים בעופרה, בקשת, במעלה הגלבוע וכו'? רעיון תורה ועבודה בימינו בשמעותו אחת: עלינו להיות נוער דתי מגשים".

הועלו בעיות נוספות, בכיוונים שונים. אחד קבל על תדמיתם המעוותת של בני הישיבות מבחינה תנועתית, ואחר העלה שאלות לגבי ההכבים הרוחניים בקיבוצים הדתיים. ואי אפשר היה, כמובן, לפסוח על בעיות פנימיות בסניפים, על התלבטויות בתוכן החינוכי, על קשיים בשיבוץ מדריכים וקומונרים ועוד כהנה וכהנה. בדיונים, בעיקר בוועדות, התלהטו לעתים הוויכוחים והתגלו ניגודי גישה וחילוקי דעות. ועל הכול ריחפה אווירה של רצינות, של כנות ושל רצון לא לחפות על בעיות וקשיים.

* * *

„על הספסלים — חדשים וגם ישנים. הישנים רגילים כבר לפגישות, למועצות, ואף־על־פי־כן כולם אוכלים רצינות ועירות. החדשים — מרוגשים, מלאי ציפיה. וכאילו נשמעות בחלל האולם הלמות הלבבות הצעירים. וכי קלה היא בעיניכם? — מועצה מור־ חבת!... וישיבה הערב היתה כאחי סוערת. פרצה מחלוקת חריפה, מחלוקת לשם שמים. ורב היה ההתפרצס, נתחממו הלבבות ונשתלהבו ויהי קולות וברקים — המבקר ידבר והמשיב יעננו בקול... הרבה דברי אמת נאמרו מתוך עומק ההרגשה, והרבה דברי בירור להערכת המצב נאמרו מתוך ראיה נאמנה ונסיון־פעולה. וטוב שנתגלגלו כך הדברים, טוב שנאמר מה שנאמר, שנשמע מה שנשמע. ערכו של הדבר כשלעצמו חשוב ומאלף".

— אלו קטעים מדברים שנרשמו לפני 38 שנה, בעקבות המועצה הארצית הגורלית, שהתקיימה בכפר־חסידים. כאז כן עתה, יש חיפושי דרך. יש ספקות ולבטים — וכאז כן עתה, נקודת המוצא היא ראייה כוללת של רעיון גדול, שהוכיח את עצמו בשלבי הגשמתו השונים.

תגובת השוק על ההסכם עם „השוק"

מאת ברוך אדלר

„מהפכת יולי", שאמורה היתה להת- חיל ב-1 ביולי, עם בצועם של שורת שינויים יסודיים במשק הישראלי, לא החלה כמתוכנן. התאריך הקובע לגבי מספר צעדים כלכליים מהפכניים הגיע אך שום דבר לא ארע, על כל פנים לא היה שום דבר ששינה את אורח החיים של האזרח הישראלי מהיום למחר. יוצא מהכלל היה פריט אחד בלבד מ„מהפכת יולי", אולם לו לא היה קשר לצעדים הכלכליים שהם עיקרה של המהפכה. פריט זה היא חובת החגירה של חגורה בטיחות, שנכנסה לתוקפה ב-1 ביולי אח- רי דחיות רבות.

להלכה, אמורה היתה ב־1 ביולי להיות מופ־ עלה הרפורמה במסים בעקבות המלצות ועדת בן־שחר. אולם, למרות הבטחות החוזרות ונש־ נות של האוצר כי ביום זה תופעל הרפורמה עדיין לא נסתיימו הדיונים עליה והחוק החדש טרם סוכם ולא הוגש לאישור הכנסת. עתה נשארה רק הבטחתו של האוצר שאם גם תתמהמה בוא תבוא וה־1 ביולי אכן ישאר „היום הקובע" לביצוע הרפורמה. בכל מקרה, הוא מבטיח, ה־ תחולה של החוק החדש תהיה מאותו תאריך. לפי המצב הנוכחי ספק אם יוכל לעמוד בהבטחתו זו כי אם אישור החוק יתעכב עוד מספר ימים אי אפשר יהיה לשלם את המשכורות לפי החוק החדש. יש לנו זמן עד ה־12 בחודש, אומר לנו סגן נציב מס הכנסה, מר פ. כורלס. למעשה, אנו מוכנים כבר עתה והטבלאות של חישובי המס לפי החוק החדש כבר מוכנות באוצר. ברגע שוועדת הכספים תסיים את עבודתה ב־ הכנת החוק נוכל להגיש את הטבלאות, שבאמצ־ עותן יחושבו את השכר והניכויים החדשים למס. אולם, זו עדיין לא סיימה את עבודתה ובינתיים התעוררה ההסתדרות והגישה שורה של תביעות לשינויים יסודיים בחוק, כולל הביעה להטלת מס יתר בשיעור של 20 אחוז על בעלי הכנסה גבוהה. גם הנושא של מס רווחי הון טרם סוכם עד כתיבת שורות אלו.

ומה על הסכמי השכר?

ב־1 ביולי פג תוקפם של הסכמי השכר ש־ הוארכו עד למועד זה. עם זאת טרם החלו הדיו־ נים על הסכם שכר חדש וגם לא הוחלט על הארכה נוספת של הסכמי השכר, עד סוף השנה. כפי שדורשים הממשלה והמעסיקים מההסתדרות. אף לא ידוע המועד שבו יחלו הדיונים בנושא זה. בינתיים, כאמור, לא קרה דבר ב־1 ביולי ו־ להלכה לפתוח זכאים העובדים לפתוח את הסכמי השכר ולדרוש שינויים בהם. מהחשש שאכן זאת יקרה החרדה לשכת התיאום של הארגונים ה־ כלכליים והזהירה את הארגונים החברים בה לא לפתוח במו"מ שכר. לשכת התיאום רוצה שה־ מו"מ יהיה כללי בינה לבין ההסתדרות ואין מוכנה למו"מ „פרטיזני". עובדים כצירים, לפחות עובדי השירותים, הממשלתיים לא חיכו למו"מ הכללי וכבר לפני ה־1 ביולי החדרו והגישו שורה של תביעות, בעיקר „תוספות ייחודיות". זאת בכדי לקבוע עובדות לפני המו"מ הכללי. תביעות אלו לא בסנקציות במשרדים ממשל־ תיים שונים, ומספרם הולך וגדל.

בחודש יולי צריך, לפי ההסכמים הקיימים, לשלם תוספת יוקר לעובדים, מה יהיה שיעורה של תוספת זו, האם היא בכלל תשולם — טרם ידוע. ועדת מומחים בראשות ד"ר ז. זוסמן, מנהל מחלקת המחקר בבנק ישראל, עוסקת בסוגיה זו מזה כמה שבועות ועד כה לא הגיעה להכרעה. נקבעו כבר מספר מועדים להגשת ה־ מסקנות אך הם נדחו מפעם לפעם כי חברי הוועדה לא יכלו להגיע להסכם בנושא. בוועדה משתתפים מומחים, אך למעשה אין זו ועדה בלתי תלויה והמומחים מייצגים גופים הנוג־ עים ישירות בעניין. כך, למשל, אחד מחברי הוועדה הוא מר י. אלשייך, היועץ הכלכלי של התאחדות התעשיינים, ואחר ד"ר א. ברנר הוא יועצו של מזכיר ההסתדרות י. בשל.

הסכם שאת פירותיו נאכל בעוד שנתיים

ה־1 ביולי הוא המועד שבו נכנס לתוקפו ההסכם עם „השוק האירופאי המשותף". זהו תאריך היסטורי ולו יהיו השלכות ראשונות ב־ מעלה על המשק הישראלי. אולם, בינתיים ההסכם הוא להלכה בלבד ובשוק הישראלי טרם מרגישים בו. לפי ההסכם נכנסו לתוקפם הורדות מכס מש־ מעותיות על היצוא הישראלי לארצות „השוק" ובמקביל לכך הורד השבוע המכס על אלף מוצרי יבוא. הורדות המכס הן גם על מוצרים של צריכה שוטפת — קפה נמס ופירות כבושים, מוצרי חשמל, רהיטים, שטיחים ועוד. הורדות המכס הן במקרים מסוימים בשיעורים ממשיים. כך, למשל, ירד המכס על טלביזיה מיובאת ב־ 9.5 אחוזים. דבר הצריך להתבטא בהורדת מחי־ רים בשיעור של 90 ל"י למכשיר. בכלי שולחן ההורדה היא בשיעור של 7 אחוזים מהמס וב־ רהיטים — 5 אחוזים.

להלכה צריך היה האזרח הישראלי להרגיש בהורדות המחירים כבר למחרת היום. למעשה, גם בנושא זה לא קרה דבר ב־1 ביולי וסיור בחנויות הראה שהמכס, אכן, ירד אבל לא כן המחירים. הסוחרים, שבכל העלאה של שיעורי המכס מעבירים אותה על גבם הצרכן למחרת היום, למרות שהסחורה הנמצאת בחנויה נקנתה על ידם במחירים הישנים, לפני העלאת המכס, לא עושים זאת במקרה ההפוך, כשהמכס יורד. עתה הנימוק הוא כי הסחורה הנמצאת בחנויות נקנתה במחירים ישנים ולכן אי אפשר להוריד את המחירים. בישראל — „הסוחר תמיד צודק" והצרכן הישראלי אינו מנצל את זכותו הטבעית לא לקנות. לו היה מנצל זכותו זו ונמנע מקניות לא היתה לסוחרים ברירה אלא לצמצם את הרווחים הגדולים שלהם. סוחר לא יוכל להרשות לעצמו להחזיק מלאי זמן רב. מלאי עולה כסף והכסף הוא כיום כמצרך יקר ביותר. כשמחיר המימון מגיע עד 35־40 אחוזים. אם ה־ צרכנים לא יצוטו על החנויות ויקיימו שביתת קונים מובטח להם כי ינצחו בשביתה זו ולסוחרים לא תהיה ברירה אלא להוריד מחירים. היחידים שנהנו כבר ביום הראשון להורדת המכסים היו הישראלים שחזרו מטיולים בחו"ל. מהם גבו המוכסים מכס לפי השיעורים הנמוכים על מוצ־ רים חייבי מכס שהביאו עמם ושנכללו ברשימת המוצרים שהמכס עליהם ירד.

מבצע הוזלות שהקדימו הורדת המכס

בלי קשר להוזלות הנדרשות מהורדת המכסים פתח משרד המסחר והתעשיה במבצע הוזלות גדול המקיף שורה ארוכה של מוצרים. מבצעי הוזלות הם מדיניות חדשה שבה נוקט משרד המסחר והתעשיה מזה כמה חדשים. לצורך קיום המבצעים הוא נוקט באמצעים שונים ואף אינו נרתע מהפעלת לחץ ישיר ועקיף על יצרנים ומשווקים להוזיל מחירים. ולו גם בצורה משמ־ עותית וראוותנית. למשרד המסחר והתעשיה חשוב בה עצם השפעה האווירה של ירידת מחירים ולדעתו יש לכך השפעה פסיכולוגית רבה. מבצעי הוזלות אינם פטנט של משרד המסחר והתעשיה וכל יצרן ורשת שיווק יודעת כוח זה של יצירת אווי־ רה של הוזלות בכדי למשוך קונים. זהו „טריק" שיווקי מקובל כשלקופה ריקה מוזילים מחי־ רים. לעתים ההוזלות הן לא משמעותיות ומס־ תכמות במספר אגורות בלבד. לעתים הן כוללות מוצרים שאינם „הולכים" ובכדי „לדחוף" אותם ולגרום שלא ישארו במלאי ועל המדפים מוזילים

(סוף בעמוד 8)

עוד פיחות...
בנוסף-מס ערך מוסף
מי יודע בכמה יעלה מחיר
מכונת תפירה ...
10%...20%...ואפילו 30%...!
אל תחכה למיסים החדשים-קנה עכשיו!
BROTHER
המבחר הגדול ביותר של מכונות תפירה
BROTHER עוזרת לכל אשה להיות באופנה. אנו עושים את החיים קלים עבורך. אפילו אם את תופרת מעט את חוסכת הרבה! מכונות התפירה BROTHER משוכללות, ובעיצוב מודרני -עונות לכל דרישותיך ותשרתנה אותך לאורך ימים.
כל הדגמים כוללים מזוודה ומנוע חשמלי
★איכות ★אחריות ★הדרכה

סופר אוטומטית
3 דגמים
Brother 702-461-795/6

החל מ- 3295 ל"י

אוטומטית
4 דגמים
Brother 601 · 451 · 791 · 455

החל מ- 2595 ל"י

זיג-זג
3 דגמים
Brother 641-888-401-405

החל מ- 1895 ל"י

לכתובת הסוכן הקרוב טלפנו 233227/8/9 ת"א או כתבו לת.ד. 23056 ת"א

8½ נק' כ"א 9—8. ולמירובין ולק' בוייביץ' — 8 נק' 10. ברלם — 7½ נק' 11. פלאניגן — 6½ נק' 13—12. גרסייה ומאריוטי — 6 נק' כ"א 14. מוסיל — 4½ נק' 15. אסטורגן — 4 נק'.

✱

בתחרות המסורתית בקצקמט (הונגריה) ניצח ההונגרי זנטפי עם 9 נק' מ־13 משחקים לפני וולמוב (בריה"מ) — 8½ נק' וכו'.

✱

בתחרות הבינלאומית בקליבלנד (ארה"ב) ניצח צום עם 10 נק' מ־15 משחקים לפני אוסטואיץ — 9½ נק' סורה — 9 נק' וכו'.

✱

בתחרות בינלאומית בצ'כיה נצחו במשותף סיימגוב וגיאורגיו (בריה"מ) עם 8½ נק' מ־11 משחקים.

✱

באליפות מזרח גרמניה זכה אולמן שניצח בדו־קרב 2½ : ½ את קנאפ.

✱

באליפות בולגריה זכה ראדולוב שניצח בדו־קרב 2½ : 1½ את ספסקי.

✱

בתחרות בינלאומית לנשים ברומניה זכתה אלופת העולם גאפרינדשווילי בהישג מרשים של 13 נק' מ־13 משחקים! 100%.

✱

נצחון על מנצח „שח־קייס"

יאן טימן ההולנדי מנצח התחרות הבינלאומית האחרונה בנתניה לא הירבה להפסיד בתחרות, הפסד לשבצון כגן מהווה הישג נאה לכגן המשכנע בנצחונו המובא להלן.

טימן — כגן

פירץ אופימצב

(סבוב 2)

1. ה4 ג6 2. ד4 ר7ג 3. פ3ג ה6 4. רה2 פ6ה 5. פ3ג 6. 0—0 0—0 7. א4 ר4ז 8. רה3 ...

[illegible]

התוצאות הבינלאומיות ...

ש־ח־מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

הטכניון בדרך לאליפות

1. אס"א טכניון א' חיפה — 42 נק' 2. מרכז הנוער א' תל־אביב — 38 נק' 3. „לספרי" תל־אביב — 34½ נק' 4. „הפועל" „פלדקרייז" ראשון לציון — 33½ נק' (1) 5. „הפועל" בת־ים — 34½ נק' (6) 6. אס"א אוניברסיטה א' תל־אביב — 29 נק' (7) 7. „רובינשטיין" ירושלים — 27 נק' 8. „הפועל" רמת־גן א' 25½ נק' 9. „הפועל ירושלים א' — 25 נק' 10. „הפועל עמק־חפר/נתניה — 24½ נק' (1) 11. קבוצה עירונית חיפה — 22 נק' (6) 12. „אליצור־רשבסקי" א' תל־אביב — 15 נק' (6).

פעילות ענפה לנוער בחופשת הקייץ

ועדת הנוער שליד האגוד הישראלי לשחמט יזמה מספר רב של מפעלי שחמט לנוער בחופשת הקייץ אנו בביאים את לוח הארועים. בני נוער המעוניינים להשתתף בארועים אלו מתבקשים לפנות לועדת הנוער, האגוד הישראלי לשחמט רח' השופטים 8 תל־אביב טל. 287670.

1. גמר אליפות הארץ לנוער (16 משתתפים) — בית הספר החקלאי עיינות (2.7—1.8.75).
2. גמר ב' של אליפות הארץ לנוער (16 משתתפים) — המכינה לישיבות בני עקיבא גבעת שמואל (21—25.7.75).
3. גמר אליפות הארץ לקבוצות נוער ג'יאור של יסודי (10—12.8.75).
4. אליפות הארץ לילדות (ההרית בכורה) — „בית ברל" (13—17.8.75).
5. קורס למדריכי שחמט זוטרים — „בית ברל" (13—23.8.75).

במרכז יתקיימו במפעלי נופש הדרכה והתחרויות מקומיות כינהם:

1. אליפות איזור עמק הנגב (בעין הנגב בחודש יולי).
2. כתנה נופש והדרכה של „הפועל" מחוז יהודה—נגב (עין גדי בחודש יולי).
3. מחנה נופש והדרכה בקריית הספורט באילת (חודש יולי).
4. מחנה נופש והדרכה של בתי־הס' החקלאיים וכפרי עליית הנוער (חודש יולי — הדסים).

ב־31.8.75 שעה 18.00 בבית התרבות שליד מועצת פועלי ראשון־לציון טקס סיום וחלוקת פרסים של „מבצע 64" לנוער 1975, ציון רשויות ומוסדות שפעלו לקידום פעילות שחמט באיצוב לנוער, תחרות „המבצע הטובה" ועוד.

גמר האליפות הקבוצתית של בתי הספר החקלאיים ומוסדות עליית הנוער — תשל"ה

גם השנה אירח מוסד הדסים את שלב הגמר של מפעל נאה זה. בכל שלבי התחרות בשלה חלק 28 נבחרות ובהן 150 שחקנים שהיו „קבוצה גלויות" מרכים — „צברים", ברוסיה,

כפרס, מפולין, מאורוגואי ועוד.

שלב הגמר נערך במתח רב שריתק צופים רבים מלווה בתנאים מצויינים של ארוה ואוירה חברתית תרומת ה־מוסד המארח הדסים.

בבכורה זכתה נבחרת הדסים עם 8½ נק' מ־12 משחקים לפני ביה"ס האזורי עמק חפר — 8 נק', אלוני יצחק — 4½ נק', והכפר החינוכי מוסינזון מגדיאל — 3 נק'.

התוצאות המפגשים:

סבוב 1: הדסים — מוסינזון/מגדיאל 3½ : ½; עמק חפר — אלוני יצחק 3 : 1.

סבוב 2: הדסים — עמק חפר 2 : 2; אלוני יצחק — מוסינזון/מגדיאל 2½ : 1½.

סבוב 3: הדסים — אלוני יצחק 3 : 1; עמק חפר — מוסינזון/מגדיאל 3 : 1.

השחקנים המצטיינים שהצטיינו לכל אורך המפעל (ההישג המכסימלי — 7 נק' מ־7 משחקים) היו:

אלכסנדר גרשמן (הדסים, ויהודאי אבבי (עמק חפר) — 7 נק', אלישע כספי (עמק חפר) וחייקין דניאל (הדסים) — 6½ נק', יעקב גגדי (אלוני יצחק) ועופר רוזנברג (עמק חפר) — 6 נק'.

הקבוצות והשחקנים המצטיינים זכו בפרסי גביעים, ספרים והעודות.

נציין לטובה את מארגני המפעל החשוב השואל פרידבון חבר יהודאי (האגף לחינוך התיישבותי) שמואל בריגמן (עליית הנוער) עזרא ספרום (הדסים) ויעקב ברנשטיין מדריך השחמט של בתי הספר החקלאיים ומוסדות עליית הנוער ובנהל התחרות המוסיקע מאמץ רב ללא לאות בהקניית יסודות „משחק המלכים" במוסדות אלו ועבודתו הפוריה מוכיחה את עצמה.

התייחסנו בהרחבה למפעל זה הי־ 9½ נק' כ"א 7—6. פרדיס ופרומה —

מהווה גורם קליטה רב חשיבות במוסדות עליה וקליטה שכן רציפותו השינה מספר יעדים כגון: הפעלת הדמיון היוצר בעיסוק מחשבתי יוצר (שחמט) אצל עולים חדשים, עידוד השלים החדשים בכמפעלי החברה והתרבות במוסדות החינוך בארץ, עידוד מפגשים חברתיים בין בתי ספר ועוד. יש לקוות כי הפעילות הברוכה תמשך גם בעתיד.

הוקם „מטה אולימפי"

הצעד הראשון במסגרת ארגון אולימפיאדת השחמט 1976 נעשה. בישיבתה האחרונה של הנהלת האגוד הישראלי לשחמט הוקם „מטה אולימפי" ראשוני הכולל את: חיים אביעד יפה יו"ר ההנהלה, סגני היו"ר זלמן גורביץ ואבשלום ישעי, מזכיר האגוד — אלמוג בורשטיין ויו"ר ועדת הבקורת — ישראל אשל.

מרכז המטה — ישראל אשל שהתנסה בהצלחה מרשימה במשימתו הקודמת כזהה — אולימפיאת תל־אביב 1964.

נראה כי האולימפיאדה תתקיים בין התאריכים 25.10—14.11.76.

משימותיו הראשונות של המטה קביעת „עיר האולימפיאדה" (מבין הערים: תל־אביב, חיפה, ירושלים, נתניה והרצליה) ומימון תקציבי (כ־3 מליון לירות — משוער).

שחמט ברחבי תבל

בתחרות הבינלאומית החזקה שהסתיימה בלובליאנה (יוגוסלביה), ניצח בצורה משכנעת — ללא כל הפסד אלוף העולם אנטולי קרפוב שזכה בפרס כספי של 2000 דולר. במקום השני היוגוסלבי גליגוריץ' שזכה בפרס כספי של 1500 דולר.

התוצאות המלאות: 1 קרפוב — 11 נק' מ־15 משחקים 2. גליגוריץ' — 10 נק' 5—3. הורט, פורמן, וריבלי —

לאחר הסבוב הי־10 של משחקי הליגה הלאומית שהיה הסבוב שלפני האחרון יצרה לצנכה האלופה אס"א טכניון חיפה פער מבטיח של 4 נק' מהדולקת אחריה קבוצה מרכז הנוער א' תל־אביב. נראה כי רק נס יכול למנוע מקבוצת הטכניון לזכות גם השנה בכתר אליפות הארץ לקבוצות.

בסבוב זה ניצחה הטכניון בצורה משכנעת את „הפועל" עמק־חפר/נתניה 5 : 1 (בליימן ג'יס בתיקו עם ברנשטיין) בעוד שסגנית קבוצת מרכז הנוער א' תל־אביב הפסידה ל„ספרי" תל־אביב 2½ : 3½ (בלוח הראשון ניצח יאיר קריידמן את רב אמן ליאוניד שמקוביץ' ואילו משה צ'רניאק ניצח את אבנר ברס).

בנצחון גבוה של 4½ : 1½ זכתה קבוצת „הפועל" „פלדקרייז" ראשון לציון שניצחה את „הפועל" א' ירושלים.

בתיקו 3 : 3 הסתיים המפגש בין „רובינשטיין" א' ירושלים ו„הפועל" רמת־גן א'. הפיבה על משחקי הסבוב ה־10 א' הופעתה (ביהודית) של קבוצת אס"א אוניברסיטה א' תל־אביב למשחקה עם קבוצה עירונית חיפה. נצחון כבוי לקבוצה עירונית חיפה הבטיח לה בהתאם לחוקה עלול לגרום להשלכות חמורה ושליליות במאבק התחתית של הליגה הלאומית.

בירדנו אצל האחראים לקבוצת אס"א אוניברסיטה א. תל־אביב לפשר אי ההופעה של קבוצתם. תגובתם: „קבוצתנו לא הופיעה למשחק הליגה האחרון נגד קבוצה עירונית חיפה במחאה על סחבה בהחלטה ועדת הליגה לגבי המשחק אוז—אבנר מפגש ליגה (סבוב 4) שהתקיים לפני ארבעה חדשים. קבוצתנו בקשה דחיית המפגש עד לאחר גמר הדיון אולם בקשתה נדחתה. לדעתנו היה מקום לדחות, מה גם שבשהק נוסף של המחזור העשירי בוחה כסיבה אחרת".

לעומת זאת קבלנו תגובה שונה מועדת הליגה הדוחה במרצית טענות אס"א בדבר סחבה: „ועדת הליגה דנה פעמיים במקרה זה וקבלה החלטה, כן דנה במקרה גם ועדת הערעורים וקבלה החלטה. ההחלטה לא התקבלה על דעת אס"א שערערה בפני הנהלת האגוד הישראלי לשחמט. ההנהלה החליטה לדון על המקרה בישיבתה הקרובה. כך שאין כאן מקום לטענת סחבה. באשר למשחק הנוסף של המחזור העשירי שנדחה, הרי הדחיה נעשתה בהסכמה הדדית של שתי הקבוצות ללא אישור ועדת הליגה. ועדת הליגה דנה גם בבקשת אס"א לדחות את משחקה ה־אחרון אולם לא מצאה כל נימוק מכביר של „כוח עליון" לדחייה".

הבאנו את תגובתם של הנוגעים בדבר. לא נביע כאן דעתנו כי הנושא נמצא בטפול האגוד הישראלי לשחמט. נקוה רק כי משחקי הליגה יסתיימו בצורה ספורטיבית מלאה.

התוצאות המלאות:

אס"א טכניון א' חיפה — „הפועל" עמק־חפר/נתניה 5 : 1.

„הפועל" „פלדקרייז" ראשון לציון — „הפועל" ירושלים א' 4½ : 1½.

„לספרי" תל־אביב — מרכז הנוער א' תל־אביב 3½ : 2½.

„הפועל" רמת־גן א' — „רובינשטיין" א' ירושלים 3 : 3.

„הפועל" בת־ים — „אליצור־רשבסקי" א' תל־אביב נדחה.

קבוצה עירונית חיפה — אס"א אוניברסיטה א' תל־אביב לא התקיים.

דרוג הטבלה:

תגובת השוק על ההסכם עם „השוק"?

(סוף מעמוד 7)

איתה באופן משכנעתי ובלבד להפסר מהם, עם זאת כיללות לעתים החולות גם מוצרים של יום־יום ההוזלות הן רציניות. גם זו מדיניות מתרכבת כי בדרך כלל נערכים המבצעים לייזוגין ברשתות שיווק שונות. וכך יכולים לקנות את המוצרים המוזלים הודש אחד ברשת ה.ש.כ"ם, בהודש אחר ברשת ה„שופרסל" וכן הלאה. הדבר מביא לכך שקונים נכנסים לחנויות לקנות את המוצרים המוזלים ובהזדמנות זו קונים גם מוצרים אחרים. ההוזלות כדאיות, לכן, גם לחנויות וגם ליצרנים.

הוזלות מסוג אחר הן אלו המתבססות על ירידה מחירים בשוק הבינלאומי. אמנם, כאמור, הסוהרים מהדייקים הן להצלות מחירים כשאלו עולים בשוק העולמי ולא להיפך. כשהמחירים יורדים שם. אולם, כשנוצר הפרש מחירים גדול מאד אין כבר אפשרות לשמור על פער מחירים מלאכותי. כך קרה עם הסוכר. מחירו יורד בהדרגה באופן תלול אך המחיר לצרכן, בשל המדיניות הממשלתית נשאר כפי שהיה. היצרנים הקימו קול זעקה גדול ודרשו לאפשר להם ליבא הפשי של סוכר. הממשלה נענתה ללחץ זה והתירה ייבוא עצמי לפעלים. בייבוא זה — אומר מנהלי „עסיס" ד. בוירנו וד. הרצבו — המחיר של ב־26 אחוזים מהמחיר הכבישלתי של הסוכר. חלק מהוזלה זו יוחזר לצרכנים ע"י הוזלת מחירים. הנהלת „עסיס" איננה בוחילה רק את הבצורים של מוצרים שבהם יש מרכיב סוכר היא מתכוננה הקיץ להחיל את מחירי כל המוצרים אם כי לא בשיעור ההוזלה של הסוכר.

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

יום האשה העבריה ברמת־הגולן

ברמת הגולן 14 ישובים קטנים, המרוחקים זה מזה. בכל ישוב כ־30 — 40 חברות, המנותקות ממרכזי התרבות והבידור, והמסתגרות בד' אמותיהן.

דווקא בגלל המצב המתוח באיזור, יש צורך להכניס מעט צבע לחיי השיגרה, ולהביא מטעמה של העיר הגדולה לרמה המרוחקת. בשעות הערב של אחד מימות החול האחרונים התכנסו בגבעת יואב כ־400 חברות, כשהן משאירות את עול החליבה והטיפול בילדים לבעלים.

מרכז התכניות, אשר נשמרה עד לאירוע בסוד כמוס, היוותה תצוגת אופנה מגוונת. ראו בה בגדי־ים ושמלות חוף מרהיבות, חולצות סריג קטנות, גופיות חזיות וחצאיות, שמלות וסטים של חולצות וחצאיות תואמות, ואת סגנוניות החורף הקרב — בחליפות ושמלות אופנתיות מ„אקרילן".

בתצלום: מראה החורף האופנתי בחצאית, סוודר ואפודה בפסים ובצבעים תואמים מ„אקרילן" כפי שהוצג לפני חברות ישובי רמת־הגולן ב„יום האשה העבריה".

אגב, המצויים בסוד האירוע הכינו פליטונים הומוריסטיים, ודיילים ממושב אליעד דאגו לכיבוד ולסדר.

נשים מתנדבות לעזרת צה"ל

מחסן צבאי ענק „אי שם" בסרפנד השבוע. נשים במיטב שנותיהן, ללא מדים, עקרות בית מנוסות זה עשרות שנים בעבודות מטבח ובישול, יושבות ומתאימות ברגים של תת־מקלעים לתוך שקיות ניילון קטנות. סופרות, רושמות מקטלגות — והכל בהבעה של רצינות חגיגית. אותה שעה במחסן אחר, זה של בית החולים הצבאי בתל השומר, יושבת קבוצה דומה של נשים, אמהות וסבתות בגילן יותר מאשר חיילות מילואים ו...מקפלות שמיכות. על כל שמיכה — חותמת של צה"ל, כל עשר שמיכות — חבילה נפרדת. קצין בדרגת אלוף משנה המסתובב בשטח — שולח לעברן מדי פעם מבטים של אב שבע נחת.

נשים אלה הן חיל החלוץ של המתנדבות הישראליות לתת מצפה היום צה"ל. צבא העם, נאמן לתדמיתו, מוכן לקבל את אמהות חייליו בבסיסים בדרגות פתוחות — לא רק כאשר הן מביאות עוגות אלא גם כאשר הן מוכנות ליטול חלק בעבודה הקשה והאפורה של היום יום הצבאי.

על מוסר ההתנדבות

כאשר שואלים אשה בארצות המערב למקמדה ופוליטיקה, אחת השאלה הראשונות, בדרך כלל, היא: ובאיזה עיסוק התנדבותי את פעילה? העבודה בהתנדבות למען הקהילה, מוסדות הצדקה החינוך, ישראל ומגבית או בית הכנסת, היא חלק יומי ומובן מאליו של העיסוקים הנשים. בישראל, בשל מרירות הקיום הכפויות על כולנו — קשה אולי יותר להתפנות להתנדבות אבל השבוע, בבסיס הצבאי הגדול בצריפין גילינו שגם אנו — מתנדבות.

יוזמת מועצת ארגוני נשים

הקריאה לנשים להתגייס לעזרת צה"ל היתה כזכור אחת היוזמות של מועצת ארגוני הנשים בארץ, במסגרת שנת האשה הבין־לאומית. מסתבר שהישראליות נענו, בחלקן, לאתגר. האפשרות לסייע, ללא התחשבות בגיל או כבושר הגופני למאמץ המלחמתי של חיילינו, קוסמת להן. אמנם, שלטונות הצבא ותנועות הנשים לא הוציאו באלפי מתנדבות, אבל עובדה היא שיום יום, במחזורים של שבועיים, יוצאת קבוצה של מאה ועשרים מתנדבות מרחבי לים, ה"א, חולון יחופה, לצעודה בתל־השומר ובצריפין, ומחזורים אלה מאוישים מסוף מאי ועד נובמבר.

מי במתנדבות?

מי הן הנשים המתנדבות? במחזור הראשון, למשל, בלט חולק של עולות חדשות, תלמידות אולפן לעברית שהתנדבות בצוותא. במחזורים של יולי, אוגוסט, רשומות עשרות מורות ובנות המקדישות שבועיים מחופשת הקיץ שלהן. היתה סבתא אחת מן המחזור הראשון, ששלחה לאחר תום ההתנדבות, את בתה לצריפין ושמרה במשך שבועיים אלה על הנכדים. עקרות בית מכפר־שלם ערכו בזמנן מדור של שמירה בתורנות על הילדים. בבלוק המגורים שלהן, ונסעו בוקר בוקר במשך ארבעה עשר יום, לקפל שמיכות בבית החולים הצבאי. ונשים מן ההתיישבות, העובדות ההליטו על יום עבודה בן שמונה שעות לעומת שש השעות שהציע צה"ל.

לתרומת ההתנדבות — ערך מעשי

האמנם זקוק צה"ל לסוג הזה אזרחי הזה? אם לשפוט מדברי אלוף משנה בצריפין — התשובה היא חיובית נלהבת.

הופעה האוטובוס המסיע את המתנדבות מדי בוקר מבותן אל הבסיס, מעלה את מצב הרוח של האזרחים עובדי צה"ל והחיילים במקום. אבל תרומתן של המתנדבות משמית הרבה יותר. בעיקר מרשים ההספק שלהן. הן עוברות „כמו בקבלנות" ואת, ללא תביעות שכר, ללא משא ומתן על הוספת יוקר, ללא אומי השבתה ושאר מרעין בישין המקשים על חיי העבודה בארץ. גם תרומות העבודה שלהן מרבית, ואת פרס לעובדת שהן מאפשרות להפנות כוחות מלואים מעבודות בסיס שגרתית לאימוני שדה ולתפקידים צבאיים יותר. במלים אחרות — צה"ל מוכן לקלוט עוד ועוד מתגרבים בתנאי שיבואו אלו בקבוצות של כמה עשרות. לאשה בודדה, לא יתפנה מחזור אלא בתחילת נובמבר, אם כי אפשר גם היום להרשם בסניפי כל תנועות הנשים בארץ.

אפשרות הכשרה מקצועית — חינם

מאחר שכרגע עוסקות נשים בעבודה חיונית ביותר, אבל שגרתית, כדאי אולי לדעת גם כי שרות התעסוקה פותח קורסים מיוחדים לנשים, מטעם האגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית. בהן תוכלנה נשים ללמוד מקצוע מועיל או לעדכן את מקצוען, על מנת שיוכלו למלא מקומו של עובד מגויס.

הקורסים יוערכו בשעות הבוקר, אחה"צ או הערב — לפי יכולתה ונחיצותה של כל אחת הם נערכים ללא תשלום שכר לימוד ובתום כל קורס יוענקו לבוגרות תעודות גמר. הנשים שהודרשנה לעבוד במפעלים בומי חרום הקבלנה שכר מהאום, יתר על כן, בתקופת הלימודים תקבלנה הלומדות דמי קיום והוצאות נסיעה וכן מענק נוסף עם סיום הקורס. ואלה מקצועות הלימוד:

1) מפעילות מכונות לעיבוד שבבי (חריטה, כרסום, השחזה) 2) ריתוך (לכל סוגיו). 3) ברזנות סיב (מתכת, אלקטרוניקה) 4) תחזוקה (מתכת, חשמלאות). 5) נגרות מכנית (רהיטים). 6) חשמלאות ומכונאות רכב. 7) מוסגאות ואפסנאות. 8) חשמלאות — תיקון ושרות לכול בית חשמליים.

ההרשמה אצל היועצים התעסוקתיים בלשכות העבודה.

כללי זהירות לחופש הגדול

כאשר יצאו בשבוע שעבר שבע מאות חמישים וחמש אלף ילדי גני הילדים ובתי הספר היסודיים לחופשת הקיץ מצאו רובם עלון מיוחד מצורף לתעודת הציונים שלהם ובו כללי זהירות הנוגעים להתנהגות נכונה וזהירה. כדאי אולי לדעת כי בשנה האחרונה נפגעו 2875 ילדים בתאונות דרכים ו־93 מהם נהרגו. הנה אם כן ארבעה הכללים העיקריים שבהמלצת משרד החינוך והתרבות:

א) המשחק ברחוב — אסור ומסוכן! במקום זאת ראוי לשחק בחצר או בגן.

ב) ההליכה ברחוב — מותרת רק על המדרכה. באין מדרכה יש ללכת בצד שמאל עם הפנים אל מול התנועה.

ג) חצית הכביש — תיעשה רק במעבר חציה מסומן ובזהירות רבה. חצית הכביש בין מכוניות חונות מסוכנת ביותר!

ד) ירידה פתאומית — מן המדרכה לכביש אסורה, כי הנהג עלול שלא לבלום בזמן.

מאות בני נוער בפעולות הקיץ של החברה להגנת הטבע

לקראת הקיץ התארגנה החברה להגנת הטבע לפעולות מגוונות בין בני נוער והלמודים, פעולות רבות ומגוונות תקיימו עם גולאים שונים ברחבי הארץ — בישובי רווחה, בעיירות פיתוח, בשכונות עולים ובערים הגדולות. על הפרוייקטים השונים המאורגנים על־ידי החברה להגנת הטבע, מנהלים ע"י מדריכיה ומתבצעים בבתי הספר של החברה, בשיתוף עם משרד החינוך.

פעולות הקיץ של החברה מתחלקות לכמה מפעלים: קייטנות יום; מחנות נופש; מחנה נודדים לנוער; פעילות בני נוער ספק שיפוח; מחנות לחפירות ארכיאולוגיות. בפעולות אלו צפויה השתתפותם של מאות ילדים ונוער. גם בשנה שעברה למרות זאותה שנה קשה (לאחר מלחמת יום הכיפורים), זכתה העגות והצלחה רבה לפעולות אלו.

קייטנות היום נערכות ברחבי הארץ כשבמסגרתן יבלו הילדים במשך שעות היום בפעילויות הקשורות בהכרת הסביבה הטבע באיזורים השונים בארץ: טיולים, סיורים, הרצאות בלווי שקופיות, סרטונים, משחקים קומזיצים ורחצה בים. הקייטנות מתנהלות בבתי־ספר שדה כשנושאי הקייטנה מותאמים לתנאים המיוחדים לכל אזור, מסרו המדריכים.

גם מחנות הנופש מתקיימים בבתי־ספר שדה, אולם בתנאי פנימיה. מחנות אלה כוללים לינה, כלכלה מלאה, הדרכה צמודה ולכל קבוצה צמוד רכב. הנופשים יהנו מסיורים בסביבה בית־הספר, טיולים לטווחים ארוכים יותר, הצגות, הרצאות, קומזיצים ופיקניקים.

במגמה להוזיל את מחירי המחנות למינימום האפשרי — כדי לעודד את רצון הנוער להיות בשטח, הקים החברה גם מחנות נודדים. במחנות אלו הלינה היא בשטח, בתיאום עם גורמי בטחון ובמקומות מאושרים על־ידם. כאן מושם הדגש על ההתנהגות בשטח, תושית־שדה, טופוגרפיה וכו'.

בתנוש הפעולות בישובי־הרווחה ויערכו, ביוזמת החברה להגנת הטבע ובניהולה, קייטנות בעיירות כשלומי ובית שאן, כשבכל קייטנה שלושה מחזורים. מטרתן, בנוסף לעצם הנופש, להחדיר במשתתפים את הודעת הארץ ולערוך להם הכרות עם הסביבה הקרובה למרכיבה השונים מבחינה הסטורית, מארגמית, טבע והולדות ההתיישבות.

לנוער חובב ארכיאולוגיה והיסטוריה התקימו מספר פעולות בהן יחפרו המשבים הצעירים, יקבלו הדרכה, הרצאות וסיורים בנושא בנושאים הקרובים לליבם. המחנות מתנהלים בהדרכתם של פרופסורים מן האוניברסיטאות ומדריכים מקצועיים של החברה.

בנוסף לכל אלה תקיים החברה מספר פעולות המיועדות לנוער שמתעניין בחוגים ובפעילויות מיוחדות של החברה להגנת הטבע.

המחנות שיוערכו הן מחנות לקינון ציפורים ורבורה; מחנה לנוער חובב טבע במדבר יהודה; מחנה בהרגש בולוגי, שיעסוק בוא והצומת במדבר יהודה ובאקולוגיה של האזור הצומח; ומחנה מדרשה, שבו יושם דגש על מדרשה ושראל בהדורות.

קציני החברה להגנת הטבע ציינו, כי מאז מלחמת יום הכיפורים ובמיוחד עם התגברות מעשי החבלה בשנה האחרונה

בשר עוף כמעדן

מחירו היקר של בשר הבקר מאלץ אותנו להמשיך ולהגיש את העוף לשולחן הצהרים יום אחר יום. מדרך הטבע — טעמו של בשר העוף עלול לעייף את חיכם של בני הבית אלא אם כן התמחית בהסוואתו בשפע של תבלינים ומתכונים חדשים. לאחר שוודאי כבר ניסית עוף בתנור ועוף מטוגן, שניצל עוף או אפילו עוף מבושל ביין ועתה את עומדת ערב שבת ושואלת את עצמך מה לחדש הפעם — נציע לך לגיוון כמה מתכוני עוף פיקנטיים כמו למשל עוף בקרי או שוקי עוף בחרדל. הנה כיצד להכינם:

עוף בקרי

הכיני עוף צעיר, 3 כפות קמח, מלח, 2 כפיות קרי, 1 בצל, חצי כוס יין לבן, רבע כוס שמן. עתה חתכי את העוף למנות קטנות, ערבבי את הקרי המלח והקמח, סבלי את מנות העוף בתערובת וטגני בשמן בסיר שטוח. אחרי הטיגון הוסיפי את הבצל הקצוץ ואת היין ואיידי באש קטנה עד שהבשר מתרכך.

שוקי עוף בחרדל

הכיני 5 שוקי עוף (רבע בלבד מעוף גדול) וכן הרדל, שן שום, מלח, פלפל, פפריקה, 2 ביצים, פירורי לחם, קמח וחצי חבילת מרגרינה. ערבבי את הביצים עם החרדל השום והתבלים. טבלי את העוף בקמח, אח"כ בתערובת הביצים ולבסוף בפירורי הלחם. טגני במחבת טיגון קצר. הניחי בתבנית משומנת (רצוי פיירקס) והכניסי לתנור חם למשך 15 דקות.

עוד הצעה להכנת רבעי עוף גם היא מצריכה תבלינים כקרי וקורקום.

מעדן רבעי עוף

הכיני 5 רבעי עוף מעופות צעירים, 3"2 כפות יין לבן, קרי וכורכום הודי (קורקום), מלח, קמח לפי הצורך, 4 כפות שמן, 1 בצל קטן, 1 תפוח, 1½ כוס מרק עוף, שקדים או קוסקוס. תבלי את רבעי העוף במלח ובתבלינים. הרעיפי יין והניחי למספר שעות. קמחי את הרבעים וטגני טיגון קצר בשמן. הניחי בסיר. עתה קצצי את הבצל ואיידי אותו בשמן עד שהוא זגוגי. הוסיפי את התפוח התחוך לקוביות קטנות ואיידי ביחד. הוסיפי לבצל ולתפוח את היין שנותר בקערה ואת המרק והרתיחי. צקי את הרוטב על העוף ובשלי כ־20 דקות. הגישי בתוספת שקדים או קוסקוס. אפשר להוסיף לתבשיל כמה צימוקים לגיוון המראה.

קריות שאיפשרו לאלפי תלמידים ובני־נוער לסייר באזורי הארץ השונים, מהגולן ועד נקבה.

כשהדגש על הבטחון הפך להיות שיקול מכריע ביציאה יולדים הנוער לטיולים ומחנות — הפכו בתי־ספר שדה למכשירי מרכזי בביצוע טיולים ברחבי הארץ, בעיקר לתלמידים ותנועות נוער. הם יצרו לעצמם מעמד מוכר אצל שלטונות הבטחון, הצטיידו באורח מתאים והכינו תוכניות־טיולים מאושרות ומבו־

תקון טעות

הרשימה שהופיעה במדור בחוג המשפחה מן השבוע שעבר בנושא חשיבות הגהולים לבריאות היא של צילה ליטוק, ועם המחברה הסליחה.